

Міністерство освіти і науки України
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні
Всеукраїнське громадське об'єднання
«Національна асамблея людей з інвалідністю України»

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА КРАЩІ ПРАКТИКИ

Тези доповідей

XX міжнародної науково-практичної конференції
м. Київ, 18–19 листопада 2020 р.
У двох частинах

Частина 1

Київ
Університет «Україна»
2020

Ministry of Education and Science of Ukraine
Open International University of Human Development «Ukraine»
Friedrich Ebert Fund in Ukraine
All-Ukrainian public association
«National Assembly of People with Disabilities of Ukraine»

INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT: PROBLEMS, PROSPECTS, BEST PRACTICES

Materials

of XX Annual International Conference
Kyiv, November 18–19, 2020

Part 1

Kyiv
University «Ukraine»
2020

**Затверджено до друку
Вченою радою Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
(протокол № 8 від 13.11.2020 р.)**

Відповідальний за випуск: А. О. Гребенюк.

Редакційна група Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»: П. М. Таланчук (головний редактор), Г. В. Давиденко (заступник головного редактора), О. П. Коляда, А. В. Коротеєва, С. Г. Адирхаєв, С. С. Нестеренко, В. В. Малишев, Н. В. Барна, А. Л. Терещенко, О. С. Шматок, В. О. Мовчан, А. К. Базиленко, А. М. Османова, Л. В. Адирхаєва, Р. Г. Дубас, П. О. Ізуйта, І. В. Хорт, О. О. Бригінець, Д. В. Кіслов, П. М. Лісовський, М. М. Калакура, В. В. Малишев, В. П. Самарай, Л. Й. Гук, Г. М. Хавхун, О. С. Дубовський.

І-65 **Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики:** тези доповідей XX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18–19 листопада 2020 р.), у 2-х частинах. Ч. 1. — К.: Університет «Україна», 2020. — 415 с.

У збірнику вміщено тези доповідей XIX Міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики», в яких відображено широке коло нагальних питань, пов'язаних з освітою, правовим статусом, адаптацією в суспільстві, професійною та фізичною реабілітацією людей з інвалідністю.

Розрахований на науковців, освітян, аспірантів, студентів, працівників служб соціальної допомоги, реабілітаційних центрів, а також всіх осіб, хто дотичний до надання послуг людям з інвалідністю.

УДК 376-044.247(082)

ВСТУПНЕ СЛОВО

Вельмишановні колеги! Дорогі друзі — учасники XX Міжнародної Конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики». Я щиро вітаю нас з цією подією і дозволю собі нагадати всім нам, що перша міжнародна Конференція «Актуальні проблеми виховання та навчання студентів із особливими потребами» (Перша назва) відбулась 17–18 травня 2000 року в Університеті «Україна». Під такою назвою вона проходила 18 разів і тільки з листопада 2019 року ми дещо осучаснили її назву на таку, як вона звучить сьогодні. Така завидна стабільність у тематиці на протязі багатьох років, як і постійно наростаючий контингент учасників — представників вітчизняної освітянської спільноти так і багатьох зарубіжних країн — а це Комітет Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів, Міністерство освіти і науки України, Міністерство праці та соціальної політики України, АПН України, Національна асамблея людей з інвалідністю України, Фонд соціального захисту інвалідів, освітні заклади, наукові та державні установи, громадські організації, центри реабілітації, фонди, засоби масової інформації тощо, а також ціла плеяда розвинутих країн — США, Німеччина, Велика Британія, Литва, Польща, Канада, Чехія, Швеція, Ізраїль, Грузія, Італія, Білорусія, Індія тощо. Особливо хочу відмітити, що в останні п'ять років до підготовки і проведення нашої конференції дуже активно долучився Фонд імені Фрідріха Еберта в Україні, за що ми дуже вдячні його директору Марселю Рьотігу.

Так ось, така стабільна тематика двох десятків конференцій і все зростаючий склад солідних учасників може свідчити тільки про одне, що ця тематика є дуже актуальною і надзвичайно важливою для всього людства на шляху розбудови високої світової цивілізації. Сказане підтверджується й сьогодні надзвичайно важкою санітарно-епідеміологічною ситуацією всього людства, обумовленої пандемією COVID-19. Так що, шановні колеги, ми робили і будемо продовжувати робити стратегічні справи.

В Університеті «Україна» стало вже доброю традицією проводити XX Міжнародну Конференцію «Інклюзивне освітнє середовище» напередодні Міжнародного дня людей з інвалідністю. За 20 років взяло участь більше 5000 учасників. Цього року ми маємо 895 учасників Конференції, зібрано 300 тез доповідей.

Можна впевнено стверджувати, що народження та діяльність Університету «Україна» — важливе, оригінальне і цікаве явище в новітній

історії України. Неможливо назвати багато прикладів, щоб інноваційна думка однієї людини сколихнула величезну громаду, яка долучилася до реалізації цієї ідеї. Університет «Україна» твориться десятками регіонів і сотнями людей з усієї України. Університет «Україна» — майже ровесник втретє відродженої української держави. Сьогодні слід визнати, що університет належить до потужних освітянських структур вищої освіти. За час свого буття заклад пройшов складний шлях від інтеграції до інклюзії. Саме ми були новаторами в запровадженні інклюзії у вищій школі України й досі — єдиний безбар'єрний інклюзивний заклад вищої освіти четвертого рівня акредитації, в якому функціонують 100 спеціальностей різних рівнів кваліфікації, ліцензійний обсяг яких складає 13 188 осіб. За інтенсивністю роботи щодо підготовки фахівців — студентів з інвалідністю, Університет «Україна» не має аналогів в Україні. І справді, за 22 роки існування Університет «Україна» підготував близько 170,0 тисяч фахівців, у тому числі понад 10,0 тисяч студентів з особливими освітніми потребами 6% від загальної кількості студентів. Структурні підрозділи університету в усіх регіонах України надають вищу освіту 850 студентам з інвалідністю, з них 520 навчаються в регіональних інститутах ТВСП (255 — на денній, 265 — на заочній формах) та 330 у базовій структурі (260 — на денній формі, 70 — на заочній).

Уявіть собі, шановні колеги, у скількох душах ми запалили вогники надії на краще життя, а можливо, й на щастя. Хіба на це можна жаліти зусилля і хіба це не може бути життєвою і святою професійно-особистісною дорогою життя для багатьох педагогів, науковців і вихователів? Нагородою цих зусиль були відмічені у Книзі Рекордів України, Категорія «Освіта» — найбільша кількість випускників з інвалідністю в Україні з окремого навчального закладу (№ 34/01-16579 від 07.12.18 р.).

На сьогодні в університеті діє комплексна система супроводу навчання студентів з інвалідністю. Ми маємо певні здобутки в забезпеченні архітектурної безбар'єрності нашого університетського містечка (пандуси, ліфти, звукові сигнали, позначки тощо), у подоланні інформаційної бар'єрності навчального процесу застосовуються технології вищої інклюзивної освіти, яке створює для всіх студентів з особливими освітніми потребами рівних можливостей зі своїми колегами в доступі до освітніх програм і послуг вишу, а також формування у студентів з інвалідністю навичок самостійного прийняття рішень, необхідних для всебічного персонального і професійного розвитку, зокрема зростання їхніх професійних, наукових, творчих та фізкультурно-спортивних здібностей.

Останнім часом інклюзію розглядають ширше, ніж просто забезпечення прав людини на освіту. Зокрема інклюзія — це політика і процес, що потребує змін на всіх рівнях освіти і є одним із багатьох аспектів інклюзії в суспільстві взагалі. Із переходом до «соціальної моделі» пов'язане поняття «соціальна інклюзія». На противагу цьому соціальна інклюзія передбачає залучення людини до активної діяльності в суспільному житті, що є необхідною умовою для всіх членів суспільства.

Міжнародна рада з питань соціального забезпечення, міжнародні асоціації шкіл соціальної роботи разом з IFSW та іншими партнерами оголосили про завершення дворічного процесу консультацій, який встановлює основу для Глобальної програми соціальної роботи на 2020–2030 роки. Через пандемію COVID-19 було відмічене про необхідність «Створення спільних соціальних трансформацій» і міжнародний глобальний орган з активним членством у всіх країнах, визначив та зобов'язується відзначати сильні сторони всіх людей та просувати їх активну роль у провадженні сталого розвитку. Зобов'язується спільно співпрацювати над розробкою та співпрацею процвітаючих громад та суспільств для людей та навколишнього середовища. Під час пандемії COVID-19 люди, які захворіли стають людьми з особливими потребами і деякі потребують допомоги на рівні держави, місцевої влади. В суспільстві повинно прийти усвідомлення ризиків та пройти спільна соціальна трансформація.

За 22 роки Університет «Україна» накопичив унікальний досвід організації навчально-виховного процесу в інклюзивному освітньому середовищі і готовий ділитися своїми напрацюваннями з громадськістю так само, як і ініціювати низку змін в організації освітнього процесу у вишій школі загалом, наслідками пандемії COVID-19 та почути напрацювання інших науковців.

Переконаний, що учасники XX міжнародної конференції глибоко проаналізують теоретико-методологічні та організаційні засади навчання та виховання людей з інвалідністю в інклюзивному просторі та віднайдуть нові конструктивні підходи до практичного вирішення нагальних освітянських і життєвих проблем людей з інвалідністю.

У зв'язку з тим, що на сторінці події у Фейсбукі 2 тисячі осіб відмітили інтерес до події, та відмітили, що точно візьмуть участь: 339. Це говорить про те, що інтерес до розвитку інклюзивного середовища росте і це дуже радує та тішить, що результати нашої з вами роботи дають свої відзнаки.

Тому ми вперше за 20 років проведення Конференції ми одночасно транслювали її онлайн у соціальній мережі Facebook і на каналі у You Tube , щоб кожна людина могла приєднатись.

Ми хочемо бути максимально близько і раді, що сучасні інформаційні технології дозволяють нам спілкуватись на безпечній відстані, тому було створено спеціальний чат у Viber на 350 учасників для полегшення комунікації під час заходу.

Також, до такої ювілейної події ми зробили особливий подарунок для учасників — Сертифікат про підвищення кваліфікації на 16 годин (0,5 кредитів), який виявили бажання отримати близько 700 учасників.

Тож, давайте розпочнемо нашу плідну роботу над розбудовою сучасного інклюзивного освітнього середовища!

П. М. Таланчук
Президент Університету «Україна»

СЕКЦІЯ I

ОСВІТНЯ ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

OUT OF SCHOOL ACTIVITIES OF STUDENTS WITH LEARNING DIFFICULTIES

Lina Miliūnienė, Liuda Radzevičienė
Siauliai University, Lithuania

Annotation. *In the recent years when intensive education reform is taking place pedagogues and other administrators of school community face new tasks how to solve the problem of students' with learning difficulties qualitative leisure time. The research results showed that students' lack of time is the reason of non-attendance of out-of-lesson-time activity and it is more characteristic for the students of the ninth form.*

Key words: non-formal education, leisure time of students.

The UN Convention of Child Rights (Vaiko teisių konvencija, 1989) obliges the state and its every member to create conditions for full development, expression and unfolding of child's personality. It is noted child's right to rest and leisure, right to participate in the games and entertaining events corresponding to his/her age, fully participate in cultural and creative life. Object of the research — to analyze the situation of out-of-lesson-time activity in context of inclusive education. In one-time survey 344 students of 7 (N=203), 9 (N=141) forms of schools participated, out of them there were 212 girls and 132 boys. The researches were performed in schools in which students with different types of disability were included into the process of education. Students with different types of learning difficulties at the age of 13–16 years participated in the research.

The analysis of scientific literature concerning inclusive education has shown that the occupation of the leisure time of children and youth with learning difficulties is a social problem that should be solved: it is necessary

to help students to meet their needs of self-expression, develop abilities. The majority of the respondents have stated that lack of time (budget) is the main reason of non-attendance of out-of-lesson-time activity, however, quite a big number of the respondents participate in some hobby group. Dominating motives encouraging students to participate in out-of-lesson-time activity are related to the formation of skills and improvement of knowledge, getting ready for future profession, wish to play sports and strengthen health, supervisor's competences, and expectation to realize one's abilities. Students with learning difficulties admit that out-of-lesson-time activity is quite interesting and useful, however, it needs to be improved, and there is a wish of a bigger variety and novelty.

To develop socialization, creativity and many-sided abilities, to improve the culture of leisure time, meeting the needs of students with learning difficulties in various education programmes and out of school activities is one of the main issues of inclusive education. Sometimes access to equal opportunities to education does not guarantee feeling included for students with disabilities (King et. al; cit. Bertills, K., Granlund, M., & Augustine, L., 2019). Factors of environment, professional skills and methods of education are important as well. In accordance with guidelines outlined by UNESCO, the core aspects of inclusive physical education are inclusion, physical literacy, and child protection and safeguarding. (UNESCO, 2015). The importance of out-of-lesson-time activity in such a complicated context of socialization is undoubtedly significant. The UN Convention of Child Rights (Vaiko teisių konvencija, 1989) obliges the state and its members to create conditions for full development, expression and unfolding of child's personality. It is noted child's right to rest and leisure, right to participate in the games and entertaining events corresponding to his/her age, fully participate in cultural and creative life. Participation, as a measure of inclusion may therefore add valuable information to academic, social and emotional outcomes of students in need of special support (Maxwell et al., 2018 cit. Bertills, K., Granlund, M., & Augustine, L. (2019). Attention to out-of-lesson-time activity is paid in the provisions of State Education Strategy for 2013–2022 year and one of the goals is to develop range of pupil's non — formal education providing the most auspicious opportunities to reveal abilities and individual needs of every student (The State Education Strategy 2013–2022).

Object of the research — The situation of out-of-lesson-time activity in context of students with learning difficulties.

Methods of the research. In the research were applied analysis of scientific literature, quantitative research (questionnaire survey); Statistical data analysis was performed with SPSS 11.0 programme.

Administration of the questionnaire. The questionnaire was modified according to the questionnaire created by the Laboratory of Sociological Education Research of Lithuanian University of Educology. The questionnaire consisted of 37 questions.

Quota of research. In one-time survey 344 students of 7 (N=203), 9 (N=141) forms schools participated, out of them there were 212 girls and 132 boys. The researches were performed in schools in which students with different types of disability were included into the process of education. Students with different types of learning difficulties at the age of 13–16 years participated in the research.

Analysis of the research results. Distribution according to the type of activity. The most popular choice and motive of students' with learning difficulties is that they wanted to gain useful skills ($p=0,67$), in out-of-lesson-time activity it is more interesting than during lessons ($p=0,56$), they expected to realize their abilities ($p=0,51$), they were looking for new impressions ($p=0,44$), the supervisor is a well-known and good specialist ($p=0,23$). As the research has shown, if the students were highly interested in of out-of-lesson-time activity they would be active in out-of-lesson-time activity, as well. Students would wish more organization of excursions, travels and trips at school (48,8 per cent).

The model of out-of-lesson-time activity suggested by the students according to forms has shown that the seventh form (70,6 per cent) students are less interested in out-of-lesson-time activity than the ninth form (29,4 per cent) students. The students would organize more festivals, discos, Olympiads — activities were everyone could satisfy their potential. The students would wish more modern hobby groups: figure skating, electro-technique, break-dance, wrestling, swimming, skateboarding, yoga, etc. The students have noted about unattractive hobby groups that are less popular because usually they are related with the certain study subjects. Hobby groups as safe traffic, regional studies are attractive only for a small number of students.

Organizing out-of-lesson-time activity at school firstly it is attempted to meet students' with learning difficulties in inclusive education needs, parents' wishes are also taken in the account. The meetings with students are organized and they express their wishes and needs. The attempts are made according to possibilities to meet the most various needs of students, the space for creativity and expression is given, the awards are given for achievements. The main obstacles and difficulties in organizing out-of-

lesson-time activity is financing, lack of attractive and competent supervisors having management and social abilities.

Therefore, in organizing out-of-lesson-time activity the following is important: to start the formulation of activity strategy of the institution from finding out clients' needs and creation of demand database; to organize research that would help to reveal what motivates the clients (students) to choose one or another activity of leisure time after lessons and identify the reasons of non-attendance of already suggested activities; to encourage the pedagogues of complementary education to improve their management, social competence; to manage demand responsibly choosing the indicators reflecting the result of the activity of complementary education; to improve the promotion of the service (information, advertisements).

Conclusions

1. The analysis of scientific literature concerning inclusive education has shown that the occupation of the leisure time of children and youth with learning difficulties is a social problem that should be solved: it is necessary to help students to meet their needs of self-expression, develop abilities.

2. The majority of the respondents have stated that lack of time (budget) is the main reason of non-attendance of out-of-lesson-time activity, however, quite a big number of the respondents participate in some hobby group.

3. Dominating motives encouraging students to participate in out-of-lesson-time activity are related to the formation of skills and improvement of knowledge, getting ready for future profession, wish to play sports and strengthen health, supervisor's competences, and expectation to realize one's abilities.

4. Students admit that out-of-lesson-time activity is quite interesting and useful, however, it needs to be improved, and there is a wish of a bigger variety and novelty.

Reference

1. Bertills, K., Granlund, M., &Augustine, L. (2019). Inclusive Teaching Skills and Student Engagement// Physical Education Frontier Education, <https://doi.org/10.3389/feduc.2019.00074> (assess: 01.08.2020 <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/feduc.2019.00074/full>).

2. Mikalauskas R. (Sud). *Laisvalaikio pagrindai*, 2017. Kaunas : Lietuvos sporto universitetas.

3. The State Education Strategy 2013-2022. Strategic framework for the development of the education system in Lithuania. European Commision, 2012. <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/state-education-strategy-2013-2022> (assess 2018 05 12).

4. Vaiko teisi konvencija (Priimta Generalin s Asambl jos 44/25 rezoliucija pagal Tre iojo komiteto pranejim (A/44/736 ir Corr. 1), 1989. Valstyb s hinios, 1995-07-21 Nr. 60-1501.

5. UNESCO (2015). Quality Physical Education. (assess 01.08.2020) : <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002311/231101E.pdf>

АНАЛИЗ ПРЕОДОЛЕНИЯ СТРЕССА, ПЕРЕЖИВАЕМОГО СПЕЦИАЛИСТАМИ В ОБЛАСТИ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ: РЕКОНСТРУКЦИЯ КОНТЕКСТА ЛИТВЫ

Daiva Alifanovienė

Assoc. prof., dr. (soc. scienc.)

Šiauliai University Institute of Education

Odeta Šapelytė

Lecturer, mast. (soc. scienc.)

Šiauliai University Institute of Education

P. Višinskio g. 25, LT-76351 Šiauliai

Аннотация. В статье анализируется реконструкция контекста преодоления профессионального стресса специалистами социальной защиты. Цель состоит в том, чтобы выявить контексты преодоления стресса, который испытывают специалисты Литвы в области социального обеспечения ($N = 10$). Для анализа опыта специалистов был выбран метод сбора качественных данных (полуструктурированное интервью), выбран метод контент-анализа для анализа данных исследования с использованием процедуры открытого кодирования, а также экспертный метод оценки данных исследования. Реконструируя многофакторный контекст литовских специалистов по социальному обеспечению, стала очевидной неоднозначность семантики преодоления стресса: успех преодоления профессионального стресса может зависеть от взаимодействия личностных (внутриличностных) и социальных (межличностных) переменных.

Ключевые слова: профессиональный стресс, преодоление стресса, специалисты социальной защиты.

Annotation. The article analyzes the reconstruction of the context of overcoming professional stress by social protection specialists. The aim is to identify contexts of coping with stress experienced by Lithuanian social security professionals ($N = 10$). To analyze the experience of specialists, a method of collecting qualitative data (semi-structured interview) was chosen, a method of content analysis was chosen for analyzing research data using an open coding procedure, as well as an expert method for evaluating research data. Reconstructing the multifactorial context of Lithuanian social security specialists, the ambiguity of the semantics of overcoming stress became apparent: the success of overcoming professional stress can depend on the interaction of personal (intrapersonal) and social (interpersonal) variables.

Key words: professional stress, stress coping, social protection specialists.

В нынешних политических, экономических, демографических и социальных условиях развития европейских стран, в том числе Литвы, избежать стрессовых ситуаций практически невозможно. Сильный или продолжительный стресс вреден из-за истощения организма, с другой стороны, стрессовые ситуации мобилизуют внутренние ресурсы организма и являются условием выживания личности. Профессиональная деятельность специалистов социальной защиты (социальных работников, их помощников, специалистов по поддержке образования) в последнее время претерпела значительные изменения: новые информационные технологии, высокие темпы и масштабы профессиональной деятельности, постоянные правовые, методико-методологические преобразования и реформы в социальной сфере, колебания объемов деятельности, нестабильность вознаграждения.

Реформирование эмоционально чувствительной, персонализированной социальной сферы вряд ли пройдет гладко и без личного и профессионального контакта с профессионалами, работающими в этой сфере. Исследования показывают, что профессионалы испытывают относительно высокий уровень стресса, что социальная среда трансформируется из среды с низким уровнем стресса в среду со средним или даже высоким уровнем стресса и что относительный баланс между личностью и значимостью окружающей среды все больше и больше нарушается. Студенты и специалисты в этой области не обучены распознавать, оценивать, управлять и справляться со стрессом и учатся этому самостоятельно на собственном опыте (Kriener, Schwertfeger, Deimel, Köhler, 2018, MacGeorge, Samter, Gillihan, 2005; Weiss, Molitor, 2012).

Анализ причин, выражения и контекста стратегий преодоления стресса в научных трудах нашей страны не является новым теоретико-эмпирическим феноменом (Kepalaitė, 2013, Pikūnas, Palujanskienė, 2005, Valickas, Grakauskas, Želvienė, 2010). Исследователи показывают, что ожидания и требования личностных качеств и социального контекста, их несоответствие, их субъективная оценка часто становятся полями напряжения, причиной стресса. Стресс и управление им — это развивающийся, динамичный, постоянно меняющийся процесс, который происходит из-за постоянного взаимодействия человека и социальной среды, который стоит анализировать в контексте внутренних и внешних переменных личности. (Folkman, Moskowitz, 2004, Frydenberg, Lewis, 1993, Kriukova, 2010, Lazarus, Folkman, 1984).

Проблема данного исследования предполагает проблемные вопросы, которые открывают пространство для исследований по преодолению стресса: *каковы контексты возможностей преодоления профессионального стресса, с которым сталкиваются специалисты Литвы в области социального обеспечения? Какие методы используют профессионалы для преодоления стрессовых ситуаций, с которыми они сталкиваются в своей профессиональной карьере? Какие социальные смыслы конструируются позицией этих специалистов, согласно которой, возможно, строится социальная реальность?*

Цель исследования — выявить контексты преодоления стресса, который испытывают специалисты Литвы в области социального обеспечения.

Объектом исследования являются контексты возможностей преодоления стресса, который испытывают специалисты Литвы профессий социального обеспечения в аспекте субъективных переживаний.

Выборка и методология исследования. Респонденты (N = 10) были отобраны с помощью целевой удобной маловероятной выборки, работающих в учреждениях социальной защиты Литвы, с высшим университетским образованием и опытом работы не менее 2 лет. Весь набор участников исследования однороден, т.е. в исследовании участвовали только женщины.

Для анализа опыта специалистов был выбран метод сбора качественных данных (полуструктурированное интервью), в котором использовались открытые вопросы, основанные на областях оценки исследователей, которые были сформулированы после анализа научной литературы и исследований авторов, раскрывающих характеристики стресса и совладания (Corbin, Strauss, 2015, Kvale, Brinkmann, 2003).

Содержание ответов, которые легли в основу исследования, было разделено по соответствующим диагностическим областям, разделено на категории (диагностические индикаторы) и выбраны смысловые утверждения. Рейтинг каждой категории определялся путем расчета частоты семантических высказываний в категории. В ходе исследования были выявлены контексты преодоления стресса, переживаемого профессионалами социальной защиты, их опыт, подход к стрессу, переживаемому в профессиональной деятельности, возможности и способы его преодоления. Данные исследования были обобщены с использованием метода контент-анализа с использованием процедуры открытого кодирования. Для валидации качественных данных исследования использовался экспертный метод.

Таблиця 1

**Стратегии преодоления профессионального стресса
литовских специалистов социальной защиты (N = 10)**

Категория	Подкатегория	Примеры утверждений	Количество утверждений
Внутриличностное (интраперсональное) преодоление стресса	Физическое преодоление стресса	«... Я занимаюсь спортом...», «... Спорт. Помогает...», «... Просто сплю...»	11
	Смена обстановки	«... Я куда-то иду...» «... гуляю на свежем воздухе...»	8
	Самоубеждение	«... я убедил себя, что это просто рабочие проблемы...», «... все пройдет...»,	7
	Самоконтроль	«... успокаиваюсь...», «... регулирую свои эмоции...»	6
	Индивидуальное решение проблемы	«... Я ищу решение проблемы...», «... Я решаю проблему...»	6
	Духовные медитации	«... молитва...», «... духовное расслабление...»	5
Межличностное (интерперсональное) и социальное преодоление стресса	Поддержка коллег	«... Мне помогают коллеги, которые поддерживают...», «... Я разговариваю, мы обсуждаем то, что произошло...», «... Я получаю совет, заверение...», «... понимание менеджера...»	10
	Консультации специалистов	«... консультации психологов...», «... консультируюсь с другими специалистами...»	8
	Супервизия	«... супервизия...», «... супервизии полезны...»	5
	Поддержка родственников	«... поддержка родственников близких... Успокаивает...», «... я могу им сказать...»	5
Итого			71

Анализ результатов исследования. Мы проанализировали социальные смыслы, сконструированные с профессиональной точки зрения, и социальную реальность, которая могла быть построена

на их основе. В первой таблице представлено мнение профессионалов о возможностях преодоления стресса в профессиональной деятельности: как они ведут себя в стрессовых ситуациях и какие стратегии и методы борьбы со стрессом используют.

Анализ субъективного опыта (N = 71) специалистов Литвы выделяет внутриличностные (N = 43) и межличностные (N = 28) категории стратегий преодоления стресса, которые имеют в своем содержании несколько подкатегорий. Смыслы, созданные информантами, раскрывают целостные внутренние и внешние контексты, которые имеют большое значение и содержат арсенал способов справиться со стрессом, который помогает профессионалам справиться с ним.

Реконструируя контекста совладания со стрессовыми ситуациями специалистов по социальному обеспечению, возникли обобщенные семантические единицы, раскрывающие важность ресурсов для внутриличностного и межличностного уровней преодоления стресса для успешного профессионального развития. Нарушение или недостаточное использование доступных ресурсов на этих уровнях может повысить уязвимость профессионала. Сами стрессовые события редко становятся причиной плохого социального психологического функционирования, только неправильное взаимодействие между внутренними и внешними переменными в попытке преодолеть стресс может привести к неудачной профессиональной интеграции. Преодоление стресса зависит как от внутриличностных, так и межличностных факторов, которые могут как уменьшить, так и усилить стресс. Межличностные факторы зависят от предрасположенности личности специалиста: поиск преодоления («я решаю проблемы», «ищу решение проблемы») или избегание, отвлечение («я куда-то иду»). Межличностные факторы определяют поиск взаимодействия со специалистами и непрофессионалами. Информанты отмечают важность консультаций, анализа событий, рефлексии («консультации с психологами, другими специалистами», «рефлексия деятельности, супервизия»), а также важность социальной поддержки и помощи родственников и неспециалистов («...поддержка родственников и близких...», «... Я могу им сказать...»).

Анализ данных о социальных работниках подчеркивает усилия по управлению стрессом на внутриличностном и межличностном уровнях, сочетая личные усилия и положительные возможности в социальной среде. Таким образом, становятся очевидными усилия участников исследования по анализу этого явления в контексте

те взаимодействия личности и социальной среды, которое состоит из множества переменных и которое не может быть объяснено только с точки зрения стимула-реакции.

Выводы. Продолжающиеся политические, экономические, социальные изменения в нашей стране, непрерывные правовые, методологические и методические преобразования системы социальной защиты неизбежно создают поле напряжения и стресса в эмоционально чувствительном, персонализированном сообществе профессионалов социальной сферы. Не всегда удастся эффективно снизить социальную напряженность и конструктивно справиться со стрессом, который испытывают специалисты в своей профессиональной деятельности в Литве. Контекст профессионального стресса, испытываемого специалистами в области социального обеспечения, его последствия и возможности преодоления, анализ его проявления следует изучить более подробно.

Реконструируя многофакторного контекста социальной среды специалистов по социальному обеспечению, стала очевидной неоднозначная семантика возможностей преодоления стресса. Анализ данных исследования позволяет констатировать, что успех специалистов в преодолении стресса зависит от взаимодействия личностных (внутриличностных) и социальных (межличностных) переменных среды. Несоответствие этого взаимодействия усложняет способность профессионалов распознавать, оценивать, управлять и справляться со стрессом в своей профессиональной деятельности, тем более что эти профессионалы не обучены этому.

Список использованных источников

1. Corbin, J. & Strauss, A. (2015). Kokybinių tyrimų pagrindai. Tūkstantis ažuolų, Kalifornija: Šalavijas.
2. Folkmanas, S. & Moskowitzas, JT (2004). Įveikti: spąstai ir pažadas. Metinė psichologijos apžvalga, 55, 745–774.
3. Frydenberg, E. & Lewis, R. (1993). Paauglių susidorojimo skalė: rankinis. Melbourne: ACER spauda.
4. Kepalaitė, A. (2013). Socialinių pedagogų stresas ir jo įveikos sąsajos [socialinio pedagogo streso ir įveikimo strategijos]. Ugdymo psichologija, 24, 27–34.
5. Kriener, C., Schwertfeger, A., Deimel, D., & Köhler, T. (2018). [Socialinio darbo studentų psichosocialinis stresas, streso suvokimas ir streso valdymas: kiekybinis tyrimas]. Gesundheitswesen («Bundesverband Der Ärzte Des Öffentlichen Gesundheitsdienstes» (Vokietija)), 80 (S 01), S37 – S43. <https://doi.org/10.1055/s-0042-108643>.
6. Kriukova, TL (2010). Metodija izucheniya sovladayushchego povedeniya: tri koping-shkaly [Tyrimo įveikos metodai: trys įveikimo svarstyklės]. Kostroma.

7. Kvale, S. & Brinkmann, S. (2003). InterViews — mokymasis kokybiško tyrimo interviu. Šalavijų leidiniai.

8. Lazarus RS & Folkman S. (1984). Stresas, vertinimas ir susidorojimas. Niujorkas: «Springer Publishing Company».

9. MacGeorge, EL, Samter, W. & Gillihan, SJ (2005). Akademiniis stresas, palaukantis bendravimas ir sveikata. Komunikacijos ugdymas, 54, 365–372

10. Pikūnas, J. & Palujanskienė, A. (2005). Stresas: atpažinimas ir įvertinimas [Stress: Recognition and Evaluation]. Kaunas: pasaulio lietuvių centras [Kaunas: Lithuanian World Center].

11. Valickas, G., Grakauskas, Ž., & Želvienė, P. (2010). Patobulinto keturių faktorių streso įveikos klausimyno psichometriniai rodikliai [The Psychometric Indicators of the Improved Four Factors of Coping with Stress Questionnaire]. Psichologija [Psychologia], 41, 96–110

12. Weiss, S, & Molitor, N. (2012). Jobstress. Stress at work. Retrieved from <http://www>.

КРАЩІ ПРАКТИКИ ПРОГРАМИ МАЛИХ ГРАНТІВ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ООН ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ФОНДУ В УКРАЇНІ: ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС «СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ»

Нігородова С. А.

Національний координатор

Програма малих грантів ПРООН-ГЕФ в Україні, м. Київ

Кириченко В. М.

асистент національного координатора

Програма малих грантів ПРООН-ГЕФ в Україні, м. Київ

Дяченко М. О.

координатор

Партнерська мережа «Освіта в інтересах сталого розвитку», м. Київ

Позіхайло А. Ю.

заступник координатора

Мережа ОГС «Зелена Житомирщина», м. Київ

Волохова О. В.

експерт

ГО «Екологічне майбутнє», м. Київ

Крижановська О. Т.

провідний фахівець відділу екологічної освіти

НПП «Голосіївський», м. Київ

Анотація. Програма малих грантів (ПМГ) ПРООН-ГЕФ заснована у 1992 під час Саміту Землі в Ріо-де-Жанейро.

Annotation. The UNDP-GEF Small Grants Program (SGP) was established in 1992 by Samit Zemli in Rio de Janeiro.

ПМГ демонструє сутність сталого розвитку. Наразі програма впроваджується у більше ніж 125 країнах світу і надала більше ніж 25 200 грантів. ПМГ підтримує проекти неурядових організацій та громад, демонструючи, що діяльність громади може бути добре збалансованою між потребами людини та екологічними викликами.

Програма є корпоративною програмою Глобального екологічного фонду (ГЕФ), впроваджується Програмою Розвитку ООН (ПРООН) та виконується Організацією ООН з питань впровадження проєктів (UNOPS).

Основними сферами діяльності програми є зміна клімату та адаптація, збереження біорізноманіття, захист міжнародних вод, зменшення впливу стійких органічних забруднювачів та попередження деградації земель.

З початку свого заснування ПМГ досягла значних успіхів в роботі з громадами щодо узгодження глобальних екологічних пріоритетів з потребами місцевих громад. Ці екологічні виклики досягаються у різний спосіб на планеті, відповідно до економічних, культурних, політичних та екологічних умов. ПМГ забезпечує участь громад у проєктах з охорони довкілля; поширює обізнаність про глобальні стратегії охорони довкілля, сталого розвитку серед місцевого населення та інших партнерів.

З 2019 року ПМГ в Україні активно працює над соціальною інклюзією, а саме над розширенням прав і можливостей жінок, молоді та людей з обмеженими можливостями, що враховується і відображається в ініціативах ПМГ. Головна мета цього інноваційного для ПМГ напрямку по співпраці з людьми з інвалідністю — продемонструвати кращі практики, та показати як діяльність пов'язана з питаннями сталого розвитку громад, охорони довкілля, агроєкології, попередження зміни клімату, можуть активно сприяти участі людей з інвалідністю, та демонструвати конкретні результати соціально-економічної та екологічної співпраці.

За час впровадження інноваційної програми ПМГ з питань соціальної інклюзії вдалось досягти значних результатів, зокрема було здійснено навчальний візит до Республіки Білорусь, де експерти інноваційної програми отримали безцінний досвід щодо кращих практик у роботі з людьми з обмеженими можливостями, створення безбар'єрного середовища та соціального підприємства із працевлаштуванням людей з обмеженими можливостями, було створено потужну мережу еколого та соціально орієнтованих експертів

з 4-х регіонів України, започатковано першу лабораторію гарденотерапії в Хортицькій національній навчально-реабілітаційній академії Запорізької області, створено 3 посібника, що були схвалені вченими радами вищих навчальних закладів, започатковано «зелене» соціальне підприємництво для забезпечення потреб Радомишльського психоневрологічного інтернату, розроблено дистанційний курс «Соціальна інклюзія» та багато іншого.

На жаль, нинішній спосіб організації суспільства відносно людей з особливими потребами потребує вдосконалення. До недавнього часу у нашому суспільстві панувала медична модель інвалідності, яка визначала ставлення до зазначеної категорії людей як до об'єкту піклування та допомоги. Нині у суспільстві відбуваються соціальні зрушення, що потребують визнання людини з інвалідністю суб'єктом власної життєдіяльності. Саме тому, експертами було розроблено дистанційний курс ПМГ ПРООН-ГЕФ «Соціальна інклюзія», головними завданнями якого є сприяти залученню жінок та молоді з особливими потребами до активної екологічно дружньої діяльності та продемонструвати можливості та інструменти для досягнення конкретних позитивних результатів, шляхом соціально-економічної та екологічної співпраці.

Курс було розроблено за матеріалами посібників створених в рамках проєкту інноваційної програми ПМГ ПРООН-ГЕФ з питань соціальної інклюзії, а саме:

- навчальний посібник «Екопсихологічні основи соціальної роботи з людьми з інвалідністю». Автор: Львовочкіна А. М., доктор психологічних наук, професор кафедри соціальної роботи факультет психології КНУ м. Т.Г. Шевченка (завантажити посібник можна за посиланням: <http://www.ecoacademy.org.ua/publication/ekopsyhologichni-osnovy-socialnoyiroboty-iz-lyudmy-z-invalidnistyu>);

- навчально-методичний посібник «Еколого орієнтоване соціальне підприємництво у громаді». Автори: Чуйко О., доктор психологічних наук, професор, завідувач та Шкуро В., кандидат психологічних наук, асистент кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки КНУ ім. Т.Г. Шевченка (завантажити посібник можна за посиланням: <http://www.ecoacademy.org.ua/publication/ekologo-oriyentovane-socialnepidpryemnyctvo-u-gromadi>);

- посібник «Інклюзивно-реабілітаційний туризм». Автори: Барна Н. В., професор, доктор філософських наук, директор інституту філології та масових комунікацій та Коротеева А. В., кандидат еко-

номічних наук, професор кафедри туризму документних та міжкультурних комунікацій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (завантажити посібник можна за посиланням: <http://www.ecoacademy.org.ua/publication/inklyuzyvno-reabilitaciynyuturyzm>).

Курс орієнтований на фахівців органів місцевого самоврядування, соціально орієнтовані підприємства та громадські організації, соціальних працівників, соціальних лідерів, які працюють у громаді, студентів ЗВО, що навчаються за спеціальностями: соціальна робота, соціальна педагогіка та психологія, а також для фахівців, що працюють із людьми з інвалідністю.

Курс складається з п'яти тем: інвалідність та сучасне суспільство; екопсихологічні основи соціальної роботи з людьми з інвалідністю; інклюзивно-реабілітаційний туризм; соціальне підприємництво — інноваційна практика соціальних змін; соціальне підприємництво в громаді: екологічно орієнтований вектор.

Завдяки курсу слухач може дізнатись, що таке соціальна інклюзія та які проблеми та перспективи існують в Україні для розвитку інклюзивного середовища, оволодіти навичками екопсихологічних основ соціальної роботи із людьми з інвалідністю, ознайомитись з інноваційними технологіями, що базуються на засадах сталого розвитку, зокрема із актуальним напрямом соціальної реабілітації — гарденотерапією, дізнатись про інклюзивний та зелений туризм, як найбільш сприятливий вид туризму для реабілітації людей з особливими потребами, ознайомитись з основами створення та роботи соціального підприємництва, його впливом на громаду та особливостями запровадження еколого-орієнтованого соціального підприємництва, а також розвинути навички успішного соціального підприємця та зробити свій внесок у сталий розвиток суспільства.

За результатами проходження курсу слухач може пройти підсумковий тест та отримати сертифікат. Підсумковий тест складається з 25 питань (по 5 питань з кожної теми), результат тесту вважається успішним при наданні правильних відповідей більш ніж на 75% питань. Кількість спроб проходження тесту є необмеженою.

Станом на 01.11.2020 дистанційний курс ПМГ ПРООН-ГЕФ «Соціальна інклюзія» пройшли 546 осіб, з них 530 успішно склали підсумковий тест та отримали сертифікати.

Тест розміщено на платформі знань Програми малих грантів, що об'єднує ряд безкоштовних навчальних матеріалів: публікації,

відео та дистанційні курси розроблені в рамках діяльності ПМГ ПРООН-ГЕФ, за посиланням: <http://www.ecoacademy.org.ua/book/socialna-inklyuziya>.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ І ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Андрєєва Наталія Андріївна

III курс, група МН-1, спеціальність «Менеджмент»

Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Науковий керівник: Семененко О. В., к.е.н., доцент

Анотація. Піднімається питання пріоритетного права людини на життя. Подається визначення категорії людини з інвалідністю. Це складний феномен, що відображає взаємодію між особливостями людського організму і особливостями суспільства, в якому ця людина живе. Для подолання труднощів, з якими стикаються інваліди, необхідні заходи щодо усунення перешкод в навколишньому середовищі і соціальних бар'єрів. Представлені статистичні дані зростання рівня осіб з інвалідністю. Проаналізовано основні підходи до вивчення та вирішення проблем осіб з інвалідністю. Оскільки дуже часто в їх активному житті заважають не особисті, фізіологічні обмеження, а соціальні, економічні, правові та інші бар'єри.

Annotation. The question of the priority human right to life is raised. The definition of the category of a person with a disability is given. This is a complex phenomenon that reflects the interaction between the characteristics of the human body and the characteristics of the society in which this person lives. To overcome the difficulties faced by people with disabilities, measures are needed to remove environmental barriers and social barriers. Statistical data on the growth of the level of persons with disabilities are presented. The main approaches to the study and solution of problems of persons with disabilities are analyzed. Because very often their active life is hindered not by personal, physiological limitations, but by social, economic, legal and other barriers.

Інвалід — це особа зі стійким розладом функцій організму, яка при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності [1, Ст. 2]. Нажаль, чисельність даної категорії осіб за останні роки в Україні має тенденцію до зростання (див. табл. 1) [1, 2].

Це непокоїть і потребує концентрації уваги інститутів охорони здоров'я, освіти і соціального захисту на міжвідомчому, міждисциплінарному рівні превентивних послуг, що надаються особам з інвалідністю. Один з важливих аспектів цієї проблеми полягає в необхідності форсування взаємодії науковців-дослідників і практиків з даних структур з урахуванням міжнародних стандартів професійної етики і принципів роботи в команді.

Таблиця 1

Кількість осіб з інвалідністю*(на початок року; тис. осіб)*

	2016	2018	2019	01.01.2020
Усього, тис.осіб	2614,1	2635,6	2659,7	2703,0
У тому числі: діти з інвалідністю	153,5*	159,0*	161,6*	163,9*

*За даними Міністерства охорони здоров'я України

У цілому інвалідність як проблема діяльності особи в умовах обмеженої свободи вибору включає в себе кілька основних підходів дослідження: правового; соціально-середовищного; психологічного; суспільно-ідеологічного; виробничо-економічного; анатомо-функціонального.

Правовий підхід передбачає забезпечення прав, свобод і обов'язків особи з інвалідністю.

Соціально-середовищний підхід включає в себе питання, пов'язані з мікро- і макросоціальним оточенням, середовищем (сім'я, трудовий колектив, соціальні групи і т.д.).

Психологічний підхід відображає як особистісно-психологічну орієнтацію особи з інвалідністю, так і емоційно-психологічне сприйняття проблеми інвалідності суспільством.

Суспільно-ідеологічний підхід визначає зміст практичної діяльності державних інститутів і формування державної політики щодо осіб з інвалідністю та інвалідності.

Виробничо-економічний підхід пов'язаний головним чином з проблемою формування промислової основи соціального захисту населення та ринку реабілітаційних виробів і послуг. Такий підхід дозволяє орієнтуватися на збільшення частки осіб з інвалідністю, здатних до часткової або повної самостійної професійної, побутової та громадської діяльності, створення системи адресного задоволення

їх потреб в реабілітаційних засобах і послуги. Такий підхід, в свою чергу сприятиме їх інтеграції в суспільстві.

Анатомо-функціональний підхід передбачає формування соціального середовища (у фізичному і психологічному сенсах), яке виконувало б реабілітаційну функцію і сприяло розвитку реабілітаційного потенціалу особи з інвалідністю. Сенс реабілітації в цьому випадку полягає в комплексному багатопрофільному підході до відновлення здібностей людини до побутової, суспільної та професійної діяльності на рівні, відповідному його фізичному, психологічному та соціальному потенціалу з урахуванням особливостей мікро- і макросоціального оточення.

У світовій практиці одним з основних документів з проблем зайнятості осіб з інвалідністю є розроблена міжнародною організацією праці Конвенція 159. «Конвенція про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів». Дана Конвенція ратифікована Україною у березні 2003 року [3], відповідно її положення повинні застосовуватися при розробці державної політики в галузі зайнятості осіб з інвалідністю.

Список використаних джерел

1. Соціальний захист населення України у 2019 році: статистичний збірник / за ред. І.В. Сенік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_szn_2019.pdf.
2. Соціальний захист населення: статистичний збірник України 2016 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_szn_zb.htm.
3. Конвенція № 159 про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів
4. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU83K02R.html.
5. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін. ; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.
6. Talanchuk I. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education for Persons with Disability / Iryna Talanchuk // Social Welfare Interdisciplinary Approach, 2015. — 5 (1). — С. 94–101.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ ЗДОРОВ'Я У ВНЗ

Бацман Ольга Сергіївна

доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти
Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Olgapisnya2203@gmail.com

Шаравара Роман Іванович

перший заступник директора, к.е.н.,
професор кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти
Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Roman125125.78@gmail.com

Анотація. Авторами розкрито критерії підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями здоров'я.

Annotation. The authors reveal the criteria for preparing future social workers to work with students with disabilities.

Інтеграція молоді з функціональними обмеженнями здоров'я в заклади вищої освіти супроводжується низкою проблем, які самотійно подолати складно.

Підготовка соціальних працівників в умовах закладу вищої освіти до роботи з молоддю з функціональними обмеженнями здоров'я включає в себе опанування різного рівня форм, методів, моделей та технологій, спрямованих на посилення міжособистісних контактів суб'єктів та об'єктів освітнього процесу, на адаптацію, соціалізацію, інтеграцію осіб з функціональними обмеженнями здоров'я.

З метою реалізації змістового наповнення підготовки майбутніх соціальних працівників було акцентовано увагу на критеріях готовності майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями здоров'я.

Інформаційна готовність майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями здоров'я у ЗВО передбачає засвоєння системи теоретичних знань соціальної роботи з особами з особливими потребами, які навчаються у ЗВО. По-перше, це усвідомлення сутності поняття «адаптація», її мети та необхідності цілеспрямованої організації процесу адаптації. За для

ефективної діагностики рівнів адаптованості студентів до умов ЗВО майбутні соціальні працівники мають знати основні критерії адаптованості та їх показники (психофізіологічний, соціальний, психологічний, дидактичний, професійний) її рівні (біологічний, фізіологічний, екологічний, соціальний, психологічний, економічний, політичний, професійний), форми адаптації (формальна і суспільна) та види (біологічна, педагогічна, професійна, психологічна).

По-друге, майбутні соціальні працівники мають чітко орієнтуватися у різних аспектах здійснення соціального супроводу процесу соціалізації студентів з функціональними обмеженнями здоров'я. З цією метою є поглиблення знань у таких професійних аспектах, як: сутність поняття «соціалізація», концепції соціалізації, її механізми. Особливо необхідними є знання особливостей соціалізації осіб з функціональними обмеженнями, вплив середовища на соціалізацію особистості, бар'єри соціалізації.

Третім аспектом інформаційної готовності майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями здоров'я є знання сутності та особливостей процесу інтеграції молодшої людини. Тому є важливим акцентування уваги майбутніх соціальних працівників на таких поняттях, як «інтеграція», «інтегроване навчання», «інклюзивне навчання».

Методична готовність майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями, що відповідає операційно-технологічному етапу моделі, включає формування умінь використовувати в організації інтегрованого середовища інформаційні, Інтернет-технології, інтерактивні технології, психологічні, педагогічні технології, а також технологій безбар'єрної доступності, які використовуються у роботі з особами з інвалідністю для організації інтегрованого навчання. Це передбачає ознайомлення майбутніх соціальних працівників з будовою і роботою різних спеціальних пристроїв вводу інформації у комп'ютер (педалі, світлові пера, миші, альтернативні клавіатури, плоскі клавіатури, з програмою «Camera Mouse 2008» тощо).

Соціально-інтегративна готовність передбачає створення активної позиції майбутніх соціальних працівників та відповідає етапу формуванню професійної активності та світогляду. Професія соціального працівника передбачає широке коло спілкування, знання усіх структурних елементів соціуму, які реалізують безпосередньо чи опосередковано завдання соціальної і соціально-педагогічної

роботи. Тому необхідно майбутніх соціальних працівників включати в активну практичну соціальну роботу, знайомити їх якомога з більшою кількістю організацій державних і недержавних, що займаються різними аспектами соціальної і соціально-педагогічної роботи.

Психологічна готовність майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями передбачає формування емоційної стійкості особистості, позитивної життєвої спрямованості та лідерських якостей майбутнього соціального працівника. Формування психологічної готовності ми назвали етапом особистісного формування майбутніх соціальних працівників. З цією метою важливим є ознайомлення майбутніх соціальних працівників з основами позитивної психології, принципи якої закладені в усіх формах соціальної роботи, використання у навчальному процесі студентів терапевтичних методик, спрямованих на формування позитивної спрямованості у житті.

На основі вищезазначеного для успішної реалізації змісту підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями здоров'я нами було визначено педагогічні умови відповідно до структури експериментальної моделі: поєднання теоретичної підготовки, розвитку професіоналізму з формуванням світоглядної оптимістичної позиції особистості; формування особистості майбутнього соціального працівника через професійне удосконалення; забезпечення постійної соціальної професійної активності майбутніх соціальних працівників.

ОСВІТНЯ ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РОБОТИ МЕРЕЖІ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ СІМ'Ї, ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ М. КИЄВА

Бойко Олександр Ігорович

III курс, група МН-18-1, спеціальність «Менеджмент»

Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Науковий керівник: Дубас Р. Г., д. е. н., професор

Анотація. Важливими напрямками освітньої та соціальної інклюзії дітей і молоді з інвалідністю є створення особливих психолого-педагогічних і соціальних умов, надання певних можливостей для навчання й отримання професійної реабілітації, проведення просвітницької роботи

з подолання стереотипів в суспільстві, залучення осіб з особливими освітніми потребами до соціокультурних заходів, спортивних змагань, надання консультацій щодо працевлаштування молодих людей з інвалідністю й формування громадянської активності людей з обмеженими можливостями. Значну роль у цьому процесі відіграє мережа центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді м. Києва. Певний механізм роботи таких центрів допомагає молоді з особливими освітніми потребами розкрити свої здібності й таланти, обрати такий заклад освіти, в якому вони будуть почувати себе впевнено і комфортно, допомагає більш ефективному вибору професії та поінформованості в правовому полі, яке стосується захисту прав і інтересів людей з інвалідністю. Реалізація процесу інтегрування дітей і молоді з функціональними обмеженнями у соціальне і освітнє середовище шляхом отримання певних послуг у центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді м. Києва має важливе значення як для розробки теоретичних основ соціальної політики, так і для практичного здійснення соціально-педагогічної роботи, допомоги та підтримки різних соціальних груп осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Annotation. Important areas of educational and social inclusion of children and youth with disabilities are the creation of special psychological, pedagogical and social conditions, providing certain opportunities for training and vocational rehabilitation, conducting educational work to overcome stereotypes in society, involving people with special educational needs in socio-cultural activities, sports competitions, providing consultations on employment of young people with disabilities and the formation of civic activity of people with disabilities. The network of social service centers for families, children and youth in Kyiv plays a significant role in this process. A certain mechanism of such centers helps young people with special educational needs to reveal their abilities and talents, choose an educational institution in which they will feel confident and comfortable, helps to make a more effective choice of profession and awareness in the legal field of human rights and interests with a disability. Implementation of the process of integration of children and youth with disabilities into the social and educational environment by obtaining certain services in the center of social services for families, children and youth of Kyiv is important both for developing theoretical foundations of social policy and for practical implementation of social — pedagogical work, assistance and support of various social group of persons with disabilities.

Останнім часом науковці більшою мірою замислюються над тим, як зробити життя інвалідів повноцінним і незалежним, аналі-

зують розвиток можливостей інтеграції людей з фізичними вадами до суспільства, все більше з'являється досліджень, спрямованих на пошуки нових підходів у навчанні дітей і молоді з інвалідністю [1], розкриваються нові методи і форми їх підтримки та особливості їхньої соціалізації в суспільстві [2].

Одним із пріоритетних шляхів освітньої та соціальної інклюзії людей з інвалідністю є отримання послуг у мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді м. Києва (далі — ЦСССДМ м. Києва). До ЦСССДМ м. Києва входить Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей, молоді (далі — КМЦСССДМ), районні центри соціальних служб для сім'ї, дітей, молоді (РЦСССДМ) та заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді (районного та міського рівнів), які надають соціальну, психологічну, соціально-педагогічну, консультаційну, навчально-методичну, діагностично-експертну та психологічну допомогу, проводять навчальну підготовку для кандидатів у прийомні батьки (опікуни, піклувальники, усиновителі), надають інформаційну підтримку мешканцям м. Києва згідно з державними стандартами надання соціальних послуг громадянам України [3].

У КМЦСССДМ у рамках міської цільової програми «Дім. Сім'я. Столиця» реалізується соціальний проєкт «Методичне забезпечення соціально-психологічної реабілітації (абілітації) дітей, молоді з інвалідністю та їх сімей», проводиться «Школа батьків з правової обізнаності», просвітницькі заходи з питань розуміння інвалідності (із залученням учасників проєкту «Спікерське бюро»), організовуються щорічні фестивалі (Київський міський фестиваль творчості дітей і молоді з інвалідністю «Повіримо у себе», міський фестиваль спортивної рибної ловлі для дітей і молоді з порушенням опорно-рухового апарату «Золота рибка»), проводиться молодіжний форум «Незалежне життя».

Одним із можливих напрямів подальшого дослідження може виступити використання медіа-платформ для залучення дітей і молоді з інвалідністю до повноцінного життя в суспільстві. Проте потрібно передбачити доступність електронних ресурсів для людей з інвалідністю відповідно до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Пупишева В. Я. Інноваційні технології у навчанні осіб з обмеженими фізичними можливостями / В. Я. Пупишева // Актуальні проблеми навчання

та виховання людей з особливими потребами. — 2015. — № 12. — С. 52–64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apnvlop_2015_12_6.

2. Соболев Є. Ю. «Стандарти діяльності публічної адміністрації щодо реалізації прав і свобод інвалідів» // Актуальні питання права та соціально-економічних відносин: Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції, Кропивницький, 8 листопада 2018 р. — Кропивницький, 2018. — С. 12–14. — URL: <http://vmurol.kr.ua/?p=9206>.

3. Інформаційний посібник щодо послуг мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді м. Києва, партнерських організацій. Київ, 2019. — 18 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/140D5jQPO-bc9bTUyDC0ark48aZhJDSIK/view>.

СТИПЕНДІАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗА КОРДОНОМ

Васіч Вадим Петрович

І курс, група ФН-20-І,

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Науковий керівник: Фурман С. С.

Анотація. Розглядається питання надання стипендій людям з обмеженими можливостями в різних країнах державними та приватними організаціями для отримання освіти всіх рівнів та з різних спеціальностей.

Annotation. This topic is about giving scholarships to people with disabilities in different countries by public and private organizations to receive education at all levels and in different fields.

У наш час інтереси студентів з обмеженими можливостями в Україні врегульовані недостатнім чином. Зокрема стипендії для таких студентів є надзвичайно малими та в деяких випадках взагалі не сплачуються. На мою думку, дану проблему необхідно вирішити якомога швидше. Задля того, щоб охопити усі аспекти вирішення даної проблеми, необхідно звернутися до міжнародного досвіду сплати стипендій студентам з обмеженими можливостями, адже в таких країнах, як Німеччина, Іспанія, США студенти з обмеженими можливостями мають усі належні права та гарантії щодо отримання стипендій.

У країнах Європи частка соціальних стипендій коливається від 1% (Чехія) до 100% (Мальта, Люксембург, Данія). В третині країн ця частка більше 50%, ще в третині складає від 20% до 50%. Мінімаль-

ний розмір стипендії — 60 € в рік (Австрія), максимальна — 12340 € на рік (Ліхтенштейн).

Так, у Данії державні стипендії виплачуються усім студентам. Максимальний розмір — 784 € в місяць (9413 € на рік), виплачується протягом 12 місяців студентам, що живуть самотійно. Студенти-інваліди додатково отримують 1115 € на місяць.

У Німеччині Нюрнберзький Фонд імені Віллі Ребеляйна протягом вже декількох десятиліть надає стипендії студентам з різним ступенем інвалідності і важкими хронічними захворюваннями. Сьогодні у фонду налічується близько 60 стипендіатів. Максимально можливий розмір допомоги — 300 € в місяць.

Стипендіальний фонд Анни і Кейван Дахеш (Anni und Keyvan Dahesch-Stiftung) — приватний фонд, що допомагає людям з важким ступенем інвалідності реалізувати свої проекти. Стипендіатом фонду може стати студент будь-якої спеціальності. Розмір стипендії призначається в кожному випадку окремо.

В Іспанії діє кілька різних програм для людей з обмеженими можливостями, які забезпечують їм доступ до всіх рівнів освіти, починаючи від найнижчого (догляд за дитиною), і закінчуючи університетом та аспірантурою. Спеціальні стипендії покривають витрати на навчальні матеріали, книги, транспорт, навчання і супутні внески, в деяких випадках, харчування та проживання. Гранти зазвичай передбачають виплату грошових коштів на навчання.

Є також стипендії, що надаються приватними установами (як, наприклад, університет UNED, фонд la ONCE або банк Banco Santander), які, однак, залежать від Міністерства освіти і культури.

Існують спеціальні портали, такі як guiadis.discapnet.es, які дозволяють легко знаходити інформацію про гранти та стипендії, враховуючи особливості кожного окремого учня (ступінь інвалідності, місце проживання, вид навчання).

Фонд Fundación ONCE вже 28 років підтримує програму «Becas de Formación» і виділяє кошти на освіту молодих людей-інвалідів. Передбачено 4 види стипендій: грант для талановитих людей (магістратура, аспірантура, докторат, дослідницька діяльність, спорт); стипендії для навчання за екстернатною формою; студентські стипендії (спеціальні стипендії для студентів наступних університетів; міжнародна освіта (гранти на здобуття ступеня бакалавра за кордоном).

Іспанський фонд Fundaciyn Universia виділяє 35.000 € на надання спеціальних грантів студентам фінансових і технічних коледжів,

які мають різну ступінь інвалідності. Фонд також займається освітніми грантами для людей з обмеженими можливостями. Стипендії доступні для студентів будь-яких іспанських університетів і училищ.

У США програма стипендій від ЦРУ для бакалаврів пропонує студентам-інвалідам шанс на академічний і кар'єрний досвід в Агентстві. Переможці отримають річну зарплату, медичну і стоматологічну допомогу і до \$18 000 на рік на навчання.

Стипендія Клода С. Вайлера для студентів коледжу Ампутея — це стипендіальна можливість для студентів, які живуть з певною ампутованою частиною тіла.

Існують стипендії з високими виплатами: Scholarship Points вартістю \$10 000, в розмірі \$ 2,000 No Essay, а також стажування з такими компаніями як Apple, Google, Dreamworks, NASA.

Отже, проаналізувавши міжнародний досвід забезпечення стипендіями студентів з обмеженими можливостями, можна запропонувати наступні шляхи покращення їх забезпечення:

1. Збільшити кількість соціальних стипендій, зокрема, для студентів з інвалідністю.

2. Стимулювати запровадження більшої кількості приватних Фондів для фінансування студентів з обмеженими можливостями.

3. Запровадження більшої кількості державних стипендіальних програм для студентів з обмеженими можливостями.

4. Запровадження більшої кількості порталів для пошуку стипендіальних програм для людей з обмеженими можливостями, у тому числі студентів (як це відбувається в Іспанії).

5. Запровадження стипендіальних програм з боку СБУ та МВС для студентів з обмеженими можливостями з метою їх подальшого працевлаштування безпосередньо у їх структурних підрозділах.

ДОПОМОГА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У ПІДГОТОВЦІ ДИТИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО НАВЧАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ

Горова-Вершиніна Людмила Вікторівна

магістрант 2 року навчання, спеціальність «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Кириленко В. Г., к. психол. н., доцент

Анотація. Важливість даного дослідження зумовлена новітніми підходами до процесів навчання в Україні і в світі загалом. Нові принципи спрямовані на визначення та удосконалення науково-аргументованих методів підготовки дитини з інвалідністю до навчання в інклюзивному закладі.

Annotation. The importance of this advance has been summed up by new approaches to the processes of the beginning in Ukraine and in the light of day. The new principle is based on the design and the more sophisticated scientific and argumentation methods for the preparation of a child from an investment to an inclusive mortgage.

Україна на сьогоднішній день розвивається у складних економічних та соціально-побутових умовах, що актуалізує необхідність соціальної роботи з різними категоріями населення, а особливо з незахищеними категоріями (особами з інвалідністю, людьми похилого віку, безхатченками, дітьми без батьківської уваги та піклування тощо). Однією з найменше захищених верств населення є особи з інвалідністю, а особливо діти з інвалідністю та/або діти з особливостями розвитку.

У законодавстві України дається таке визначення поняття «дитина з інвалідністю» — це дитина зі стійким розладом функцій організму, спричиненим захворюванням, травмою або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що зумовлюють обмеження її нормальної життєдіяльності та необхідність додаткової соціальної допомоги і захисту. Загалом дітей, які мають особливості розвитку, в Україні понад 150 тисяч осіб, і з кожним роком ця цифра невпинно збільшується. А за останні п'ять років кількість дітей з особливостями розвитку зросла майже на 20 тисяч.

До недавнього часу більшість дітей з інвалідністю навчалися вдома або не навчалися взагалі. При цьому були позбавлені контактів з однолітками що в свою чергу вело до незворотних психологічних

змін у свідомості дитини, насаджування принципу вторинності, розвитку комплексів.

Соціальний захист осіб з інвалідністю є складовою соціальної політики держави, яка має забезпечувати права і можливості осіб з інвалідністю нарівні з іншими громадянами та полягає у наданні пенсії, державної допомоги, компенсаційних та інших виплат, пільг, соціальних послуг, здійсненні реабілітаційних заходів, встановленні опіки або стороннього догляду. В Україні соціальна робота тісно пов'язана із соціальним захистом і соціальною педагогікою.

Соціально-педагогічна робота з дітьми з інвалідністю на сьогоднішній день, спрямована на гармонізацію та гуманізацію відносин особистості і суспільства — інтеграція у суспільстві. Прикладом участі соціального працівника в програмі допомоги сім'ям дітей з інвалідністю є система раннього психологічного втручання, яке об'єднує зусилля різних спеціалістів і самих батьків.

Для дітей з інвалідністю молодше шкільне дитинство — це складний період їхнього життя. А період початку навчання у школі є кризовим для всіх дітей, і особливо для дітей з інвалідністю, адже наявність інвалідності ускладнює адаптацію до нових умов. Функціональні та інтелектуальні порушення унеможливають засвоєння навчальної програми, а психофізичні вади можуть ускладнювати влиття у дитячий колектив, що також негативно позначається на психічному здоров'ї дитини. Для полегшення подолання всіх вище зазначених труднощів необхідна цілеспрямована і систематична робота з соціальним педагогом, який входить до команди супроводу. Соціальний працівник виступає як суб'єкт-виконавець, що забезпечує надання соціальної допомоги на локальному рівні.

Для проведення емпіричного дослідження було розроблено анкету для опитування соціальних працівників та соціальних педагогів, які займаються з дітьми з особливими потребами. На основі проведених опитувань спеціалістів в Україні, проведений аналіз отриманих результатів. Хоча дане дослідження не висчерпує всіх аспектів визначення ролей та можливостей фахівця соціальної роботи під час підготування дитини з інвалідністю до навчання в інклюзивному закладі та потребує додаткових експериментальних досліджень і вдосконалення методичної системи роботи, метою проведення цього соціального дослідження було виявлення проблем в роботі фахівця соціальної роботи під час підготування дитини з інвалідністю до навчання в інклюзивному закладі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» № 875-ХІІ від 21.03.1991
2. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» № 2961-IV від 06.10.2005
3. Капська А.Й., Карпенко О.Г. (2006). Соціальна педагогіка. Підручник. Київ. Центр навчальної літератури.
4. Полтавець Вол. (2000). Соціальна робота в Україні: перші кроки. Київ. КМ Akademia.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Гуріна Карина Володимирівна

магістрант II року навчання спеціальності «Спеціальна освіта»

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Анотація. У науковій розвідці здійснено аналіз теоретичних підходів до розуміння структури та змісту поняття «читацька компетентність» молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ). Охарактеризовано зміст структурних компонентів читацької компетентності молодших школярів із ТПМ.

Annotation. Scientific research analyzes theoretical approaches to understanding the structure and content of the concept of «reading competence» of junior high school students with severe speech disorders (SSD). The content of structural components of reading competence of junior schoolchildren with SSD is characterized.

Читання це складний процес, у якому проявляються акти усного мовлення (як вихідного базису читання) та писемного мовлення (як графічного вираження усного висловлювання) (В. Ільїна). Однією із основних проблем початкової школи є підготовка до швидкого усвідомленого читання. Вирішення даної проблеми виступає в якості основного завдання в освіті, вихованні та багатосторонньому формуванні особистості, як читача Н. Н. Світловська.

Формування читацьких умінь здійснюється в нерозривній єдності з мовленнєвими. Якщо система читацьких умінь відображає процес сприймання, осмислення твору, то мовленнєві уміння — процес створення власного висловлювання за прочитаним (прослуханим)

(Бартенєва Л., 2014). Діти з тяжкими порушеннями мовлення неправильно оформлюють своє висловлювання, уникають складних фраз, обмежуються короткими реченнями, у них часто зустрічаються порушення зв'язного мовлення, все це призводить до порушення у дітей сформованості читацької компетентності. Вміння читати і розуміти прочитане визначено як наскрізне уміння для всіх ключових компетентностей.

З'ясуємо сутність цієї дефініції «читацька компетентність». Вітчизняні педагоги, психологи і методисти (О. Ісаєва, О. Куцевол, В. Мартиненко, О. Савченко, Н. Чепелева, О. Шкловська, Т. Яценко та інші) виокремлюють читацьку компетентність як інтегровану особистісну якість, що формується й розвивається у процесі шкільного літературного навчання, а також удосконалюється протягом життя. Дослідники Н. Сметаннікова, Т. Разуваєва, Н. Колганова, розглядають читацьку компетентність як сукупну інтегративну особистісну якість, що містить як розвивальну, так і діяльнісну складові. Розвивальний аспект характеризується розвитком мисленнєвих операцій і механізмів читання, розвитком особистісних якостей школярів. Діяльнісна складова здійснюється з допомогою багатьох умінь і стратегій читання — цілепокладання, пошуку й аналізу інформації, розуміння й інтерпретації тексту, оцінювання й формування суджень про текст та ін. (Сметаннікова Н., 2009).

На думку Н. Колганової, читацька компетентність — особлива форма особистісного утворення, що відображає систему ключових компетентностей, здобутих дитиною у процесі вивчення курсу «літературне читання». Основу читацької компетентності складають три основні компетенції: пізнавальна, ціннісно-сміслова і комунікативна (Колганова Н., 2012). Пізнавальна компетенція повинна бути сформована найбільш повно, так як навчання, за своєю суттю, є способом отримання знань, тобто, в його основі закладена знаннєва складова компетентності, узагальнені способи діяльності формуються частіше пошуковим способом, разом з тим, стандартами закладений елемент пізнавальної компетентності як «здатність вчитися все життя».

Розвиток комунікативної компетенції відбувається на уроках літературного читання, через формування вербальної роботи учнів на уроці, за допомогою оволодіння навичками колективної роботи в тренувальних завданнях. Комунікативна компетенція побудована на основних способах читання, які визначають продуктивну здатність і якість оволодіння читанням.

Ціннісно-сміслова компетенція визначає і формує процес вміння вчитися. Дана компетенція спрямована на забезпечення і підготовку учнів до оволодіння читацькими навичками і вміннями, враховує ціннісні і моральні установки в поведінці людей, розкриває нові можливості для придбання знань про дійсність.

Основними аспектами читацької компетентності є: правильність, виразність, свідомість, достатня швидкість читання, обізнаність з відповідним колом читання.

В. Мартиненко у змісті читацької компетентності молодших школярів визначає такі взаємопов'язані компоненти: мотиваційний (потреби, мотиви, особистісні читацькі установки, які спонукають учня до читання), когнітивний (система літературознавчих, книгознавчих, бібліографічних знань, уявлень, які учень застосовує під час смислового і структурного аналізу текстів різних видів), операційно-діяльнісний (загальнопредметні, предметні уміння, навички, способи діяльності, оволодіння якими забезпечує на завершених початкової школи досягнення учнями програмних результатів), рефлексивний (усвідомлення й оцінку учнем результатів своєї читацької діяльності; оцінювальні судження, ставлення до змісту прочитаного) (Мартиненко В., 2009).

Отже, на основі аналізу різних трактувань суті поняття «читацька компетентність», її компонентної структури можна зробити висновок, що більшість учених її розглядають як складне багатокомпонентне утворення з позицій діяльнісного й особистісно зорієнтованого підходів; володіння індивідом сукупністю знань, умінь, навичок, ціннісних ставлень, які дають змогу читачеві ефективно взаємодіяти з текстом, повноцінно усвідомлювати та інтерпретувати літературні твори.

Список використаних джерел

1. Колганова Н. Е. Сущностные характеристики формирования основ читательской компетентности младших школьников / Н. Колганова // Теория и практика образования в современном мире. — СПб: Реноме, 2012. — С. 5–8.
2. Мартиненко В. О. Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів / В. О. Мартиненко // Педагогічна освіта: теорія і практика. — Вип. XV. — Кам'янець Подільський, 2013. — С. 145–151.
3. Сметанникова Н. Н. Компетенции чтения и компетентный читатель // Библиотека и чтение в структуре современного образования: сб. материалов конференции. — М.: Наука, 2009. — С. 165–166.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКИ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ ІІІ РІВНЯ

Довженко Тетяна Олексіївна

*докт. пед. н., професор, професор кафедри початкової та професійної освіти,
декан факультету початкового навчання
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
tatanadovzhenko@gmail.com*

Анотація. У науковій розвідці здійснено системний аналіз проблеми модально-специфічних закономірностей формування лексики у дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення ІІІ рівня.

Annotation. Scientific research has carried out a systematic analysis of the problem of modal-specific patterns of vocabulary formation in children with general speech underdevelopment of the third level.

Проблема формування словникового запасу займає найважливіше місце в сучасній логопедії, а питання вивчення стану лексичного боку мовлення при різних мовленнєвих порушеннях і методики розвитку словника є одними з найактуальніших. Дослідники, які вивчали дітей з загальним недорозвиненням мовлення ІІІ рівня (Н. Ю. Борякова, Ю. Г. Демянов, С. Н. Каропова, В. А. Ковшиков, І. П. Колобова, Л. В. Кузнєцова, Р. Є. Левіна, В. І. Лубовський, Е. В. Мальцева, І. В. Мартиненко, Н. А. Менчинська, Л. І. Переслені, В. Л. Подобід, Є. Ф. Соботович, В. В. Тарасун, Н. А. Ципіна, Г. Д. Черемухіна, Г. В. Шаумаров, А. М. Шахнаровіч, П. Б. Шашин, С. Г. Шевченко, М. К. Шеремет та ін.) досить детально описали рівні мовленнєвого розвитку, стан сформованості пізнавальних процесів, рухової сфери цих дітей. Але, проблеми формування словника цих дітей висвітлені недостатньо повно. Особливу актуальність набула інтеграція психолінгвістики і логопедії, яка знайшла своє віддзеркалення в роботах Є. Ф. Соботовіч, В. А. Ковшикова, Б. М. Гріншпуна, Л. Б. Халілової, Г. С. Гуменой, Р. І. Лалаєвої, Г. В. Бабіної, Л. І. Трофіменко та ін.

Термін «загальне недорозвинення мовлення» (ЗНМ) у вітчизняній логопедії теоретично обґрунтувала Р. Є. Левіна. ЗНМ — це різні складні мовленнєві розлади, при яких у дітей спостерігаються вади всіх компонентів мовленнєвої системи (звукової сторони мовлення, фонематичних процесів, лексики, граматичного ладу мовлення) за умови нормального слуху та інтелекту (Левіна Р. Є., 2013).

Формування лексики дитини тісно пов'язано з розвитком, уточненням й усвідомленням уявлень дитини про навколишній світ і багато в чому визначається рівнем її пізнавальної діяльності. Дослідження, проведені вченими-дефектологами Н. С. Жуковою, О. М. Мастюковою, Т. В. Філіцьовою, дозволили виявити недостатність активного словника старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення III рівня і визначити його особливості, а саме: різка перевага пасивного словника над активним; обмежений запас слів, що позначають і конкретизують узагальненні поняття, ознаки і властивості предметів, що розкривають їх у всій повноті і різноманітності; недиференційоване, а іноді і неадекватне вживання ряду слів; утруднена активізація словникового запасу; неточне вживання окремих слів; недостатнє розуміння і неправильне вживання близьких за значенням слів; вживання слів, властивих для мовлення дітей молодшого віку (Жукова Н. С., Мастюкова О. М., Філіцьова Т. В., 2008; Кондратенко І. Ю., 2005).

Характерною рисою словника дітей із ЗНМ є неточність вживання слів, що виражається у вербальних парафазіях. Поряд з змішуванням слів за родовими відношеннями спостерігаються і заміни слів на основі інших семантичних ознак (Шеремет М. К., 2010).

Характерним для дітей із загальним недорозвиненням мовлення III рівня є варіативність лексичних заміन, що свідчить про значну збереженість слухового контролю і складності у формуванні кінестетичених образів слів. На основі слухових образів слів дитина намагається вимовити правильний варіант звучання слова.

Порушення розвитку лексики у дітей з загальним недорозвиненням мовлення III рівня виявляються й у більш пізньому формуванні лексичної системності, організації семантичних полів, якісній своєрідності цих процесів. Таким чином, у дітей із загальним недорозвиненням мовлення III рівня відмічається затримка у формуванні семантичних полів в порівнянні з нормою.

У словнику дітей мало узагальнюючих понять, в основному це іграшки, посуд, одяг, квіти. Значно трудніше засвоюються слова узагальненого, відверненого значення, слова, що позначають стан, оцінку, якості, ознаки й ін.

Викладене вище дозволяє зробити висновки про специфіку формування лексики у дітей із загальним недорозвиненням мовлення III рівня: значна розбіжність між величиною активного і пасивного словника, особливо це стосується слів, що позначають якості

і відносини. Невелика частина слів вживається необґрунтовано часто, у той час як інші мають низьку частоту вживання. Більшість слів низької частоти вживання, що допомагають диференційовано позначати властивості навколишнього світу, в мовленні відсутні; неточне, недиференційоване вживання слів; не тільки подібні, але і ті, що відносяться до різних значеннєвих груп поняття позначаються за допомогою одного слова; недостатньо слів, що позначають загальні поняття, і в той же час мало слів, що конкретизують ці поняття, що розкривають їхню суть; утруднена активізація словникового запасу; характерна залежність недостатності словника від особливостей пізнавальної діяльності; неточності сприйняття.

Список використаних джерел

1. Жукова Н. С., Мастюкова Е. М., Филичева Т. В. Преодоление общего недоразвития речи у дошкольников / Н. С. Жукова, Е. М. Мастюкова, Т. В. Филичева — М.: АСТ, 2008. — 187 с
2. Левина Р.Е. Основы теории и практики логопедии / Л.Е. Левина. — СПб: Альянс, 2013. — 367 с.
3. Выявление и преодоление речевых нарушений в дошкольном возрасте: метод. пособие / Сост. И. Ю. Кондратенко. — М.: Айрис-пресс, 2005. — 224 с.
4. Логопедія. Підручник. За ред. М. К. Шеремет. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. — 376 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРИНЦИПУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Драч Ярослав

П курс магістратури, спеціальність «Соціальна робота»

Вінницький соціально-економічний інститут Університет «Україна»

*Науковий керівник: Мазуркевич О. П., канд. культурології, доцент кафедри
olgamazyrkevich@gmail.com*

Анотація. Проблема інклюзивної освіти є одним із пріоритетних питань в галузі освіти. За 6 років війни в Україні, кількість людей з інвалідністю збільшилась на декілька тисяч. І питання їх соціалізації, адаптації в тому ж числі через підвищення професійного рівня та переорієнтацію є надзвичайно актуальним.

Annotation. The problem of inclusive education is one of the priority issues in the field of education. During the 6 years of the war in Ukraine, the

number of people with disabilities has increased by several thousand. And the issue of their socialization, adaptation, including through professional development and reorientation is extremely relevant.

Коли ми говоримо про освіту дітей з особливими потребами, ми говоримо про зміну базових принципів навчання. Радянська система намагалась вирішувати проблему шляхом її ігнорування та обмеження. Тому термін «люди з особливими потребами» просто країні був непотрібний. Вживався термін — «інвалід» [4]. Створювалися спеціалізовані школи-інтернати для інвалідів, у кращому розумінні — спеціалізовані класи. Головний недолік такої обмеженої системи навчання — відсутність контактів з однолітками та незворотні психологічні зміни у свідомості дитини, насаджування принципу вторинності. Більшість вихованців спецшкіл у подальшому житті мають відчуття знедоленості через недостатні контакти із ровесниками. Недолік інтегрованих класів — недостатня кваліфікація викладачів, які працюють із дітьми з особливими потребами [5].

Натомість вже тривалий час, весь західний світ просуває ідею всебічної інтеграції людей з інвалідністю в звичайний світ. Звідси постає термін — інклюзія (в перекладі з англ. — включення, інтеграція). Відповідно, інклюзивна освіта — надання рівного доступу до навчального процесу людям з особливими потребами. В Україні ситуація із інклюзивною освітою знаходиться у зародковому стані [5].

Так сталося в Україні, що питання реформ завжди персоніфіковані. І якщо в усьому світі, головними лобістами подібних змін виступали професійні об'єднання, громадські організації, спілки батьків, то в Україні стрижнем реформ інклюзивної освіти є персоналії.

Якщо питання інклюзивної освіти у початковій та середній школі сьогодні перебуває під особливою увагою з боку керуючих органів, то у вищій школі ситуація складніша. За статистичними даними з 2,5 мільйонів студентів вітчизняних навчальних закладів I–IV рівнів акредитації, трохи більше 10 тисяч — люди з особливими потребами. На практиці це менше 1% від загальної кількості людей з інвалідністю працездатного віку (до 40 років) [3].

Єдине, на що сьогодні спромігся уряд — включення до переліку категорій, що отримують так звані «соціальні стипендії» дітей з інвалідністю I–III груп. Решта питань вирішуються у форматі адміністрації окремих ВНЗ або місцевої влади. Зокрема, деякі українські ВНЗ навіть декларують певну спеціалізацію роботи з окремими групами людей з інвалідністю. Наприклад Київський політехнічний

інститут декларує ефективність роботи зі студентами із вадами слуху. Національний педагогічний університет ім. Драгоманова одним з перших в Україні почав розробляти цільові навчальні програми для студентів з інвалідністю (Науково-методичний центр освіти та соціальної реабілітації осіб з обмеженнями життєдіяльності).

За попередньою оцінкою кураторів проекту, протягом року реалізації у тестовому режимі програми «Нової Української школи», кількість охоплених системою інклюзивної освіти в Україні збільшилось у два рази. Це означає, що такими темпами протягом десяти років ми можемо вийти на загальноєвропейські показники доручення до інклюзивного навчання дітей з особливими потребами. Незважаючи на негативний досвід низки спеціалізованих освітніх закладів, відповідні напрямки розвиваються у цілій низці шкіл та ВНЗ України — від спеціалізованих програм УКУ до регіональних ініціатив місцевої влади [3].

Також, як стало відомо, триває активна робота у форматі взаємодії держави та роботодавців, в напрямку працевлаштування людей з інвалідністю. У планах збільшення квот на держзамовлення для студентів з особливими потребами та їх подальше працевлаштування.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Е-ресурс]. — URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/110-zakon-ukrayiny-pro-osvitu>.
2. Дятленко Н., Софій Н., Кавун Ю. Оцінка впливу інклюзивної моделі освіти на учасників проекту. Київ: Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2005. — 11 с.
3. Колупаєва А. А. Стратегічні напрями сучасної освітньої політики України // Дитина із сенсорними порушеннями: розвиток, навчання, виховання: зб. наук. праць / за ред. С. В. Литовченко, І. М. Гудим. Київ: О. Т. Рос-тунов. — 2011. — Вип. 2. — С. 5–12.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А. А. Колупаєва. — Київ: СаммітКнига, 2009. — 272 с.
5. Концепція розвитку інклюзивної освіти. — URL: <http://www.mon.gov.ua/gr/obg/>.
6. Talanchuk I. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education for Persons with Disability / Iryna Talanchuk // Social Welfare Interdisciplinary Approach, 2015. — 5(1). — С. 94–101.
7. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін.; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ЩОДО ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Жмудь В. С.

6М курс, група СПО-19-1м, спеціальність «Спеціальна освіта»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Литовченко О.В., к.пед.н., доцент

Анотація. Публікація висвітлює основні результати емпіричного дослідження реалізації прав дітей з особливими освітніми потребами щодо здобуття освіти. За підсумками експертного опитування проведено аналіз результатів за трьома блоками запитань: 1. Особливості впровадження інклюзивної освіти в Україні. 2. Основні проблеми у забезпеченні прав дітей з особливими потребами щодо здобуття освіти. 3. Пропозиції щодо реалізації прав дітей з особливими потребами щодо здобуття освіти.

Annotation. The publication covers the main results of an empirical study of the realization of children's rights with special educational needs for education. Based on the results of the expert survey, an analysis of the results was conducted on three blocks of questions: 1. Features of the introduction of inclusive education in Ukraine. 2. The main problems in ensuring the rights of children with special needs for education. 3. Proposals for the realization of the rights of children with special needs for education.

Право на освіту є основою самої ідеї прав людини. У 1948 році в Загальній декларації прав людини було проголошено, що безкоштовна і обов'язкова початкова освіта є одним з основних прав людини.

В Україні функціонує система спеціальної освіти дітей з особливими освітніми потребами (ООП), водночас, провадження інклюзивної освіти сприяє реалізації права на освіту для дітей з ООП. Зокрема, створюються інклюзивні класи/групи, забезпечується архітектурна доступність закладів освіти (пандуси, ліфти тощо).

Принципи інклюзивної освіти, що зафіксовані у низці міжнародних й українських законодавчих актів, покладено в основу організації інклюзивного навчання, що значно підвищує потенціал дітей з особливими освітніми потребами в сучасному соціумі.

Важливим чинником забезпечення прав дітей з ООП щодо здобуття освіти є діяльність інклюзивно-ресурсних центрів. Інклюзивно-ресурсні центри визначають наявність особливих потреб дітей, консультують заклади освіти щодо організації інклюзивного

навчання та надають психолого-педагогічні й корекційно-розвиткові послуги. Комплексна оцінка здійснюється з ініціативи батьків за такими напрямками, як оцінка фізичного та мовленнєвого розвитку; оцінка когнітивної та емоційно-вольової сфер; оцінка освітньої діяльності. У разі відсутності спеціальних педагогів у закладах освіти фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів проводяться корекційно-розвиткові заняття для дітей з особливими освітніми потребами. Безпосередньо в центрах із дітьми працюють учителі-логопеди, учителі-дефектологи (сурдопедагоги, олігофренопедагоги, тифлопедагоги), практичні психологи, учителі-реабілітологи.

Для вирішення задач дослідження нами проведено *експертне опитування* (анкетування). У дослідженні взяли участь 7 респондентів: 3 працівників Інклюзивно-ресурсного центру № 5 (1 психолог, 2 логопеда) та 4 педагога, які навчають дітей з особливими освітніми потребами.

За підсумками *експертного опитування* проведено аналіз результатів за трьома блоками запитань:

1. Особливості впровадження інклюзивної освіти в Україні.
2. Основні проблеми у забезпеченні прав дітей з особливими потребами щодо здобуття освіти.
3. Пропозиції щодо реалізації прав дітей з особливими потребами щодо здобуття освіти.

Узагальнюючи аналіз організації інклюзивної освіти та реалізації прав на освіту дітей з ООП, а також результати експертного опитування, можна зробити висновок, що рівень реалізації прав на освіту для дітей з ООП в Україні знаходиться на середньому рівні, наявні певні проблеми щодо реалізації права на освіту, найголовнішими серед яких є:

- Недосконале нормативно-правове забезпечення.
- Недостатнє матеріально-технічне/ресурсне забезпечення.
- Нестача необхідної підтримки з боку держави.
- Суб'єктивні проблеми сімей таких дітей (психологічні, інші).
- Недостатнє забезпечення фахової підтримки (сурдопедагога, психолога, асистента вчителя тощо).

Список використаних джерел

1. Talanchuk I. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education for Persons with Disability / Iryna Talanchuk // Social Welfare Interdisciplinary Approach, 2015. — 5 (1). — С. 94–101.
2. Давиденко Г. Вплив інтеграційних процесів на гармонізацію стандартів України та ЄС [Текст] / Ганна Давиденко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. — 2019. — Вип. 3. — С. 62–73.

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Заїка Віталій Миколайович

к. псих. н., доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти
Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»
zaika_vitaliy@ukr.net

Селецька Світлана Василівна

IV курс, напрямок підготовки «Соціальна робота»
Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Анотація. В статті розкрито особливості механізмів подолання кризових ситуацій життя людини. Представлено типи (модальності) копінг-механізмів, які можуть проявлятися в когнітивній, емоційній і поведінковій сферах особистості людини.

Annotation. The article reveals the peculiarities of the mechanisms of overcoming crisis situations of human life. The types (modalities) of coping mechanisms that can be manifested in the cognitive, emotional and behavioral spheres of a person's personality are presented.

Вступ. Кожна людина протягом свого життя переживає різні життєві кризи, які відображаються на її психологічному стані (Заїка В. М., 2016). З метою опанування кризами та успішного виходу з них, людина використовує спеціальні механізми подолання.

Виклад основного матеріалу. Зарубіжні дослідники для позначення терміна «психологічне подолання» використовують термін «coping», або «coping behaviour», розуміючи під ним індивідуальний спосіб взаємозумовленості людини і ситуації відповідно до її власної логіки, ваги в житті суб'єкта та його психологічних можливостей (Нартова-Бочавер С. К., 1994). Вважається, що головне призначення coping зводиться до того, щоб якнайкраще адаптувати людину до вимог ситуації, що дозволить їй оволодіти цією ситуацією, послабити або пом'якшити ці вимоги, намагатися уникнути або звикнути до них і, таким чином, погасити стресову дію ситуації. В ході вирішення життєвої кризи відбувається трансформація особистості людини (Заїка В. М., 2006; 2007; 2009).

Кожна психологічна форма подолання кризи специфічна, визначається суб'єктивним значенням ситуації, що переживається, і відповідає переважно одному із завдань — розв'язати реальну проблему або її емоційно пережити, скоректувати її самооцінку або відрегулювати взаємовідносини з іншими людьми.

У системі адаптивних реакцій людини копінг-механізми тісно пов'язані з механізмами психологічного захисту, але вони є активними, більш усвідомленими зусиллями людини, що направлені на оволодіння ситуацією або проблемою.

Вперше термін «coping» був використаний Л. Мерфі у дослідженнях способів подолання дітьми вимог, що висувалися кризами розвитку. В подальшому розуміння копінг-механізмів було тісно пов'язане з дослідженнями психологічного стресу. Р. Лазарус визначав копінг-механізми як стратегії дій, що використовуються людиною в ситуаціях психологічної загрози, зокрема в умовах пристосування до хвороби як загрози (в залежності від віку і тяжкості захворювання) фізичному, особистісному і соціальному благополуччю. Застосовувалась спроба об'єднати в єдине ціле копінг-механізми і механізми психологічного захисту, тому що механізми адаптації особистості до хвороби на різних етапах захворювання і його лікування досить різноманітні (від активних, гнучких і конструктивних до пасивних, ригідних і дезадаптаційних).

Типи (модальності) копінг-механізмів можуть проявлятися в когнітивній, емоційній і поведінковій сферах особистості людини (Ахмедов Т. И., 2003).

У когнітивній сфері можуть отримати розвиток наступні копінг-механізми:

- відволікання або переключення думок на інші, «більш важливі» теми, ніж дана проблема;
- прийняття кризи як чогось неминучого (прояв свого роду філософії стоїцизму);
- дисимуляція проблеми (ігнорування, применшення її серйозності);
- збереження «ідеального статусу», прагнення не показувати іншим свого кризового стану;
- проблемний аналіз кризи і її наслідків, пошук відповідної інформації, розпитування людей, зважений підхід до рішень;
- відносність в оцінці проблеми, порівняння з іншими, які знаходяться ще в гіршому положенні;
- релігійність, стійкість у вірі («зі мною Бог»);
- надання кризі значення і смислу (наприклад, ставлення до проблеми, як до виклику долі або перевірки стійкості духу і т.п.);
- самоповага — більш глибоке усвідомлення власної цінності як особистості.

Копінг-механізми, пов'язані з емоційною сферою особистості людини, проявляються у вигляді:

- переживання протесту, обурення, протистояння хворобі та її наслідкам;
- емоційної розрядки — відреагування почуттів, що викликані кризою;
- ізоляції — подавлення, недопущення почуттів, адекватних ситуації;
- пасивного співробітництва — довіри з передачею відповідальності спеціалісту;
- покірливості, фаталізму, капітуляції;
- самозвинувачення;
- переживання злоби, роздратування, пов'язаних з обмеженням життя кризою;
- збереження самовладання — рівноваги, самоконтролю.

З поведінковою сферою людини пов'язані наступні копінг-механізми:

- відволікання — звернення до будь-якої діяльності, втеча в роботу;
- альтруїзм — піклування про інших, коли власні потреби відходять на другий план;
- активне уникнення — прагнення уникати «заглиблення» в процес пошуку рішення;
- компенсація — відволікаюче виконання будь-яких власних потреб (наприклад, придбання якихось речей);
- конструктивна активність — задоволення будь-якої давньої потреби (наприклад, здійснити подорож);
- усамітнення — перебування у спокої, роздуми про себе;
- активне співробітництво — відповідальна участь у подоланні кризової ситуації;
- пошук емоційної підтримки — прагнення бути вислуханим, зустріти розуміння і підтримку.

Висновки. Таким чином, механізми подолання криз називаються копінг-механізмами та проявляються в когнітивній, емоційній і поведінковій сферах особистості людини.

Список використаних джерел

1. Ахмедов Т. И. Психотерапия в особых состояниях сознания: (история, теория, практика) / Т. И. Ахмедов, М. Е. Жидко; худож.-оформитель А. С. Юхтман. — М.: ООО «Издательство АСТ»; Харьков: «Фолио», 2003. 763.

2. Нартова-Бочавер С. К. «Coping behaviour» в системе понятий психологии личности С. К. Нартова-Бочавер // Психологический журнал. — 1994. — Т. 15. — № 1. — С. 3—18.
3. Заїка В. М. Особливості трансформації особистості людини в ході вирішення життєвої кризи. Методичні матеріали / В. М. Заїка. — Полтава: ПНПУ, 2006. — 100 с.
4. Заїка В. М. Динамічна модель особистісних трансформацій в умовах подолання кризових станів особистості / Віталій Миколайович Заїка // Соціальна психологія. — 2009. — № 1. — С. 69—76.
5. Заїка В. М. Особливості трансформації особистості при подоланні кризових ситуацій у житті людини / В. М. Заїка, Л. Г. Перетятко // Наукові студії із соціальної та політичної психології: 36. Статей / АПН України, Ін-т соціальної та політичної психології; Редкол.: С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський та ін. — К.: Міленіум, 2007. — Вип. 16 (19). — С. 191—199.
6. Заїка В. М. Типологія життєвих криз та ініціальних тенденцій трансформації людини на основі багатовимірної теорії особистості / В. М. Заїка, В. Ф. Моргун // Психологія і особистість. — № 2 (10). Частина 2. — 2016. — С. 29—44.

ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНІ ЦЕНТРИ У СИСТЕМІ ОСВІТИ

Закусило Оксана Юрївна

старший викладач кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення

Луцького інститут розвитку людини Університету «Україна»

oksana-zak@ukr.net

Анотація. У статті розкривається характеристика цілей, завдань, принципів інклюзивно-ресурсних центрів для дітей з особливими освітніми потребами; обґрунтовується необхідність їх створення; наводяться кількісні дані ІРЦ у Волинській області.

Annotation. The article reveals the characteristics of goals, objectives, principles, structure of inclusive resource centers for children with special educational needs; the necessity of their creation is substantiated; quantitative data of the IRC in Volyn region are given.

Згідно зі ст. 3 Закону України про освіту в Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Дітям з особливими освітніми потребами, як і всім іншим, гарантовано право на доступ до освіти, на можливість отримувати досвід і знання. Незважаючи на задеклароване запровадження інклюзивного навчання у Новій українській школі, кількість дітей, що навчаються в інклюзивних умовах, зали-

шається поки низькою, але за останні роки помітні значні зміни. Стосовно закладів середньої освіти, то станом на 2018–2019 навчальний рік 8417 інклюзивні класи відкриті в 3790 школах. Протягом 3 років кількість інклюзивних класів зросла в 3,1 рази, кількість шкіл, що мають інклюзивні класи, в 2,5 рази, а кількість дітей, що здобувають у них освіту, зросла в 2,8 рази.

У місті Луцьку станом на 2018–2019 навчальний рік нараховується понад 5 тисяч дітей із особливими освітніми потребами, більше 260 дітей із інвалідністю відвідують навчально-реабілітаційні центри, понад 30 включені у заклади загальної середньої освіти, більше 19 — у заклади дошкільної освіти.

У місті Луцьку станом на 2019–2020 навчальний рік обліковується 14 закладів загальної середньої освіти, в яких організовано інклюзивне навчання, й у подальшому планується збільшення їх кількості з метою ширшого охоплення дітей з особливими освітніми потребами.

Згідно із соціальними паспортами закладів загальної середньої освіти міста станом на 01 жовтня 2019 року кількість учнів з інвалідністю складає — 581 дитину, з них 175 перебувають на індивідуальній формі навчання.

Кількість учнів, яких у 2019–2020 навчальному році залучено до інклюзивних класів — 67 осіб. Кількість шкільних класів з інклюзивним навчанням нараховується — 48 класів. Наведемо кількісний розподіл учнів заучених до інклюзивного навчання за нозологіями: порушення слуху — 16; порушення зору — 3; порушення ОРА — 5; аутизм — 2; порушення мовлення — 11; ЗПР — 24; порушення ЦНС — 6 учнів.

Відповідно до вимог чинного законодавства, з 1 вересня 2018 року в Україні запрацювала мережа інклюзивно-ресурсних центрів для дітей із особливими освітніми потребами. По всій території України станом на квітень 2019 року обладнано 557 інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ) для дітей з особливими освітніми потребами.

27 серпня 2018 року в Луцьку теж було зроблено крок для здобуття освіти дітям з особливими освітніми потребами та відкрито Інклюзивно-ресурсний центр Луцької міської ради. Загалом у Луцьку передбачено утворення трьох таких закладів. Створення інклюзивно-ресурсних центрів за рік уже набрало значних обертів. Зокрема, у Волинській області відкрито 19 закладів цього типу в містах: Луцьк, Володимир-Волинський, Нововолинськ, Горохів, Ковель, Камінь-

Каширський, Ківерці, Ковель; селища: Заболоття, Іваничі, Любешів, Стара Виживка, Турійськ, Ратне, Дубище, Маневичі; села: Підгайці, Затурці, Любомль.

В інклюзивно-ресурсний центр батьки приводять своїх дітей для комплексної оцінки їхніх особливих освітніх потреб. Тут розробляють рекомендації саме для освітніх потреб дитини і консультують, як адаптувати чи модифікувати матеріал для ефективного навчання.

Згідно з положенням «Про інклюзивно-ресурсний центр», інклюзивно-ресурсний центр є установою, що утворюється з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу [2].

Завданням центру є проведення комплексної оцінки з метою визначення особливих освітніх потреб дитини, розроблення рекомендацій щодо програми навчання, надання психолого-педагогічної допомоги, консультації та взаємодія з педагогічними працівниками дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів з питань організації інклюзивного навчання та надання консультативно-психологічної допомоги батькам.

Провідною ідеєю діяльності інклюзивно-ресурсного центру є консолідація зусиль усіх структур, дотичних до проблем родин, які виховують особливих дітей, а саме: психолого-медико-педагогічна консультація, органи управління освітою, навчальні заклади, установи соціального спрямування, реабілітаційні центри, громадські організації, батьківські ініціативні групи.

Отже, діяльність інклюзивно-ресурсних центрів сприяє ефективному створенню інклюзивного середовища в українських школах та є механізмом забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття освіти.

Список використаних джерел

1. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. — Київ, 2018. — 252 с.
2. Положення про інклюзивно-ресурсний центр [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-п#n11>.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Іванчук Максим

магістрант 2 року навчання, спеціальність «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Кириленко В. Г., к. психол. н., доцент

Анотація. Сучасна національна освітня парадигма вибудовується на засадах дитиноцентризму та гуманізації. Посилення уваги до індивідуального розвитку особистості, визнання гуманістичних засад освіти як найбільш відповідних принципам правової держави, є однією з передумов повноцінного залучення дітей з вадами психофізичного розвитку у систему суспільних відносин.

Annotation. The current national illumination paradigm is to ambush child-centrism and humanization. Enhancing respect for individual development of specialness, understanding of humanistic ambushes, understanding the principles of a legal state, one of the changes in the minds of children in the minds of a psychophysical developmental system.

Зарубіжні та вітчизняні вчені (В. Бондар, В. Засенко, А. Колупаєва, І. Мамайчук та інші), досліджуючи проблему інтеграції осіб з освітніми потребами в освітнє середовище, звертали увагу на особливості формування самого середовища до готовності перебування в ньому осіб з вадами розвитку. В Україні вже давно була сформована особлива форма освіти осіб з вадами психофізичного розвитку — це спеціальні школи і школи-інтернати вісьмох типів, і в кожному з цих типів створюються спеціальні умови для навчання і виховання учнів з певним видом дизонтогенезу, але така система не задовольняє повною мірою рівність прав на освіту тих осіб, можливості яких здобути її обмежені їх недоліками, станом здоров'я або конкретними соціальними умовами. В своїй роботі ми притримуємось думки А. А. Колупаєва, що за повної інклюзії всі учні є повноправними членами дитячого колективу, забезпечуються безбар'єрним доступом, підтримкою, за необхідності медико-соціальним і психолого-педагогічним супроводом. Саме така думка і підкреслює пріоритетний напрям у розвитку сучасної освіти — створення інклюзивного середовища, що передбачає відмову від стереотипів щодо неспроможності у налагодженні взаємодії між учасниками освітнього процесу на акцентах співпраці.

З одного боку, необхідними умовами для створення інклюзивного середовища в сучасному закладі освіти є врахування так званого

людського фактору (усвідомленні кожним учасником освітнього процесу індивідуальної особливості кожного, педагогічним колективом усвідомлення необхідності застосування методів навчання і виховання, різних підходів у роботі з дитячим колективом та інші), а з іншого — матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу інклюзивного середовища, серед яких, окрім адаптованих підручників, безбар'єрності закладу, слід виділити і технічні засоби навчання і ігрової діяльності, наявність асистента вчителя і, за необхідності, асистента дитини. Особливу увагу слід приділити і розумінню педагогічного колективу необхідності командної роботи, що спрямована на реалізацію спільної мети у навчанні дитини з особливими освітніми потребами.

Слід зазначити що, в Україні створюються особлива ситуація створення інклюзивної освіти: існують два шляхи, якими розвивається реалізація права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, це інклюзія і інтеграція. В рамках цих тез, ми не аналізуємо ці питання.

Можливість здобувати освіту в інклюзивному закладі існує для дитини вже з раннього віку. Дитина з особливостями у психофізичному розвитку може здобувати дошкільну освіту в дитячому садочку, які створюються в кожному мікрорайоні міста за потребою дитини, бажання батьків та рекомендацій інклюзивно-ресурсного центру. За рахунок перебування такої дитини, в групі зменшується чисельність дітей, для такої дитини інклюзино-ресурсним центром після обстеження дитини, розробляються рекомендації щодо організації діяльності команди, створеної для роботи і розвитку дитини з особливими освітніми потребами. В закладі середньої освіти організація освітнього простору здійснюється задовго (за півроку) до входження дитини в освітній заклад. Такий підхід дозволяє підготувати місце для освітньої діяльності школяра відповідно до його потреб: забезпечення навчальними матеріалами, шкільним та технічним приладдям.

Окремим видом роботи зі створення інклюзивного освітнього середовища є залучення батьків і такої дитини, і батьків інших дітей класу, до навчання та організації спільного досугу дітей класу.

Іншим освітнім закладом є заклади позашкільної освіти, які мають і можуть стати особливим осередком для розвитку дитини з особливими потребами. І особливістю такого закладу є можливість перебування дитини з особливими психофізичними потребами в різновікових гуртках.

Отже, організація інклюзивного навчання зумовлюється низкою умов та особливостями самого освітнього закладу.

**НА «ДОТИК СВІТЛА»:
ВИХОВАННЯ «ДУХОВНО-ЕСТЕТИЧНОЇ ЦІЛІСНОСТІ»
ПОЕТИЧНОЮ ТВОРЧІСТЮ ВІКТОРІЇ САВЧУК**

Львицька Л. В.

к. філос. н., доцент кафедри

Український гуманітарний інститут

Анотація. Унікальний творчий доробок рівненської поетеси Вікторії Савчук розкриває не тільки душевний неспокій особистісного відновлення рівноваги після тривалих фізичних випробувань, але й намагання у віршованій формі зануритись у приховану природу дотику, що більш деталізує присутність реальності, яку легко розпізнати, але важко побачити. Автор цієї розробки наголошує на тому, що порушення у функціонуванні органів зору дозволяє у цьому випадку зрозуміти виховний процес «духовно-естетичної цілісності».

Annotation. The unique creative approach of the poet from the Rivne Victoria Savchuk reveals not only the state of mind of critical personal recovery of balance after prolonged physical tests, but also an attempt in a poetic form to delve into the fuzzy nature of touching with light, which more details the presence of reality. For Victoria, this reality is easier to recognize with a touch of sensation than to see. The author of this development emphasizes that problems with the functioning of the organs of vision allow understanding the process of upbringing «spiritual and aesthetic integrity».

Вікторія Ростиславівна Савчук (1977–2017 рр.) — літератор та громадський діяч, своєю поетичною творчістю та активним ставленням до соціальних програм відстоювала інтереси місцевого осередку інвалідів з вадами зору. «Побудуй світ рівних можливостей разом!» — це непорушне гасло відокремленого рівненського підрозділу Всеукраїнської громадської організації людей з інвалідністю по зору «Генерація успішної дії», до якого входила і Вікторія Савчук. Неймовірно, але Вікторія раптово, під час психологічного тиску сімейних втрат, у 27 років втратила звичний для себе ритм зорового бачення. За два роки після цього надзвичайно прикрого лиха Вікторія Ростиславівна видала першу поетичну збірку «Каркаде», 2005 рік. Однак, назва одного з безлічі колективних творчих альманахів, де була надрукована рання поезія молодої авторки — «Світло спілкування» — стало в подальшому символічним наголосом піднесеного особистісного спрямування. Згодом, перемога у поетичних

конкурсах ознаменувалась концертним перформансом естетичного значення з експресивним закликом: «Дотик світла». Вікторія власним прикладом творчої активності виявляла підтримку пригніченому стану зіпсованого інвалідністю буденній якості щасливого життя. Відтак, ще один віршований доробок поетеси, який був надрукований за «Програмою підтримки книговидання місцевих авторів та популяризації української книги в місті Рівному» став масштабним відкриттям, бо поетична збірка Вікторії Савчук «Тобі емоції справжні» вже після відходу автора з життя стала «Кращою книгою Рівненщини 2017 року».

Поетично-образне мовлення Вікторії Савчук має своєрідний психологічний наратив турботливого заклику до милосердя. Трепетні висловлювання гармонійного налаштування виявляють злет від безодні до осяйності, адже за переконаннями Вікторії «Любов без міри» — це не тільки назва вірша, за яким стоїть не гедоністична насолода безтурботної вразливої мрійливості, а також й вимоглива сутність найвищого абсолюту прекрасної душі, потужна творча сила якої відтворює стратегічну естетичну цілісність найвищих ідеалів з чітким переконанням: «Я обіцяю бути всім, / Я буду вірити без віри... Я буду цілим світом» (Савчук В. Р., 2020). Зрештою, саме такий ліричний вимір духовного єства, завдяки внутрішньому катарсису певної індивідуальної мелодики сходить у площину вразливої кришталевості життя у сутінках твердого розуміння естетичної цінності почуття прекрасного до усього сушого крізь драматичність власних переживань.

Ще одним, так би мовити, програмним твором пані Вікторії вірш з відкритим естетико-поетичним передчуттям, де домінування власного Я наповнено маніфестує. Варто згадати поетичний твір «Мої вірші», рядки з якого варто процитувати: «Вірші мої калини кетяги / Розвішені на гілці долі. / Вони для мене психо-тренінги, / що зцілюють пекучі болі» (Савчук В. Р., 2020). Отже, жити без оскомини, але задля втілення прикладу узгодженого ставлення до випробування порушеннями зору, доповнювати мотиваційними аспектами одухотвореного бачення невичерпний запас естетичних умовивідних доторків поетичного світу обнадійливого передчуття. Тобто, особливе вміння привабливого обгортання дотиком слова прихованих якостей знайомої реальності нанизує мовленнєвою виразністю чуттєві форми цілющих сенсів. Ось саме цей комплекс відтворений з «доторків світлі» і є головною рисою поетичної творчості Вікторії Савчук, де єдність духовного та естетичного відіграє роль об'єднано-

го виховного чинника ресурсного інваріантного комунікативного налаштування інклюзивного та соціально безбар'єрного середовища гармонійного співпорозуміння кожного у прагненні до самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. URL: <https://gud.rv.ua/nashi-mytci/viktoriya-samchuk> (дата звернення: 25.10.2020).

РОБОТА БІБЛІОТЕК НА ДОПОМОГУ ЛЮДЯМ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Кіріско Олена Анатоліївна

II курс магістратури,

спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Вінницький соціально-економічний інститут Університет «Україна»

Науковий керівник: Мазуркевич О. П., канд. культурології, доцент кафедри

olgamazyrkevich@gmail.com

Анотація. Місія публічних бібліотек у роботі з інвалідами полягає у сприянні соціальній інклюзії людей з особливими потребами. Саме бібліотеки володіють можливостями стати центрами поширення інформаційної та поведінкової культури, набуття якої веде до розуміння і толерантності.

Annotation. The mission of public libraries in working with people with disabilities is to promote the social inclusion of people with special needs. Libraries have the opportunity to become centers of information and behavioral culture, the acquisition of which leads to understanding and tolerance.

Інваліди — група людей, яка потребує соціокультурної та психологічної підтримки. Раніше вони отримували бібліотечні послуги переважно у спеціалізованих книгозбірнях, але зараз це розглядається як свого роду ексклюзія. Натомість набули розповсюдження ідеї інтегрованого бібліотечного обслуговування, оскільки книгозбірня наразі надає послуги та матеріали в доступній формі тим, хто з яких-небудь причин не може відвідувати її в звичайному режимі і вносить свій внесок в соціокультурну реабілітацію особливих груп населення. Наше завдання — створити максимально комфортну обстановку для своїх особливих читачів і забезпечити умови для рівного та вільного доступу до інформації всім громадянам.

Серед нас живуть люди, яких називають по-різному: інваліди, неповносправні, особи з особливими потребами, люди з обмеженими можливостями. У Європі — це «люди з підвищеними потребами» (відчули різницю?). У світі їх налічується понад 650 мільйонів, що становить приблизно 10–15% усього населення. В Україні кількість інвалідів за останні 20 років подвоїлася і зараз складає близько 3 мільйонів (приблизно 6 відсотків від кількості всього населення). Серед них з'явилася нова категорія — учасники Антитерористичної операції.

Інвалідність — це значне обмеження життєдіяльності, що призводить до соціальної непристосованості внаслідок порушення здібностей людини до самообслуговування, пересування, орієнтації, навчання, спілкування, трудової діяльності. До цієї категорії можуть потрапити всі групи населення: діти, підлітки, молодь, люди середнього та зрілого віку, літні, а також люди з тимчасовою інвалідністю (через нещасний випадок). При цьому більшість з них мають такі ж глибокі інтереси і потреби, як і люди без сенсорних чи інших фізичних обмежень. За умови правильного навчання і гарного технічного оснащення спосіб їхнього життя може відповідати загальноприйнятим стандартам. Певною мірою всі ці люди охоплені державною системою соціального захисту. Частина інвалідів веде досить активний спосіб життя: вони навчаються, працюють, спілкуються, займаються творчістю.

Але є й такі (на жаль, їх більше), що обмежені у спілкуванні, доступі до об'єктів інфраструктури — ізольовані від суспільства. Дуже часто вони залишаються віч-на-віч зі своїми труднощами, замикаються у просторі власного відокремленого для себе середовища. Невирішеність цієї проблеми породжує ряд серйозних соціально-економічних наслідків. Серед них:

— обмежений доступ до інформації. Будь-яка ізоляція, якою б вона не була, свідчить не тільки про дефіцит спілкування, а й про дефіцит інформації, яку звичайна людина, що не має обмежень у спілкуванні, отримує з усіх доступних їй джерел — телебачення, радіо, ресурсів бібліотек, можливостей комп'ютера, живого спілкування. За даними соціологічних досліджень, про свої права та можливості поінформовано всього 10 відсотків інвалідів [1].

Уважний аналіз індикаторів показує, як багато можуть зробити бібліотечні працівники для людей з інвалідністю. У зв'язку з цим серед науковців і бібліотечної спільноти набула поширення парадигма бібліотечно-інформаційного обслуговування на основі інклюзії, яка

передбачає необхідність формування спеціального комунікаційного бібліотечного середовища для обслуговування усіх категорій користувачів, зокрема, і з обмеженнями у життєдіяльності.

Так, бібліотекознавець Е. Сукіасян ще в 2007 р. наголошував: «Ми не можемо обмежуватися лише тими читачами, які приходять до нас самі. Публічна бібліотека повинна обслуговувати інвалідів: сліпих і слабкозорих, глухих і німих, осіб з порушенням опорно-рухового апарату, значну частину хворих з такими відхиленнями у психіці, яких в нашій країні їх рідні та близькі з дому просто не випускають!» [2].

Список використаних джерел

1. Астоянц М. С., Россихина И. Г. Социальная инклюзия: попытка концептуализации и операционализации понятия [Электронный ресурс]. — Режим доступа: www.gsuazovr.ru/uni/nr/Izvestiya%20vyzov%2012.doc. — Назв. с екрана.

2. Сукиасян Э. Пока сил мало, а инициативы недостаточно / Э. Сукиасян // Библиотека. — 2007. — №7. — С. 41–43.

3. Кунанець Н. Е. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів з особливими потребами. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?... — Назва з екрану.

4. Публічні бібліотеки для людей з обмеженими можливостями: досвід, можливості, перспективи: бібліогр. покажчик. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://profy.nplu.org/articles.php?lng=uk&pg=6496>.

5. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін. ; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ : Університет «Україна», 2018. 481 с.

ПІДХОДИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Калита Євгенія Костянтинівна

Пі курс магістратури, група ЗСР-19-Ім, спеціальність «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Іванова І. Б., к. пед. н., доцент

Анотація. Актуальність дослідження правових аспектів соціальної роботи з людьми з інвалідністю в Україні обґрунтовується серйозністю соціальних викликів, зумовлених критично низьким рівнем життя громадян, проведенням військових дій на сході України, наслідків,

обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби, значним збільшенням соціальної категорії внутрішньо переміщених осіб, недостатньою адаптованістю населення до специфіки сучасних соціально-економічних умов, що супроводжуються появою явищ бідності, соціального сирітства, тощо.

Annotation. Aktualnist doslidzhennya legal aspektiv sotsialnoi robots of the people of invalidnistyu in Ukraïni obruntovuyetsya seryoznistyu sotsialnih viklikiv, zumovlenih critical nizkim rivnem Zhyttia gromadyan, holding viyskovih Act reasonably on skhodi Ukraine, naslidkiv, обмежувальними заходами запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби, digit zbilshenniam sotsialnoi categories vnutrishno peremischenih osib, lack of adaptability of the population to the specificity of modern socially-economical minds, which is supervised by the appearance of manifestations of life, social orphanhood, too little.

У 2020 році, зростанню бідності серед населення сприяли зниження реальної заробітної плати, рецесія та жорстка фіскальна політика: розмір середньої місячної (номінальної) заробітної плати на сьогодні становить 155 євро, тоді як на кінець 2016 р. становив 203 євро (1); стабільно високий рівень безробіття 9,6% у 2020 році 9,3% у 2016 році; вимушене збільшення тарифів на енергоносії (яке частково було пом'якшено адресними субсидіями) на газ — на 45%, електроенергію — на 86%, воду — до 47%. При цьому, за оцінками європейських експертів (2), пенсійне та соціальне забезпечення і система охорони здоров'я не спроможні виконувати свої функції. Стан здоров'я населення є одним із найгірших у Європі, а доступ до високоякісних профілактичних та медичних послуг є низьким і нерівним.

В умовах критичного зубожіння населення (дані представлено у порівнянні з кризовим 2016 роком) категорія осіб з обмеженими фізичними можливостями потребує особливого соціального захисту та уваги з боку відповідних органів державної влади та місцевого самоврядування. З огляду на складні соціально-економічні умови та інтенсивне зростання попиту на соціальні послуги актуалізується питання реформування сфери соціальних послуг, яке має здійснюватися на основі аналізу фактично наявних недоліків та переваг, виокремленні проблемних напрямів та посиленні ефекту досягнутих позитивних результатів.

Не зважаючи на затвердження розпорядженням Кабінету Міністрів України базового документу, — «Стратегія реформування системи надання соціальних послуг» (3), недосконалість підходів

до змін в українському законодавстві спричиняє складнощі в реформуванні галузі права із соціального забезпечення.

Існує велика кількість нормативних документів, що закріплює умови і порядок надання населенню соціальних грошових виплат і соціальних послуг. Проте, ця велика кількість законодавчих актів характеризується складністю та заплутаністю, оскільки немає базового правового акта, який закріпив би загальні засади соціального захисту (страхування), надання соціальних послуг та соціальної допомоги населенню, визначив основи проведення моніторингу та оцінювання якості соціального забезпечення.

З огляду на вищевикладені проблеми нормативно-правового регулювання соціального забезпечення, на нашу думку, доречно цю законодавчу базу поділити на дві три великі групи:

- до першої групи мають увійти нормативно-правові акти, що визначають умови, підстави та порядок забезпечення надання соціальних послуг для всіх осіб і груп населення. Наприклад, визначення принципів і засад, видів та форм, суб'єктів та об'єктів надання соціальних послуг, їх повноважень, прав та обов'язків;

- до другої групи мають увійти нормативно-правові акти, що регламентують індивідуальний підхід до надання соціальних послуг соціальним категоріям (групам) населення та окремим особам. Наприклад, регламентація порядку і умов надання (суб'єктами соціальної роботи) та отримання (об'єктами соціальної роботи) соціальних послуг із чітким визначенням, який суб'єкт яку послугу, у якому порядку надає, та у яких випадках, до кого має звернутися об'єкт для отримання соціальної послуги;

- у третю групу доцільно виділити нормативно-правові акти, що визначають стандарти якості соціальних послуг та регламентують порядок моніторингу їх виконання та оцінювання якості соціальних послуг. Оскільки кінцевим результатом надання соціальної послуги має бути виведення отримувача зі складної життєвої ситуації, надзвичайної актуальності набувають емпіричні дослідження оцінювання процесу надання соціальних послуг з позиції саме отримувачів, у ході яких пріоритетним є аналіз таких компонентів:

- здатність послуги до підвищення рівня соціальної захищеності отримувачів шляхом задоволення соціальних потреб;
- здатність послуги до підтримання життєвих сил отримувача;
- задоволеність отримувача змістом, якістю, доступністю послуг, формами та методами їхнього надання.

Таким чином, перспективи подальших досліджень пов'язані з уточненням суб'єктів надання соціальних послуг, окресленням специфіки їх діяльності щодо визначеної категорії осіб, розробленням нормативно-правових засад стимулювання та оптимізації суб'єктів надання соціальних послуг різних форм власності, організаційного, інформаційного та іншого забезпечення їхньої діяльності.

Список використаних джерел

1. Сайт міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>.
2. Стратегічна Програма допомоги ЄС на період 2018–2020 рр. — 2017. — 35 с.
3. Про схвалення Стратегії реформування системи надання соціальних послуг // РОЗПОРЯДЖЕННЯ КМУ від 8 серпня 2012 р. № 556-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-2012-%D1%80#Text>.
4. Про схвалення Стратегії реформування системи надання соціальних послуг // РОЗПОРЯДЖЕННЯ КМУ від 8 серпня 2012 р. № 556-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-2012-%D1%80#Text>.

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Кириленко Валентина Граціянівна

кандидат психологічних наук, доцент

Київський національний лінгвістичний університет
graval110@gmail.com

Миколіук Діана Олександрівна

магістрант 2 року навчання

Київський національний лінгвістичний університет
diana.mikoliuk@gmail.com

Анотація. В сучасному історіогенезі освіти і науки важливе місце займає процес входження осіб з порушеннями фізичного, сенсорного та/або психофізичного розвитку в освітнє середовище, де особлива увага має приділятися особам з сенсорними вадами, зокрема з вадами слуху.

Annotation. In the up-to-date history of education and science, it is important to take care of the process of entering into the destructions of the physical, sensory and / or psychophysical development in the sanctuary, especially respect for people with sensory wads, winter weather.

Питання психології осіб з вадами слуху досліджується в межах інтегративних процесів в освіті Є. Данілавичюте, В. Засенко, А. Колу-

паєва, Т. Лещинська, Н. Шматко, Л. Шипіцина, Н. Черненко та ін., висвітлюючи питання освіти осіб з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах, тоді як впровадження і надання освітніх послуг таким особам в закладах вищої освіти недостатньо розроблені (Таланчук П., та інші, 2003). Аналіз досліджень (А.Луговський, М.Сварник О.Падалка, 2008), дозволяє розглядати питання входження осіб з особливими освітніми потребами в освітнє середовище як крок до інтеграції в цілому, який допомагає неповносправній молоді не лише отримати професію, а й самореалізуватися. Така форма навчання урівнює в правах людей з інвалідністю на отримання освіти і вказує на реалізацію політики рівних можливостей щодо навчання та виховання студентів з інвалідністю. Слід зауважити, що включення особи в вадами слуху в масові заклади освіти це і складне і маловивчене явище.

Світова педагогічна практика свідчить, що здобувачі освіти з порушеннями слуху можуть навчатися в різноманітних освітніх закладах (Колупаєва, 2019). Саме від такої думки я, здобувачка освіти з особливими освітніми потребами, відштовхувалась, вступаючи до мовного ЗВО на спеціальність «Психологія». Обраний мною ЗВО не входив до переліку закладів вищої освіти, в яких створені спеціальні умови для осіб з порушеннями слуху. Слід вказати, що для нечуючих і слабочуючих студентів є характерний особливий стиль спілкування, власна субкультура, характер мовного середовища на попередніх етапах розвитку, наявності сурдоперекладача, уміння «читати за губами». Особливо важливим є і психологічна підготовленість педагога до роботи в інклюзивному середовищі зі здобувачами освіти з вадами слуху. Для студентів з порушеннями слуху дуже важливим є зорове сприйняття, оскільки саме зоровий аналізатор відіграє провідну роль в процесі оволодіння знаннями. Щоб процес навчання проходив краще, необхідно забезпечити належні умови навчання, серед яких: зручне розташування в аудиторії (бажано за першою партою навпроти дошки, для підтримки зорового контакту з викладачем); в нашому університеті більшість аудиторій невеликі і нечисельна кількість студентів в групах, що суттєво допомагає мені навчатися; необхідність записувати на дошці ключові слова, терміни, прізвища авторів та науковців, домашні завдання; викладення короткого змісту лекцій в електронному варіанті на сайті відповідного викладача з доступом тільки для студентів цього ЗВО. Важливу роль в інтеграції студента з пору-

шеннями слуху в освітній простір відіграють його власні риси характеру, мотивація до навчання, самосвідомість, рівень домагань, адекватна самооцінка студента з порушеннями слуху, його локус контролю та інші психологічні характеристики, які не будуть підвищувати тривожність і провокувати емоційні зриви.

Для успішної інтеграції студента з вадами слуху суттєвими є його ставлення до своєї вади здоров'я та досвід попереднього навчання. До зовнішніх факторів адаптації студента з вадами слуху до ЗВО можна віднести наявність спеціальних технічних засобів, необхідних для організації освітнього процесу: звукопідсилюючої апаратури, мультимедійних та технічних засобів, якими забезпечені більшість університетів (комп'ютери, проектори та інші засоби). Забезпеченість сучасними слуховими апаратами та мобільним телефоном, що напряму поєднаний з ними, сучасний ноутбук і цього цілком достатньо для навчання у ЗВО, але навіть сучасна техніка не на сто відсотків здатна ігнорувати сторонні шуми. Крім того, значну роль у засвоєнні інформації мають навіть аудиторії, де проводяться заняття.

Нові можливості для студентів з порушеннями слуху дає дистанційне навчання, яке було впроваджене на період карантину для студентів денної форми навчання, з використання різних освітніх платформ. Особливо привабливою для студентів з вадами слуху стала освітня платформа Google Meet, яка регулює якість зображення на екрані та має можливість підключення субтитрів. Важливим є те, що студент з порушеннями слуху бачить всі обличчя осіб, які беруть участь у відеоконференції, а пряме підключення слухових апаратів до мобільного, з якого ведеться конференція, дає можливість краще чути, відсутні фонові шуми, є можливість регулювати гучність. Соціально-психологічні умови у ЗВО впливають на якість інтеграції студента з порушеннями слуху в студентську групу, оскільки це двосторонній процес, який потребує позитивного налаштування на таку взаємодію і студента з вадами слуху, у якого мають бути добре розвинуті комунікативні навички, і групи.

Отже, нарешті подолано міф про неможливість навчання людей з порушеннями слуху у ЗВО та те, що вони здатні виконувати лише просту механічну роботу. Абсолютно підтримуємо запровадження в нашої державі інклюзивної освіти, впевнені, що це дасть додаткові можливості особам з особливими освітніми потребами здобути бажаний фах, з урахуванням їх потреб та можливостей.

Список використаних джерел

1. Таланчук, Кольченко, Нікуліна, 2003: Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі: навчально-методичний посібник для студентів, викладачів та фахівців вищих навчальних закладів інтегрованого типу / П. М. Таланчук, Кольченко, Г. Ф. Нікуліна. — К., 2003. — 72 с.
2. Реабілітаційний супровід навчання неповносправних дітей: методичний посібник / [Укл.: А. Луговський, М. Сварник, О. Падалка]. — Львів : Колесо, 2008. — С. 137–138.

ІНТЕГРАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ФІЗИЧНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ В ІНКЛЮЗИВНУ ОСВІТУ

Киричук Семен Олександрович

IV курс, група ВС-17-1, спеціальність «Видавнича справа та редагування»

Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна»

Semenkirichyk@gmail.com

Науковий керівник: Тропіна А. О., старший викладач

Анотація: У дослідженні проаналізовано причину необхідності інтеграції людей з фізичними особливостями в інклюзивну освіту. Охарактеризовано ступінь готовності до надання освітніх послуг дітям з особливими потребами. Окрім того розглянуто нормативну базу, яка сприяє участі людей з фізичними особливостями в навчальному процесі.

Annotation. The study analyzes the reason for the need to integrate people with disabilities into inclusive education. The degree of readiness to provide educational services to children with special needs is described. In addition, the regulatory framework that promotes the participation of people with disabilities in the educational process is considered.

Актуальність теми: інклюзивна освіта нині є одним із найпріоритетніших напрямків педагогіки та векторів розвитку розбудови системи освітнього процесу, адже мільйони людей у всьому світі мають вади здоров'я і через це не можуть отримати повноцінну освіту, тому інтеграція людей з фізичними особливостями в систему інклюзивної освіти є важливим та необхідним кроком, який надасть можливість для самореалізації кожній дитині.

Мета: висвітлення стану готовності інклюзивної освіти до інтеграції людей з фізичними вадами.

Основний матеріал: перш, ніж аналізувати становище інклюзивної освіти, визначимо понятійний апарат досліджуваної галузі. Л. Міщик визначає, що інклюзія — це процес збільшення ступеня участі всіх дітей у соціальному житті та різних програмах «Інклюзивна освіта як умова соціалізації дітей-інвалідів у процесі навчання» (Міщик Л., 2018). У свою чергу Національна асамблея інвалідів визначає цей термін як політику і процес, які забезпечують повну участь усім членам суспільства в усіх сферах життєдіяльності «Через освіту до соціальної інтеграції» (Національна Асамблея Інвалідів України). Якщо йде мова про усі сфери життя людей, то освіта є одним із найважливіших кроків до розвитку, в яких може себе реалізувати людина, як особистість. Комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей називається інклюзивним навчанням «Інклюзія як нова філософія освіти. Радість дитинства — вільні рухи».

Важливість інклюзивного навчання не є примхою соціуму, а є важливим аспектом життєдіяльності для людей з особливими потребами. Ця думка є закріпленою в наступних нормативних документах:

- Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання (наказ МОН № 912 від 01.10.10 року);
- Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг (закон України від 23 травня 2017 року № 2053-VIII);
- «Проект державного стандарту спеціальної освіти» (2004);
- наказ Міністерства освіти і науки України від 11.09.2009 р. № 855. «Про затвердження Плану щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009—2012 роки» «Основи інклюзивної освіти» (Колупаєва А., Таранченко О., Білозерська І., 2012).

Вище вказані нормативні документи є тільки першим кроком до інтеграції людей з фізичними особливостями в інклюзивну освіту. Адже в усіх них йде мова про те, що діти з фізичними особливостями, як й усі інші люди мають право на освіту. Нормативні документи певною мірою розширюють процес звичної для нас освітньої діяльності і дають можливість по-новому поглянути на суть, зміст та призначення освіти.

Головним етапом розгляду питання є втілення написаного у реальність. Цей процес є не таким швидким та діючим, як це описано у нормативно правовій базі, адже більшість шкіл не оснащені спеціальними класами та інструментами для роботи з особливими дітьми. Зокрема, у педагогічній сфері бракує достатньої кількості спеціалістів для правильної побудови плану освітньої діяльності. Важливим аспектом функціонування інклюзивної освіти у кожній школі є ставлення інших дітей до учнів з фізичними особливостями, адже у соціумі побутують негативні стереотипи щодо них, а моральні засади сучасних школярів не завжди спрямовані на розуміння іншої людини.

Позитивним аспектом розвитку інклюзивної освіти є те, що педагогіка, орієнтована на потреби дітей, може допомогти уникнути безцільних витрат ресурсів і краху надій, до чого надто часто призводить низький рівень навчання та шаблонність концептуальних підходів до освіти.

Висновок: отже, можна зробити висновок, що інклюзивне навчання — це складний та багатогранний процес, який потребує законодавчих та практичних зусиль. Він розширює можливості педагогіки, як сфери діяльності і надає можливість людям з фізичними особливостями реалізувати себе у житті. Нині процес розвитку інклюзивної освіти рухається не надто швидкими темпами, адже не вистачає матеріально-технічної бази та професійного ресурсу для повноцінного здійснення інклюзивного процесу навчання. Важливим є також низький ступінь морального співчуття сучасних школярів, тому соціально-педагогічну роботу потрібно проводити не тільки з дітьми з фізичними особливостями, а й з іншими школярами, задля повноти здійснення мети та завдань інклюзивної освіти.

Список використаних джерел

1. Інклюзія як нова філософія освіти. Радість дитинства — вільні рухи. 2009. № 4, С. 8
2. Колупаєва А., Таранченко О., Білозерська І. та ін. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. А. А. Колупаєвої. Київ: А. С. К., 2012. 308 с.
3. Мішик Л. Інклюзивна освіта як умова соціалізації дітей-інвалідів у процесі навчання.
4. Національна Асамблея Інвалідів України. Програма: «Через освіту до соціальної інтеграції».
5. Таланчук П.М. Сопровождение обучения студентов с особыми потребностями в интегрированной образовательной среде: учебнометодическое пособие / П. М. Таланчук, К. О. Кольченко, А. Ф. Никулина. — К.: Соцнформ, 2004. — 128 с.

ЕКСКЛЮЗІЯ ЯК СОЦІАЛЬНА ДЕТЕРМІНАНТА ЗДОРОВ'Я**Ковтун Олександр Сергійович**

к. соціол. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»
kovtuns2008@ukr.net

Анотація. У статті розглянуто вплив соціальної ексклюзії на індивідуальне та суспільне здоров'я. Обґрунтовано його залежність від соціальних нерівностей. До основних проявів соціальних нерівностей, що зумовлюють і соціальну ексклюзію належать такі: старість, інвалідність, етнічна та расова приналежність, стать, бідність, територія проживання та вимушена міграція. Означені проблеми актуалізуються в умовах пандемії. Зниження економічної активності та примусове обмеження соціальних контактів спричиняють до посилення соціальної ексклюзії, що має негативні наслідки для суспільного здоров'я.

Annotation. The articles consider the impact of social exclusion on individual and public health. Its dependence on social inequalities is generally recognized. The main manifestations of social inequalities that cause social exclusion are the following: old age, disability, ethnic and racial affiliation, gender, majority, territory of residence and forced migration. The identified problems are relevant in a pandemic. Declining economic activity and forcible restriction of social contacts lead to increased social exclusion, which has negative consequences for public health.

В умовах пандемії, санітарної та екологічної криз, економічних потрясінь, викликаних зниженням економічної активності, актуалізується питання збереження та відтворення суспільного здоров'я. Соціальна ексклюзія є одним із найбільш гострих наслідків соціальних нерівностей. Тому осмислення її ролі для здоров'я різних соціальних груп набуває особливої ваги. Стосовно пандемії, відзначимо й те, що карантинні обмеження, є фактором посилення соціальної ексклюзії груп ризику (Ковтун О. С., 2020). До ключових проявів соціальних нерівностей стосовно здоров'я та причин соціальної ексклюзії відносять: старість, інвалідність, етнічну та расову приналежність, стать (Королёв М., 2019), бідність, територію проживання та вимушену міграцію.

Розглянемо їх детальніше.

Етнічна та расова належність. Залежність здоров'я від цих факторів у соціології досі залишається дискусійною. Так, під час пандемії

COVID-19 у США смертність від цього вірусу була вищою серед афроамериканців, ніж білого населення. Та все ж варто розуміти, що дана обставина може бути пов'язана скоріше із такими факторами як класова, ніж расова чи етнічна приналежність. Наприклад, спалахи хвороб у середовищі трудових мігрантів скоріш за все будуть пов'язані не з країною їх походження, а з санітарними та житловими умовами проживання у приймаючій країні, а також умовами праці.

Старість. Проблема старіння актуалізується у сучасному світі. Старіння населення збільшує тиск на економіки і фінансування соціальних програм. Це означає зростання соціальних та економічних ризиків для літніх людей. Загалом, в процесі старіння для людини актуалізується комплекс проблем, пов'язаних у першу чергу із емоційними, матеріальними, медичними труднощами, а також складністю збереження своєї незалежності, здатності до вільного пересування та повноцінної участі у суспільному житті. Крім цього, літні люди стикаються із проблемою дискримінації за віком (ейджизм) та вимушена ізоляція літніх людей.

Інвалідність. Інвалідність є фактором, що значно обмежує можливості індивіда мати та підтримувати належний рівень здоров'я. Найбільш складною, на наш погляд проблемою інвалідності є соціальна ізоляція. Також необхідно враховувати і непристосованість фізичного простору для людей з інвалідністю, що знижує їх соціальну та фізичну активність.

Стать. Як правило, тривалість життя жінок вища, ніж у чоловіків. Але, при цьому, частота захворюваності у жінок більша, у порівнянні із чоловіками. Також жінки більше потерпають від вимушеної ізоляції, яка є вагомим фактором здоров'я. Ізоляція жінок пов'язана в першу чергу із традиційними гендерними ролями. Так, наприклад, доглядова праця за родичами (батьками, дітьми) здійснюється в основному жінками, що спричиняє до їх маргіналізації та виключення з ринку праці. Нерівність здоров'я в залежності від статі стосується і психічного здоров'я.

Бідність. Матеріальна забезпеченість є одним із визначальних факторів здоров'я. Вона визначає можливість отримати якісні медичні послуги, проводити повноцінне рекреаційне дозвілля та забезпечити здорове харчування. Але у контексті бідності мова йде не лише про фінансові можливості отримати медичні послуги, але й про культурні особливості бідності. Так, у соціології давно відомий феномен культури бідності, який означає виникнення та відтворення

у поколіннях субкультури бідності, що виявляє себе у відповідних стилях життя і відношенні до здоров'я. Бідність має пряме відношення до ексклюзії, виявляючись у маргіналізації бідних.

Територія проживання та міграція. Говорячи про територію проживання та її вплив на здоров'я ми повинні зважати на соціальну нерівність територій, яка виявляється у багатьох аспектах, основними з яких є: санітарний та екологічний стан території, доступність медичної та соціальної інфраструктури, криміногенна обстановка. Із територією проживання пов'язаний також фактор міграції. Так, як правило великі групи нелегальних мігрантів змушені проживати в таборах та гетто із відсутніми умовами для нормального життя. У таких умовах значно збільшується ризик масових захворювань та смертей. Пандемія COVID-19 стала черговим цьому доказом.

Отже, соціальна ексклюзія є впливовим фактором на індивідуальне та суспільне здоров'я. Особливо в умовах пандемії та зростанні соціальних й економічних ризиків.

Список використаних джерел

1. Ковтун О. С. Пандемія та епідемія як об'єкт соціології здоров'я / О. С. Ковтун // XI міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасний рух науки». — 2020. — Т. 1. — С. 308–311.
2. Королев М. Соціологія здоров'я / М. Королев // Санкт-Петербург: Хорошая типографія. — 2019. — С. 68–76.
3. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін.; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.

ЗАСОБИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З МЕНТАЛЬНОЮ ІНВАЛІДНІСТЮ

Козла Оксана

*магістрантка 2 року навчання, спеціальність «Соціальна робота»
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
Науковий керівник: Кириленко В. Г., к. психол. н., доцент*

Анотація. В умовах трансформації і розвитку сучасної соціальної політики України, спостерігається стійка тенденція залучення уваги до проблем дітей інвалідів з ментальними порушеннями з боку суспільства

і його основних соціальних інститутів; науки, культури, сім'ї, освіти, охорони здоров'я, релігії, засобів масової інформації, права та ін.

Annotation. *In the minds of the transformation and development of the current social policy of Ukraine, there is a tendency towards respect for the problems of children and mental breakdowns from the side of the support and of the basic social institutions; science, culture, family, education, health protection, religion, in mass information, rights and in.*

У зв'язку з тим реалізація норм міжнародного та державного права, зокрема Конвенції ООН про права інвалідів, про права дитини та Закону про психіатричну допомогу й гарантії прав громадян при її наданні, з реабілітації і максимально можливої соціалізації дітей, з порушенням інтелекту набуває особливої значущості. Державою передбачається комплексне здійснення соціальних реформ, державних програм спрямованих на підвищення соціальної захищеності, виховання, доступне навчання, повноцінну медичну, соціально-правову та соціально-трудова допомогу та інтеграцію дітей інвалідів з ментальним порушенням в суспільство. Проблема відсутності сучасних програм навчання виховання, доступної соціально-трудова реабілітації відповідних наявних фізичним і ментальним проблемам, можливостям і запитам з сторони особливої дитини і найближчого соціального оточення. Підготовка фахівців в області соціально-педагогічної та соціально-психологічної реабілітації: дефектологів, логопедів, клінічних психологів, учителів з адаптивної фізкультури і спорту у ВНЗ країни більше орієнтована на роботу з дітьми, що мають легкі ступені ментальних порушень або окремі незначні сенсорні порушення та порушення мовлення. Порушення ментального розвитку у дитини можуть накласти на її сім'ю ізолюючу дію. Діагноз розумової відсталості часто перетворюється в перешкоду що відгороджує сім'ю від суспільства та знижує її ресурси.

Проблема психолого-соціальної реабілітації сімей з дітьми, які мають обмежені можливості здоров'я та функціональні розлади залишається у стадії вирішення. Актуальність цього аспекту сучасного життя, викликана недостатністю публікацій з даної теми в психологічній науці, в той час як практика вимагає вивчення шляхів психологічної допомоги сім'ям, враховуючи індивідуальний запит батьків, які мають особливих дітей, підвищенням суспільного інтересу до питань психолого-соціальної реабілітації сімей, які виховують дітей з обмеженими можливостями та функціональними

розладами, у зв'язку і збільшенням кількості таких сімей; протиріччям між прагненням сім'ї до гармонійної функціональної життєдіяльності і наявністю ірраціональних дисфункціональних почуттів батьків, які мають системний вплив як на сім'ю в цілому, так і на розвиток дітей з особливими потребами. Зазвичай в сім'ях, які виховують дітей з особливими потребами, розглядаються проблеми самих дітей, проте з уваги випускається такий важливий аспект, як емоційний стан батьків. Для успішної адаптації особливої дитини у навколишньому світі, важливо приділяти увагу їх психічному стану і здоров'ю. Найбільш ефективним для подолання деструктивних станів є середовище людей з такими самими проблемами. Різноманітні центри, об'єднання допомагають людям, які опинилися в цій ситуації позбутись почуття приреченості і безнадії. В системі реабілітації дітей головним чинником є робота з родиною, мобілізація її потенціалу в спільній роботі з лікарями. Для реалізації цієї мети необхідним є проведення сімейної консультації та сімейної психотерапії. Соціальна реабілітація дітей інвалідів є однією з найбільш важливих і важких завдань сучасних систем соціальної допомоги та соціального обслуговування. Участь членів сім'ї, особливо матері, виявляється визначальним в результатах реабілітації. Але при цьому значення сім'ї може бути не тільки позитивним але й негативним. Ось чому в лікувально-профілактичних установах, де проводиться лікування та інші реабілітаційні заходи, організовано роботу з членами сімей дітей — інвалідів. Батьки повинні бути підготовлені до здійснення реабілітації дітей — інвалідів в домашніх умовах. Характер реабілітаційної роботи з дитиною — інвалідом в сім'ї визначається особливістю захворювання. Реабілітація дітей з інвалідністю внаслідок захворювань, що призводять до розумової відсталості, вимагає систематичних, багаторічних занять з метою навчання навичкам самообслуговування та гігієни, в шкільному віці і далі — додаткових занять по оволодінню шкільною програмою, професійними навичками. Найбільш поширеною формою навчання і реабілітації дітей — інвалідів є реабілітаційні центри, де реалізуються індивідуальні реабілітаційні програми дітей — засобами освіти. В останні роки освітні можливості для дітей інвалідів розширені за рахунок відкриття закладів нового типу. Ці установи працюють як центри денного перебування для дітей, які мають різні проблеми в розвитку і соціалізації.

Для вивчення змісту діяльності соціального працівника та засобів такої роботи ми визначили вибірку та розробили програму проведення дослідження, в якій обґрунтували основний метод дослідження — інтерв'ю для проведення соціального емпіричного дослідження можливостей в реалізації функцій соціальної роботи сім'ями, які виховують дитину з ментальною інвалідністю.

У нашому дослідженні взяли участь 20 респондентів, з яких 10 — батьків та 10 фахівців соціальної сфери. Ці фахівці працюють в різних соціальних інституціях: інклюзивно-ресурсних центрах, в управлінні соціального захисту населення, освітніх закладах. Для проведення дослідження змісту та засобів соціальної роботи з дітьми з ментальною інвалідністю, нами були розроблені питання інтерв'ю, в контексті соціалізації, опрацьовані реалізовані авторські інтерв'ю для фахівців соціальної роботи і педагогіки в напрямку роботи із даною категорією клієнтів.

Аналіз отриманих результатів дозволив сформулювати наступні висновки:

- засоби соціальної роботи мають відповідати змісту проблеми клієнта, зокрема, порушення взаємодії з соціумом як дитини з ментальними порушеннями, так і її найближчого оточення; порушення репродуктивної поведінки родини: сподівання на великий ризик народження дитини з тією ж патологією подружжя приймає рішення не мати більше дітей;

- незручне територіальне розташування спеціальних закладів освіти спричиняє коло проблем для родини, яка виховує дитину з ментальними порушеннями, тому соціальний працівник має допомогти у їх вирішенні: труднощі адаптації в загальноосвітній школі через відсутність інклюзивних чи відповідної соціально-педагогічної роботи;

- відсутність достовірної інформації про можливість корекції та лікування (у т.ч. безкоштовні медичні препарати), реабілітації, права на соціальну допомогу, пільги, відповідні заклади, спеціалізовані державні і недержавні громадські організації.

Отже, соціальна підтримка таких сімей — це вирішення цілого комплексу соціальних проблем, пов'язаних із допомогою особливій дитині та її сім'ї: з її виживанням, лікуванням, реабілітацією, освітою, соціальною адаптацією та інтеграцією у суспільство (інформаційною, культурною, трудовою та інше).

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ПСИХОСОМАТИЧНИХ НЕДУГІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Колісник Олексій Петрович

к. псих. н.,

доцент кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення

Луцький інститут розвитку людини університету «Україна»

o.p.kolisnyk@gmail.com

Анотація. *Не інвалідність, не психотравмуючі події визначають долю людини, а її стосунок до них. Притаманна західній культурі функціональна асиметрію півкуль головного мозку з приматом лівої півкулі часто принижує роль правопівкульної образно-емоційної саморегуляції життєдіяльності людини, що призводить до психосоматичних недугів. Тілесно-орієнтована психотерапія здатна плідно допомогти людині подолати психосоматичні розлади та досягнути задоволеність життям.*

Annotation. *Not disability, not traumatic events determine a person's destiny, but his attitude to them. The functional asymmetry of the cerebral hemispheres with the primacy of the left hemisphere, which is inherent in Western culture, often downplays the role of right-hemispheric image-emotional self-regulation of human life, which leads to psychosomatic illnesses. Body-oriented psychotherapy can effectively help a person overcome psychosomatic disorders and achieve life satisfaction.*

Постановка проблеми. Психіка з гармонійною симетрією в діяльності півкуль головного мозку та з образно-емоційною саморегуляцією є функціональним органом виживання людського індивіда в мінливому фізичному світі. Конвенційно-знакова свідомість особистості як вища форма психіки з її раціонально-вольовою саморегуляцією є функціональним органом адекватного життя людини в соціальному світі. Соціалізована особистість західної культурної традиції виховується з перевагою лівопівкульного раціоналізму та зневагою до правопівкульної образно-емоційної саморегуляції, що часто призводить до психосоматичних розладів. Об'єктом нашого розгляду є життєдіяльність особистості західної культурної традиції. Предметом нашого розгляду стали психосоматичні недуги та шляхи їх подолання. Гіпотезою нашого розгляду є припущення здатності тілесно-орієнтованої психотерапії долати психосоматичні розлади у людини. Нашим завданням є виявлення шляхів розвитку психосоматичних недугів та пошук шляхів їх подолання.

Розгляд проблеми. Приблизно до 3-х років у більшості дітей західної культурної традиції зберігається функціональна симетрія півкуль головного мозку, в якій півкулі діють цілісно та гармонійно. Розвиток відносно логічного мовлення, на оперті якого поступово постає символічно-знакова свідомість, у більшості людей західної культури ініціює функціональну асиметрію півкуль головного мозку з провідною перевагою лівої півкулі. В процесі активної онтогенетичної взаємодії дитини віком від 2 до 5 років з обставинами зовнішнього світу у неї розвивається рухливе суб'єктивне усвідомлене уявлення про власне тіло, його мінливий образ тілесного «Я», з якого розпочинається розвиток «Я-концепції» як системи уявлень і понять про себе, про свою особистість. На пересіченні взаємодії образу тілесного «Я» з конкретними зовнішніми життєвими обставинами у дитини розвивається визначений багатоступінчатий складний порядок емоційно-пізнавальної взаємодії з простором і часом, міра гнучкості якого виражається у його здатності до перебудови. Образ тілесного «Я» людини твориться на оперті функціонального єднання різних відділів мозку, які відповідають за сенсорно-розрізнявальні, емоційно-мотиваційні та оціночно-пізнавальні процеси, тобто за узгоджену взаємодію тіла, емоцій і розуму із зовнішніми обставинами.

Заснована на темпераменті як вродженій динаміці психічних процесів, на безпосередній взаємодії органів відчуття з реальними обставинами та на посталому на цій основі чуттєвому образі світу правопівкульна підсвідомість розвивається раніше від лівопівкульної свідомості, на оперті якої поступово постає опосередкована свідомістю картина світу з вмонтованою у неї «Я-концепцією». Хід становлення свідомості як необхідної, але недостатньої, ознаки особистості розпочинається з поступового переходу від зовнішнього соціального контролю над поведінкою дитини до її внутрішнього самоконтролю. Інтеріоризація дитиною соціального контролю у вигляді батьківських настанов, соціальних норм, моральних цінностей відбувається спочатку шляхом зовнішнього наслідування поведінки авторитетних взірців. Зіткнення вимог зовнішнього соціального контролю з власними безпосередніми правопівкульними підсвідомими пориваннями дитини започатковує внутрішньо психічний конфлікт між привласненими лівопівкульними настановами соціального контролю «потрібно» й правопівкульним імпульсами підсвідомості «хочу», який зберігається в правопівкульній пам'яті, часто перебуває за межами лівопівкульного свідомого аналізу та продовжується

все подальше буття у світі цієї особистості. У зрілої особистості як ієрархії смислів та суб'єкта породження вольових дій і вчинків має розвинутися доросле «Я», яке на оперті лівопівкульного дискретно-дискурсивного розсудку та правопівкульного континуально-інтуїтивного розуму приймає рішення, котрі гармонійно враховують обставини зовнішнього світу і можливості світу внутрішнього та бере на себе відповідальність за наслідки (Е. Берн).

Невирішеність внутрішніх конфліктів започатковується в психіці індивіда, а відбивається на його тілі. В тілесних відгуках на невідредаговані шляхом їх зовнішнього вираження заперечні емоції проявляється недосконалість психічного захисту. Через психосоматичні розлади фізіологічно переживається викликана психічним стресом неадекватна обставинам мобілізаційна напруженість. Психічний конфлікт призводить до суперечності між півкулями головного мозку, в якій перемагає права півкуля, що фізіологічно проявляється тілесними реакціями на невідредаговані емоції. Хворобливі психосоматичні прояви стають символічними тілесними відгуками правопівкульної підсвідомості на заперечні життєві обставини. Примітивно-дитячий правопівкульний спосіб взаємодії зі світом у вигляді вираження емоцій цілим тілом поступово трансформується в дитячу форму мислення й поведінки, але його сила в процесі соціалізації може поступово зменшуватися до зрілого віку. Збереження дитячої незрілості у дорослої особистості, її «внутрішньої дитини», може проявлятися залежністю, пасивністю, хронічною тривожністю, несоціалізованою сексуальністю, невідповідною обставинам агресивністю, неадекватною самооцінкою із завищеним чи заниженим рівнем домагань. Сильна протидія правопівкульної підсвідомості лівопівкульній свідомості у незрілої дорослої особистості проявляється притаманними дитячому вікові заперечними тілесними відчуттями, блокуванням вираження почуттів на свідомому рівні, породженням у неї психосоматичних розладів.

Висновки. Західна культура сповідує раціональну поведінку людини, недооцінює важливість емоційної саморегуляції в житті людини, вимагає самоконтролю у вигляді стримування зовнішнього прояву почуттів, що при хронічному прояві може призводити до тілесних захворювань. Психосоматичні недуги виникають через конфліктну взаємодію соціального, психічного та фізіологічного чинників, коли викликане соціальною подією неадекватна стресово-мобілізаційна напруженість накладається на індивідуальну схильність. Запобігти

можливим психосоматичним розладам можливо збереженням гармонійної симетрії між півкулями головного мозку, що досягається розумним балансом між правопівкульними видами діяльності (засновані на безпосередньому образному відображенні реальності види мистецтва, фізична праця, фізична культура) та лівопівкульними (засновані на мові читання, засновані на логіці освітні дисципліни, заснована на мові й логіці праця). Психокорекція психосоматичних розладів досягається тілесно-орієнтованою психотерапією. Цілеспрямована робота з уявним образом тіла, спостереження за тілесними відчуттями, усвідомлення взаємодії різних частин тіла використовуються для виправлення невідповідності між психологічним та фізіологічним рівнями тілесності дійсного образу тілесного «Я».

Список використаних джерел

1. Колісник О. П. Психологія духовного саморозвитку особистості : монографія / О. П. Колісник. — Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. — 400 с.

СОЦІАЛЬНА ІЗОЛЯЦІЯ ЯК ПРОГРЕСУЮЧИЙ ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОЦЕС

Колодій Майя

II курс магістратури спеціальності «Соціальна робота»

Вінницький соціально-економічний інститут Університет «Україна»

*Науковий керівник: Мазуркевич О. П., канд. культурології, доцент кафедри
olgamazyrkevich@gmail.com*

Анотація. Соціальна ізоляція як процес, у ході якого групи населення або окремі люди «виштовхуються» на узбіччя суспільства, не маючи змоги повною мірою брати участь у суспільному житті внаслідок своєї бідності, відсутності базових знань і можливостей або в результаті дискримінації.

Annotation. Social isolation as a process in which groups of the population or individuals are «pushed» to the margins of society, not being able to fully participate in public life due to their poverty, lack of basic knowledge and opportunities or as a result of discrimination.

Соціальна ізоляція — це поняття, яке використовують нині у багатьох країнах для того, щоб охарактеризувати сучасні форми соціальних перешкод. Доктор Лінн Тодман, директор Інституту соціальної ізоляції в професійній психологічній школі Адлера, вважає,

що соціальна ізоляція стосується процесів, за яких окремі люди та цілі громади людей систематично стикаються з обмеженням їхніх прав, можливостей та ресурсів (наприклад, житлові умови, працевлаштування, охорона здоров'я, залучення до громадського життя, демократична участь тощо), зазвичай доступних для інших членів суспільства. Іншими словами — це наслідок численних втрат, які унеможливають всеосяжну участь осіб або груп осіб (людей похилого віку, осіб з інвалідністю, шукачів політичного притулку та інших) у економічному, соціальному і політичному житті суспільства [1].

Існують інші тлумачення цього терміна: соціальна ізоляція — це багатосторонній процес прогресуючого соціального розриву, що вилучає певні групи та осіб із соціальних відносин та установ і перешкоджає їм брати повноцінну участь у визначеній законодавчими та регуляторними нормами діяльності суспільства, в якому вони мешкають [2].

Соціальна ізоляція людей з інвалідністю — це відсутність умов для реалізації їхнього права на освіту, працевлаштування, індивідуальну мобільність, охорону здоров'я, участь у політичному та громадському житті, на доступ до ресурсів та послуг [8]. Наприклад, за певних обставин причиною соціальної ізоляції для них може бути недоступність громадського транспорту, що унеможливує доїзди до роботи, місця проведення тренінгу, центру з працевлаштування, медичної установи, розважального закладу.

Один із найпомітніших прикладів соціальної ізоляції людей з інвалідністю в Україні — це недосконала державна політика щодо забезпечення прав та стимулювання засобів масової інформації дублювати інформацію спеціально для людей з ураженнями слуху [2].

«...Особи з інвалідністю залишаються відторгнутими від багатьох сфер соціального життя. Більш за все вони страждають від упередженого ставлення до них з боку інших осіб. Тому важливим завданням загальнодержавної політики є виховання, роз'яснення та формування у населення толерантного ставлення до людей з інвалідністю [3].

Велике значення має формування культури сприйняття людей з інвалідністю як рівних членів суспільства у суспільно значущих сферах (влада, управління, виробництво, наука, фінансова сфера...). Однею з важливих передумов для залучення людей з інвалідністю є створення для них можливостей вести незалежний спосіб життя та брати участь у всіх його сферах шляхом забезпечення їм доступу

нарівні з іншими до інфраструктури, транспорту, інформації та спілкування...» — зазначається у Національній доповіді про людський розвиток «Україна на шляху до соціального залучення».

Протилежністю до соціальної ізоляції є соціальна інклюзія, або позитивні дії, спрямовані на зміну обставин та навичок, які спричинили ізоляцію людини від життя суспільства.

Список використаних джерел

1. Бут Т., Эйнскоу М. Показатели инклюзии. Практическое пособие // [http:// www.gosbook.ru/node/37022](http://www.gosbook.ru/node/37022).
2. Всесвітня декларація прав людини // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Громадсько-активні школи в Україні: кроки до дій / [Упоряд.: Н. Софій, Ю. Кавун]. — К.: Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2005. — 160 с.
4. Закон України «Про освіту». — К.: ГЕНЕЗА, 1996. — 36 с.
5. Конвенція про права дитини // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
6. Міжнародні стандарти якості діяльності громадсько-активної школи. Навчальні програми і тренінги // www.communityschoolstandards.org.
7. На пути к инклюзивной школе. Пособие для учителей // <http://divo.tomsk.ru/html/school2.htm>.
8. Софій Н. З., Найда Ю. М. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти // Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол.: авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. — К., 2007. — 128 с.
9. Давиденко, Г. Вплив інтеграційних процесів на гармонізацію стандартів України та ЄС [Текст] / Ганна Давиденко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. — 2019. — Вип. 3. — С. 62–73.
10. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін. ; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ : Університет «Україна», 2018. 481 с.
11. Talanchuk I. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education for Persons with Disability / Iryna Talanchuk // Social Welfare Interdisciplinary Approach, 2015 — 5 (1). — С. 94–101.

АДАПТОВАНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ МУЗИКИ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Ольга Вадимівна Колодка, Хав'єр Донлукас Пелайо

Проект з розвитку музичних та художніх вмінь, школа музики та образотворчого мистецтва «Шопен»
olakolodka@gmail.com

Анотація. Школа «Шопен» — це проект з розвитку адаптованих методів навчання для дітей з аутизмом та іншими нозологіями. Він передбачає інтеграцію музики та образотворчого мистецтва, співпрацю викладачів та учнів з різними освітніми потребами. Метою є навчити дітей самовираженню через музику та образотворче мистецтво, розвиток творчості, навиків спілкування та емоційного інтелекту. Це вимагає прийняття, чуйності, індивідуального підходу і окремих інструментів у співпраці з кожним учнем. Проект не спрямований на корекцію нозологій учня, а базується на роботі з учнями на тій стадії і саме з такими можливостями, які є на даний момент.

Annotation. Chopin Academy of Music and Art is a project to develop adapted teaching methods for children with autism and other nosologies. It provides for the integration of music and arts, cooperation of teachers and students with different educational needs. The aim is to teach children self-expression through music and fine arts, develop their creativity, communication skills and emotional intelligence. This requires acceptance, individual approach and special tools in our collaboration with each student. The project is not aimed at correcting the student's nosologies, but is based on working with students at that stage and with such opportunities that they possess at the moment.

Проект з розвитку адаптованих методів навчання для дітей з аутизмом та іншими нозологіями виник внаслідок спроб навчати дітей з особливими освітніми потребами — традиційні методи були недостатньо ефективними, потрібні були способи адаптувати звичні методики до потреб кожної дитини, відповідно до її природних здібностей. Таким чином вчитель музики почав практикувати метод музичного навчання через колір для того, щоб дитина швидко і правильно навчилася визначати музичні ноти і отримала естетичну основу для швидкого опанування музичної грамоти.

Дітям, які не можуть контролювати рух своїх рук або мають певні особливості розвитку, допомагає, коли вчитель бере їх за руку і допомагає слідувати ритму мелодії, пояснюючи і повторюючи

ноти цієї мелодії та чергуючи гру правою і лівою рукою. Взаємодія та одночасне використання обох рук позитивно впливає на розвиток взаємодій півкуль головного мозку, розвиток мовленнєвих здібностей та моторики рук. Також ми можемо використовувати візуальні матеріали.

Крім гри, використовуємо також пісні рідною або іноземною мовою, такою як англійська чи іспанська. Так само і заняття з образотворчого мистецтва можуть бути українською або іноземною мовою. Всупереч упередженням багатьох, люди з різними нозологіями можуть опановувати не лише рідну, а й іноземні мови, це дає їм більший діапазон для самореалізації в майбутньому.

Учням важливо брати участь у заняттях з образотворчого мистецтва паралельно з музикою, це допомагає їм розвивати творчі здібності та знаходити інші способи спілкування. Часто зустрічаємо думку, що єдиною формою спілкування є вербальне спілкування. Іноді ще надають значення жестикуляції чи схематичним зображенням. Це дуже важливо, але це не всі можливі варіанти. Крім слів та жестів, у нас є інші способи комунікації — музика, мистецтво, танці, театр, і це допоможе знаходити з ними спільну мову, вони зможуть краще виражати свій внутрішній світ. Люди з обмеженими вербальними можливостями часто не мають достатньо словникового запасу, щоб описати свої емоції, переживання, це пригнічує. Власне завдяки мистецтву людина отримує можливості навчитися інтегрувати свої емоції, дати їм вихід навіть тоді, коли є зовсім невербальною.

Уроки мистецтва ми інтегруємо з музичними, кожен колір відповідає музичній ноті, діти вловлюють їх у музичних творах, які вони слухають, це своєрідний музичний диктант у живописі. Важливим є також опанування різних технік малювання, скульптури чи інших видів створення образів (орігамі, аплікація, флористика і т.д.). Зазвичай ми залучаємо до роботи обидві руки. Вчимо не лише спонтанно проводити пензлем по паперу, а свідомо обирати розташування точок і ліній на папері. Для роботи обираємо матеріали, які відповідні потребам та вподобанням кожної дитини. Наприклад, це можуть бути харчові матеріали для скульптури, солоне тісто, мастика, харчові фарби — для дітей, які можуть рефлексивно брати все в рот; короткі (до 1,5см) пастелі, вугілля і пезлики — для тих, хто вчиться правильно тримати олівець чи пензлик; широкі пензлі і великий формат паперу — для розвитку ширшого діапазону руху рук і т.д. Часто шлях до початку занять мистецтвом пролягає через гру, і гра завжди

відштовхується від зацікавлень учня, щоб привести його до нових вмінь. Так, наприклад, учень, який малює лише ліфти, пише почуту мелодію, позначаючи відповідними кольорами кнопки ліфта. Дитина, яка взагалі нічого не ліпить, але цікавиться транспортом, починає ліпити багатовідтінкові хвилі океану, щоб по них плив корабель.

Дуже важливо дати учням якнайбільше автономії, можливості приймати рішення, обирати форму самовираження. Ми прагнемо навчити не імітації побаченого чи почутого, а створення самостійного твору. Окрім навичок читання нот, володіння пезлем, вправних рухів рук, важливо розвинути вміння імпровізації. Для багатьох учнів можливість самостійно обрати колір сонця на малюнку вже є великим досягненням.

Разом з тим не слід боятися спільних з учнем робіт — не замість учня, а саме разом з ним. Не для того, щоб «замалювати» його невдачі, а для того, щоб долучитися до спільного твору. В прагненні до автономії пам'ятаємо про необхідність взаємодії. Є учні, для яких ця підтримка на певних етапах є безцінною. Проте ніколи не чіпаємо роботу учня без його згоди.

Ми бачимо результати своєї праці і дуже віримо в те, що завдяки цим заняттям учні отримують не лише нові вміння, а й розвиток емоційного інтелекту і кращу взаємодію з самими собою.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СИМЕТРІЯ ТА АСИМЕТРІЯ ПРАВОПІВКУЛЬНОЇ ІЄРАРХІЇ СМИСЛІВ ТА ЛІВОПІВКУЛЬНОЇ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПСИХОСОМАТИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

Коперлян Катерина Володимирівна

IV курс, СПО-17-1, спеціальність «Спеціальна освіта»

Луцький інститут розвитку людини університету «Україна»

Науковий керівник: Колісник О. П., к. псих. н., доцент

Анотація. *Особистість проявляє себе своїм дієвим смисловим стосунком до будь-яких обставин свого буття у світі, в тому числі й до інвалідності. Природна функціональна симетрія півкуль головного мозку часто порушується соціальною акультурацією, що проявляється дисгармонією правопівкульної ієрархії смислів та лівопівкульної «Я-концепції». Виховання, саморозвиток і психотерапія мають працювати в напрямку становлення особистості, яка оптимістично й адек-*

вато ставиться до обставин свого життя й бере на себе відповідальність за свою долю. Об'єктом нашого розгляду є культурна соціалізація особистості. Предметом нашого розгляду є взаємодія між ієрархією смислів та «Я-концепцією» особистості.

Annotation. *Personality manifests itself in its effective semantic attitude to any circumstances of its existence in the world, including disability. The natural functional symmetry of the cerebral hemispheres is often violated by social acculturation, which is manifested by the disharmony of the right hemisphere hierarchy of meanings and the left hemisphere «self-concept». Education, self-development and psychotherapy should work towards the formation of a person who is optimistic and adequate to the circumstances of his life and takes responsibility for his fate. The object of our consideration is the cultural socialization of the individual. The subject of our consideration is the interaction between the hierarchy of meanings and the «self-concept» of the individual.*

Розгляд теми. Наслідкування й привласнення людиною вимог соціального контролю у вигляді демонстрованих взірців поведінки еталонних особистостей та референтних груп, які втілюють у життя визначені цінності як важливості ради яких варто жити й боротися, розвиває у неї певну ієрархію смислів як правопівкульних ідеаторних переживань, котрі емоційно оцінюють обставини, мобілізують активність та спрямовують її на породження відповідних привласненим цінностям життєвих актів. Становлення ієрархії смислів є другою, після розвитку лівопівкульної символічно-знакової свідомості, уже правопівкульною достатньою ознакою перетворення природного людського індивіда у соціалізовану особистість. Усвідомлення причин та механізмів виникнення психотравмуючої проблеми є необхідним, але недостатнім, чинником такої перебудови ієрархії смислів особистості, яка відкриває можливість керування життєвими процесами її вирішення. Ієрархії смислів як підсвідомі стратегії життєвого шляху особистості завжди спрямовані на взаємодію із іншими людьми і можуть бути назустріч людям, від людей та проти людей (К.Хорні), які в зрілих особистостей гармонійно поєднані, а в незрілих і невротичних вони стають несумісними та слугують джерелом внутрішніх суперечностей. Основоположний процес трансформації наявної ієрархії смислів особистості під нові сенси передбачає використання нею невербальних тілесно-орієнтованих способів впливу на саму себе.

На оперті лівопівкульної (знаково-ціннісної, словесно-логічної) свідомості та переживаної правопівкульної (символічно-смислової,

образно-емоційної) ієрархії смислів у особистості розвивається лівопівкульна (усвідомлена й опосередкована) «Я-концепція» як частина усвідомленої картини світу, яка претендує на відображення ієрархії смислів, але адекватність цього відображення завжди є відносною, з різною мірою наближення до реальності. Найвагомішою частиною «Я-концепції» особистості є самооцінка, яка виступає у якості «Я-реального», котре через рівень домагань прагне наблизитися до «Я-ідеального» як взірця потрібного прийдешнього. Підмурівок адекватності самооцінки, її наближеності до провідних сенсів ієрархії смислів, стає силою «Я» особистості, яка розпочинає формуватися в ранньому дитинстві на оперті базової довіри до світу, котра залежить від якості стосунків дитини з мамою.

Материнська емоційна холодність, строгість, відчуженість накладаючись на переживання й усвідомлення дитиною своєї недосконалості, безпомічності та незахищеності; залежності від інших людей; своїх невизначеності, розгубленості та нікчемності перед байдужим та потенційно ворожим світом може призвести до розвитку у дитини хронічної тривожності й комплексу меншовартості (А. Адлер), переживання яких зберігається в дорослому житті та впливає на прийняття життєво важливих рішень й породження життєвих актів. На розвиток комплексу меншовартості у дитини впливає фізична й психічна недосконалість, заперечний чи ствердний стосунок до дитини її батьків у вигляді їх любові чи відчуженості, а також її власний стосунок до своєї недосконалості. На онтогенетичному, соціалізаційному та персоналізаційному шляху до особистості людина може вибрати неоднаковий стосунок до своєї важливості для інших людей. Одна особистість прийняла свою меншовартість в стабільно заниженій самооцінці та в мінімальному рівні домагань, тому стає нездатною до використання шансів, які посилають життєві ситуації; надмірно прагне до захисту й опіки від інших людей; не бере на себе відповідальності за свою долю; переживає невпевненість, неврози та психосоматичні розлади як тілесні прояви тривожності та невпевненості в собі. Для іншої особистості комплекс меншовартості послуговує підмурівком для саморозвитку. На основі свого стосунку до комплексу меншовартості особистість може прагнути компенсувати відсутні можливості, шляхом впертого тренування й соціальної роботи мобілізувати й розвинути свої психічні й фізіологічні потенції, а ще інша особистість шляхом настирливої реалізації в дійсність ілюзорних, з погляду інших

людей, цілей може досягти гіперкомпенсації й пережити та усвідомлювати свою перевагу над цими іншими людьми.

Завеликий розрив між «Я-реальним» та «Я-ідеальним», який не відповідає можливостям особистості, робить цю особистість незадоволеною якістю свого життя, тобто нещасною, та породжує через хронічні стресові напруженості, які неадекватні обставинам, психосоматичні розлади й недуги. Відсутність розриву між «Я-реальним» та «Я-ідеальним» робить життя особистості скучним та беззмістовним. Лише наявність такого розриву між «Я-реальним» та «Я-ідеальним», який відповідний активованим можливостям особистості, котрі забезпечують важкодоступні, але потужні, успіхи на шляху до взірця потрібного прийдешнього, приносить цій особистості задоволеність своїм життям і робить її психосоматично здоровою та щасливою. Хід такої глибинної перебудови ієрархії смислів особистості стає можливим через тимчасовий уявний віковий рух назад в раннє дитинство з симетрією півкуль головного мозку, що відкриває можливість інакше пережити та обдумати проблему, подолати наявні в ній суперечності, поєднати внутрішні потенції тілесно-емоційного, інтелектуально-розсудкового та інтелектуально-інтуїтивного рівнів саморегуляції, спрямувати ресурси на таку пристосувальну поведінку, яка вирішує проблему.

Висновки. Збагачення ієрархії смислів може переводити внутрішній конфлікт свідомості з підсвідомістю у практичну площину, призводити до розширення кола перетворюючих та нейтралізуючих діяльностей, які поступово зменшують неадекватні тілесні відчуття й переживання та усувають психосоматичні розлади. Психічна зрілість особистості проявляється адекватним пристосуванням до конкретних обставин, усвідомленим гнучким різноманіттям різновидів емоційного відгукування, яке включає в себе й правопівкульне безпосередньо-дитяче. Підсвідомість часто виявляє свої хотіння мовою тіла, тому вірно проведене тимчасове повернення дорослої особистості в переживання свого дитинства, може принести психокорекцій ефект, що використовується як у цілях психотерапії, так і для саморозвитку особистості. Тілесно-орієнтована психотерапія через техніки психічної саморегуляції сприяє здійсненню плідного контакту між лівою свідомою та правою підсвідомою півкулями головного мозку, що відкриває можливість вводити особистість у змінені стани психіки, в яких ця особистість може досягнути приховану суть тілесних сигналів правої підсвідомої півкулі головного

мозку. Зріла особистість породжує діяльності і вчинки на оперті лівопівкульного дискретно-дискурсивного розсудку й правопівкульного континуально-інтуїтивного розуму та приймає на себе відповідальність за свою долю.

Список використаних джерел

Колісник О. П. Духовний саморозвиток особистості: монографія. — Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2015. — 476 с.

КОМПОНЕНТИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Корабльова Олена Олександрівна

викладач кафедри психології та соціальної роботи

Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

olenakorablova@gmail.com

Анотація. Тези присвячено проблемі визначення компонентів індивідуального навчального плану в контексті формування інклюзивного середовища для студентів з особливими освітніми потребами. Розглянуто компоненти індивідуального навчального плану як необхідну складову в процесі здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами.

Annotation. This thesis is devoted to components of the individual curriculum in the context of inclusive open space for students with special needs. It has been defined advance components of the individual curriculum as important component for special technologies for special needs.

У статті 1 Закону України «Про освіту» зазначено, що «індивідуальний навчальний план — документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії та розробляється закладом освіти у взаємодії із здобувачем освіти за наявності необхідних для цього ресурсів» (Логвін Т. В., 2018).

Індивідуальний навчальний план (ІНП) розробляється командою педагогів і фахівців та об'єднує їхні зусилля з метою розробки комплексної програми роботи з студентом з ООП і, водночас, визначає, які саме послуги надаватиме кожний фахівець. Індивідуальний навчальний план визначає необхідні модифікації та слугує

підґрунтям для подальшого планування навчальних занять. Він розробляється та реалізується для кожного студента з особливими освітніми потребами.

Під час створення індивідуального навчального плану головна увага звертається на розробку конкретних навчальних стратегій і підходів, а також системи додаткових послуг, які дадуть студенту змогу успішно навчатися у звичайній групі. Зазвичай, в індивідуальному навчальному плані містяться такі компоненти [Логвін Т. В., 2018; Лозицький О. А.]:

1. Інформація про студента загального характеру: ім'я студента, вік, адреса, телефон, імена батьків, порушення розвитку, дата зарахування дитини до ЗВО, термін дії ІНП.

2. Поточний рівень розвитку студента. Наводяться відомості про рівень розвитку, зафіксовані під час спостережень і досліджень: вміння, сильні якості, стиль навчання (особливо якщо один зі стилів домінує), у чому потрібна допомога тощо. Має бути наведена інформація щодо впливу порушень розвитку студента на його здатність до успішного навчання у звичайній групі. Всі ці відомості мають бути максимально точними, оскільки вони є підґрунтям для подальшої розробки завдань.

3. Цілі і завдання. Саме вони мають допомогти студенту опанувати певні знання і вміння. Вони мають відповідати поточному рівневі розвитку студента. У визначенні цих цілей і завдань беруть участь всі особи, причетні до роботи з студентом.

У плані має бути визначено, хто, що, коли і як має робити.

Цілі мають бути визначені в усіх сферах, де спостерігається відставання у розвитку (інтелектуальний, соціальний і емоційний розвиток, розвиток моторики, мовленнєві навички тощо).

4. Спеціальні та додаткові послуги. В навчальному плані мають бути передбачені заняття з відповідними фахівцями (з логопедом, фізіотерапевтом, психологом та іншими спеціалістами).

Викладачі та фахівці співпрацюють над інтегруванням додаткових послуг у навчальний процес. Іноді студент потребує більш інтенсивних або особливих послуг, які можуть надаватися лише у відповідному середовищі (наприклад, заняття з використанням спеціальної апаратури тощо). В цьому випадку доцільно домовитися з відповідним закладом, який може надавати такі послуги.

В індивідуальному навчальному плані має бути визначена кількість і тривалість занять фахівців з студентом.

5. Адаптації/модифікації. Відповідна адаптація середовища дає змогу студентам з особливими потребами навчатися у звичайній студентській групі. При розробці плану необхідно звернути увагу на необхідне облаштування середовища; використання належних навчальних методів, матеріали та обладнання; урахування сенсорних та інших потреб студента.

6. Термін дії ІНП. Зазвичай, індивідуальний навчальний план розробляється на один рік. Однак, члени групи з розробки ІНП можуть у будь-який момент запропонувати провести збори, щоб модифікувати план або скласти новий. Це може виявитися необхідним, наприклад, якщо:

- студент досяг поставленої мети;
- у студента виникають труднощі при досягненні визначених цілей;
- надійшло прохання збільшити кількість послуг студенту;
- студента переводять до іншої школи;
- у студента спостерігаються проблеми з поведінкою тощо.

Традиційно, розробку ІНП починають одразу після вступу студента в ЗВО, а термін дії плану закінчується через рік. Водночас, можна варіювати цей процес, пристосовуючи його до загального навчального планування.

7. Інформація про прогрес студента. Невід'ємною складовою процесу розробки ІНП є оцінка і збирання відомостей про успіхи студента. При цьому здійснюється аналіз навчальних досягнень, результати спостережень, контрольні листки, описи поведінки, результати порівнянь з типовим рівнем розвитку, результати тестів тощо.

Список використаних джерел

1. Інклюзивний простір. Порадник для педагогів та батьків навчально-методичному посібнику / укл. Логвін Т.В. — Чернігів : Десна Поліграф, 2018. — 188 с.

2. Лозицький О.А. Комп'ютерні засоби освітніх процесів для людей з вадами зору. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/6776/1/36.pdf>.

3. Ткачук В. Класифікація студентів ВНЗ з особливими освітніми потребами. — Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/707465/2/Класифікація%20особливі%20освітні%20потреби.1.pdf?fbclid=IwAR300jGUOW_TQDDSkIgoI59b0qK4MagbYhMGv0mO0xn7QvJK0tGWHMDwwyM.

4. Постанова КМУ від 9 серпня 2017 року № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах». — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/588-2017-%D0%BF>.

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ СІМ'ЯМ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Коровіцька Аліна Анатоліївна

II курс магістратури, група ЗСР-19-1м, спеціальність «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Кириленко В. Г., к. психол. н., доцент

Анотація. Система соціального захисту сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах (СЖО), виступає одним з інститутів реалізації соціально-економічної політики.

Annotation. The system of social welfare of families (OSIB), which is used by the foldable living conditions (LSS), is represented by one of the institutes for the implementation of social and economic policy.

Метою нашого емпіричного дослідження було: отримання об'єктивної інформації, необхідної для оцінки та поліпшення якості надання соціальних послуг сім'ям, які перебувають у СЖО через проблему недуги. Для досягнення мети дослідження нами було проведено соціологічне опитування двох вибірок:

Вибірка — 1: отримувачі соціальних послуг. Вибірка формується випадковим чином серед отримувачів та потенційних отримувачів соціальних послуг.

Вибірка — 2: соціальні працівники. Вибірка також формується випадковим чином.

Складні життєві обставини завжди характеризуються невідповідністю між тим, що людина хоче (зробити, досягти і т.п.), і тим, що вона може, опинившись в даних обставинах і маючи в своєму розпорядженні наявні власні можливості. Така неузгодженість перешкоджає досягненню спочатку поставленої мети, що тягне за собою виникнення негативних емоцій, які служать важливим індикатором труднощів в тих чи інших обставинах для людини.

У процесі вивчення реального стану соціального обслуговування також акцентується увага на відповідності уявлень соціальних працівників та клієнтів, щодо процесу надання соціальних послуг. Так встановлено дещо вищу (рис. 2) задоволеність роботою соціальних працівників від задоволеності клієнтів роботою соціальних служб (рис. 1).

На скільки відсотків Ви задоволені роботою соціальних служб?

6 ответов

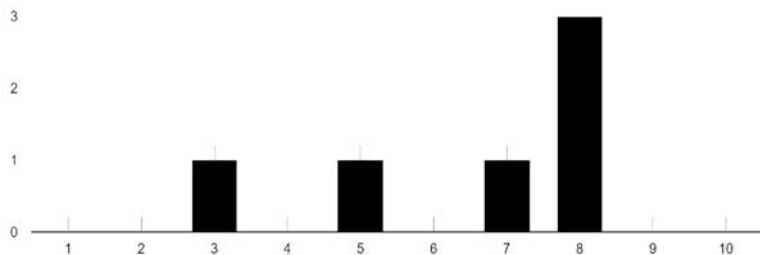

Рис. 1 — Задоволеність клієнтів

На скільки відсотків Ви задоволені своєю роботою?

6 ответов

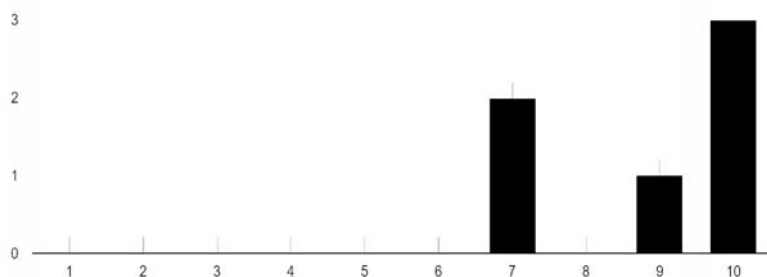

Рис. 2 — Задоволеність співробітників

Як Ви вважаєте, які послуги найбільш є потрібними для сімей, які перебувають у складних життєвих ситуаціях?

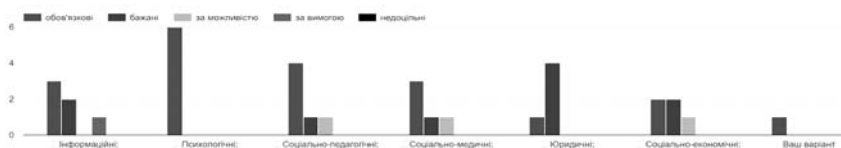

Рис. 3 — Оцінка клієнтами необхідності отримання того чи іншого типу соціальних послуг

Під час аналізу системи і особливостей надання соціальних послуг, зокрема і здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, привертає увагу часткова невідповідність уявлень отримувачів (рис. 3) та надавачів

(рис. 4) соціальних послуг щодо важливості того чи іншого типу послуг для сімей які перебувають у СЖО.

Як Ви вважаєте, які послуги найбільш є потрібними для сімей, які перебувають у складних життєвих ситуаціях?

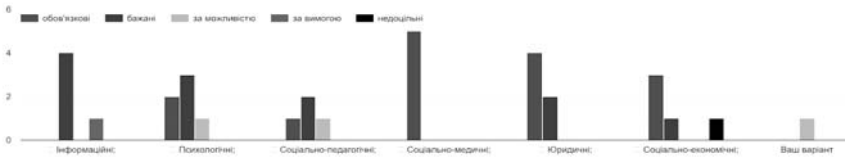

Рис. 4 — Оцінка соціальними працівниками необхідності надання того чи іншого типу соціальних послуг

Виявлені невідповідності дозволяють уточнити реальний стан функціонування системи соціального обслуговування, зокрема:

- те, що отримання соціально-медичних послуг клієнтами визначається виключно як обов'язкова умова задоволення їх потреб, а соціальними працівниками в окремих випадках розглядається лише можливість їх надання може вказувати на обмежені можливості соціальних служб щодо надання цього типу послуг, недостатню організацію взаємодії соціальних служб та медичних закладів по місцю проживання клієнтів;

- визначення клієнтами юридичних послуг у більшій мірі як обов'язкової умови задоволення їх потреб, а соціальними працівниками як базової може вказувати на як недооцінку важливості даного типу послуг з боку соціальних служб так і недостатню організацію взаємодії соціальних служб та юридичних закладів по місцю проживання клієнтів;

- те, що отримання психологічних послуг соціальними працівниками визначається виключно як обов'язкова умова задоволення потреб клієнтів, а клієнтами в окремих випадках розглядається лише можливість їх отримання може вказувати на обмежені можливості соціальних служб щодо надання цього типу послуг, недостатнє розуміння клієнтами важливості взяти на себе відповідальність за своє майбутнє, безпідставні сподівання на допомогу сторонніх осіб.

СПЕЦИФІКА РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: КОМАНДНИЙ ПІДХІД

Кравчук Людмила Степанівна

к. пед. н., доцент,

завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту
Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»

kravchuk_lst@ukr.net

Анотація. У тезах розглядається те, що важливим у професійній підготовці педагогів є розуміння суті інклюзивного навчання кожним учителем, де на першому плані знаходяться особистісно-орієнтовані методи навчання. Все це обумовлює актуальність проблеми ефективної організації професійної педагогічної підготовки вчителів до роботи з дітьми із особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного навчання.

Annotation. The theses consider that it is important in the professional training of teachers to understand the essence of inclusive education by each teacher, where in the foreground are personality-oriented teaching methods. All this determines the urgency of the problem of effective organization of professional pedagogical training of teachers to work with children with psychophysical development in an inclusive education.

Україна перебуває на початку кардинальних змін освітньої політики щодо дітей з особливостями психофізичного розвитку. На зміну сегрегації приходить процес інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітній простір, активізується пошук способів і засобів удосконалення професійно-педагогічної підготовки педагогів до роботи з дітьми, які мають особливості психофізичного розвитку.

Сучасна модель інклюзивної освіти — це надання допомоги всім дітям, які мають особливості психофізичного розвитку.

Учитель є найважливішою ланкою в організації інтегрованого та інклюзивного навчання. Не секрет, що кожного року до загальноосвітніх шкіл приходять діти з особливими освітніми потребами. Учитель не готовий працювати з такою дитиною, не здатний усвідомити того, що й у неї є сильні сторони, спираючись на які, можна скласти індивідуальну програму максимального розвитку й у співпраці зі спеціалістами забезпечити формування її життєвої активності.

Отже, найперше, необхідно зорієнтувати вчителя на розв'язання цієї проблеми і надати йому необхідну допомогу. Доцільно пере-

осмислити підготовку вчителів, які працюють з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, аби спрямувати їх на здобуття спеціальних знань і розвиток необхідних навичок — оцінювати особливі освітні потреби дітей, адаптувати навчальні програми, індивідуалізувати навчальний процес, працювати в команді з іншими фахівцями та батьками дитини. Тому важливим у професійній підготовці педагогів є розуміння суті інклюзивного навчання кожним учителем, де на першому плані знаходяться особистісно-орієнтовані методи навчання. Все це обумовлює актуальність проблеми ефективної організації професійної педагогічної підготовки вчителів до роботи з дітьми із особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного навчання.

Відомо, що наявність будь-якої вади психофізичного розвитку створює несприятливі умови для психічного розвитку дитини, негативно позначається на ньому: викликає стійкі специфічні труднощі й особливості пізнавальної діяльності, деформує становлення її особистості, істотно ускладнює оволодіння знаннями і, зрештою, інтеграцію у суспільне життя.

Винятково значимими факторами для успішного вирішення освітніх завдань таких дітей є якомога раннє включення їх у систему реабілітаційних заходів та надання професійної психолого-педагогічної допомоги. Першочергові завдання щодо них полягають у тому, щоб вчасно створити кожній дитині адекватні умови для розвитку, які б урахували їхні специфічні особливості, забезпечували максимально можливу реалізацію їхнього потенціалу розвитку і здатностей до суспільно-трудової реабілітації. Ключова роль у цьому процесі належить особистості педагога, його фаховій компетентності, обсягу і глибині знань, здатності гнучко вибирати та застосовувати методи, засоби, технології і прийоми для досягнення позитивного корекційного ефекту.

Практика засвідчує, що інклюзивне та інтегроване навчання дітей із особливостями психофізичного розвитку починає впроваджуватися досить активно, проте важливими серед невіршених проблем та планів на майбутнє є:

- проблема якості інклюзивної освіти;
- кадрове забезпечення навчальних закладів фахівцями спеціальної освіти;
- пошук додаткових ресурсів професійного зростання науково-педагогічного складу;

— організація дистанційної освіти як перспективної форми організації навчання педагогів, які працюють у інклюзивних класах (групах).

Робота у групах, класах інклюзії формує у педагога нове розуміння проблем дітей, що мають особливі освітні потреби. Крім того, вчитель з нових позицій оцінює можливості, працездатність дітей без відхилень, перед ним постають нові шляхи виховання особистості, нівелювання проблемних сторін дитини.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАТЬКІВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ГОТОВНОСТІ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Красножон В. М.

VI курс, група СПО-19-1м, спеціальність «Спеціальна освіта»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Литовченко О. В., к. пед. н., доцент

Анотація. Під батьківською компетентністю в педагогічному аспекті ми розуміємо наявність знань, вмінь, навичок, необхідних для розв'язання проблем, що виникають під час виконання батьківської функції, а також психофізіологічну здатність цю функцію виконувати та отримувати соціально схвальний результат.

Розглядаючи батьківську компетентність як важливий елемент готовності до інклюзивного навчання та істотну передумову його ефективності, ми вважаємо, що на сьогодні проблеми розвитку батьківської компетентності є недостатньо теоретично розробленими та не отримують належного практичного вирішення.

Це, своєю чергою, знижує результативність та гальмує розвиток інклюзивної освіти. Тож вивчення актуальних проблем та перспектив розвитку батьківської компетентності ми вважаємо необхідною передумовою подальшого розвитку інклюзивної освіти в Україні.

Annotation. By parental competence in the pedagogical aspect, we mean the presence of knowledge, skills, abilities necessary to solve problems that arise during the performance of parental function, as well as the psychophysiological ability to perform this function and obtain a socially acceptable result.

Considering parental competence as an essential prerequisite for the effectiveness of inclusive education, we believe that today the problems of parental competence development are insufficiently theoretically developed

and do not receive proper practical solutions, which reduces the effectiveness and inhibits the development of inclusive education. Therefore, we consider the study of current problems and prospects for the development of parental competence to be a necessary prerequisite for the further development of inclusive education in Ukraine.

Роль середовища (родини, батьків) у розвитку особистості дитини є провідною. Особливо важливою є роль батьків в успішному навчанні, вихованні та абілітації дітей з особливими освітніми потребами. Варто підкреслити, що у демократичних суспільствах батьки дітей з особливими освітніми потребами з високим рівнем компетенції через такий інструмент як громадські організації впливають на прийняття державних рішень у цій сфері.

Водночас сьогодні українська сім'я як соціальний інститут переживає кризу, проявами якої є нездатність виконувати свої основні функції, високий відсоток розлучень, складна демографічна ситуація, зростання кількості педагогічно занедбаних дітей, нехтування традиціями національного виховання, згасання емоційного зв'язку між поколіннями, зниження довіри до сім'ї. Результати аналізу сучасних наукових досліджень цієї проблеми висвітили наявність суперечностей між:

- зростаючими потребами сучасного суспільства в компетентному батьківстві та недостатньою науковою розробленістю теоретичних і науково-методичних основ розвитку батьківської компетентності;

- високим рівнем вимог до сім'ї у вихованні дитини, особливо в контексті інклюзивного навчання, та нездатністю молодих батьків усвідомлювати значущість їхнього впливу на розвиток особистості дитини;

- можливостями, що відкриваються у зв'язку з появою нових засобів розвитку батьківської компетентності, та відсутністю їхнього науково—експериментального вивчення.

Подальше вивчення наукової літератури та проведення власного дослідження готовності педагогів та батьків до інклюзивного навчання дозволило нам виділити наступні *проблемні аспекти розвитку батьківської компетентності*:

- відсутність культури батьківства та відповідальної підготовки до нього, його викривлене сприйняття сучасним суспільством;

- криза системи виховання, яка зокрема призвела до: неусвідомлення своєї ролі та неприйняття молодими батьками відповідальності

за розвиток дітей, неготовності до навчання та саморозвитку впродовж життя, втрати моральних орієнтирів та системи цінностей, порушення емоційних зв'язків в родині тощо;

— невідповідність змісту сучасної освіти вимогам сьогодення, що, серед іншого, призвело до її неспроможності повноцінно виконувати свою частину функцій з підготовки молодих людей до дорослого життя, зокрема, до батьківства;

— безсистемність роботи державних та громадських інституцій з сім'єю — немає розуміння єдиної траєкторії підготовки, орієнтирів, критеріїв оцінки та системи підтримки батьківської компетентності;

— відсутність належних умов для підвищення батьківської компетентності на тлі постійної зайнятості батьків матеріальним забезпеченням родини та побутом;

— стигматизація та подекуди навіть виключення сімей, що виховують дітей з особливими освітніми потребами, з соціального життя, що часто підштовхує молодих батьків до приховування та уникання розв'язання проблем розвитку та виховання їх дітей.

Комплексність та нерозривний зв'язок проблем розвитку батьківської компетентності з багатьма галузями суспільного життя, їх вплив на готовність батьків до інклюзивного навчання, на нашу думку, свідчать про нагальну потребу в їх подальшій науковій роботі та практичному вирішенні.

Список використаних джерел

1. Нагула О. Л. Батьківська компетентність як чинник психічного розвитку дитини / О. Л. Нагула. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. — 2012. — Вип. 5. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_5_44.

2. Стець В. Проблемні аспекти та фактори готовності до інклюзивної освіти педагогів і батьків / В. Стець // Проблеми гуманітарних наук. Психологія. — 2018. — Вип. 43. — С. 161–173. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_ps_2018_43_15/.

3. Хворова Г. М. Зміст та рівні батьківської компетентності у корекційно-педагогічному аспекті / Г. М. Хворова // Актуальні питання корекційної освіти. — 2015. — Вип. 5 (2). — С. 333–347. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apko_2015_5\(2\)_33/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apko_2015_5(2)_33/).

4. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін.; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.

ПІДХОДИ ТА ЗАВДАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Крупа Валентина Володимирівна

к. пед. н., доцент, доцент кафедри фізичної терапії,
ерготерапії, фізичної культури і спорту

Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Valentinakrupa431@gmail.com

Анотація. В тезах розкрито основні завдання та підходи до інклюзивної освіти у вищих закладах освіти. Створення адаптивного інклюзивного середовища. Гарантії рівних можливостей доступу до вищої освіти для всіх молодих людей. Розвиток нових інноваційних і педагогічних підходів до праці в інклюзивному середовищі.

Annotations. The theses reveal the main tasks and approaches to inclusive education in higher education institutions. Creating an adaptive inclusive environment. Guarantees equal access to higher education for all young people. Development of new innovative and pedagogical approaches to work in an inclusive environment.

Інклюзивне навчання — це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах та закладах вищої освіти на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей» (Концепція розвитку, 2010). Інклюзивне навчання означає, що всі студенти отримують освіту в звичайних групах. Кожен студент може отримати індивідуальну допомогу з того чи іншого предмету. Всі студенти отримують користь від інклюзивного навчання. Воно дозволяє їм: розвивати індивідуальні сильні сторони і таланти, брати участь у громадському та студентському житті вузу В інклюзивному середовищі потрібно формувати команду викладачів, батьків, студентів та інший персонал, що працюють разом у визначенні найефективніших шляхів надання якісної освіти в інклюзивному середовищі. Підтримувати виважене ставлення до батьків та цілей щодо майбутнього їхніх дітей Для вирішення кадрових питань необхідно системно готувати науково-педагогічні кадри вищої школи до взаємної праці в інклюзивному середовищі, підвищувати їхню кваліфікацію та інноваційні технології, створення

адаптованого навчального середовища. Необхідним завданням є забезпечення сприятливого психологічного між всіма учасниками навчально-виховного процесу, що поступово приведе до реальних позитивних змін у ставленні суспільства до людей з інвалідністю. Одним із ключових елементів цього процесу є створення умов для творчої, фізичної та спортивної реабілітації студентів з інвалідністю, розкриття їхніх здібностей, можливостей та талантів. Важливим завданням є надання допомоги випускникам з інвалідністю у працевлаштуванні, зокрема, шляхом ламання негативних стереотипів та проведення широкої роз'яснювальної роботи серед роботодавців, у засобах масової інформації, в системі служб зайнятості. Прагнення більшості країн, і України зокрема, до забезпечення рівних можливостей для людей з обмеженими можливостями підтверджує, що кожна людина та її потреби важливі для цивілізованого суспільства.

Люди з обмеженими можливостями постають перед вирішенням питань, пов'язаних з розширенням прав і можливостей людського розвитку, і цей аспект охоплює багато соціальних проблем. Дуже важливим є пошук інноваційних підходів до навчання студентів з обмеженими можливостями, питання інклюзії до освітнього простору, впровадження та використання інноваційних технологій в освітньому навчальному процесі, створення умов доступу до вищої освіти. Важливим аспектом соціалізації людей з обмеженими можливостями є отримання відповідної освіти. Ефективна адаптація осіб з вадами фізичного розвитку в суспільстві неможливо без державної підтримки.

Вибір європейського вектору розвитку передбачає вивчення найкращих прикладів, методів і методик, заснованих на освітніх потребах людей з обмеженими можливостями. Просування освітніх систем і розвиток нових підходів до педагогіки вимагає від викладача знайти ефективні та інноваційні технології для досягнення освітніх цілей, і це гарантує рівні можливості доступу до вищої освіти для всіх молодих людей.

Список використаних джерел

4. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН від 01.10.2010 № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання»: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ФЕНОМЕН ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТЕНДЕНЦІЙ

Крутік Нікіта Святославович

II курс, група МН-19-1, спеціальність «Менеджмент»

Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Науковий керівник: Кондукоцова Н. В., к. е. н.

Анотація. Протягом багатьох десятиліть у фокусі численних зарубіжних науково-педагогічних дискусій знаходяться проблеми пошуку ефективних стратегій практичної реалізації теоретичних підстав інклюзії. У тезах зазначено, що існує необхідність розробки і проектування змін в системі освіти. У тезах розкрито базове поняття інклюзивної освіти, а саме «інклюзивна освіта». Досліджено зарубіжний і вітчизняний досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання у закладах освіти. Доведено значущість інклюзивного підходу для реалізації концепції інклюзивної освіти.

Annotation. For many decades, the focus of numerous foreign scientific and pedagogical discussions has been the problem of finding effective strategies for the practical implementation of the theoretical foundations of inclusion. The abstracts state that there is a need to develop and design changes in the education system. The theses reveal the basic concept of inclusive education, namely «inclusive education». Foreign and domestic experience of introduction of integrated and inclusive education in educational institutions is studied. The significance of the inclusive approach for the implementation of the concept of inclusive education is proved.

Інклюзивна освіта, як самостійне явище в науці і сучасна форма навчання дітей з обмеженими можливостями здоров'я (далі ОМЗ) в середовищі здорових однолітків, може бути включена в міждисциплінарні дослідження і розглянута з соціально-педагогічних позицій. В цьому випадку педагогіка і спеціальна педагогіка як її області виступають науками, інтегруючими інші сфери знань про закономірності порушеного розвитку, запитах суспільства і держави в сегменті спеціальної освіти, підходах до організації навчання дітей з ОМЗ і теоретичних засадах навчання стосовно до конкретних культурно-соціальних умов [1, с. 62].

Інклюзивна освіта — це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісного навчання шляхом організації діяльності в освітніх установах на основі застосування особистісно-орієнтованих

методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей. Визначення оптимальних шляхів і засобів впровадження інклюзивного навчання базується на основі відповідного нормативно-правового, навчально-методичного, кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення [2, 27].

З соціологічних позицій інклюзивна освіта підлягає дослідженню в якості феномена, яким виражаються сучасні соціальні процеси на макрорівні загальносвітових тенденцій. Зв'язок політики системи загальної освіти по включенню дітей з ОМЗ в масову школу з орієнтирами соціального розвитку міжнародного і національного рівнів виявляється при аналізі світоглядних установок і стратегій, які визначають діяльність державних і громадських інститутів. Соціальними умовами, обов'язковими для появи і поширення ідеології інклюзії, вченими різних країн називаються визнання рівноправності всіх людей, незалежно від їх психофізичного стану, і оформлення позиції введення кожної людини з ОМЗ в соціум [3, с. 73].

Таким чином, коректний висновок, що включення дітей з ОМЗ в масову школу може відбутися при позитивних оцінках спільного навчання, визнання за дітьми з особливими освітніми потребами невід'ємного права на широкий доступ в соціум і готовності до рівної присутності всіх учнів у системі загальної освіти.

Участь педагогіки в міждисциплінарному обґрунтуванні інклюзії полягає в описі характеристик масової школи, які задовольняють принципам спільного навчання та відповідності особливим освітнім потребам. Аналогічно психологічного обґрунтування спільного навчання, що містить переваги для дітей з ОМЗ (щодо диференціації дітей за типами шкіл), одні з ранніх досліджень належать Л. С. Виготському. У монографії «Основи дефектології» Л. С. Виготським були розкриті специфіка дидактичного забезпечення та організації спільного навчання. Автором пропонувалося: масова школа повинна запозичувати методи і підходи, розроблені з урахуванням пізнавальної діяльності цих дітей і раніше введені в практику спеціальних шкіл. З цього випливає, що при інтеграції в масову школу діти з ОМЗ не залишаться без необхідного педагогічного забезпечення і не відбудеться зниження якості їх навчання [4].

Для педагогічного обґрунтування інклюзивного типу навчання, зарубіжною наукою залучаються положення гуманістичної психології, яка звертається до індивідуальних особливостей кожного учня. Визнання за кожною дитиною права розвиватися відповідно

до індивідуальних характеристик і досягати само актуалізації в усіх доступних для нього сферах.

На думку психологів-гуманістів (А. Маслоу, К. Роджерс, Г. Олпорт), орієнтація на засвоєння всіма учнями фіксованого обсягу академічних знань суперечить різноманітним проявам психіки і істотно обмежує можливість розвитку за особистою життєвою траєкторії [5]. Ці критичні зауваження, відповідно до положень гуманістичної психології, виступають підставою для зміни принципів навчання і впровадження нових педагогічних підходів. Метою школи повинні стати розвиток особистості учнів і сприяння в розкритті їх внутрішніх якостей, що дозволяють актуалізувати у зовнішньому світі власну індивідуальність.

У концепціях, що розкривають умови навчання з дотриманням принципів інклюзії, специфічні (знижені) навчальні здібності дитини розглядаються з точки зору альтернативних форм пізнавальної діяльності, особливостей його сприйняття і прийомів мислення. Як відзначають північноамериканські вчені М. Каліанпура і Б. Геррі, індивідуальні якості дитини і стан його пізнавальної сфери виступають підставою для визначення доступного рівня вимог і введення дитини в коло досліджуваних в класі дисциплін відповідно його можливостям.

Щодо змін, обов'язкових для системи загальної освіти, в зарубіжній педагогіці звертається увага, що наявність умов для освітньої інтеграції не є статичною характеристикою, що відбиває стійкий стан масової школи і досягнення поставленої мети. Інтеграція називається процесом, який передбачає постійну, поновлювані для кожної дитини з ОМЗ роботу по індивідуалізації навчання і підбору педагогічних методів для його включення в загальну зі здоровими однокласниками діяльність.

У методології сучасних досліджень інклюзивна освіта вченими України розглядається як феномен, що має складний міждисциплінарний характер, що виявляється в освітній інтеграції дітей з ОМЗ і навчанні кожної дитини відповідно до її індивідуальних якостей. На основі міждисциплінарності інклюзивна освіта представляється як соціально-педагогічне явище, кожен з компонентів якого пояснює сучасну освітню реальність і бере участь у формуванні нової, адресованої учням з порушеннями розвитку парадигми навчання.

Список використаних джерел

1. Савіна А. К. Міждисциплінарні наукові дослідження за кордоном в контексті сучасної реальності: стан і перспективи // Шкільні технології. — 2017. — № 4. — С. 60–70.
2. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К. : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 287 с.
3. Алехина С. В. Инклюзивное образование для детей с ограниченными возможностями здоровья // Современные образовательные технологии в работе с детьми, имеющими ограниченные возможности здоровья: моногр. / под ред. Н. В. Лалетина. — Красноярск, 2013. — С. 71–95.
4. Выготский Л. С. Основы дефектологии. — СПб.: Лань, 2003.
5. Зарецький В. К. Десять конференцій з проблеми розвитку особливих дітей — десять кроків від інновації до норми // Психологічна наука і освіта. — 2005. — № 1. — С. 83–94.

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Куторжевська Оксана Анатоліївна

учитель початкових класів комунального закладу

«Полтавська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №20 імені Б. Серги»

Полтавської міської ради Полтавської області

fashnik@ukr.net

Анотація. В Україні створено умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами. Відповідно до індивідуальних особливостей освітньої діяльності для кожного учня, який навчається в інклюзивному класі, складаються індивідуальна програма розвитку. Програма подає перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних послуг для розвитку дитини. Така програма розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання.

Annotation. In Ukraine, conditions have been created for the education of persons with special educational needs. According to the individual features of educational activities for each student who studies in an inclusive classroom, an individual development program is developed. The program provides a list of necessary psychological and pedagogical, correctional services for child development. Such a program is developed by a group of specialists with the obligatory involvement of the child's parents in order to determine specific learning strategies and approaches.

Стаття 3 «Право на освіту» Закону України «Про освіту» гласить: Кожен має право на якісну та доступну освіту. ...В Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Держава створює умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів. Заклади загальної середньої освіти на підставі письмових звернень батьків дітей з особливими освітніми потребами утворюють інклюзивні та/або спеціальні класи у порядку, визначеному законодавством. Інклюзивне навчання запроваджується відповідно до Конвенції ООН про права дитини та Конвенції ООН про права інвалідів, низки Указів Президента, Закону України «Про загальну середню освіту». Інклюзивне навчання — це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей. Відповідно до індивідуальних особливостей освітньої діяльності для кожного учня з особливими освітніми потребами, складаються індивідуальна програма розвитку.

Індивідуальна програма розвитку містить такі розділи: 1 — період виконання; 2. Загальна інформація про дитину; 3. Відомості про особливості розвитку учня; 4. Наявний рівень знань і вмінь учня. Педагог аналізує відповідність вимог навчальної програми та з'ясовує, у чому учень потребує підтримки і якого характеру; 5. Додаткові освітні та соціальні потреби учня. Учитель (асистент) записує: «Потребує заняття з логопедом, практичним психологом» і фіксує спеціальні та додаткові освітні послуги. В індивідуальній програмі розвитку фіксується розклад занять з відповідними фахівцями (логопедом, практичним психологом чи іншими спеціалістами), вказується кількість і тривалість таких занять з дитиною; 6. Психолого-педагогічна допомога, що надається під час проведення у позаурочний час корекційно-розвиткових занять — у даному розділі психолог фіксує заняття з розвитку стійкості уваги, довільності запам'ятовування, переходу від предметно-практичних до наочно-дійових проявів у мисленні, вказується місце, дата і періодичність проведення заняття, а також заняття, спрямовані на подолання дислексії, які проводить логопед; 7. Характеристика учня — розділ, у якому характеризуються сфери розвитку дитини, наприклад, «емоційно-вольова», далі подається

стисла її характеристика: «регуляція в межах норми», то в розділах «заплановані дії» та «очікувані результати» педагог ставить прочерк. Якщо ж фізична сфера розвитку характеризується як «незначні порушення опорно-рухового апарату», то запланованими діями є «індивідуальний підхід на уроках фізкультури», а очікуваними результатами — «покращення координації рухів». Якщо когнітивна сфера розвитку характеризується як «недорозвиток пізнавальних процесів», то запланованими діями є «вправи з стимуляції пізнавального розвитку дитини (за окремим графіком)», а очікуваними результатами — «збільшення запасу знань, загальних уявлень про оточуючий світ». Якщо мовленнєва сфера розвитку характеризується як «мнестична дислексія, порушення мовної пам'яті, утруднення співвідношення букв і звуків. Бідний словниковий запас, неточність розуміння вживаних слів, відсутність розгорнутих речень», то запланованими діями є «цілеспрямовані вправи на розвиток слухомовної та мовнозорової пам'яті. Збагачення словничка, вправи на засвоєння граматичних норм мовлення», а очікуваними результатами — «покращення дрібної моторики, мовної активності, подолання дислексії та дисграфії, розвиток фонематичного слуху, граматичних, орфоепічних та орфографічних навичок»; 8. Навчальні предмети (у разі, коли потенційні можливості учня не дають змоги засвоїти навчальну програму, що призводить до необхідності розроблення адаптованої або модифікованої програми); 9. Адаптація навчальних підходів — педагоги зосереджують увагу на психолого-педагогічній адаптації: використання засобів концентрації уваги, виконання завдання за зразком, спрощення змісту навчального матеріалу, зменшення і дозування об'єму навчальних завдань; фіксуються джерела інформації в процесі розроблення індивідуальної програми розвитку; члени групи з розроблення індивідуальної програми розвитку, план консультування батьків та моніторинг стану розвитку учня та його навчальних досягнень.

Таким чином, індивідуальна навчальна програма для осіб з особливими освітніми потребами розробляється педагогічними працівниками за участю батьків дитини і затверджується керівником навчального закладу. Така співпраця забезпечує інформування батьків про потенційні можливості дитини та динаміку її розвитку.

Список використаних джерел

1. Закон України Про повну загальну середню освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст. 226).

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ МИСТЕЦЬКОГО ІНТЕРНАТНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Куторжевська Любов Іванівна

к. п. н., доцент, завідувачка кафедри соціальної роботи і спеціальної освіти
Полтавського інституту економіки і права ВНЗ «Відкритий міжнародний
університет розвитку людини «Україна»

kutorzhevskaya2020@ukr.net

Ключинська Алевтина Володимирівна

заслужений працівник освіти України, директор Полтавської спеціалізованої
мистецької школи-інтернату І–ІІІ ступенів «Центр освіти та соціально-
педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради

Анотація. У доповіді подано аналіз інклюзивної форми навчання в умовах мистецького інтернатного закладу. У школі-інтернаті учні здобувають повну загальну середню освіту та початкову мистецьку освіту. Освітнє середовище адаптовано до особистості вихованця: для дітей з особливими освітніми потребами створені групи з інклюзивною формою навчання. Для таких вихованців розроблено індивідуальні програми розвитку: програми освітніх предметів адаптовано чи модифіковано для кожного учня.

Annotation. The report presents an analysis of an inclusive form of education in an art boarding school. At the boarding school, students receive a complete general secondary education and primary art education. The educational environment is adapted to the pupil's personality: groups with an inclusive form of education are created for children with special educational needs. Individual development programs have been developed for such pupils: programs of educational subjects have been adapted or modified for each student.

Згідно з Концепцією Державної програми реформування інтернатних закладів, в Україні відбувається забезпечення соціального захисту дітей, позбавлених сімейного оточення: утворюються заклади нового типу: Полтавська спеціалізована мистецька школа-інтернат І–ІІІ ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради — інноваційне освітнє середовище, що створює широкі можливості для задоволення територіальної громади у навчанні та формуванні компетентностей дітей (Зверєва І. Д., 2013, Ключинська А. В., 2018). «Центр освіти...» акумулює навчально-виховну діяльність школи-інтернату, маючи всі можливості пансіону для проживання, харчування та оздоровлення дітей;

формує різні компетентності вихованця; розвиває здібності та таланти дітей у гуртках художньо-естетичного, технологічного, гуманітарного напрямів, вирішує проблему інклюзивної освіти. Навчальний заклад забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти та початкової мистецької освіти: у старшій школі введено профільне навчання, яке забезпечує підготовку старшокласників за художньо-естетичним напрямком. Освітнє середовище адаптовано до особистості вихованця, адже в закладі навчаються діти з особливими освітніми потребами: тому окрім класів, що навчаються за програмою загальноосвітньої школи, для дітей з особливими освітніми потребами створені групи з інклюзивною формою навчання. У кожному класі початкової освіти, де навчаються діти з особливими освітніми потребами, вчителями закладу О. Л. Кукаріною, К. О. Біленко, І. В. Бондаренко, Г. І. Харчук разом з комісією, до складу якої входять психолог, логопед, соціальний педагог та директор школи розроблено індивідуальні програми розвитку; програми освітніх предметів адаптовано чи модифіковано для кожного користувача освітніх послуг. Індивідуальна програма розвитку забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини. Індивідуальна програма розвитку містить такі розділи: період виконання; загальна інформація про дитину; відомості про особливості розвитку учня; наявний рівень знань і вмінь учня; додаткові освітні та соціальні потреби учня; психолого-педагогічна допомога, що надається під час проведення у позаурочний час корекційно-розвиткових занять; характеристика учня; навчальні предмети; адаптація навчальних підходів; індивідуальний навчальний план (записи веде учитель, де визначає перелік предметів та кількість годин для їх вивчення); джерела інформації в процесі розроблення індивідуальної програми розвитку. Індивідуальна програма розвитку узгоджується з батьками/законними представниками. Також подається план консультування батьків/законних представників та моніторинг стану розвитку учня та його навчальних досягнень. Враховуючи індивідуальні особливості учнів із затримкою психічного розвитку, учитель спрямовує зміст навчання на корекцію конкретних порушень навчально-пізнавальної діяльності. Диференційований зміст навчального процесу визначається такими параметрами: загальним розумовим розвитком; рівнем знань та уявлень про навколишній світ; рівнем розвитку пізнавальних процесів; рівнем працездатності; сформованістю внутріш-

ного плану дій. Корекційно-розвиткові заняття також проводяться з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учня.

Таким чином, в умовах Полтавської спеціалізованої мистецької школи-інтернату І–ІІІ ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради організовано інклюзивне навчання для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами на основі індивідуальної навчальної програми, яка розробляється педагогічними працівниками за участю батьків дитини або осіб, які їх замінюють, та затверджується керівником навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. — 2-е видання / За заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої. — Київ, Сімферополь: Універсум, — 2013. — 536 с.
2. Ключинська А. В. «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової — сучасний інноваційний навчальний заклад. — С. 70–72 / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Софія Русова та сучасна українська освіта» та науково-практичного семінару «Соціалізація особистості в умовах інноваційного середовища» (Полтава 18–19 травня 2018 р.) / за заг. ред. Куторжевської Л. І. — Полтава: Полтавська спеціалізована школа-інтернат №2 І–ІІІ ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради, 2018. — 201 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З МОЛОДДЮ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Лаба Денис Дмитрович

ІІ курс, група ПУ-19- Ім.,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»

Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Науковий керівник: Захарчук О. В.

Анотація. У тезах наведено теоретичне узагальнення й нове наукове розв’язання проблеми соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору вищого навчального закладу, які відображено в обґрунтуванні теоретико-методичних засад досліджуваної проблеми, розробці та експериментальній перевірці технологій соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору вищих навчальних закладів.

***Annotation.** The article presents a theoretical generalization and a new scientific solution of the problem of social and pedagogical work with young people with special needs in the conditions of the inclusive educational space of a higher educational institution, which is reflected in the substantiation of the theoretical and methodological principles of the problem under study, the development and experimental verification of technologies of social and pedagogical work with young people with special needs in conditions of inclusive educational space of higher educational establishments.*

Одним із викликів третього тисячоліття є необхідність забезпечити рівний доступ до якісної освіти усіх без винятку людей, незважаючи на расові, соціальні, психофізичні відмінності. Це визначає ефективність суспільного поступу української держави у забезпеченні права кожного її громадянина на повагу, взаєморозуміння та самореалізацію в соціумі. На відміну від традиційної освітньої моделі, що базується на простому засвоєнні та відтворенні інформації, головною метою навчання у XXI столітті є розвиток кожної особистості як повноцінного учасника розбудови демократичного суспільства.

Несприятлива тенденція щодо поширення інвалідності в світі, а в Україні зокрема, спричинила необхідність розв'язання проблеми щодо освіти дітей і молоді з особливими потребами. Значною мірою це зумовлено тим, що повноцінне існування та розвиток людини, зокрема осіб з особливими потребами, неможливі без здобуття якісної освіти, а професіоналізація та сприяння кар'єрному росту молоді з інвалідністю потребують розбудови такої системи вищої освіти, де запроваджувалося б навчання студентів з різним рівнем здоров'я на паритетних засадах. З іншого боку, сьогодні розвиток суспільства й системи освіти відбувається під впливом світової тенденції до зростання кількості людей з інвалідністю. За даними ООН, кожна десята людина (більше 650 млн. осіб) на планеті має фізичні, розумові чи сенсорні порушення, у 25% всього населення є різні розлади здоров'я.

Міністерством соціальної політики України вже зареєстровано близько 3 млн. людей з інвалідністю, зокрема 168 тис. дітей. Крім того, збільшується їх кількість: щорічно реєструється 200–220 тис. осіб, на 450 тис. вагітностей народжується 150 тис. дітей з вродженими вадами, серед яких 20 тис. — із важкими порушеннями.

Право кожної молодшої людини з інвалідністю на отримання освіти закріплено низкою міжнародних та державних законодавчих документів, основними з яких є: Конвенція про боротьбу з дискримінацією

в галузі освіти (1960 р.); «Всесвітня декларація про освіту для всіх» (Таїланд, 1990 р.); «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів» (ООН, 1993 р.); «Саламанкська Декларація про принципи, політику і практичну діяльність у сфері освіти осіб з особливими потребами» і програма «Рамки дій за освітою осіб з особливими потребами» (1994 р.); Конвенція ООН «Про права інвалідів» (2006 р.) та ін.; Конституція України (1996 р.); Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (1991 р.); накази МОН України «Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю» (2005 р.), «Про організацію інтегрованого навчання інвалідів у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації незалежно від форми власності і підпорядкування» (2009 р.), «Концепція розвитку інклюзивної освіти» (2010 р.) та ін.

Однак, на нашу думку, створення та функціонування системи вищої освіти в Україні стає можливим лише за умови розвитку соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами у вищих навчальних закладах, які впроваджують ідеї інклюзивного освітнього навчання.

Вивчення стану розробки проблеми інклюзивної освіти в Україні свідчить, що за останнє десятиріччя з'явилося достатньо науково-методичної та педагогічної літератури, яка відповідає сучасним запитам і потребам соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю з особливими потребами як у теоретичному, так і в практичному плані, але важливі аспекти вирішення проблем осіб з особливими потребами, а саме — соціально-педагогічна робота з молоддю з особливими потребами в контексті інклюзивного освітнього простору вищого навчального закладу, не стали об'єктом системних науково-педагогічних пошуків.

Висновки. Вирішення означених протиріч зумовлює виникнення проблеми обґрунтування теоретичних основ та розробки технологій соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору. Малодослідженими залишаються найважливіші аспекти соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами: недостатньо розроблені педагогічні технології соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору ВНЗ, що спрямовані на розвиток соціальної активності цієї категорії студентів та їхню інтеграцію в середовище навчального закладу, а також забезпечують надання соціально-психологічної та інформаційно-

консультативної допомоги педагогічним працівникам, які створюють умови для соціалізації цих студентів.

Список використаних джерел

1. Чайковський М. Є. Основи реабілітології : [навч.-метод. посіб.] / М. Є. Чайковський. — К. : Університет «Україна», 2015. — 172 с.
2. Азарський І. М., Азарська О. О., Колосов В. М., Чайковський М. Є. Комплексна соціальна реабілітація інвалідів дитинства : Монографія. — К.: Ун-т «Україна», 2008. — 314 с.
3. Шевцов А. Г. Освітні основи реабілітології : монографія / А. Г. Шевцов. — К. : МП «Леся», 2009. — 483 с.
4. Шевцов А. Г. Особистісно центрована концепція формування реабілітаційного простору професійної освіти // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету : Серія соціально-педагогічна. Випуск VII. / За ред. О. В. Гаврилова, В. І. Спивака. — Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2007. — 420 с. — С. 94—103.
5. Шевцов А. Г. Студенти з порушеннями опорно-рухового апарату в інтегрованому навчальному закладі. Нариси до методики організації інтегрованого навчання молоді з порушеннями опорно-рухового апарату в умовах професійної освіти : навч.-метод. посіб. / А. Г. Шевцов, Т. Є. Єжова; за ред. А. Г. Шевцова. — К. : Видавничий дім «Слово», 2014. — 96 с.

ВПЛИВ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ О. СТРЕЛЬНИКОВОЇ НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Ликов Євгеній Едуардович

*II рік навчання, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти,
24 група, спеціальність «017 Фізична культура і спорт»*

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Науковий керівник: Коваленко В. Є., к. психол. н., доцент
svd7417@gmail.com*

Анотація. У науковій розвідці здійснено аналіз впливу дихальної гімнастики О. М. Стрельникової на розвиток мовленнєвого дихання дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ), що розглядається як система довільних психомоторних реакцій, пов'язаних із продукуванням усного мовлення.

Annotation. Scientific research analyzes the impact of respiratory gymnastics O.M. Strelnikova on the development of speech breathing in primary school children with severe speech disorders, which is considered as a system of arbitrary psychomotor reactions associated with the production of oral speech.

Закон України «Про освіту» (2017) визначає ключовою компетентністю дитини молодшого шкільного віку здатність спілкуватися рідною мовою, вирішальну роль у її формуванні має мовленнєве дихання. Дослідження О. Алмазової, І. Єрмакова, Є. Лаврова, О. Орлова, С. Таптанова, С. Коноплястої, В. Галущенко вказують, що в структурі мовленнєвого порушення у дітей із ТПМ виявляються проблеми в просодичному оформленні висловлювання, страждає темп, ритм, є значні зміни голосу, порушується мовленнєве дихання.

Автори методик логокорекційної роботи з дітьми із ТПМ значну увагу приділяють розвитку фізіологічного та мовленнєвого дихання (С. Конопляста, М. Шеремет, Л. Волкова, В. Селіверстов, А. Іполітова, М. Хватцев та інші). Зокрема, С. Конопляста, М. Шеремет розглядають мовленнєве дихання як систему довільних психомоторних реакцій, тісно пов'язаних з виробництвом усного мовлення (Конопляста, Шеремет, 2010).

На сьогодні актуальною залишається потреба пошуку технік для розвитку мовленнєвого дихання. Однією з таких технік є дихальна гімнастика О. Стрельнікової, відома ще з 70-х років 20 ст.

Дихальна гімнастика О. Стрельнікової — унікальний оздоровчий метод, який широко використовується як в лікуванні та профілактиці захворювань органів дихання, так і для корекції мовленнєвих порушень у дітей з ТПМ. Дихальну гімнастику О. Стрельнікової називають «парадоксальною» оскільки, на відміну від традиційних дихальних вправ, авторка запропонувала при нахилі робити вдих, а випрямляючись — видих, стискаючи грудну клітку — вдих, а розгортаючи грудну клітину — видих (Щетинін, 2004). Суть дихальної гімнастики О. Стрельнікової полягає у виконанні дихальних вправ, в яких основним є вдих, активний та чіткий, а видих є пасивним. Для виконання цих вправ існує декілька основних правил:

1. Вдих має бути шумним, різким, коротким. Концентруватися потрібно тільки на вдиху.

2. Видих має здійснюватися після кожного вдиху самостійно, бажано через рот. Видих не потрібно затримувати і виштовхувати. Вдих — активний, через ніс, видих — пасивний, через рот.

3. Вдих виконується одночасно з рухами. В даній методиці немає вдиху без руху, а руху без вдиху.

4. Всі вдихи-рухи в даній методиці виконуються в темпоритмі стройового кроку.

5. Рахунок в даній методиці завжди на 8! Рахувати подумки.

6. Вправи можна виконувати, стоячи, сидячи та лежачі.

У дихальній гімнастиці О. Стрельнікової є 11 базових вправ, які можна адаптувати до роботи з дітьми з різними мовленнєвими порушеннями. До таких вправ відносяться наступні вправи: «Долоньки», «Погончики», «Насос», «Кішка», «Обійми плечі», «Великий маятник», «Повороти голови», «Вушка», «Маятник головою», «Кроки» та «Перекаати».

Кожна з вищезазначених вправ передбачає поєднання дитиною рухів і швидких різких вдихів. Варіанти застосування цих вправ і способи адаптації їх до роботи з дітьми з ТПМ часто можна зустріти в різних методичних розробках як вітчизняних так і зарубіжних авторів. Всі вони спрямовані на розвиток у дитини правильного дихання та корекцію мовленнєвих порушень.

Таким чином, поєднання в роботі з дітьми з ТПМ різних логокорекційних методик з дихальними вправами за методикою О. Стрельнікової сприяє розвитку мовленнєвого дихання та виправленню порушень мовлення у дітей.

Список використаних джерел

1. Логопедія. Підручник. За ред. М.К. Шеремет. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. — 376 с.
2. Логопсихологія : навч. посіб / С. Ю. Конопляста, Т. В. Сак ; за ред. д-ра пед. наук, проф. М. К. Шеремет. — К. : Знання, 2010. — 294 с.
3. Щетинин М. Н. Дыхательная гимнастика А. Н. Стрельниковой / М. Н. Щетинин. М.: Метафора, 2004. — 367 с.

ДІТИ З ООП У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Литовченко О. В.

*доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки
Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
elenalitovchenko@ukr.net*

Анотація. Публікація висвітлює актуальні питання організації освіти дітей з ООП у закладі позашкільної освіти, зокрема, термінологія, нормативні основи, методичні аспекти.

Питання відповідної термінології є тісно пов'язаним із сприйняттям Україною сучасних прогресивних міжнародних підходів до інвалідності, ратифікацією міжнародних документів тощо. У соціальному

середовищі, освіті, культурній сфері тощо сьогодні вживається, насамперед, термін «дитина з особливими освітніми потребами» («дитина з ООП»), що відповідає соціальній моделі інвалідності.

Основу реалізації прав на освіту для осіб з інвалідністю складають міжнародні документи, ратифіковані Україною (Конвенція про права осіб з інвалідністю (2006) тощо). Відповідні зміни відображено у сучасному національному законодавстві щодо освіти.

Порядок організації інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти визначає методичні аспекти такої організації. Зокрема, передбачає індивідуалізацію освітнього процесу, складання індивідуальної програми розвитку тощо.

Annotation. *The publication covers current issues of organization of education of children with SEN in out-of-school education, in particular, terminology, normative bases, methodological aspects.*

The issue of relevant terminology is closely related to Ukraine's perception of modern progressive international approaches to disability, ratification of international instruments, and so on. In the social environment, education, cultural sphere, etc., today the term «child with special educational needs» («child with SEN») is used, which corresponds to the social model of disability.

The basis for the implementation of the right to education for persons with disabilities are international instruments ratified by Ukraine (Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2006), etc.). Relevant changes are reflected in modern national legislation on education.

The procedure for organizing inclusive education in out-of-school education institutions determines the methodological aspects of such an organization. In particular, it provides for the individualization of the educational process, drawing up an individual development program, etc.

Важливим напрямом реформування освіти України є створення рівних можливостей для здобуття освіти для всіх дітей із різними освітніми потребами. Впровадження *інклюзивної освіти* в Україні відбувається стрімкими темпами і стосується усіх галузей освіти.

Основу реалізації прав на освіту для осіб з інвалідністю складають міжнародні документи, ратифіковані Україною (Конвенція про права осіб з інвалідністю (2006) тощо). Відповідні зміни відображено у сучасному національному законодавстві щодо освіти (Закони України «Про освіту» (2017), «Про позашкільну освіту» (2000) та інших документах).

Метою публікації є представити актуальні питання організації освіти дітей з ООП у закладі позашкільної освіти, зокрема, термінологія, нормативні основи, методичні аспекти.

Термінологія. Питання відповідної термінології є тісно пов'язаним із сприйняттям Україною сучасних прогресивних міжнародних підходів до інвалідності, ратифікацією міжнародних документів тощо.

Відповідно, Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 19.12.2017 № 2249, згідно з якими у відповідності до офіційного перекладу Конвенції про права осіб з інвалідністю (Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD) та Факультативного протоколу до неї, було внесено зміни до 44 законодавчих актів, що стосувалися заміни слова «інвалід», «дитина-інвалід», «інвалід з дитинства» та «інвалід війни» словами «особа з інвалідністю», «дитина з інвалідністю», «особа з інвалідністю з дитинства» та «особа з інвалідністю внаслідок війни».

У соціальному середовищі, освіті, культурній сфері тощо сьогодні вживається, насамперед, термін «дитина з особливими освітніми потребами» («дитина з ООП»), що відповідає соціальній моделі інвалідності, яка, на противагу медичній моделі, акцентує не на порушенні розвитку, а на потребах, що ним зумовлені.

Нормативні основи. Відповідні зміни внесено до Закону України «Про позашкільну освіту» (2000). Зокрема, визначено поняття: «індивідуальна програма розвитку», «інклюзивне навчання», «інклюзивне освітнє середовище», «особа з особливими освітніми потребами»; до основних завдань позашкільної освіти (ст. 8) включено: «розвиток інклюзивного освітнього середовища...»; ст. 18 визначено, що «заклади позашкільної освіти утворюють інклюзивні та/або спеціальні групи та інші організаційні форми для навчання осіб із особливими освітніми потребами» тощо.

Затверджено Порядок організації інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 №779).

Методичні аспекти. Організація навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти передбачає індивідуалізацію освітнього процесу, зокрема складання *індивідуальної програми розвитку* (далі ІПР).

ІПР складається фахівцями, зокрема педагогічними працівниками закладу позашкільної освіти, у взаємодії принаймні з одним із батьків (законних представників) дитини з особливими освітніми потребами, здобувачем позашкільної освіти з особливими освітніми потребами.

Для дитини з особливими освітніми потребами ІПР розробляється відповідно до потреб, зазначених у висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Таким чином, позашкільна освіта має значний досвід і суттєві можливості створення інклюзивного освітнього середовища, що сприяє розвитку, навчанню, професійному самовизначенню, соціалізації дітей та молоді, зокрема з особливими освітніми потребами. Водночас, на практиці деякі питання залишаються вирішеними не повною мірою (забезпечення посади асистента вчителя, отримання освітніх субвенцій тощо).

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Лучко Юлія Іванівна

к. пед. н., доцент кафедри інформаційної справи та економічних дисциплін
Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»
yuliya.luchkov@gmail.com

Польовик Ольга Віталіївна

к. пед. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»
polyovik21@gmail.com

Анотація. У тезах розкрита проблема соціальної адаптації студентів з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчальному закладі, оскільки цей процес у різні вікові періоди, яким відповідають етапи розвитку і становлення їх особистості, характеризуються специфічними соціально-психологічними особливостями.

Annotation. Theses reveal the problem of social adaptation of students with special educational needs in an inclusive educational institution, as this process in different age periods, which correspond to the stages of development and formation of their personality, are characterized by specific socio-psychological features.

Соціальна адаптація студентів з особливими освітніми потребами у різні вікові періоди, яким відповідають етапи розвитку і становлення їх особистості, характеризуються специфічними соціально-

психологічними особливостями (Кон І. С., 1979). Соціальна адаптація студентів з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчальному закладі буде більш ефективною за умови врахування їх соціально-психологічних особливостей, а саме: — за віком, — за належністю до певної соціальної групи, за спрямованістю на освітню діяльність, мотивацією до виконання функцій майбутнього фахівця, — за особливістю статусу, зумовленого особливими освітніми потребами. Вступ до вищого навчального закладу є переломною подією в житті молодих людей. Труднощі в адаптації на початкових етапах навчання в закладі вищої освіти виникають у всіх студентів. До них можна віднести: зміну провідного виду діяльності; входження особистості в новий колектив, налагодження комунікацій; необхідність опрацювання великого обсягу матеріалу; проблеми, пов'язані з руховими особливостями, що ускладнюють чи унеможливають конспектування лекцій, виконання письмових чи лабораторних завдань, складання письмових іспитів тощо (Іванюк І. Я., 2009).

Студенти з особливими освітніми потребами мають певні проблеми, які з'явилися в попередні періоди життя та навчання і суттєво впливають на їхню пізнавальну активність, соціалізацію та інтеграцію в освітнє середовище. Серед них: прогалини в знаннях; труднощі у сприйнятті навчального матеріалу у загальноприйнятому вигляді; знижена працездатність, підвищена втомлюваність та виснажливність, порушення концентрації уваги; підвищена вразливість до інфекційних захворювань і, у зв'язку з цим, проблеми з відвідуванням занять; дефіцит комунікабельності; низька соціальна активність тощо.

Зазначені особливості інтелектуального розвитку ранньої молодості мають враховуватись і при побудові міжособистісних стосунків в інклюзивному навчальному закладі. Важливу роль у цьому відіграє студентська академічна група. Група є одним з найбільш вирішальних мікросоціальних факторів формування особистості, а також одним з найбільш дієвих засобів виховання. Тут відбувається трудове, ідейне і моральне виховання, формуються колективістські риси особистості студента. Те, як складатимуться відносини студента з особливими освітніми потребами з групою, значною мірою впливатиме на швидкість та ефективність його адаптації у ЗВО (Орбан-Лембрик Л.Е., 2006).

Безпосереднім поштовхом до початку процесу соціальної адаптації найчастіше стає усвідомлення особистістю того факту, що засвоєні в попередній соціальній діяльності стереотипи поведінки

перестають забезпечувати досягнення успіху і актуальною стає перебудова поведінки відповідно до вимог нових соціальних умов або нового для адаптанта соціального середовища.

Варто зазначити, що окрім академічної групи, студент закладу вищої освіти включений у діяльність і відносини інших соціальних груп: сім'ї, громадських організацій, виробничих колективів, об'єднань за інтересами тощо, у кожній з яких він виконує певну роль, тобто соціальну функцію особистості, відповідний прийнятим нормам спосіб поведінки суб'єкта в залежності від його статусу або позиції в системі міжособистісних відносин, що визначає його права, обов'язки та привілеї. Успішність соціальної адаптації у групу однокурсників формує установку на успіх соціальної адаптації у суспільні відносини на мезо- та макрорівнях. Тому формування оптимального середовища на рівні освітнього закладу залежить від тієї установки, яка задається і відтворюється на взаєминах різних студентів (Церклевич В. С., 2009).

Вивчення зарубіжного і вітчизняного досвіду дозволило виявити, що студенти з особливими освітніми потребами, нерідко маючи потенційну нагоду брати активну участь у житті суспільства, не можуть її реалізувати просто тому, що здорові студенти не хочуть спілкуватися з ними. Однією з важливих характеристик внутрішнього потенціалу студентів з особливими освітніми потребами, що визначають їх стосунки з викладачами і здоровими студентами, є самооцінка. Можуть також мати місце егоцентричність, яка характеризується переоцінкою власних здібностей та можливостей, надмірним честолюбством, необґрунтованими очікуваннями щодо інших, емоційною холодністю, байдужістю. В цих випадках характерною є нестабільна самооцінка (Чайковський М. Є., 2008).

Отже, особистісні характеристики студентів з особливими освітніми потребами, їх налаштованість на соціальну адаптацію, є вагомим умовою успіху. Дослідники виявили, що студентам з особливими освітніми потребами притаманні суттєві особистісні проблеми, зумовлені деформуючим впливом хронічного захворювання, а саме: порушення психічних пізнавальних функцій, зниження самооцінки та рівня домагань, прояв акцентуацій рис характеру, неадекватність взаємовідносин зі студентами з нормальними показниками здоров'я і викладачами. Це спричиняє прояв у них як внутрішньоособистісних, так і міжособистісних конфліктів під час навчання у закладі вищої освіти (Церклевич В. С., 2009).

Таким чином, соціально-психологічна складова забезпечення успішності процесу соціальної адаптації студентів з особливими освітніми потребами є надзвичайно вагомою, оскільки наявність сформованих позитивних установок (з боку самого студента, його найближчого соціального оточення — студентської групи, колективу викладачів, кураторів, соціальних служб) має стати передумовою успішності цього процесу.

Список використаних джерел

1. Кон І. С. Психология юношеского возраста : [учебное пособие для студентов педагогических институтов]. — Москва : Просвещение, 1979. — 175 с.
2. Іванюк І. Я. Адаптація студентів з обмеженими можливостями в умовах інтегрованого навчання / І. Я. Іванюк // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими проблемами : зб. наукових праць. — К : Університет «Україна», 2009. — №6 (8). — С. 24–32.
3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія груп / Л. Е. Орбан-Лембрик // Прикладна соціальна психологія. — К. : Либідь, 2006. — 560 с.
4. Руднева Е. Л. Формирование жизненных и профессиональных ценностных ориентаций студенческой молодежи : автореф. дис. на соиск. учен. степ д-ра пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Е. Л. Руднева. Кемерово, 2002. — 45 с.
5. Церклевич В. С. Соціально-психологічні особливості інтеграція студентів з обмеженими функціональними можливостями у групу однокурсників / В. С. Церклевич // Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. — 2009. — Вип. 13. Кн. 1. — С. 515–522.
6. Чайковський М.Є. До проблеми соціалізації дітей і молоді з особливими потребами у відкритий освітній простір: від інтеграції до інклюзії / М. Є. Чайковський // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : Всеукр. наук-практ. конф., 23 лист. 2008 р.: тези доп. — Київ, 2008. — С. 139–142.
7. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна» : колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін. ; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ : Університет «Україна», 2018. 481 с.

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ІНКЛЮЗІЄЮ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Любенко Наталя Вікторівна

II курс, група СР-19-Ім-нк, спеціальність «Соціальна робота»
Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: Щедрина М. А., старший викладач
кафедри управління та адміністрування

Анотація. У дослідженні розглядаються сутність і особливості управління соціальною інклюзією в об'єднаних територіальних громадах, аналізуються завдання з організації соціальної роботи з членами громади з інвалідністю. Визначаються отримувачі соціальних послуг, розв'язуються питання, пов'язані з інтеграцією членів громади з інклюзією в соціальне середовище.

Annotation. The study considers the essence and features of the management of social inclusion in the united territorial communities, analyzes the tasks of organizing social work with members of the community with special needs. Recipients of social services, issues related to the integration of community members with inclusion in the social environment are identified.

Новий етап у становленні соціальної роботи в сільській місцевості — процес децентралізації, створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ), на які покладено вирішення питань у сфері соціального захисту населення. У зв'язку з цим розширюється спектр діяльності фахівців, що працюють у сфері надання соціальних послуг на локальному рівні через застосування особливих підходів до соціального обслуговування осіб з інвалідністю. Визначається завдання дослідження з управління соціальною інклюзією в територіальних громадах — застосування ефективних напрямів запровадження послуг соціальної інклюзії та напрями їх вдосконалення.

У сучасних умовах розвиток соціальної роботи в ОТГ передбачає створення та діяльність різноманітних соціальних агентств з метою: надання передбачених законодавством соціальних послуг цільовим категоріям населення в сільській місцевості в межах географічно визначених кордонів громади; активізації населення задля розвитку громади та покращення умов життєдіяльності в ній «Сутність та специфіка організації соціальної роботи в громаді [Електронний ресурс]» (А. Ревть, 2018).

У громадах застосовують різні моделі соціального обслуговування для: виявлення, фіксації і усунення факторів, що мають негативний вплив; розробки ефективної моделі надання соціальної допомоги; залучення членів громади до розподілу і додаткового пошуку ресурсів; корекції девіантної поведінки; реалізації концепцій соціального захисту, соціальної реабілітації жителів; реалізації процесу надання соціальних послуг різним типам сімей у складних життєвих обставинах (СЖО).

Поступово розширюється спектр послуг із соціального обслуговування завдяки змінам в розвитку суспільства в цілому, в тому числі з причин застосування додаткових можливостей із забезпечення участі у житті громади осіб з інклюзією як рівноправних членів, яких поважають і які роблять свій внесок у розвиток громади.

Послуги із соціальної інклюзії відображають активний і спрямований на розвиток людини підхід до соціального добробуту, який передбачає більше, ніж ліквідацію бар'єрів чи ризиків «Стандарти громадсько-активної школи: соціальна інклюзія: навчально-методичний посібник» (Найда Ю. М., Ткаченко Л. М., 2014).

Ключовими ідеями соціальної інклюзії в громаді є:

- розуміння і визнання, що люди різняться між собою за своїм соціальним, економічним і культурним походженням, особливостями індивідуального розвитку;

- лідери в громаді несуть відповідальність за створення єдності й гармонії в соціальному середовищі.

Із розумінням, що існують різні ставлення до людей із різних соціальних груп, існують можливості створення продуктивного середовища для членів громади із різним рівнем індивідуального розвитку.

До отримувачів соціальних послуг в громадах належать: особи з числа внутрішньо переміщених; особи без визначеного місця проживання, бездоглядні діти та молодь; безробітні; особи з інвалідністю; діти-сироти та діти позбавлені батьківського піклування, випускники інтернатних закладів інші. Їх поділяють на дві категорії: особи/сім'ї, які перебувають у СЖО і не можуть їх самостійно подолати та потенційних отримувачів соціальних послуг.

Серед актуальних проблем становлення особистості в громадах особливо відчутними і гострими є питання, пов'язані із інтеграцією людей з інвалідністю в соціальне середовище.

Провідним завданням організації соціальної роботи з членами громади з інвалідністю є створення рівних можливостей. Створен-

ня рівних можливостей в умовах недоступної інфраструктури і відсутності правильного відношення до таких членів громади суспільної свідомості полягає в започаткуванні системи суспільства, коли як фізичне і культурне середовище, житлові умови і транспорт, соціальні служби і служби охорони здоров'я тощо є доступними для всіх без виключення. Крім вищевизначеного, процес запровадження додаткових соціальних послуг ускладнюється умовами життя в сільській місцевості, нерозвиненістю інфраструктури тощо.

Особливістю організації соціальної роботи з людьми з інвалідністю в ОТГ є те, що надання допомоги таким членам громади є неможливе без одночасної організації соціально-педагогічного виховання. Соціально-педагогічний аспект соціальної роботи має на меті виховання, навчання та розвиток для підготовки до життя в суспільстві та можливості отримання всіх законодавчо закріплених видів допомоги.

Доцільність управління соціальною інклюзією в ОТГ ґрунтується на правильній організації соціальної роботи з особами, що мають інвалідність і повинне об'єднувати зусилля сукупного потенціалу середовища для найбільш повного задоволення потреб в медичному обслуговуванні та розвитку. Тобто інтеграцію діяльності як державних органів, так і громадських, приватних з метою найбільш повного задоволення потреб таких осіб у їх самореалізації, розкритті власної корисності.

Список використаних джерел

1. Найда Ю. М. Стандарти громадсько активної школи: соціальна інклюзія: навчально-методичний посібник / Ю. М. Найда, Л. М. Ткаченко., під заг. ред. Л. І. Даниленко, — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. — 68 с.
2. Ревть А. Сутність та специфіка організації соціальної роботи в громаді [Електронний ресурс] / А. Ревть // Молодь і ринок. — 2018. — № 8 (139). — С. 38–41. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Znpk-hist/2018_5/1mpn.pdf.
3. Talanchuk I. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education for Persons with Disability/ Iryna Talanchuk // Social Welfare Interdisciplinary Approach, 2015. — 5 (1). — С. 94–101.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА

Ляшенко Віктор Володимирович

доцент кафедри підприємництва, управління та адміністрування
Миколаївського міжрегіонального інституту Університету «Україна»

LyashVV@i.ua

Анотація. Розглянуто питання інклюзивної освіти осіб з інвалідністю у системі навчання фахового молодшого бакалавра. Наведено необхідність залучення у процес навчання та отримання ступеня фаховий молодший бакалавр осіб які отримали інвалідність внаслідок бойових дій та інших соціальних небезпек.

Annotation. The question of inclusive education of persons is considered with disability in the departmental of professional junior bachelor teaching. The necessity of bringing in is driven to the process of studies and receipt of degree professional junior bachelor of persons that got disability as a result of battle actions and other social dangers.

Стратегія розвитку національної системи освіти повинна здійснюватися у контексті сучасних інтеграційних і глобалізаційних процесів та відповідати вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації, що забезпечить розвиток України в XXI ст., інтегрування національної системи освіти до європейського і світового освітнього простору. Одним із напрямів реалізації цієї стратегії повинна бути належним чином організована та втілена у практику інклюзивна освіта, яка в Україні повинна співіснувати із загальною і спеціальною.

Становлення інклюзивної освіти в Україні відбувається значною мірою на основі зарубіжного досвіду.

Проблема виокремлення специфіки впровадження інклюзивної освіти в Україні на основі вивчення зарубіжного досвіду є нагальною потребою для розвитку теорії і практики вітчизняної інклюзії, що зумовило появу численних публікацій зі зазначеною тематикою.

Питання інклюзивної освіти, проблеми які виникають у суспільстві неодноразово піднімалися та є загальновідомими [1, с. 100].

Впровадження законодавства в галузі фахової передвищої освіти також є основою залучення процес навчання осіб з інвалідністю.

Фаховий молодший бакалавр — це освітньо-професійний ступінь, що здобувається на рівні фахової передвищої освіти і присуд-

жується закладом освіти у результаті успішного виконання здобувачем освітньо-професійної програми [2, ст.7].

Фахова передвища освіта спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, пов'язаних з виконанням виробничих завдань підвищеної складності та здійсненням обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів відповідної науки, і завершується здобуттям відповідної освітньої та/або професійної кваліфікації

У тому числі актуальним є питання залучення до системи інклюзивної освіти людей, які постраждали внаслідок бойових дій, соціальних надзвичайних ситуацій, в тому числі у систему фахової передвищої освіти [3, с. 189].

Список використаних джерел

1. Інвалідність та суспільство: навч.-метод. посіб. / За заг. редакцією Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. Київ: Канадський центр вивчення інвалідності, ВГСПО «Національна Асамблея інвалідів України», 2012. 216 с.
2. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 6 червня 2019 р. № 2745-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 01.11.2020).
3. Ляшенко В.В. Інклюзивна освіта людей, котрі отримали інвалідність під час бойових дій. Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції про права осіб з інвалідністю: тези доповідей XVII Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Київ, 22 листопада 2017 р.). Частина 1. Київ: Університет «Україна», 2017. С. 186–189.
4. Таланчук І. В. Вища освіта осіб з інвалідністю в Україні як об'єкт адміністративно-правового регулювання / І. В. Таланчук // Публічне право. — 2017. — № 4. — С. 91–98.
5. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін.; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.
6. Talanchuk I. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education for Persons with Disability / Iryna Talanchuk // Social Welfare Interdisciplinary Approach, 2015. — 5 (1). — С. 94–101.

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ СПЕЦІАЛІСТА ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Мілютіна К. Л.

д. псих. н., професор кафедри психології розвитку
КНУ імені Тараса Шевченка

Анотація. В останні роки в Україні відбувається створення інклюзивних спільнот — насамперед у навчальному середовищі, але поступово цей процес охоплює підприємства, рекреаційні заклади тощо. Проте темп цього процесу не такий швидкий, як хотілося б. Учасники освітнього процесу неспівідомо перешкоджають адекватній реалізації принципів інклюзивної освіти не лише через нестачу коштів на обладнання без бар'єрного середовища, посібників та методик навчання, а й через сумніви у доцільності впровадження інклюзії. Ставлення до дорослих, які належать до інших соціальних меншин або мають особливі потреби також є неоднозначним і не завжди сприяє створенню нормального психологічного мікроклімату у трудових колективах та інших спільнотах. Тому дослідження психологічних чинників, які сприяють або перешкоджають розвитку інклюзивних спільнот набуває особливої актуальності.

Annotation. In the rest of the rock in Ukraine, the establishment of inclusive spilnots is seen — in front of the beginning of the middle, ale the process of hunt ing enterprises, recreational mortgages. Protect the pace of the process is not as fast as I want it to be. The students of the educational process inadvertently overshoot the adequate implementation of the principles of inclusive education through the lack of value for possession without a bar's middle, inquiring those methods of knowledge, and through the summaries of the educators. Bringing up to the grown-ups, as to lie down to the other social minorities, or because of the particular consumer, it is also ambiguous and does not wait for the establishment of a normal psychological microclimate in labor collectives and in those who have a spirit. To that end, psychologic officials have been advancing, as they are trying to change the development of inclusive spirits of special relevance.

Мета дослідження. Вивчення особливостей толерантного та інтолерантного ставлення учасників освітнього процесу до інклюзивних спільнот.

Виклад основного матеріалу. Визначення проблеми толерантності спочатку мало релігійний та соціальний характер. Лише у двадцятому сторіччі поняття «толерантність» починає набирати психологічного змісту.

Цілою низкою українських авторів розглядається поняття «толерантність» та різноманітність його значень, які містяться у наукових дослідженнях. Підсумовуючи визначення толерантності різних авторів, С. Льїнська виділяє п'ять рівнів існування толерантності: цивілізаційний, міжнародний, етнічний, соціальний, індивідуальний. [1, с. 182]

О. О. Максимова [2], аналізуючи розвиток толерантності в історичному контексті, вважає, що толерантність, це не стільки якість, риса особистості, скільки її стан, який реалізується тут та зараз. Толерантність не передбачає відмову від власних поглядів, ціннісних орієнтацій та ідеалів, вона не повинна зводитися до індиферентності, конформізму, відмови від власних інтересів. Вона передбачає, з одного боку, стійкість як здатність людини реалізувати свої особисті позиції, а з іншого — гнучкість як здатність з повагою ставитися до позицій і цінностей інших людей. О. Голубович [3] звертає особливу увагу на толерантність до мігрантів та етнічних меншин. Толерантність в такому випадку постає як суспільна мораль. Але, на жаль, на практиці залучення дітей з особливими потребами у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи (як вважає О. Є. Гордійчук [4]) викликає ускладнення і навіть проблеми, які позначаються на якості навчання. В англомовних публікаціях [5, 6, 7] привертається активна увага до проблем толерантності, політичної коректності та особливостей спілкування в інклюзивних спільнотах, але психологічним чинникам толерантності та психологічним аспектам співіснування в межах інклюзивних спільнот не приділяється достатньої уваги.

Було проведено дослідження у якому брало участь 75 осіб, які отримували другу вищу психологічну освіту (магістратура) та 60 осіб студентів першого року навчання магістратури, які здобували першу освіту. Була використана модифікація методики Богардуса.

У модифікації методики Богардуса ми намагалися виявити рівень толерантності до своїх колег та клієнтів. Шляхом поглибленого інтерв'ювання було виявлено наступні «проблемні» групи населення: безробітні, національні меншини, представники ЛГБТ спільноти, малозабезпечені, особи з інвалідністю, особи з розладами особистості. Було виявлено достовірні розбіжності за критерієм Мана-Уїтні у ставленні до безробітних, ЛГБТ спільноти, особам з інвалідністю на рівні $p = 0,05$. Під час бесіди було виявлено, що слухачі другої вищої краще ставляться до тимчасово безробітних,

бо вони мають досвід безробіття, не вбачають у цьому статусі нічого поганого. В той же час вони недостатньо толерантно ставляться до представників ЛГБТ спільноти, не хотіли б не лише бачити їх у якості колег, а й працювати з ними як з клієнтами. Слухачі пояснювали це достатньо різноманітним чином: для деяких — це пов'язано з неприязню до цієї групи населення, для інших — із страхом, що не має методів ефективного консультування. Цих обмежень немає в студентів, вони з деяким подивом поставились взагалі до виокремлення цих осіб у якусь окрему групу. В той же час студенти з страхом ставляться до осіб з інвалідністю, вважають, що психолог не може їх зрозуміти та допомогти.

Висновок. У свідомості психологів, на етапі професійного навчання, виникає соціальна дистанція щодо окремих категорій населення, що ускладнює їхню професійну діяльність в інклюзивних спільнотах. В процес професійної підготовки було б доцільно включати систему розвитку толерантності, та впровадження інклюзивної моделі професійної підготовки психологів.

Список використаних джерел

1. Ильинская С. Толерантность как принцип политического действия: история, теория, практика / Ильинская С. — М.: Практис, 2008. — 288 с.
2. Максимова О. О. Толерантність: від епохи Відродження до сьогодення / О. О. Максимова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка. — 2015. — Вип. 20. — С. 172–180. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2015_20_25.
3. Голубович О. Толерантність як чинник міжособистісної взаємодії у XXI сторіччі. — Режим доступу: http://old.filos.lnu.edu.ua/bulletin_philosophy/ua/docs/visnyk02/articles/golubov.pdf
4. Гордійчук О. Є., Гафткович В. А. Професійна компетентність педагога інклюзивного класу як показник ефективності навчання дітей з особливими потребами // Педагогіка, психологія і соціологія, корекційна і соціальна педагогіка.
5. Johnson D. Effects of Cooperative and Competitive Learning Experiences on Interpersonal Attraction Between Handicapped and Nonhandicapped Students / D. Johnson, R. Johnson // The Journal of Social Psychology. — 1982. — Vol. 116 (2) — P. 211–219.
6. Wiggins G. Ten «radical» suggestions for school reform / G. Wiggins // Education Week. — 1988. — Vol. 7(24). — P. 20–28.
7. Andrews J. The inclusive classroom: Educating exceptional children (2nd Edition) / J. Andrews, J. L. Lupart. — Scarborough, ON : Nelson Canada, 2000. — 561 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Малоголовка Олександр Андрійович

к. мед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії,
фізичної культури і спорту

Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»
leleco.in.ua@meta.ua

Анотація. У тезах розглядається особливості психологічного супроводу в умовах інклюзивного навчання, як одного із вагомих чинників запобігання негативним психоемоційним переживанням дітей, які можуть призвести до патологічних змін характеру, доречним є досягнення ними позитивної свободи, яка можлива лише за умови спонтанної активності. У вирішенні цього питання найефективнішими є активні соціально-психологічні методи.

Annotation. Theses consider the peculiarities of psychological support in inclusive education, as one of the important factors in preventing negative psycho-emotional experiences of children that can lead to pathological changes in character, it is appropriate to achieve positive freedom, which is possible only with spontaneous activity. Active social and psychological methods are the most effective in solving this issue.

Для практичного втілення інклюзивного навчання необхідно вирішити низку проблем педагогічного та соціально-психологічного характеру, пов'язаних із зміною установок, подоланням психологічних стереотипів педагогів, батьків, осіб, які працюють з дітьми, оскільки освітня інтеграція нетипової дитини трансформує як соціальний, так і психологічний портрет групи, класу. У зв'язку з цим у ході навчання можуть виникати різноманітні конфліктні ситуації, здатні викликати у дітей психологічний стрес та психологічну травму. Негативні психоемоційні переживання, хронічна мотиваційна депривація можуть привести до патологічних змін характеру дитини, особистості в цілому.

У цьому контексті особливого значення набуває формування інклюзивної компетентності педагогів та осіб, які працюють з дітьми, як складової їх професійної компетентності. Важливим завданням психологічної служби у даному аспекті є створення сприятливих умов для навчання дітей, яке вирішується шляхом проведення просвітницької роботи з педагогами і батьками. Необхідно виробити

у педагога чітку професійну позицію щодо «особливої» дитини, яка базується на прагненні допомогти їй повірити у власні сили, реалізувати свій потенціал.

У вирішенні головних завдань соціально-психологічного супроводу інклюзивної освіти доцільно дотримуватись наступного алгоритму.

Алгоритм діяльності практичного психолога і соціального педагога в умовах інклюзивної освіти включає:

1. Ознайомлення з особою справою дитини, історією та особливістю протікання захворювання, співбесіду з представником психолого-медико-педагогічної консультації.

2. Бесіду з дитиною та її батьками з метою визначення рівня можливостей дитини (самообслуговування, спілкування, пізнавальних можливостей, самоконтролю поведінки, емоційно-вольової сфери тощо).

3. Оцінку освітнього середовища, визначення його відповідності потребам і можливостям дитини. Психолог надає пропозицію щодо здійснення організаційних, функціональних, методичних змін.

4. Вивчення індивідуальних особливостей та психічного розвитку дитини.

5. Проведення психолого-педагогічного консилиуму з метою розробки індивідуальної програми розвитку.

6. Проведення зустрічі з батьками та учнями класу (школи), педагогами з метою формування їх психологічної готовності до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

7. Проведення психокорекційної роботи з метою розвитку потенційних можливостей дитини та відповідного формування особистості.

8. Відстеження соціально-психологічного клімату в колективі та статусу дитини в групі.

9. Сприяння соціальній інтеграції дитини: залучення в позакласну і позашкільну діяльність.

10. Моніторинг рівня адаптованості й інтегрованості учня, адаптація відповідних індивідуальних програм, планів.

Зміст психолого-педагогічного супроводження дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання полягає у:

- підвищенні адаптивних можливостей дитини;
- розвитку комунікативних навичок;
- розвитку емоційної сфери;
- зниженні рівня тривоги, подоланні страхів;

- мінімізації агресивних поведінкових проявів;
- підвищенні самооцінки дітей.

Це може бути реалізовано у ході проведення корекційно-розвиткових занять, які проводяться учителями-дефектологами та практичними психологами, а також під час просвітницько-профілактичної роботи психолога з класом у цілому.

Застосування активних соціально-психологічних методів дозволить розв'язати цілу низку завдань, які передбачені соціально-психологічним супроводом інклюзивної освіти.

Результатами соціально-психологічного супроводу інклюзивної освіти повинні стати:

- сформованість відповідних інклюзивних компетентностей педагогічних працівників (уміння використовувати знання про особливості психологічного розвитку дітей на практиці, психологічна стійкість, толерантність; система позитивних установок; відсутність негативних стереотипів та упереджень);

- сформованість у дитини (дитячого колективу) стійких соціально-психологічних характеристик, які дозволять не лише успішно засвоїти навчальну програму, а й виробляють здатність досягати відносної рівноваги у стосунках із собою та оточуючими як у сприятливих, так і у екстремальних обставинах: позитивна «Я-концепція», адекватна самооцінка, товариськість, низький рівень тривожності, соціальна рішучість, уміння викликати у людей прихильне ставлення до себе);

- сформованість у батьків (сімей) толерантного ставлення до дітей з особливими потребами (чуйність, терпимість, гуманність, великодушність, доброзичливість).

Учні шкіл у своїх роздумах про особливих дітей пишуть: «Дитина з особливими потребами — це квітка, яка зацвіла на морозі. Їй хочеться тепла, а його навкруги так мало. І добре, коли чарівна фея зробить цей світ більш привітним і лагідним до таких дітей».

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ З РАС ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНИХ ІСТОРІЙ

Мамедова Лейла Бахман кизи

VI курс, група 62, спеціальність 016 Спеціальна освіта (Логопедія)

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Науковий керівник: Галій А. І., к. б. н., доцент

lilimi474@gmail.com

Анотація. В умовах соціально-економічної кризи в суспільстві набуває особливої уваги відношення до виховання та навчання дітей з психофізичними порушеннями. Одним із найскладніших завдань спеціальної педагогіки є проблема роботи з дітьми з розладом аутистичного спектру (РАС). Дошкільна освіта є тією ланкою в системі виховання, коли формується основа соціальної компетентності, світосприймання, базова довіра особистості до оточуючого світу та вектор індивідуального розвитку особистості.

Annotation. In the context of socio-economic crisis in society, special attention is paid to the upbringing and education of children with mental and physical disabilities. One of the most difficult tasks of special pedagogy is the problem of working with children with autism spectrum disorder (ASD). Pre-school education is the link in the education system when the basis of social competence, worldview, basic trust of the individual to the world around and the vector of individual development of the individual is formed.

За визначенням Синьова В. М., аутизм — це порушення зв'язків із навколишнім світом при збереженні основних механізмів прийняття й опрацювання інформації за браком потреби у спілкуванні, первинною ланкою якого є порушення емоційно-позитивної діяльності з матір'ю.

У психолого-педагогічному вивченні дітей з аутизмом важливо зосереджуватися на особливостях їхньої унікальної психічної організації, як то: специфіка сприймання довкілля: наявність певних стійких домінант серед усього розмаїття зорових, слухових чи тактильних стимулів; незвичність системи сигналів для комунікації з іншими, власна мова; захоплення інформації від людини без прямого погляду на неї, завдяки периферійному зору; тонке відчуття емоційного стану іншої людини, розуміння того, з ким і як можна себе поводити; кмітливість, переважання невербального інтелекту; прагнення до чіткої визначеності, порядку і завершеності, здат-

ність зрозуміти чітко визначені алгоритми і правила і постійно дотримуватися; високорозвинена механічна пам'ять; вміння орієнтуватися за візуальними стимулами: малюнками, картинками, піктограмами, графіками тощо; здатність зацікавитися чимось незвичним; розвинений музичний слух; уміння чітко орієнтуватися у просторі і часі (Скрипник Т., 2015).

У рамках концепції розвитку соціальної компетентності дітей дошкільного віку з РАС засобами соціальних історій з використанням методів моніторингу та наукового експерименту були досліджені діти.

Мета роботи — ілюстрація тенденції розвитку формування до соціальної компетентності дітей з РАС; експериментальне підтвердження засобами соціальних

Першою фазою формування соціальної компетентності дитини є виховання в сім'ї. Другою фазою розвитку соціальної компетентності є формування початкових соціальних зв'язків дитини поза межами родини. Такі зв'язки діти встановлюють з однолітками й новими дорослими, залучаючись до різних видів діяльності. Відтак тим соціальним інститутом, що відповідає за соціальну зрілість дітей дошкільного віку, має бути дошкільний заклад з його виховною, консультативною та просвітницькою функціями. Саме специфіка дитячого дошкільного закладу, сприяє полегшенню процесу входження зростаючої особистості в широкий світ реальних соціальних відносин, прищепленню навичок практичного життя, її індивідуалізації та соціалізації. Основну роль у цій роботі відіграють дорослі, а саме: батьки, вихователі. Найближчі дорослі створюють певний виховний простір, який відповідає умовам духовності, захисту, раціонального дозування позитивних та негативних переживань, що давало б дитині відчуття впевненості в собі та людях, які їх оточують. Дорослий з одного боку виступає для дитини носієм знань, умінь, моральних цінностей, а з іншого боку — безпосереднім організатором виховного процесу.

Дітям з РАС потрібен особовий підхід. Тому, що ці діти мають порушення психічного розвитку, що характеризується вираженням дефіцитом соціальної взаємодії та здатності до спілкування та пізнання довкілля, втратою інтересу до реальності. Таким чином родичі та вчителі мають дати комплексний підхід щодо організації роботи з дітьми з РАС.

Значення соціального розвитку для особистісного становлення полягає, передусім у формуванні соціальної компетентності, гарантує

усвідомлення дитиною того, як слід себе поводити, щоб бути гармонійною, співзвучною з іншими, почувати себе в будь-якому товаристві комфортно. Саме тому, основне завдання вихователів формувати у дітей соціальну компетентність.

Таким чином, формуванню соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку сприяє цілеспрямоване виховання, розвиток емоційно-оцінної сфери, ознайомлення з моральними нормами і духовними цінностями, розвиток комунікативних навичок у процесі спілкування з оточуючим світом. Між «внутрішнім світом» і його зовнішніми формами вияву існує тісний зв'язок. Неможливо сформувати основи соціальної компетентності у дитини, якщо вона не навчилася давати оцінку своїм вчинкам, використовувати набуті знання у практиці встановлення нових взаємовідносин, якщо не помічає змін у настрої оточуючих, centruючи увагу лише на власних переживаннях.

Список використаних джерел

1. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі : навчально-наочний посіб. / Укладач — Тетяна Скрипник. Навчально-наочний посібник. Київ 2015. С.63.

ІНФОРМУВАННЯ ЯК ЧИННИК У РОЗБУДОВІ ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬСТВА

Мельник Аліна Юрївна

*науковий співробітник лабораторії психології спілкування
Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Київ*

Анотація. Успішність розвитку у великій мірі залежить від інформування учасників процесу: завдяки розбудові інформаційно-комунікаційного простору зміни набувають потужності та певним чином спрямовуються.

Annotation. The success of development in the great world lies in the formation of participants in the process: the founders of the development of the information and communal space of the world will fill up the urge and the directing rank to rush.

Ми всі отримуємо велику кількість інформації, яка змінюється в часі та обов'язково проходить скрізь наші «особисті фільтри», але інформаційне середовище може бути як руйнуючим, так і підтри-

муючо-утворюючим: саме воно має суттєвий вплив на відчуття безпеки учасників інформаційного поля. Тому коли ми говоримо про інформування, як чинник у розбудові інклюзивного середовища важливо враховувати певний алгоритм викладення та обміну інформацією для розвитку соціально-орієнтованих послуг.

Один з проектів, що направлений саме на цей процес є започаткований у вересні 2020 року проект «Персональний асистент для студента з інвалідністю» ініційований Київським міським центром сім'ї та молоді, що проводиться на базі Університету «Україна» за методичної підтримки Лабораторії психології спілкування Інституту соціальної та політичної психології НАПН України і наразі пройшов половину шляху. Робота асистентів в проекті відбувається згідно професійних стандартів [1, 2] й тісно пов'язана з учбовим та соціальним середовищем де живе та навчається студент з інвалідністю. Проект ведеться з дотриманням концепцій «соціальної інклюзії» стосовно осіб з інвалідністю: цінування, визнання і повага; розвиток людини; причетність та участь [3, с.75].

У процесі підготовки до реалізації проекту велика увага була приділена роботі з родиною: анкетування батьків стосовно можливостей їх дитини (студентів-учасників проекту) згідно МКФ, бесіди та уточнюючі розмови. Саме ця інформація доповнюючи завершення роботи психологів та висновків ІРЦ надала можливість врахувати можливі проблеми в роботі асистента при побудові програми в комунікаційно-інформаційній роботі з викладачами. Формування особистості студента відбувалося в родині та навчальному закладі і тепер, вже в університеті з'явився наступний перспективний напрям — навчитися й отримавши спеціальність прийти до незалежного життя. І це прагнення не завжди комфортне батькам дитини, а тим більше з інвалідністю. Тому професійна психологічна підтримка батьків в процесі можливого відокремлення дитини складається з комунікативного процесу, який надає батькам вчасну інформацію яка знімає упереджене, або навіть іноді негативне та залучає їх до співпраці та покращення взаємин з дитиною.

Низький рівень інформування призводить до дій, які можуть перешкоджати дитині на шляху до незалежного життя і тому важливо забезпечувати батькам інформаційний потік, що знизить тривожність та надасть відчуття безпечного перебування їх дитини в інклюзивному суспільстві. Тому потрібно ще багато роботи, щоб достатньо вивчити процес який відбувається з студентом і виявити

необхідні послідовні та продумані дії всіх учасників експерименту (персональний асистент-студент та батьки студента).

Таким чином перераховані негативні впливи можуть бути подолані методом інформування про діяльність проекту, вчасними відповідями на запитання батьків або персональних асистентів та мають важливе значення для майбутніх соціально-орієнтованих процесів, що будуть відбуватися в Університеті.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20.06.2000 № 1178 «Про затвердження професійного стандарту «Супроводжувач осіб з інвалідністю» (відповідно до пунктів 27, 28, 30 Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів Постанови Кабміну від 31 травня 2017 № 373).

2. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20.06.2000 № 1180 «Про затвердження професійного стандарту «Фахівець із соціальної допомоги вдома»

3. Байда Л., Красюкова-Енс О, Буров С., Азін В., Грибальський Я., Найда Ю. «Інвалідність та суспільство»: навчальний посібник // Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». — Київ, 2011, 182 с.

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗАДОВОЛЕНOSTІ «ПРАВОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ» В УКРАЇНІ

Мурга Роман Романович

II курс магістратури, група СР-19-Ім, спеціальність «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Іванова І. Б., к. пед. н., доцент

Анотація. Оцінка рівня задоволеності «правовим забезпеченням соціальної роботи» в Україні.

Annotation. Assessment of the level of satisfaction «we are right to the safety of social robots» in Ukraine.

Застосування терміну «правове забезпечення соціальної роботи» найбільш повно і точно відображає сутність та зміст питання врегулювання суспільних відносин у сфері соціальних послуг за допомогою юридичного інструментарію. Основу правового забезпечення соціальної роботи складають дії щодо формування та підтримки

функціонування нормативно-правової бази як юридичного засобу досягнення реальної упорядкованості системи соціальних послуг.

Значущість проблеми та недостатня розробленість нормативно-правової бази діяльності соціальних служб в Україні зумовили вибір мети емпіричного дослідження: отримання об'єктивної інформації, необхідної для оцінки та поліпшення правового забезпечення діяльності соціальних служб в Україні.

Відповідно до мети визначено одне із завдань дослідження: оцінити рівень задоволеності «правовим забезпеченням соціальної роботи» в Україні. Під час виконання завдання було опитано отримувачів соціальних послуг за питаннями:

<i>Які послуги для Вас найважливіші?</i>			
№	Варіант відповіді	частота	відсоток
1	Обслуговування в домашніх умовах	3	13,6
2	Матеріальна допомога	4	18,2
3	Консультації з різних питань	4	18,2
4	Організація культурних заходів	4	18,2
5	Послуги юриста	4	18,2
6	Телефон довіри	1	4,5
7	Отримувати допомогу від сусідів	2	9,1
8	Отримувати допомогу від дітей	0	0,0
<i>Чи враховано Ваші потреби у соціальних послугах в наявному законодавстві?</i>			
№	Варіант відповіді	частота	відсоток
1	так	1	14,3
2	більше враховуються ніж не враховуються	5	71,4
3	більшість не враховуються	1	14,3
4	ні	0	0,0
<i>Як змінилося Ваше матеріальне становище за останні 3 роки?</i>			
№	Варіант відповіді	частота	відсоток
1	Живеться, як і раніше, за останні роки в рівні життя нічого не змінилося	5	71,4
2	Пристосувалися до нових умов, використовують можливості, що з'явилися, щоб жити краще, ніж раніше	2	28,6
3	Живеться гірше, ніж раніше і звиклися з тим, що доводиться обмежувати себе у великому і малому	0	0,0
4	Живеться гірше, ніж колись і терпіти тяжке становище вже неможливо	0	0,0

<i>Яких змін у матеріальному становищі Ви очікуєте протягом 2021 р.?</i>			
№	Варіант відповіді	частота	відсоток
1	Все залишиться без змін		0,0
2	Припускаю погіршення ситуації		0,0
3	Краще не давати прогнозів на цей рахунок	2	28,6
4	Сподіваюсь на де-яке поліпшення	5	71,4

Рівень задоволеності «правовим забезпеченням соціальної роботи» в Україні оцінювався і з точки погляду осіб, що надають соціальні послуги. Цю категорію респондентів просили відповісти на запитання:

<i>Як ви оцінюєте ефективність Вашої роботи?</i>			
№	Варіант відповіді	частота	відсоток
1	висока оцінка	1	25
2	скоріше висока ніж низька	2	50
3	важко відповісти	1	25
4	скоріш низька ніж висока		
5	низька		
<i>Чи вважаєте Ви, що могли б працювати краще?</i>			
№	Варіант відповіді	частота	відсоток
1	так	2	50
2	більше так ніж ні	1	25
3	не знаю		
4	більше ні ніж так		
5	ні	1	25
<i>Як Ви оцінюєте рівень правового забезпечення діяльності соціальних служб у Вашій країні?</i>			
№	Варіант відповіді	частота	відсоток
1	низький	1	25
2	нижче середнього	1	25
3	середній	2	50
4	високий		

Аналіз відповідей дозволяє зробити наступні висновки:

— послуги юриста (18,2% виборів) та консультації з різних питань (18,2% виборів) є найважливішими для отримувачів соціальних послуг;

- переважна більшість (71,4%) отримувачів соціальних послуг відмітили, що їх потреби у соціальних послугах у більшій мірі враховані ніж не враховані в національному законодавстві;
- попередні висновки підтверджуються сподіваннями більшості (71,4%) отримувачів соціальних послуг на де-яке поліпшення матеріального становища при відносно стабільному (71,4% виборів респондентів) за останні 3 роки матеріальному становищі;
- 50% осіб, що надають соціальні послуги оцінили рівень правового забезпечення діяльності соціальних служб у нашій країні як середній, викликає занепокоєння той факт що решта оцінили його як нижче середнього та низький;
- 75% осіб, що надають соціальні послуги високо та скоріше високо ніж низько оцінюють ефективність своєї роботи;
- оскільки ті ж 75% осіб, що надають соціальні послуги вважають, що могли б працювати краще можемо припустити, що покращення своєї діяльності вони пов'язують правовим забезпеченням соціальної роботи.

ПРОФЕСІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ

Онишків Людмила Іванівна

II курс, СПО-19-Ім, спеціальність «Спеціальна освіта»

Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Науковий керівник: Кліш І. С., к. наук з фіз. вих. і спорту, доцент

Анотація. У тезах охарактеризовано особливості професійного становлення майбутніх соціальних педагогів, робота яких пов'язана із забезпеченням соціального, інтелектуального і фізичного розвитку дітей з особливими потребами. Наголошується на необхідності розробки спеціальних методик, тестів, програм, спецкурсів, на підставі яких можна було б зробити висновок про професійну придатність і готовність фахівця до цього виду діяльності.

Annotation. The features of the professional becoming of future social teachers work of which is related to providing of social, intellectual and physical development of children with the special necessities are described in theses. Marked on the necessity of development of the special methods, tests, programs, special courses on the basis of which it is possible it would be to draw a conclusion about a professional fitness and readiness of specialist to this type of activity.

Одним із найважливіших чинників прогресивного розвитку суспільства є гуманне, дбайливе та милосердне ставлення до дітей і молоді, які позбавлені можливості вести повноцінне життя внаслідок фізичного чи психічного обмеження. Перебуваючи в надзвичайно складних умовах, діти-інваліди мають особливі потреби у вихованні, навчанні, лікуванні, соціально-педагогічній реабілітації, спілкуванні з ровесниками, задоволення яких сприятиме повноцінному життю відповідно до їх віку та статі.

Основна мета соціально-реабілітаційної роботи пов'язана з забезпеченням соціального, інтелектуального і фізичного розвитку дитини, яка має порушення, і досягненням максимального успіху в розкритті потенціалу дитини для навчання. Інша важлива мета відбиває її превентивну спрямованість в аспекті попередження вторинних дефектів у дітей з порушенням розвитку, які виникають або після невдалої спроби впоратися з прогресуючими первинними дефектами в медичній, терапевтичній чи навчальній дії, або в результаті спотворення взаємовідносин між дитиною і сім'єю.

Професійна придатність соціального педагога до роботи з контингентом дітей, що мають обмежені можливості життєдіяльності, актуальна проблема сучасної науки і практики, пов'язана зі специфічними особливостями професійної діяльності в сфері соціальних інститутів корекційно-компенсаторної спрямованості і територіальних соціальних служб.

Професія соціального педагога знаходиться в єдиному професійно-діяльнісному просторі з професіями лікаря, психолога, учителя, що характеризуються насамперед інтенсивним спілкуванням з людьми. Соціальний педагог, працюючи з дітьми, які мають відхилення в розвитку, і з їхнім соціальним оточенням, виконує специфічні функції по наданню допомоги, використовуючи своєрідні методи і засоби, що відрізняються корекційно-компенсаторною спрямованістю, комунікативними особливостями залежно від тієї чи іншої категорії дітей. Особливості організації професійної соціально-педагогічної діяльності залежать від характеру і ступеня вираженості наявного в дитини порушення, від її вікових і компенсаторних можливостей, від соціального середовища, умов її життя та низки інших факторів.

Консультуючи і здійснюючи соціальне посередництво, соціальний педагог взаємодіє також з найближчим оточенням дитини (членами родини), що звичайно знаходяться в стані тривалих емо-

ційних переживань, пов'язаних із народженням нетипової дитини. Отже, основне коло повсякденного професійного спілкування соціального педагога складають страждаючі люди, які потребують допомоги, знаходяться у важкому психологічному стані. Крім того, соціальний педагог повинен щодня спілкуватися з великою кількістю різноманітних професіоналів, до яких він звертається як посередник. Приблизне коло спілкування соціального педагога, що працює з такими родинами, складає від 3 до 10 різноманітних інстанцій щодня, не вважаючи клієнтів.

Соціально-педагогічна діяльність може бути ефективною залежно від професійної готовності, властивостей особистості, характеру і мотивів професійної діяльності фахівця [Андрієнко О. С., 2001; Зверева І. Д., Іванова І. Б., 1995]. У деяких наукових дослідженнях, що стосуються вивчення проблеми професійного добору і готовності до професійної діяльності фахівців з аналогічного професійно-діяльнісного простору — психологів і соціальних працівників, можна виявити основні параметри професійної непридатності до соціально-педагогічної діяльності [Вайнола Р. Х., 2001].

Для якісного професійного відбору і фахової спеціалізації майбутніх соціальних педагогів, що планують працювати з дітьми, які мають відхилення в розвитку, і членами їхніх родин, необхідна наукова розробка спеціальних методик, тестів, програм, спецкурсів, на підставі яких можна було б зробити висновок про професійну придатність і готовність фахівця до цього виду діяльності.

Список використаних джерел

1. Андрієнко О. С. *Форми та методи корекційної роботи з дітьми з особливими потребами* / О. С. Андрієнко // *Соціальна робота з дітьми та молоддю з особливими потребами: Матеріали семінару для практиків без дипломів* — Запоріжжя, 2001. — С. 14–25.
2. Вайнола Р. Х. *Технології соціальної роботи* / Р. Х. Вайнола // *Соціальна робота з дітьми та молоддю з особливими потребами* — Запоріжжя, 2001. — 32–41.
3. Зверева І. Д., Іванова І. Б. *Концептуальні основи соціального захисту людей з функціональними обмеженнями* / І. Д. Зверева, І. Б. Іванова // *Зб. теоретичних та методичних матеріалів*. — К.: А.Л.Д., 1995. — 134 с.
4. *Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія* / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін. ; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З СІМ'ЯМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Островська Наталія Олександрівна

к. пед. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»
nata_ostrovska@ukr.net

Клик Світлана Едуардівна

викладач кафедри психології та соціальної роботи
Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»
svitlanaklyk@ukr.net

Анотація. У тезах розкрито поняття «вразливість» та визначено, що сім'ї, в яких виховується дитина з інвалідністю належать до категорії вразливих сімей; надано перелік труднощів та проблем сімей цієї категорії; надано поняття «громада» та «фахівець із соціальної роботи»; визначено перелік соціальних послуг та форм соціальної роботи з сім'ями, в яких виховується дитина з інвалідністю в діяльності територіальної громади.

Annotation. The author explained the concept of «vulnerability» in the thesis and determined that the families raising a child with a disability belong to the category of vulnerable families; a list of difficulties and problems of families in this category; the concepts of «community» and «social work specialist» are provided; the list of social services and forms of social work with families in which a child with a disability is raised in the activities of the local community is defined.

Інвалідність є складним феноменом, який виникає в результаті взаємодії особливостей людського організму, зокрема, та суспільства, в цілому. Поняття інвалідності постійно змінюється, оскільки змінюється до нього ставлення суспільства, зв'язано з тим, що воно пройшло трансформацію від ізоляції до інтеграції. Але люди з інвалідністю, а особливо діти, і досі вимушені постійно долати перешкоди у стосунках і середовищем, яке часто не сприймає їх повноцінної та дієвої участі у житті суспільства на рівні з іншими.

Народження в родині дитини з інвалідністю вносить певні обмеження у звичне функціонування сім'ї, зміни в організацію побуту, вимагає перерозподілу обов'язків, часто — відмови від окремих звичок, а разом з цим вселяє почуття страху, невизначеності, безпорадності.

Сім'ї, в яких виховується дитина з інвалідністю належать до категорії вразливих сімей. *Вразливість* — це стан незахищеності сім'ї, зумовлений наявністю внутрішніх чи/та зовнішніх факторів ризику або появою нових, які порушують баланс і негативно впливають на стан задоволення потреб дитини (Навчальні матеріали, 2019). Типовими для таких сімей є фінансові та матеріальні труднощі, а також проблеми, пов'язані з (Аносов А. В. та ін., 2017): постійним психічним та нервовим перевантаженням, нерозумінням з боку соціального оточення, відчуттям покинутості, самотності; лікуванням, здійсненням медичної і педагогічної корекції та компенсації порушень; отриманням технічних засобів і спеціального приладдя, задоволенням потреб у періодичному контролі стану здоров'я, кваліфікованих консультаціях, оздоровленні, реабілітації, освіті.

Нині актуалізується надання необхідної своєчасної підтримки таким сім'ям, забезпечення доступності усіх послуг на рівні громади.

Поняття «громада» означає певну кількість людей, які живуть разом, утворюючи, визнаючи та підтримуючи свою «спільну єдність». Тільки справжня, спроможна громада може повною мірою забезпечити сприятливі умови для утвердження сімейних цінностей, розвитку потенціалу сімей, задоволення потреб дітей (Навчальні матеріали, 2019).

Органи місцевого самоврядування з усією відповідальністю ставляться до розвитку превентивних соціальних послуг для сімей і дітей, надання допомоги на ранніх етапах вразливості. Доступність послуг забезпечується через максимальне наближення послуг до місця проживання дитини та сім'ї і через мінімізацію інституційних послуг. Основним суб'єктом надання соціальних послуг сім'ям, що виховують дитину з інвалідністю в діяльності територіальної громади є *фахівець із соціальної роботи (ФСР)* — професійно підготовлений спеціаліст, який здійснює соціальну роботу та веде випадки сімей, осіб, котрі потрапили у складні життєві обставини, представляє їхні інтереси, забезпечує доступ до необхідних послуг, оцінює їх ефективність (Навчальні матеріали, 2019).

ФСР від територіальної громади надає такі соціальні послуги сім'ям, що виховують дітей з інвалідністю (Аносов А. В. та ін., 2017): *Базові* — не передбачають надання постійної або систематичної комплексної допомоги: інформування, консультування, посередництво, надання притулку, представництво інтересів. *Комплексні* — передбачають узгоджені дії різних фахівців з надання постійної або

комплексної допомоги: догляд, соціальний супровід/патронаж, соціальна адаптація, соціальна інтеграція та реінтеграція. *Матеріально-технічні* — надаються отримувачу, який має необхідність отримання натуральної допомоги: продукти харчування, засоби санітарної та особистої гігієни, засоби догляду за дітьми одяг, взуття, паливо, транспортні послуги.

Окрім того, не менш важливими є *соціально-педагогічні послуги*, які є вкрай важливими для формування активної життєвої позиції у дітей та молоді з інвалідністю, а також для формування толерантного ставлення до осіб з інвалідністю у громаді та всьому суспільстві, тобто створення такого сприятливого інклюзивного простору, в якому кожна особистість не зважаючи на стан здоров'я зможе реалізувати себе та досягти гармонійного розвитку.

Основними *формами соціальної роботи з сім'ями, що виховують дітей з інвалідністю в діяльності територіальної громади* є: бесіди, інтерактивні лекції, інформаційні заняття, тематичні зустрічі, індивідуальні консультації, терапевтичні групи, мотиваційне консультування, сімейні консультації, просвітницькі заняття для батьків, клуби сімейного спілкування, тренінгові заняття, творчі майстер-класи, групові соціокультурні заходи, пізнавальні конкурси, фестивалі тощо.

Список використаних джерел

1. Навчальні матеріали Всеукраїнського семінару «Підготовка соціальних працівників до розвитку інтегрованих соціальних послуг в ОТГ» розроблені експертами проєкту «Громада для людини: підвищення компетентності громад для розвитку соціальних послуг». — К., 2019. — 66 с.
2. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч. ; Ч. 1. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. — К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. — 256 с.
3. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посібник у 2-х ч. ; Ч. 2 Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А. В. Аносов, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / за заг ред. : Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. — К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. — 352 с.

ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗІЇ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ В ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ ТРЕТЬОГО ВІКУ

Пітик Лариса Іванівна

II курс, група ЗСР-19-1м, спеціальність «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Євдокимова В. В., к. соц. н.

Анотація. Розглянуто необхідність збереження активного життя зрілих і літніх людей за допомогою навчання як одну з **актуальних проблем** нашого сьогодення. **Метою** даної праці є особливості освітньої та соціальної інклюзії осіб похилого віку в діяльності університетів третього віку. Підкреслено, що соціальна активність людини похилого віку полягає у активізації та використанні всіх життєвих ресурсів у старості задля нових можливостей. Підкреслено важливість урядових документів щодо сприяння впровадженню соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку». Зроблено висновок про особливості удосконалення освітньої та соціальної інклюзії осіб похилого віку в діяльності університетів третього віку та підкреслено необхідність продовження розробки інформаційно-просвітницької системи для людей літнього віку, що сприятиме соціально-економічному розвитку України та порозумінню між поколіннями.

Annotation. The necessity of preserving the active life of mature and elderly people through education as one of the urgent problems of our time is considered. The purpose of this work is the features of educational and social inclusion of the elderly in the activities of universities of the third age. It is emphasized that the social activity of the elderly is to activate and use all life resources in old age for new opportunities. The importance of government documents to promote the introduction of social and pedagogical services «University of the Third Age» is emphasized. The conclusion on the peculiarities of improving the educational and social inclusion of the elderly in the activities of universities of the third age and stressed the need to continue developing information and education system for the elderly, which will promote socio-economic development of Ukraine and understanding between generations.

Сучасний економічний та соціальний стан в Україні, на жаль, не полегшує, а лише ускладнює життя зрілих і літніх людей. У зв'язку з цим необхідність збереження їх активного життя за допомогою навчання — одна з **актуальних проблем** нашого сьогодення.

Метою даної праці є розглянути особливості освітньої та соціальної інклюзії осіб похилого віку в діяльності університетів третього віку.

У сучасному суспільстві традиційно відмічаються суттєві позитивні зміни якості життя людей, створюються умови для того, щоб забезпечити людям літнього віку можливість дожити до значних років здоровими та відчувати свій внесок у суспільне життя [1].

Соціальна активність людини похилого віку залежить від стану її фізичного, психологічного та духовного здоров'я та полягає у активізації та використанні всіх життєвих ресурсів у старості задля нових можливостей.

У січні 2018 року Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням схвалив Стратегію державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року. Документ передбачає комплексні заходи щодо підтримки громадян похилого віку, забезпечення їх активної участі в суспільному розвитку, підвищення якості життя, захисту прав [3].

Наказом Міністерства соціальної політики Про впровадження соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку» від 25.08.2011 № 326 п. 3.1., засновано соціально-педагогічну послугу «Університет третього віку» у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) [2].

В Україні навчання людей похилого віку є інноваційним проектом, що має на меті впровадження та практичну реалізацію принципу навчання впродовж всього життя. Люди старшого віку — це ті, хто готується до виходу на пенсію або вже має статус пенсіонера. Відповідно до меморандуму безперервної освіти Європейського Союзу освітні системи повинні вміти гнучко адаптуватися до сучасних умов [2].

Вже близько десяти років університети «третього віку» в Україні надають можливості залучення всіх поколінь в єдину освітню та соціальну систему й забезпечують необхідність виконання завдань максимальної інклюзії людей літнього віку до навчання і повноцінного життя, викликають зацікавленість небайдужих людей, громади [1].

За даними Мінсоцполітики в Україні працює понад 300 таких закладів і понад 25 тисяч слухачів уже розширили свій світогляд, закінчивши Університети «третього віку». На сьогоднішній день, це володіння новими знаннями щодо: процесу старіння та його

особливостей, сучасних методів збереження здоров'я, набуття навичок самодопомоги, формування принципів здорового способу життя, формування та розвитку навичок використання новітніх технологій, насамперед: інформаційних та комунікаційних, розширення кола спілкування та обміну досвідом [1].

При дослідженні реального стану якості надання соціально-педагогічної послуги особам похилого віку в університетах третього віку з'ясовано проблеми з навчально-методичним забезпеченням, труднощі з залученням та навчанням волонтерів, простежуються проблеми з транспортуванням людей з обмеженими можливостями до закладів територіальних центрів, недостатня взаємодія центрів з іншими соціальними партнерами.

Отже, особливості удосконалення освітньої та соціальної інклюзії осіб похилого віку в діяльності університетів третього віку полягають перш за все в збільшенні фінансування державних та громадських структур, подальшому вивченні та обміні досвідом з іншими країнами; у продовженні розробки інформаційно-просвітницької системи для людей літнього віку, що сприятиме соціально-економічному розвитку України та порозумінню між поколіннями.

Список використаної літератури

1. Горбовий А., Халецька А., Степанюк О., Кухаренко А., Спұлбер Д. Концепція діяльності центрів освіти «третього віку» в Україні: Методичний посібник. Під заг. ред. Спұлбер Д., Горбового А., Халецької А., — Київ-Луцьк, 2017. — 116 с.

2. Наказ Міністерства соціальної політики України від 25.08.2011 р. № 326 «Про впровадження соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0326739-11#Text>.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.01.2018 р. № 10-р «Про схвалення Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/10-2018-%D1%80#Text>.

ІНКЛЮЗІЯ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ — ДИНАМІЧНИЙ МЕТОД ПОЗИТИВНОГО РЕАГУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА

Пертренко Павло

IV курс, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»

Вінницький соціально-економічний інститут Університет «Україна»

*Науковий керівник: Мазуркевич О. П., канд. культурології, доцент кафедри
olgamazyrkevich@gmail.com*

Анотація. Точкою опори для освітньої інклюзії є переконання, що освіта є одним з основоположних прав людини й основою для більш справедливого суспільства.

Annotation. The fulcrum for educational inclusion is the belief that education is a fundamental human right and a foundation for a more just society.

Сьогодні провідною стратегією політики багатьох країн можна вважати науково обґрунтоване та доведене практикою твердження, що «економічно доцільним є здійснення інвестиції в людський капітал скрізь, де це можливо, замість прямого інвестування в соціальне обслуговування». Відповідно до цієї стратегії залученість осіб з інвалідністю в суспільство розглядається як стратегічний напрям соціального інвестування для майбутнього [1].

Насамперед питання соціальної інклюзії повинні знайти своє відображення у сфері освітньої політики, тому що освітня система є віддзеркаленням стану суспільства й водночас важливим засобом його перебудови.

Мета освітньої інклюзії полягає у тому, щоб ліквідувати соціальну ізоляцію (влучення), яка є наслідком негативного ставлення до різноманіття. Відправною точкою для освітньої інклюзії є переконання, що освіта є одним з основоположних прав людини й основою для більш справедливого суспільства [2]. На міжнародній конференції ООН з питань освіти, науки і культури «Інклюзивна освіта: шлях у майбутнє» відмічалось :

«Запровадження інклюзії в освітній сфері є не другорядним, а центральним питанням для забезпечення високоякісної освіти й створення більш інклюзивних суспільств... Освіта широкого розглядається як засіб розвитку людського капіталу, підвищення економічних показників, посилення індивідуальної спроможності й розширення меж вибору задля використання свобод громадянства. Освіта сприяє розвитку здатності особи або групи осіб приймати

власні рішення та — більше, ніж будь-коли раніше, — творити свою долю. Крім того, освіта є важливим засобом подолання маргіналізації для дорослих і дітей, збільшуючи їхній потенціал отримувати можливості для більш повноцінної участі в житті своїх громад» [5].

Традиційно в більшості країн світу застосування концепції й методів інклюзії в освітній сфері головним чином обмежуються контингентом учнів, яких зараховують до категорії осіб з особливими потребами, дітей з інвалідністю, а також біженців.

Інклюзія в теперішньому вигляді бере початок зі спеціальної освіти, яка у своєму розвитку пройшла кілька етапів, на яких розглядалися різні способи врахування особливостей дітей з інвалідністю (з особливими потребами). Практичні надбання спеціальної освіти було перенесено до загального освітнього потоку в межах підходу, який отримав назву «інтеграція». В освіті концепція інтеграції виникла у 1980-х рр. як альтернатива шкільним моделям навчання в спеціальних закладах. Інтеграція передбачала залучення учнів, яких зараховують до категорії осіб з особливими потребами, до навчання у загальноосвітніх школах [1]. Реструктуризація й укріплення матеріально-технічної бази, збільшення кількості спеціальних класів і спеціальних педагогів у звичайних школах, «інтеграція» учнів з особливими потребами у звичайні класи та забезпечення їх навчальними матеріалами були й досі є деякими головними складовими, що необхідні для застосування моделей інтеграції. Та головна проблема цього кроку полягає в тому, що включення спеціальної освіти до загального потоку не супроводжувалося змінами в організації роботи звичайної школи, її навчальних планів і програм та методик навчання [2]. Тому відсутність організаційних змін виявилась однією з найсуттєвіших перешкод для впровадження інклюзивної освітньої політики.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти якості діяльності громадсько-активної школи. Навчальні програми і тренінги // www.communityschoolstandards.org
2. Софій Н. З., Найда Ю. М. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти // Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол.: авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. — К., 2007. — 128 с.
3. Л. М. Сергеева, Н. З. Софій. Якісна професійно-технічна освіта — соціально вразливій молоді: Навчально-методичний посібник / За ред. Л. М. Сергеевої. — К. : Арт Економі, 2012. — 168 с.

4. О. В. Пашенко, І. А. Гриценко, Н. З. Софій. Інклюзивна освіта в умовах професійно-технічного закладу: Навчально-методичний посібник. — К. : Арт Економі, 2012. — 184 с.

5. Керівні рекомендації для інклюзії: Забезпечення доступу до освіти для всіх. ЮНЕСКО. — 2008.

УНІФІКОВАНІСТЬ ТЕРМІНОЛОГІЇ СТОСОВНО ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Продукт Таїсія

П курс магістратури, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»

Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна»

*Науковий керівник: Мазуркевич О. П., канд. культурології, доцент кафедри
olgamazyrkevich@gmail.com*

Анотація. Розгляд термінології щодо дітей з обмеженими можливостями здоров'я та неприпустимість використання дискримінаційної термінології із використанням синонімічних словосполучень.

Annotation. Consideration of terminology for children with disabilities and the inadmissibility of using discriminatory terminology using synonymous phrases.

В Україні термінологія «діти з особливими потребами», «діти з особливими освітніми потребами» досить вживана, однак понятійність цієї термінології поширюється лише на дітей, у яких визначаються особливості або порушення психофізичного розвитку, оскільки передусім саме вони ідентифікуються, як діти з особливими потребами, що, власне, не повною мірою відповідає термінологічній понятійності. Втім, у державних нормативно-правових документах, зокрема в Законі «Про основи соціальної захищеності інвалідів України» подано тлумачення особливих потреб, як тих, що виникають у зв'язку з інвалідністю особи. Визначається, що це, насамперед, потреби у відновленні або компенсації порушених або втрачених здібностей до різних видів діяльності, в тому числі, у можливості оволодіння знаннями [3].

В освітніх Законах та нормативно-правових документах України, використовується визначення: «діти-інваліди та діти з вадами розумового або фізичного розвитку», «діти, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку», «діти з обмеженими можливостями здоров'я», «діти з особливостями психофізичного розвитку» тощо [2, 3, 4, 5].

Вочевидь, уніфікованість термінології стосовно дітей з обмеженими можливостями здоров'я, як на тому наполягають громадські організації, спираючись на міжнародні документи з дотримання прав людини, на сьогодні в нашій країні є неприйнятною, оскільки, не заперечуючи неприпустимість використання дискримінаційної термінології, не можна повністю уникнути професійної термінологічної лексики. Зважаючи на вищевикладене та з метою уникнення тавтології, у тезах, як синінімічні, використовуються словосполучення «діти з особливостями психофізичного розвитку», «діти з порушеннями», «діти з обмеженими можливостями здоров'я», «діти з особливими освітніми потребами» (особливими навчальними потребами, оскільки йдеться саме про потреби в навчанні) «діти з обмеженими можливостями здоров'я», «неповносправні діти», «інваліди».

Підтвердженням «логічності» вживання саме цих визначень може слугувати думка Л. Виготського, який у своїй праці «Принципи виховання фізично дефективних дітей наголошує: «Тим часом зрозуміло будь-якому педагогу, що сліпа чи глухоніма дитина насамперед є дитина, і вже потім — дитина особлива, сліпа чи глухоніма» [1, с. 85].

Організація Об'єднаних Націй (ООН) понад півстоліття є визнаним міжнародним законотворцем. Засадничі законодавчі акти Організації Об'єднаних Націй визначили, що питання інвалідності стосуються сфери прав людини, а не лише реабілітації та соціального забезпечення.

Найбільш фундаментальним втіленням прав людини на міжнародному рівні є Загальна Декларація ООН про Права людини, що була прийнята у 1948 р. Хоча вона і не мала прямого відношення до осіб з обмеженими можливостями здоров'я, проте проголосила рівність прав «всіх людей без винятку». В цьому документі зазначається, «що визнання вродженої гідності та рівних і невід'ємних прав усіх членів людської спільноти є основою свободи, справедливості та миру у світі» [6, с. 46].

Значним та дієвим кроком у визначенні прав осіб з обмеженою життєдіяльністю було прийняття 20 грудня 1971 року Генеральною Асамблеєю ООН Декларації про права розумово відсталих осіб [7]. Згідно з цією Декларацією розумово відсталі мають ті самі права, що і всі інші члени суспільства. Вони мають право на медичне обслуговування, матеріальну забезпеченість, освіту та професійну підготовку відповідно до можливостей, на проживання у колі сім'ї чи перебування у спеціальних закладах, де умови оптимально наближені до

звичайних умов проживання, що затверджує їхнє право на повну інтеграцію у суспільство.

Декларація про права розумово відсталих осіб стала першим нормативно-правовим документом щодо визнання людей з неповносправністю суспільно повноцінною в соціальному сенсі меншиною, яка потребує правового захисту та підтримки, оскільки саме розумово відсталі найчастіше сприймалися як неповноцінна меншість серед людської спільноти.

Список використаних джерел

1. Вранчану М. Воспитание в период раннего детства в республике Молдова // Ранняя помощь детям: проблемы, факты, комментарии. — М.: Права человека, 2003. — С. 47–56.
2. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради, 2006, № 2–3, — С. 36–42.
3. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки України // www.mon.gov.ua.
4. Закон республики Беларусь «Об образовании лиц с особенностями психофизического развития (специальном образовании)» (проект). Минск, 2003. С. 1–25.
5. Занков Л.В. Дидактика и жизнь. — М.: Просвещение, 1968. — 172 с.
6. Права людини в Україні: Ін форм.-аналіт. бюл. Вип. 18. — К., 1997–1998. — 200 с.
7. Програма об'єднання «Жизненная помощь» — М.: БелАпди, 1996. — 48 с.
8. Таланчук П.М., Кольченко К.О., Нікуліна Г.Ф. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі: навчально методичний посібник. К.: Соцінформ. 2004. 128 с.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗОВАНOSTІ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

*Рєва Ірина Миколаївна
Скидан Роман Федорович*

*II курс, група 24, спеціальність «Спеціальна освіта»
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Науковий керівник: Коваленко В. Є, к. психол. н., доцент
kovalenkov811@gmail.com*

***Анотація.** У статті аналізується проблема соціалізованості підлітків з інтелектуальними порушеннями. Зазначається, якими можуть*

бути показники соціалізованості та її особливості на стадії індивідуалізації особистості.

Annotation. *The article analyzes the problem of socialization of adolescents with intellectual disabilities. It is indicated what may be the indicators of socialization and its features at the stage of individualization of personality.*

Розвиток людини у підлітковому віці завжди привертав до себе увагу науковців у сфері загальної та спеціальної психології. В наш час проблема соціалізованості підлітків з інтелектуальними порушеннями, як результату процесу соціалізації є досить актуальною.

Дослідженням проблеми соціалізованості підлітків з нормотиповим розвитком у загальній психології займалися такі вчені: Г. Андреева, В. Москаленко, Л. Столяренко, І. Каськов У спеціальній психології проблему соціалізованості підлітків з інтелектуальними порушеннями вивчали: Ю. Бистрова, І. Татьянчикова, О. Хохліна, Л. Виготський, А. Бондарев, В. Синьов, В. Коваленко. Зокрема, В. Коваленко вивчає проблему соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями засобами позашкільної освіти, Ю. Бистрова — проблему професійно-трудової соціалізації осіб з особливими освітніми потребами, І. Татьянчикова — психолого-педагогічні основи соціалізації дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Проте проблема дослідження соціалізованості підлітків з інтелектуальними порушеннями не знайшла достатнього розкриття у наукових дослідженнях, що й обумовило вибір теми наукової статті.

На сьогодні існує безліч трактувань поняття «соціалізація». Зокрема, Б. Паригін розуміє зміст цього поняття так: «Процес входження індивіда в соціальне середовище, пристосування до нього, освоєння певних ролей і функцій»; соціалізація — це засвоєння індивідом соціального досвіду, в ході якого утворюється конкретна особистість. (І. Кон) [1]. Але нам імпонує визначення Г. Андреевої: «Соціалізація — це двосторонній процес, що включає в себе, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків; з іншого боку, процес активного відтворення індивідом системи соціальних зв'язків за рахунок його активної діяльності, активного включення в соціальне середовище»[4], адже це визначення вказує на двосторонність цього процесу.

Важливо розрізняти поняття «соціалізація» і «соціалізованість». Останнє визначається як відповідність людини соціальним вимогам.

Вони зіставляються з певними віковими етапами, як наявність особистісних і соціально-психологічних передумов, які забезпечують нормативну поведінку, як результат процесу соціалізації. Порівняно з поняттям «соціалізованість», «соціалізація» є більш широким поняттям, яке включає в себе, окрім соціалізованості, процес переходу в нові ситуації соціального розвитку, тобто характеризує динаміку, рух [1].

Соціалізація — це процес, який триває протягом усього життя. Він складається з наступних стадій: адаптації, індивідуалізації, інтеграції, трудової та післятрудової стадій [2]. Діти підліткового віку перебувають на стадії індивідуалізації. Своєрідність протікання цієї стадії у підлітків полягає у тому, що дитина розуміє свої особливості (розумові, фізичні, психічні) і можливості (здібності, інтереси, здатності до навчання та ін.) при критичному ставленні до суспільних норм поведінки. І. Татяничкова зазначає, що показниками соціалізованості підлітків з інтелектуальними порушеннями на стадії індивідуалізації є сформованість самосвідомості й адекватність самооцінки учнів.

У дітей з інтелектуальними порушеннями наявна неадекватна (а саме завищена) та недиференційована самооцінка. При цьому вона має носити суперечливий характер: завищена псевдокомпенсаторна самооцінка на усвідомленому, вербальному рівні поєднується з низькою самооцінкою на неусвідомленому, емоційному рівні. Залишається неадекватно високим рівень домагань.

Труднощі, з якими стикаються ці діти, пов'язані з негативним ставленням до самих себе, неможливістю усвідомлювати і адекватно оцінювати свої особливості та можливості, невмінням їх співставляти як з певною діяльністю, так і з профілем трудового навчання у школі.

Підлітки з інтелектуальним порушенням усвідомлюють окремі свої якості та стани (зовнішність, риси характеру, самопочуття, хобі). Гірше осмислюють — свої можливості, ще гірше — свій внутрішній потенціал, емоційний стан, ставлення до себе. У цілому у самосвідомості учнів домінують насамперед особистісні якості, пов'язані з їх діяльністю та взаємовідносинами [3].

Отже, особливості соціалізованості дітей з інтелектуальними порушеннями на стадії індивідуалізації полягають в усвідомленні дитиною своїх психофізичних можливостей, що мають вагомий вплив на успішну діяльність. Також велике значення мають індивідуальні особливості психіки, що характеризують особистість, її

психічний склад, позитивні якості дитини, на які безпосередньо можна розраховувати й спиратися, починаючи роботу щодо забезпечення соціалізації в навчальному закладі.

Список використаних джерел

1. Москаленко В. В. Соціалізація особистості: монографія / В. В. Москаленко. Київ: Фенікс. — 2013. С. 59–74.
2. Столяренко Л. Д. Социальная психология / Л. Д. Столяренко, С. И. Самыгин. Москва: Кнорус. — 2018. С. 99.
3. Татъянчикова І. В. Психолого-педагогічні основи соціалізації дітей з вадами інтелектуального розвитку: дис. докт. пед. наук. : 13.00.03. Київ. С. 213–230.
4. Андреева Г.М. Социальная психология: [учеб. для высш. шк.] / Г. М. Андреева. Москва: Аспект-Пресс. 1999. С. 262.

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ МЕТОДИ В СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ СУПРОВODІ ЖІНОК, ЯКІ ЗАЗНАЛИ СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА

Русова Тетяна Василівна

II курс, група ЗСПО-19-1м, спеціальність «Спеціальна освіта»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Євдокимова В. В., к. соц. н.

Анотація. Метод арт-терапії простий, природний та дієвий. Він ефективний для корекції свідомих та несвідомих сторін психіки людини, плюсом є позитивні емоції, які відчуває людина при виконанні вправ, а також простота їх виконання, що допомагає їй розслабитися і повністю розкритися. В даному дослідженні було застосовано малювання як метод арт-терапії.

Annotation. The method of Art therapy is simple, natural and efficient. It is effective for the correction of conscious and unconscious aspects of the human psyche. Positive emotions are the benefits of this practice, that person feels while performing exercises, as well as simplicity of implimentation, the Art Therapy helps him/her relax and fully reveal. In this study, drawing was used as a method of Art Therapy.

Арт-терапія — сучасний, прогресивний, ефективний та досить актуальний метод психокорекції. Її методи універсальні і можуть бути адаптовані до різних завдань, починаючи від рішення проблем

соціальної та психологічної дезадаптації і закінчуючи розвитком людського потенціалу, підвищуванням психічного і духовного здоров'я; вона припускає також використання клієнтом різних форм образотворчої діяльності з метою висловлення свого психічного стану. В даний час арт-терапію частіше розглядають як інструмент прогресивної психологічної допомоги, що сприяє формуванню здорової і творчої особистості.

Виділимо деякі особливості арт-підходу. По-перше, він орієнтований переважно на невербальне спілкування, що особливо цінно в роботі з жертвами насильства, які часто відчувають труднощі в словесному вираженні своїх почуттів і думок, після того як їм довелося пережити глибоку психотравму. По-друге, найважливішим механізмом терапевтичного впливу в арт-підході є відреагування психотравмуючих ситуацій, яке відбувається, хоча і в символічній (створення малюнка, розігрування сценки з використанням ляльок, казки і т.д.) але все ж виразній, а не машинальній формі. Це дозволяє досягти звільнення, очищення від негативного емоційного досвіду, дати соціально прийнятний вихід агресії та іншим негативним почуттям, опрацювати думки і почуття, які людина звикла придушувати і поступово розвинути здатність до саморегуляції. По-третє, творча діяльність є потужним засобом зближення людей [1, с. 25].

Хочу виділити метод малювання. В ході нашого дослідження він показав гарні результати. Дослідження проводилось в груповій терапії з жінками які зазнали домашнього насильства.

Цей метод відрізняється своєю доступністю, але в той же час пропонує творити життя. В даному випадку можна намалювати свій страх або гнів. Цей метод заснований на позиції психоаналізу: те, що ховається в підсвідомості, виходить назовні.

Арт-терапія допомагає зрозуміти те, що довгий час витіснялося, і спробувати щось змінити. І добре, коли такі заняття проводяться в групі: жінки діляться своїми почуттями, знаходять підтримку як одна у одної, так і у фахівця. Сама атмосфера доброзичливості, безпеки вже є терапевтичною. Причому важливо пояснювати, що труднощі — ознака руху вперед. Коли під час занять жінки усвідомлюють свої емоції і переживання, можуть плакати, вони відчувають полегшення.

Жінки які зазнали домашнього насильства бояться висловлювати себе. Про їхній стан можна судити, наприклад, за розміром зображення. Маленьке говорить про низьку самооцінку, депресії, що людина в даний момент відчуває себе нікчемним. Роздутий малю-

нок свідчить про тривогу. Крім того, коли люди з проблемами починають малювати, помітна незграбність форм. Що стосується вибору кольору, то якщо на перших заняття переважають чорні, коричневі тони, це добре. Значить, весь негатив виходить і лягає на папір. В якості інструментів використовують різнокольорові олівці, краски (гуаш, акварель), пастель (дуже різноманітні кольори та відтінки), також можна використовувати кольоровий папір.

В арт-терапії головне не результат, а процес. В ході занять поступово відбувається набуття і прийняття себе, з'являється впевненість. Це особливо важливо, враховуючи, що жертвам домашнього насильства постійно навішують почуття провини.

Також через малюнок можливо «Побороти страх ... на папері».

Одне із занять було присвячене страхам, які потрібно перемогти на папері, просто додавши до малюнка те, що може його ліквідувати. Наприклад, хтось зображував кричашу людину, а потім «садив» її у клітку. А одна жінка зобразила себе, розірвану на частини, а потім прийшов лікар і все «зшив».

У роботі з жінками які зазнали домашнього насильства треба приділяти особливу увагу забезпеченню атмосфери психологічної безпеки. Творчі завдання ні в якому разі не повинні прямо вказувати і навіть побічно натякати на проблеми жінок, їх необхідно формувати в образно-символічній, проективній формі.

Кожна жінка збирає свої малюнки в свою тацю для того щоб в кінці терапії побачити позитивну динаміку свого психоемоційного стану. Бо можна порівняти свої малюнки на початку терапії та в кінці.

У висновку хочу зазначити, що арт-терапія в роботі з жінками які зазнали домашнє насильство має дуже позитивний досвід. Бо є багато складових які аналізуються і виявляються при цьому самовираженні. Має велике значення колір, це дає розуміння переважності емоцій. Зображення (зміст та розташування) на малюнку показує самооцінку і самовідчуття людини, її сприйняття (де вона знаходиться в подумках) — минуле, реальне чи майбутнє. Тож застосування арт-терапії в цьому напрямку має делікатну та не травмуючу дію.

Список використаних джерел

1. Психологическое сопровождение лиц, переживших насилие в семье: Научно-методическое пособие / под ред. Ю.П. Платонова. — СПб: Санкт-Петербургский государственный институт психологии и социальной работы, 2002. — 234 с.

ОСВІТНЯ ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

Рустамова Ельміра Гаметівна

IV курс, група ПЗ 18.2- Імс, спеціальність «Право 081»

Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

elmirarustamova2002@gmail.com

Науковий керівник: Бригінець О. О.,

*д. ю. н., доцент, професор кафедри цивільного, господарського,
адміністративного права та правоохоронної діяльності*

Анотація. У матеріалі викладено проблему освітньої та соціальної інклюзії. У сучасному світі при розробленні будь-яких програм, що стосуються людського розвитку, все більше використовується підхід, що базується на дотриманні основних прав і свобод людини.

Annotation. The thesis outlines the problem of educational and social inclusion. In today's world, in the development of any programs related to human development, an approach based on respect for fundamental human rights and freedoms is increasingly used.

Ідеями забезпечення соціальних прав і добробуту людини протягом останніх десятиліть розвивалась концепція соціального відторгнення (соціальної ізоляваності), яку Європейський Союз визначає як процес, за якого окремі групи населення або окремі люди не мають можливості повною мірою брати участь у суспільному житті. Причинами соціального відторгнення можуть бути бідність, відсутність базових знань і можливостей, мовні бар'єри, недостатня активність і впевненість людей, дискримінація або расизм. Це, в свою чергу, не дає можливості працевлаштування, отримання доходів і можливості навчання. Соціальне відторгнення є проявом прямого порушення базових прав людини — права на якісну освіту, на медичні послуги, на прийнятний рівень життя, на захист своїх інтересів і загалом на участь в економічному, соціальному, культурному, політичному житті.

Соціальна інклюзія охоплює широкий спектр стратегій і ресурсів, які орієнтовані на ті групи населення, які перебувають у несприятливому середовищі. Наріжними каменями концепції соціальної інклюзії є наступні: цінування, розвиток людини, причетність та участь, територіальна близькість, матеріальний добробут.

Інклюзивною освітою є: система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та

права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу. Головним завданням інклюзії є відгук на широкий спектр освітніх потреб в шкільному середовищі та за його межами. Інклюзія розглядається як процес визнання і реагування на різноманітність потреб всіх тих, хто навчається. Інклюзія особливо підкреслює надання можливостей для рівної участі дітей з інвалідністю (фізичною, соціальною і емоційною) в загальній системі здобування освіти, для індивідуального вибору і отримання спеціальних послуг і пристосувань для тих, кому це необхідно.

Міждисциплінарний підхід в інклюзивній діяльності ми вбачаємо в таких напрямках: реалізація інклюзивної моделі освіти та її складових; модернізація професійно-педагогічної підготовки; майбутніх вчителів початкових класів до інклюзивної діяльності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки; створення мультидисциплінарної групи психолого-медико-педагогічного супроводу дитини з особливими потребами; налагодження взаємодії із зовнішніми організаціями та фахівцями задля дотримання принципу наступності тощо. Згідно Концепції розвитку інклюзивної освіти міждисциплінарність простежується в реалізації інклюзивної моделі освіти, крізь призму: організації навчально-виховного процесу, котрий бизадовольняв освітні потреби всіх дітей; розробки системи надання спеціальних освітніх і фахових послуг для дітей з особливими освітніми потребами; створення позитивного клімату в шкільному середовищі та поза його межами.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Соціальний педагог. 2010. 4 (40). С. 3–6.
2. Концепція розвитку інклюзивної освіти: Наказ МОН від 01.10.2010 № 912. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>.
3. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта в контексті реалій сьогодення. URL: http://slovjanochka.at.ua/publ/inkluzivna_osvita_v_konteksti_realij_sogodennja/1-1-0-53.
4. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротєєва А. В. та ін.; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В НІМЕЧЧИНІ

Рябокін Наталія Олександрівна

доц., к. ф. н., кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
nwerbowa161@gmail.com

Анотація. У поданих тезах розглянуто досвід Німеччини в інклюзивній освіті. З'ясовано, що кожна федеральна земля сама обирає загальнонаціональну програму чи курс навчання дітей із особливими освітніми потребами. Однак кожна школа має скоординувати навчальну програму відповідно до принципів інклюзивної освіти. Також визначено, що в Німеччині за підтримки уряду, благодійних фондів, неурядових організацій і волонтерів люди з інвалідністю — затребувані працівники. Визначено, що держава керується принципом, що потрібно допомагати людям з інвалідністю, щоб згодом вони могли самі собі давати раду.

Ключові слова: інклюзивна освіта, особливі потреби, корекційні педагоги.

Annotation. The presented theses consider the experience of Germany in inclusive education. It has been found that each federal state chooses a national program or course for children with special educational needs. However, each school must coordinate the curriculum in accordance with the principles of inclusive education. It is also determined that in Germany, with the support of the government, charitable foundations, non-governmental organizations and volunteers, people with disabilities are in demand workers. It is determined that the state is guided by the principle that it is necessary to help people with disabilities so that they can later cope with themselves.

Key words: inclusive education, special needs, correctional teachers.

Децентралізована система управління в освіті Німеччини — це складний механізм взаємодії федерації, земель і громад. Конституційне право верховенства належить землям. Федерація обмежена законодавчою і фінансовою компетентністю. Наповнення навчально-методичних програм, критерії оцінювання знань, кількість і спеціалізація освітніх закладів — усе це вирішується на місцевому рівні.

2009 року Німеччина ратифікувала Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю, і тоді всі федеральні землі країни ухвалили закон, за яким кожна школа має бути інклюзивною. Офіційної статистики, чи відповідають навчальні заклади вимогам для комфортного

навчання дітей з особливими освітніми потребами, немає. Немає в Німеччині і єдиної загальнонаціональної програми чи курсу навчання дітей з особливими освітніми потребами. Це питання також вирішує окремо кожна федеральна земля.

2015 року на спільній конференції міністри освіти і культури німецьких земель підготували загальну «Рекомендацію для педагогів з охоплення різноманітності». У документі наголошується, що кожна школа має скоординувати навчальну програму відповідно до принципів інклюзивної освіти. А саме: виділяти більше навчальних годин на практичні заняття, розробити нові формати оцінювання компетентності. А також — посилювати підготовку вчителів і заохочувати їх до обміну досвідом.

Загалом, згідно з даними Bertelsmann Foundation, у Німеччині станом на 2015 рік 31,4% дітей з особливими освітніми потребами відвідували звичайні школи.

Форму навчання дитини обирають батьки після того, як отримують рекомендації від шкільного лікаря. У складних випадках необхідно отримати рекомендації від Шкільного психологічного центру, інших спеціалістів. Вибір форми навчання можливий у будь-який час.

Нерідко дитина з особливими освітніми потребами спочатку відвідує загальну початкову школу, а потім у середніх класах переходить до спеціальної. Цей перехід відбувається не лише через труднощі в засвоєнні навчального матеріалу, але передусім тому, що в середній школі дитина не знаходить собі товаришів.

Інша проблема — суттєвий розрив між різними федеральними землями й містами Німеччини. Наприклад, в автономних містах Гамбург, Бремен і в землі Берлін 68,5% дітей з особливими освітніми потребами відвідують загальні дитячі садочки, 59,1% — ходять до початкових шкіл, 54,5% — до старшої школи. А в таких землях як Гессен і Нижня Саксонія кількість дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх школах становить менше 24%.

Основні гальмувальні фактори — недостатньо розвинена інфраструктура, нестача корекційних педагогів і неготовність учителів. Часто вчителі не знають, як поводитися з дітьми, наприклад, із розладами аутистичного спектру, або ж губляться, коли дитині з інвалідністю треба сходити в туалет.

А ще фахівці відзначають неготовність до змін суспільства загалом. Кожен другий опитаний фахівцями Bertelsmann Foundation

вважає, що школярі без фізичних і ментальних порушень, які навчаються в інклюзивних школах, демонструють нижчий рівень знань, порівняно з ровесниками зі звичайних шкіл.

При кожній школі є шкільна кар'єрна рада, яка не лише допомагає у визначенні з навчальними предметами, але й консулює, коли постає питання вибору професії. Школи активно співпрацюють з агенціями з працевлаштування, які натомість пропонують послуги кар'єрних інформаційних центрів.

У німецьких школах активно практикують позанавчальні активності. До прикладу, кожен клас наприкінці навчального року їде в подорож. Тривалість мандрівки залежить від віку дітей — від одного дня до двох тижнів. Неформальне спілкування та вирішення побутових проблем згуртовує дітей краще, ніж під час навчання у школі.

У Німеччині за підтримки уряду, благодійних фондів, неурядових організацій і волонтерів люди з інвалідністю — затребувані працівники. Їх працевлаштовують на соціальних підприємствах — здебільшого майстернях. Невеликий відсоток потрапляє на первинний ринок праці.

У готелі Stadthaushotel Hamburg працюють здебільшого люди з інвалідністю. Заснували його батьки дітей з інвалідністю, щоб дати їм шанс знайти справжню роботу в майбутньому. Усі працівники готелю отримують стандартні для цієї галузі зарплатні. Готель користується популярністю, номери добре бронюють.

У стінах берлінської ратуші є спеціальний кафетерій. Переважна більшість працівників — люди з ментальною інвалідністю, які або проходять реабілітацію, або навчаються кулінарній справі. Щодень тут харчуються до 500 людей. У майстернях діє спеціальний кодекс — звертаються до всіх на «ви».

Якщо готель у Гамбурзі заснували батьки дітей з інвалідністю, то кав'ярню в берлінській ратуші — це соціальний державний проєкт. Адже 70% фінансує держава.

Держава керується принципом, що «потрібно допомагати людям з інвалідністю, щоб згодом вони могли самі собі давати раду».

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ІНВАЛІДИЗАЦІЇ БЕЗХАТЧЕНКІВ МЕТОДАМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Савченко Васирина Юріївна

IV курс, група ЗСР-19-1м, спеціальність «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

vasylyna.savchenko@gmail.com

Науковий керівник: Базиленко А. К., канд. псих. н., доцент

Анотація. В даних тезах викладено основні причини виникнення у безхатченків інвалідизації. Перелічені проблеми, із якими зіштовхуються бездомні для отримання медичної допомоги. Також перераховуються умови, які необхідно виконати для поселення до стаціонарних соціально-медичних установ та інших закладів соціальної підтримки (догляду) та перепони, які виникають.

Annotation. These theses outline the main reasons for the acquisition of disability by homeless people. These are the problems that homeless people face in order to receive medical care. It also lists the conditions that must be met for settlement in inpatient social and medical institutions and other institutions of social support (care) and the obstacles that arise.

Особа, яка проживає на вулиці перебуває в складних життєвих обставинах. Ці складні життєві обставини погіршуються ще у зв'язку із набуттям інвалідності. Виникненню інвалідності сприяють наступні негативні чинники:

- несприятливі умови життя (неможливість відпочити в горизонтальному положенні, недотримання санітарних умов, погане або недостатнє харчування, яке призводить до погіршення здоров'я і виникнення хвороб);

- запізнile звернення про надання медичної допомоги;

- виникнення захворювань, таких як: ушкодження кінцівок внаслідок низьких температур (обмороження) та некрозу тканин живого організму (гангрени);

- обмежений доступ до отримання медичних послуг (вчасного надання медичної допомоги) — в умовах пандемії коронавірусу дане питання постало ще більш гостро;

- шкідливий спосіб життя (зловживання наркотичними засобами);

- рідше — інфекційні захворювання;

Проблеми, з якими зіштовхуються безхатченки з отриманням медичної допомоги:

- відсутність документів, що посвідчують особу;
- небажання приймати таких хворих у медзаклади (неприємний запах, наявність шкідливих звичок);
- відсутність матеріальних засобів для забезпечення медикаментами.

Відповідно до статті 26 Закону України **«Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» передбачається, що:** «Бездомні особи з інвалідністю за їх власним бажанням влаштовуються до стаціонарних соціально-медичних установ та інших закладів соціальної підтримки (догляду)» [1]. Для проживання в таких закладах необхідним є отримання пакету документів на підтвердження статусу інвалідності і право на отримання пенсії.

Відповідно до **Порядку влаштування бездомних осіб похилого віку та інвалідів до стаціонарних соціально-медичних установ та інших закладів соціальної підтримки (догляду):** «До установ приймаються на державне утримання бездомні особи з інвалідністю **I, II груп**, яким, згідно з медичним висновком, не протипоказане перебування в установах та які:

- за станом здоров'я потребують стороннього догляду, побутового обслуговування, медичної допомоги;
- не мають працездатних родичів, зобов'язаних їх утримувати за законом (одинокі);
- втратили соціально корисні зв'язки з працездатними родичами, зобов'язаними їх утримувати за законом;
- влаштування бездомних осіб до установ здійснюється за місцем проживання/перебування цих осіб» [2].

Варто звернути увагу на те, що особа яка є або була зареєстрована в іншому місті не може претендувати на влаштування на проживання до установ в м. Києві. Вона повинна звертатися за місцем реєстрації місця проживання. Також, варто зазначити, що бездомні особи, які мають **III групу** інвалідності не можуть претендувати на прийняття їх до цих установ.

Процес отримання рішення на поселення до установ (збір всіх необхідних документів (а документи, зазвичай, є втраченими), порядок встановлення інвалідності), — є довготривалим. Даний процес ускладняється негативним ставленням працівників державних установ і медичних закладів до безхатченків, а також особливостями

їхнього психологічного (страхом перед відкиненням, низькою вольовою сферою і мотивацією) та фізичного стану (ускладненими можливостями пересування). Дані чинники призводять до того, що безхатченки не мають встановленої групи інвалідності. Саме тому виникає потреба в соціальному супроводі і представництві інтересів даних осіб в державних установах, медичних закладах.

Отже, безхатченки, які мають проблеми із самостійним пересуванням потребують соціальної підтримки в отриманні медичної допомоги, встановленні інвалідності та допомоги в направленні в установи для постійного проживання.

Список використаних джерел

1. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 20.01.2018 2623-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text> (дата звернення: 29.10.2020).

2. Про затвердження Порядку влаштування бездомних осіб похилого віку та інвалідів до стаціонарних соціально-медичних установ та інших закладів соціальної підтримки (догляду) : Наказ від 12.08.2011 № 031-11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1031-11#Text> (дата звернення: 29.10.2020).

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Савчук Олег Ігорович

*старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії,
фізичної культури і спорту*

*Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»
oleg.savchuk7@gmail.com*

Анотація. У тезах аналізується формування інклюзивного освітнього середовища в закладах вищої освіти. Наводяться аргументи на користь перебування усіх учнів в інклюзивному освітньому середовищі.

Annotation. Theses analyze the formation of an inclusive educational environment in higher education institutions. Arguments for finding all students in an inclusive educational environment.

Інклюзивна освіта є інноваційним підходом до навчання дітей з обмеженою руховою активністю, який передбачає модифікацію освітньої програми та освітнього середовища до потреб учнів, які відрізняються своїми навчальними можливостями.

На сучасному етапі розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами пріоритетного значення набуває створення інклюзивного освітнього середовища. У такому середовищі всі діти навчаються разом у системі масової освіти за загальноосвітніми навчальними програмами, що пристосовані до потреб такої дитини.

У 1978 р. Л. Виготським було доведено, що розвиток дитини у спеціальних закладах відбувається у вузькому, обмеженому колі колективу, у маленькому замкненому світі, де все пристосовано до дефекту. Унаслідок штучної ізоляції дітей, відриву від сім'ї, ровесників формується особистість, невпевнена у собі, власних силах і можливостях. Таким чином формується так звана «вторинна інвалідність».

Більшість учених вказують на необхідність упровадження нових форм освіти, які б сприяли інтеграції людей з особливими потребами у суспільство. Серед них особливої уваги заслуговує інклюзивна освіта.

Головною метою інклюзивного закладу освіти, як зазначають В. Алексеева та І. Сошіна, — «надати всім учням можливість найбільш повноцінного соціального життя, активної участі в колективі, тим самим забезпечуючи найбільш повну взаємодію і турботу один про одного як членів співтовариства».

Погодимося із Елен Р. Даніелс та Кей Стаффорд у тому, що «залучення дає можливість дітям з вадами взаємодіяти зі звичайними дітьми, спостерігати за ними, наслідувати їх».

Серед першочергових кроків у напрямі створення інклюзивного середовища вбачаються такі: відмовитися від стереотипних поглядів на вчителів, учнів і навчальний процес; формувати в школі атмосферу, засновану на ідеях інклюзії; розбудувати школу як громаду; зосереджуватися на співпраці, а не на конкуренції; прищеплювати віру в свої сили кожному члену шкільного колективу.

Усі діти, перебуваючи в інклюзивному середовищі, можуть навчитися цінувати й поважати дітей з відмінними здібностями. Вони навчаються бачити людину, а не передусім її ваду чи обдарованість, та не помічати пов'язаних із ними соціальних ярликів.

Таким чином, інклюзивне освітнє середовище — це середовище, де всі учні незалежно від своїх освітніх потреб здатні навчатися ефективніше, підвищувати свою соціальну компетентність, вдосконалювати комунікативні навички, а також відчувати себе частиною спільноти.

ДОСТУПНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Соболь Т. В.

II курс, група МСР-19, спеціальність «Соціальна робота»
Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: Пшенична М. В., к. е. н.

Анотація. З соціальною інклюзією пов'язано чимало проблем дотримання прав людини. Жодна людина не може скористатися наданими їй правами, якщо вона не має до них «доступу», тобто відповідних умов для їх реалізації. Особливе значення ця об'єктивна вимога набуває у процесі реалізації прав людей з інвалідністю, оскільки їм доводиться долати численні додаткові перешкоди, які не дозволяють брати повноцінну, рівноправну участь у суспільному житті.

Annotation. There are many human rights issues associated with social inclusion. Nobody can exercise the rights granted to him if he doesn't have «access» to them. This objective requirement is especially important in the process of realizing the rights of people with disabilities, as they have to overcome numerous additional obstacles that prevent them from participating fully and equally in public life.

Відповідно до ст. 9 Конвенції ООН про права людей з інвалідністю, під терміном «доступність» варто розуміти забезпечення однакового доступу до місць громадського користування і громадських послуг для всіх членів суспільства, включаючи людей з інвалідністю. Цей принцип є керівним та стосується всіх аспектів розвитку цивілізованого й демократичного суспільства.

Значущу роль у створенні інтегрованого суспільства, в житті якого люди з інвалідністю зможуть брати повсякденну участь, відіграє доступність навколишнього середовища.

Бар'єри можуть негативно впливати на реалізацію та забезпечення численних прав людини. Відсутність, наприклад, доступного транспорту може перешкоджати людям з інвалідністю діставатися до місця роботи, навчання, користуватися закладами охорони здоров'я, реабілітації, культури, спорту і цим значно погіршувати їх повсякденне життя.

Доступність з'являється там, де зникають її антиподи — перешкоди і бар'єри, які, в свою чергу, вчені та практичні спеціалісти соціальної роботи об'єднують у такі групи:

Фізичні. Це насамперед ті перешкоди, що існують в будівлях. Це очевидні бар'єри, на які звертають увагу розглядаючи проблеми «доступності» для людей з інвалідністю. Зараз фактично всі усвідомлюють важливість наявності пандусів для доступу людей з інвалідністю в будівлі, де є сходи. Забезпечення доступності споруд може відбуватися тільки шляхом проведення конкретних заходів, що дозволяють пристосувати житловий простір та прилеглу територію до потреб людей з інвалідністю з урахуванням індивідуальних особливостей фізичного обмеження і специфіки нозологій. Забезпечення фізичних потреб є можливим лише за умови дотримання будівельних норм (зокрема, ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення»).

Інформаційні. Недоступною для людей з інвалідністю може бути форма подачі інформації та її зміст. Наприклад, люди з ослабленим зором не можуть ознайомитись з публікаціями, які надруковані дрібним шрифтом. Програми телебачення, які демонструються без субтитрів або не супроводжуються перекладом жестовою мовою, будуть недоступні для людей, які нечують. Якщо інформація не супроводжується шрифтом Брайля або іншими відповідними тактильними формами, вона є недоступною для незрячих людей. Якщо зміст інформації подано ускладненою, науковою мовою вона не буде доступною для людей з когнітивними вадами. Тож, використання адаптивних комп'ютерних технологій та інструментів сприятиме забезпеченню доступності до інформаційних джерел осіб з інвалідністю.

Ментальні. На думку психологів, це найбільш вразливі перешкоди, позаяк вони виявляють ставлення суспільства до осіб з інвалідністю (так звана «ментальна бар'єрність»). Іноді стереотипи та суспільні упередження стосовно людей з інвалідністю можуть заподіяти несвідомо великої моральної шкоди і створити штучні бар'єри, які упродовж всього життя людина не може подолати. У ряді випадків такі бар'єри існують тільки тому, що багато людей не знають і не розуміють суті проблем людей з інвалідністю. Наприклад, директор навчального закладу вважає, що його заклад архітектурно доступний для людей з інвалідністю, які пересуваються на візках, оскільки є тільки пару сходинок на вході. Він не може зрозуміти того, що людина з інвалідністю має право бути незалежною і самостійно (без сторонньої допомоги) заходити до закладу і виходити з нього коли в цьому існуватиме потреба чи бажання.

З дотриманням принципів «соціальної інклюзії» повинні розроблятися державні стратегії в сфері освіти, охорони здоров'я, економіки, працевлаштування, міграції, будівництва, благоустрою тощо. Але пріоритетною сферою їх застосування має стати освітня галузь. Адже, саме освіта служить віддзеркаленням стану розвитку суспільства й одночасно є важливим інструментом його перебудови. У багатьох розвинутих країнах безбар'єрна соціальна інклюзія — це загальна практика, спрямована на вирішення багатьох суспільно-значущих проблем, включаючи нерівномірні прибутки, нерівність у сфері охорони здоров'я, освіти, доступності житла тощо.

Таким чином, можна констатувати, що соціальна інклюзія стоюється інтересів і прав всіх без виключення членів громади, а отже має бути спрямованою на ствердження й беззаперечність реалізації прав кожної людини. Адже відчуття значущості своєї цінності є не тільки важливим аспектом психологічно-соціального клімату суспільства, але й ідентифікатором ступеня задоволення потреб і дотримання гарантованих прав кожного члена цивілізованої громади.

Список використаних джерел

1. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л. Ю., Красюкової — Еннс О. В. / Кол. авторів: Байда Л. Ю., Красюкова — Еннс О. В., Буров С. Ю., Азін В. О., Грибальський Я. В., Найда Ю. М. — К., 2012. — 216 с.

2. Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/compass/disability-and-disablism>.

3. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін.; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.

4. Таланчук І. В. Історичні аспекти адміністративно-правового регулювання освіти інвалідів / І. В. Таланчук // Інформація і право, 2013. — № 2 (11). — С. 79—87.

5. Talanchuk I. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education for Persons with Disability / Iryna Talanchuk // Social Welfare Interdisciplinary Approach, 2015. — 5 (1). — С. 94—101.

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ — ПОТРЕБА ХХІ СТОЛІТТЯ

Стеблянко Валерія Сергіївна

старший викладач циклової комісії правознавства
Полтавського коледжу Університету «Україна»
stebliankow1992@gmail.com

Анотація. Тези присвячено розгляду шляхів і тенденцій розвитку інклюзивного освітнього середовища у контексті викликів інформаційного суспільства. Звернено увагу на соціально-гуманістичну природу та інноваційний потенціал інклюзивної освіти для досягнення пріоритетів сталого розвитку суспільства та збагачення людського капіталу.

Annotation. The thesis is devoted to the ways and trends of inclusive education in the context of the challenges of the information society. Attention is paid to the social and humanistic nature and innovative potential of inclusive education to achieve the priorities of sustainable development of society and enrichment of human capital.

Реформування і модернізація освіти, які відбуваються наразі в умовах суспільних трансформацій, вимагають її відповідності цивілізаційним викликам, одним з яких є забезпечення доступу до загальноосвітнього простору і якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами. Реформування освітньої системи України, що передбачає усталення інклюзивної парадигми у межах Нової української школи з акцентом на освітній підтримці та адаптації чинників навколишнього середовища, зумовило суспільний запит на підготовку педагогів, які спроможні швидко і якісно включитися у професійну діяльність в інклюзивному освітньому середовищі, та окреслило їхню недостатню готовність до роботи в умовах інклюзивної освіти.

Інклюзивна освіта сьогодні набуває все більш широких масштабів. Вона підтримується законодавчо, обґрунтовується міжнародними вимогами і процесами світової інтеграції. Зарубіжний досвід показує, що інклюзивний освітній проєкт потребує багато часу та участі всіх суб'єктів громадянського суспільства та держави. Наші зусилля залежать від тієї мети, яку ми ставимо перед собою. Проблемний контекст даного завдання дуже широкий і вимагає вагомого аналізу системних можливостей. Обережний і продуманий досвід провідних вишів говорить про готовність вирішувати ці проблеми відповідально, з розумінням того, що професійна освіта може

надати особам з обмеженими можливостями здатність реалізувати свій життєвий шанс, а не залишитися на утриманні у суспільства.

Створення умов для повноцінного виховання і освіти дітей з обмеженими можливостями є одним із пріоритетів соціальної політики держави. Інклюзивний підхід до освіти викликаний до життя причинами різного характеру. Сукупно їх можна позначити як соціальне замовлення певного рівня економічного, культурного, правового розвитку суспільства і держави. Цей етап пов'язаний з переосмисленням суспільством і державою свого ставлення до людей з обмеженими можливостями, з визнанням не тільки рівності їх прав, а й усвідомленням свого обов'язку забезпечити таким людям рівні з усіма іншими можливості в різних сферах життя, включаючи освіту.

Поняття «інклюзія» стало часто вживаним в системі освіти, але, на жаль, змістовні аспекти даного поняття не розкриті. Інклюзивна освіта — це довгострокова стратегія, яка набуває нових обертів і представляє собою побудову такого освітнього середовища, яке дозволить кожній дитині, включаючи дітей, що мають серйозні порушення у психофізичному, емоційному, соціальному та інших аспектах розвитку, навчатися спільно в загальноосвітньому установі, але на рівні своїх можливостей. Інклюзивна освіта стосується всіх суб'єктів освітнього процесу: як дітей з обмеженими можливостями здоров'я та їх батьків, так й учнів загалом.

Освітня інклюзія — це не локальна ділянка роботи, а системний підхід в організації діяльності загальноосвітнього закладу в усіх напрямках в цілому. Успішна освітня інклюзія — це мультифакторний, багаторівневий процес, що вимагає перебудови на всіх рівнях функціонування суспільства. При цьому не можна допустити домінування інтересів якоїсь однієї (декількох) груп при реалізації ідей інклюзивної освіти. Впровадження ідей інклюзивної освіти в практику установ вимагає введення в штат додаткових одиниць тьюторів з обов'язковою підготовкою зі спеціальної психології та спеціальної педагогіки, а також хоча б короткострокових курсів підвищення кваліфікації для всього колективу закладу освіти зі спеціальної психології, спеціальної педагогіки та технологій інклюзивної освіти. У кожному конкретному випадку така форма навчання організовується за бажанням батьків і виходячи з інтересів дитини. Необхідною умовою його організації є забезпечення позитивних міжособистісних відносин учасників освітнього процесу і створення адаптивного освітнього простору, який дозволяє задовольняти особливі освітні

потреби дітей з різним рівнем психофізичного розвитку. Відтак стане реальним розуміння процесу навчання як процесу і одночасно стану свідомості, що виходить за межі всіх традиційних організаційних меж і структур, що стало в наші дні центральною рисою, що характеризує спосіб життя сучасного суспільства.

Поставлені завдання визначили три напрямки розвитку діяльності в сфері підвищення якості освітніх послуг, які ми умовно назвали: нормативно-правове, інституційне та організаційно-методичне. Пріоритетами нормативно-правового регулювання в сфері інклюзивної освіти є: забезпечення доступності якісної загальної освіти; підвищення якості навчальної літератури; підвищення рівня оплати праці працівників освіти; модернізація системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників освіти; розширення громадської участі в управлінні освітою; розвиток мережі освітніх установ.

Інституційний напрямок розвитку інклюзивного освітнього простору передбачає впровадження різноманітних моделей і форм організації загальної освіти: звичні загальноосвітні школи і заклади дошкільної освіти збагачуються центрами освіти, сімейними школами і дитячими установами, розвивається система шкіл і дитячих центрів майбутнього. При цьому активно збільшується варіативність структури супроводу дітей дошкільного віку: відкриваються консультативні пункти, центри ігрової підтримки, служби ранньої допомоги. Розвиток варіативності освітньої системи — один з етапів соціального розвитку дітей в межах підвищення доступності якісної освіти та вільного вибору батьками форм і методів виховання.

Нарешті, розвитком організаційно-методичного спрямування є впровадження в освітні установи додаткових компонентів, спрямованих на супровід дітей з обмеженими можливостями, дітей з двомовних сімей, обдарованих дітей та, що особливо актуально, дітей іншого культурного простору, що вимагають збереження і розвитку своєї культурної та етнічної специфічності. Основні труднощі у розвитку цього напрямку полягають не просто в необхідності перебудови освітнього процесу, що можливо в умовах сегрегації і поділу дітей, а в м'якому включення суб'єктів освіти в усі складники освітнього простору закладу освіти.

Сучасна державна система освіти передбачає створення таких умов, при яких особлива дитина зі спеціальними освітніми потребами отримає можливість реалізації своїх можливостей. Включення

таких дітей в соціально-культурне та загальноосвітнє середовище становить на даний момент актуальну проблему не тільки педагогіки, але, і психології, і соціології. Крім того, об'єднання в єдиний соціальний і освітній простір звичайних дітей і дітей з обмеженими можливостями здоров'я дозволяє вирішити ряд загальнопедагогічних, соціальних і гуманістичних завдань. Наукова та педагогічна практика переконливо показали, що дитина з особливими освітніми потребами, з дитинства потрапляючи в співтовариство здорових однолітків, просувається разом з ними і досягає більш високого рівня соціалізації.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Філоненко Мирослава Мирославівна

*д. психол. н., професор, декан медико-психологічного факультету
Національного університету імені О.О. Богомольця
myroslavafilonenko@gmail.com*

Шевців Зоя Михайлівна

*д. пед. н., професор кафедри педагогіки початкової освіти
Рівненський державний гуманітарний університет
shevtsiv53@ukr.net*

Анотація. Проведено аналіз можливостей соціономічних професій в контексті інклюзії. Здійснено обґрунтування необхідності введення навчальної дисципліни «Психокорекція в інклюзивному середовищі» для програми підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій. Курс забезпечить процес формування професійної спрямованості студентів-психологів на корекційну підтримку дітей з психофізичними порушеннями в інклюзивному середовищі.

Annotation. The analysis of possibilities of sociologic professions in the context of inclusion is carried out. The necessity of introduction of the discipline «Psychocorrection in an inclusive environment» for the training program of future specialists of sociologic professions is substantiated. The course will provide a process of formation of professional orientation of students-psychologists on correctional support of children with psychophysical disorders in an inclusive environment.

Україна приєднавшись до міжнародного руху «Освіта для всіх» (Education for all (EFA)), ініційованого ЮНЕСКО, здійснює впровадження інклюзивного навчання в систему освіти, що зумовило

потребу в підготовці фахівців соціономічних професій (вчителі, лікарі, педагоги, соціальні педагоги, соціальні працівники тощо) і зокрема — психологів, до роботи в інклюзивному середовищі.

Незважаючи на те, що напрями підготовки означених професій перебувають у різних галузях знань, інтегрованими в них є соціономічна сфера діяльності, як-от: комунікативно-соціальний простір, адже спілкування виступає як засіб реалізації ділового безпосереднього або опосередкованого контакту; метою професійної діяльності є моделювання в різних сферах соціальної взаємодії для допомоги й підтримки; людина або соціум постають не лише як соціальне середовище, а і як об'єкт і предмет.

Тому постає проблема спеціальної підготовки психологів, формування і розвитку у майбутніх фахівців з психічного здоров'я інклюзивної компетентності, певних професійно орієнтованих особистісних якостей, які б забезпечували повноцінність психокорекційної допомоги в інклюзивному середовищі.

Для розгляду сутнісної характеристики психокорекції в інклюзивному середовищі звернемось до дефініційного аналізу понять «інклюзія», «інклюзивне середовище» та «особа з особливими освітніми потребами». Під інклюзією будемо розуміти повне залучення дітей з обмеженими можливостями життєдіяльності в соціальне життя і освітній процес закладу освіти, з метою їхнього спільного навчання з нормотиповими здобувачами освіти.

У тлумачному словнику поняття «середовище» потрактоване як оточення, сукупність природних і соціально-побутових умов, а також сукупність людей, пов'язаних спільністю цих умов, у яких протікає діяльність людського суспільства, організацій [Тлумачний словник, 2009].

Термін «інклюзивне середовище закладу освіти», згідно із змінами до Закону «Про освіту» [Закон «Про освіту» від 23.05.2017 р. № 2053-VIII], тлумачиться нині як сукупність умов, способів і засобів їхньої реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей, а «дитина з особливими освітніми потребами» — особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту, сприяння розвитку її свідомості, поліпшення стану її здоров'я та якості життя, підвищення рівня участі в житті громадян.

Важливо управляти процесом взаємодії особистості з середовищем, оптимально використовуючи його потенціал, що є актуаль-

ним і в процесі створення та діяльності інклюзивного середовища, що сприятиме ефективному включенню вихованців, які потребують корекції психофізичного розвитку, у соціум та реалізації своїх потенційних здібностей у суспільстві.

Саме тому заклади освіти потребують активного введення в інклюзивне середовище заходів психологічної корекції, які розглядаються як сукупність психологічних засобів і методів щодо створення оптимальних можливостей і умов для повноцінного і своєчасного психічного розвитку. Психологи у цьому напрямі своєї діяльності формують психологічну готовність учасників освітнього процесу (здобувачів освіти, батьків, педагогів, адміністрацію) до взаємодії з особою з особливими освітніми потребами через проведення заходів, зміст яких сфокусований на подолання упередженого ставлення до дітей з особливими потребами, руйнування міфів і стереотипів, дискримінації.

Залежно від корекційних завдань виділяють наступні напрями і форми психологічної корекції з дітьми з особливими освітніми потребами: індивідуальну та групову психокорекцію; ігрову психокорекцію, сімейну психокорекцію, нейропсихологічну корекцію, корекцію особистісного зростання і ін. Поряд з традиційними методами психологічного впливу на дитину доцільно використовувати метод кінезіологічної (тілесно-рухової) корекції, спрямованої на зняття окремих симптомів і поліпшення розвитку пам'яті, уваги, мовлення, просторової уяви, дрібної та загальної моторики, зниження стомлюваності, підвищення здатності до самоконтролю, працездатності, активізацію інтелектуальних та пізнавальних процесів.

Отже, логічним виступає включення в підготовку майбутніх фахівців соціономічних професій навчальної дисципліни — «Психокорекція в інклюзивному середовищі», як компоненту професійної освіти, що, зокрема, забезпечить готовність майбутніх фахівців з психічного здоров'я до роботи в інклюзивному середовищі.

Список використаних джерел

1. Тлумачний словник сучасної української мови: Загальноживана лексика / за заг. ред. В. Калашника. — Х. : ФОРМ Співак, 2009. — 960 с.
2. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна» : колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін. ; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ : Університет «Україна», 2018. 481 с.
3. Talanchuk, I. (2015). Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education for Persons with Disability. Social Welfare Interdisciplinary Approach, 5 (1). Siauliai University Press.

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЩОДО ПРАЦЮЮЧИХ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Фрундіна Світлана

II курс, група ЗСР-19-Ім, спеціальність «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Базиленко А. К., к. психол. н.

Аннотація. В Україні 2,6 мільйона людей живуть з інвалідністю, більше ніж половина з них у працездатному віці. Працює наразі кожен третій із тих, хто перебуває у працездатному віці. На жаль, не всі можуть скористатися своїм правом на працю, оскільки на їхньому шляху до роботи постають архітектурні, транспортні, комунікаційні та психологічні бар'єри. Стримувальними чинниками є також як недостатня поінформованість роботодавців щодо різних аспектів працевлаштування та зайнятості людей з інвалідністю, так і їх упереджене ставлення до цієї категорії працівників. Надаючи роботу таким працівникам, роботодавець не тільки виконує норму закону щодо працевлаштування інвалідів, забезпечує себе ефективними працівниками, а й допомагає цим людям бути рівноправними членами суспільства.

Annotation. In Ukraine, 2.6 million people live with disabilities, more than half of them of working age. Every third person of working age is currently working. Unfortunately, not everyone can exercise their right to work, as there are architectural, transport, communication and psychological barriers on their way to work. Disincentives are also the lack of awareness of employers about various aspects of employment and employment of people with disabilities, as well as their prejudice against this category of workers. By providing employment to such employees, the employer not only complies with the law on the employment of people with disabilities, provides itself with effective employees, but also helps these people to be equal members of society.

Право на працю — одне з основних прав людини, визнаних міжнародними актами і чинним українським законодавством. Воно поширюється й на осіб, які мають інвалідність. Будь-яка людина, що має будь-яку групу інвалідності, має право на працю.

Люди з інвалідністю можуть бути такими ж ефективними працівниками, як і всі інші, якщо при працевлаштуванні врахувати стан їхнього здоров'я та уважно поставитися до підбору професії, місця роботи й робочих функцій. При цьому працевлаштування дасть людині не лише заробіток, а й інші блага такі як спілкування,

можливість самореалізації та кар'єри, певний соціальний статус, наповненість життя тощо.

При працевлаштуванні людей з інвалідністю, роботодавець:

- тримує відповідальних працівників, що цінують свою роботу;
- уникає штрафних санкцій за невиконання нормативу робочих місць, призначених для працевлаштування інвалідів;
- отримує можливість навчити працівника з інвалідністю за рахунок соціальних фондів;
- отримує пільги щодо сплати зборів на соціальне страхування;
- формує імідж свого підприємства чи організації як соціально відповідального бізнесу.

Сьогодні українські роботодавці часто стоять перед нелегким вибором: формальне працевлаштування інвалідів (аби уникнути штрафів) чи реальне забезпечення їх роботою. Для людей з особливими потребами такий вибір означає перспективу опинитися в ізоляції або отримати шанс реалізувати своє право на працю, стати повноцінними членами суспільства.

При створенні спеціального робочого місця необхідний індивідуальний підхід до конкретного працівника. Процес створення спеціальних умов починається з оцінки ситуації. Для цього необхідно визначити, які конкретні бар'єри або інші фактори створюють для працівника з інвалідністю перешкоди в доступі до робочого місця, заважають виконувати покладені на нього обов'язки або почувати себе нарівні з іншими співробітниками. Пристосування робочих місць дає змогу перейти від питання: «Що може, а чого не може людина з інвалідністю?» до питання: «Що необхідно зробити, щоб людина з інвалідністю могла працювати на цікавій для неї роботі?».

Законодавство України передбачає систему пільг для працюючих інвалідів, яка спрямована на створення умов для реалізації людьми з інвалідністю свого конституційного права на працю, на створення оптимальних умов для їх продуктивної та безпечної роботи та її збереження.

Працівники з інвалідністю мають право на:

- неповний робочий день або неповний робочий тиждень;
- пільгові умови праці;
- довшу тривалість основної та додаткової відпусток;
- пільги в оподаткуванні тощо.

За бажанням працівника-інваліда роботодавець зобов'язаний встановити йому пільгові умови праці. Оплата праці в цих випадках

здійснюється пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку.

Об'єднання роботодавців можуть сприяти поширенню досвіду найкращих роботодавців, які забезпечують працевлаштування інвалідів або створюють господарські об'єднання із громадськими організаціями інвалідів. У силах об'єднань роботодавців — проводити роз'яснювальну роботу серед своїх членів задля створення можливостей для працевлаштування людей з інвалідністю та збереження роботи за тими, хто дістав інвалідність, працюючи на цьому підприємстві; організовувати обмін досвідом з працевлаштування, створювати спеціальні робочі місця та забезпечувати адаптацію на робочому місці людей з інвалідністю, тощо.

Список використаних джерел

1. Працевлаштування та зайнятість людей із інвалідністю: Довідник для роботодавців / Упорядн. Семигіна Т. В., Іванова О.Л., 2010. — 140 с.
2. Таланчук І. В. Адміністративно-правові механізми професійної реабілітації, як передумова для інтеграції людей з інвалідністю у суспільство / К.: Університет «Україна» ББК 74.3я43. — № 12 (14). — 2015. — С. 398–402.

ПРАКТИКИ УПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УНІВЕРСИТЕТІ: ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ

Чуйко Олена Василівна

д. психол. н., професор,
завідувач кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
chuiko_ov@ukr.net

Анотація. В Україні не існує національної політики щодо розвитку університетів, які включають інклюзивні можливості. Швидше, законодавчі документи та уряд делегує відповідальність на самі університети. Вивчення зарубіжного досвіду дозволяє зробити цей процес релевантним.

Annotation. There is no national policy for the development of universities in Ukraine that includes inclusive opportunities. Rather, legislation and the government delegate responsibility to the universities themselves. The study of foreign experience allows to make this process relevant.

Упровадження концепції інклюзивної освіти у вищій школі є однією із сучасних світових тенденцій. Не виключенням є і Україна. Ратифікація Україною у 2009 році Конвенції ООН про права інвалідів і Факультативного протоколу до неї пришвидшили процеси упровадження цивілізаційних підходів у забезпеченні основоположних прав людей з інвалідністю, стали підґрунтям для упровадження нової інституціональної політики соціального включення до закладів вищої освіти.

Важливо зауважити, що кожна країна вирізняється своїм національним контекстом упровадження інклюзивних практик, й, зокрема, Y. G. Vesega Zamora (2017) застерігає, що розгляд політики «соціального включення до вищих навчальних закладів» повинен враховувати низку чинників, які не дозволяють говорити про однакове розуміння цього досвіду. Так, наприклад, використання тих теоретичних та концептуальних рамок, які є характерними для західних розвинених країн (наприклад, теорія критичної раси, феміністична критична теорія, постструктуралістські підходи тощо), мають досить обмежену пояснювальну силу при спробі зрозуміти соціальне включення в інші контексти [1, р. 4]. Ці застереження варто приймати до уваги розробникам моделей інклюзивної освіти в університетах, й, водночас, вивчення міжнародного досвіду дозволяє збагатити оцінку розуміння якнайкращих практик для їх адаптації в українських реаліях.

Для виявлення особливостей і відмінностей у культурі сприйняття та способах організації інклюзивного середовища зарубіжних університетів, нами було проведено кроскультурне дослідження методом інтернет-опитування. Вибірку склали студенти закордонних (22 осіб) і українських (21 особа) студентів. Вибірка іноземних студентів — стихійна. Вибірку українських студентів склали студенти КНУ імені Тараса Шевченка, які навчалися за програмою академічної мобільності у 2019–2020 рр. і, відповідно, мали особистий досвід включення в середовище закордонного університету Фінляндії, Німеччини, Польщі. Опитувальник містив 3 блоки: 1) інклюзивна політика університету; 2) розвиток інклюзивної культури в університеті; 3) інклюзивна практика в університеті. Ці три ключові аспекти є складовими «індексу інклюзії», який був запропонований у якості інструменту самооцінювання британськими науковцями Тоні Бут і Мел Ейскону (2000) [2].

У підсумку виявилось, що інклюзивне освітнє середовище університету, це насамперед складові: *а) фізичної (архітектурної) доступнос-*

ті середовища. Зокрема, іноземні студенти оцінюють її рівень на 77,3%, а українські — на усі 100% (можливо, через відсутність аналогів в українських вишах).

б) *психологічне середовище*, якому притаманні підтримка, довіра, участь, вибір, можливості для саморозкриття. На практиці це реалізується через можливості вільного (реального) вибору навчальних дисциплін і встановлення гнучкого графіку навчального процесу; доступ до участі у спільних навчальних програмах, дослідженнях, соціальних діях; приділення уваги особистій думці студентів з боку викладачів; обмін навичками між студентськими спільнотами. Наголос також робиться на побудові особливих стосунків із викладачами, які ґрунтуються на довірі та співробітництві. Найбільше відповідей на цей рахунок припало саме на українських студентів.

в) *організаційне середовище*, яке вирізняється зрозумілим, орієнтованим на потреби студентів, менеджментом (*«Більшість адміністративних питань можна вирішувати через електронну платформу, тобто не треба постійно бігати в університет і чекати тижнями, поки встигнеш зібрати всі необхідні підписи тощо»*, *«діє студентська карта, яка дає доступ до багатьох послуг: їдальня, бібліотека, сканери/принтери; тобто, поповнюєш картку і усюди нею розраховуєшся; термінали для поповнення є в усіх будівлях університету»*), а також присутністю спеціального персоналу університетів, серед яких: психолог, наставники студентів (Мексика, Фінляндія); особистий репетитор для додаткових уроків (Кенія); консультації адвокатів та суддів (Румунія); психолог, філософ (Польща). Українська студентка зауважила: *«Також кожен іноземний студент мав «buddy» (приятель — англ.), який допомагав пристосуватися до нового середовища»* (Хайльброннська вища школа).

г) *дидактичне середовище*, яке, з одного боку, залежить від рівня і ступеню розвитку професійних компетенцій викладачів: (*«Здатні розмовляти англійською та володіють знаннями з психології»*, *«Вони грамотні з одного боку і дуже відкриті з іншого»*), а також он-лайн технологічним забезпеченням: відеолекції, відеопрезентації, електронні посібники, скайп-конференції, особисті аккаунти, комунікаційні платформи для студентів, Google zoom тощо. Перелічені студентами інформаційні технології, на нашу думку, стали інтегрованою частиною освітнього середовища в зарубіжних університетах, яке наразі швидше сприймається як «норма», а не ексклюзивна практика.

Серед пропозицій щодо вдосконалення інклюзивних практик в університетах студенти виокремили «спеціальну програму підготовки викладачів» (Україна); «усунення високих податків на освіту» (Іспанія), «навчання співчуття студентам» та «приспосовування викладачів до сучасних технологій» (Кенія); усунення «опору змінам», «комуністичного мислення» (Румунія); «отримання досвіду роботи з важкими та глибокими вадами розвитку» (Польща), тощо.

Список використаних джерел

1. Adams M., Brown S. Towards Inclusive Learning in Higher Education: Developing Curricula for Disabled Students, Routledge, 2006.
2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб. / [Тоні Бут]; пер. з англ. — К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. — 190 с.

ОСОБЛИВОСТІ МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМАНДИ В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Шпівлевська Марія Максимівна

*к. мед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії,
фізичної культури і спорту*

*Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»
shpilevska_mm@gmail.com*

Анотація. У тезах розглядається мультидисциплінарна команда, яка відіграє провідну роль у повноцінному й усебічному включенні, оскільки саме вона виступає монолітним механізмом із синхронним використанням методичного інструментарію інноваційної технології інклюзивної освіти.

Annotation. The theses consider a multidisciplinary team that plays a leading role in full and comprehensive inclusion, as it is a monolithic mechanism with the simultaneous use of methodological tools of innovative technology of inclusive education.

Саме командою фахівців, з урахуванням рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації, в інноваційних навчальних закладах району розроблені та створені умови предметного середовища, необхідного для адаптованого навчання. Команда відіграє провідну роль у повноцінному й усебічному включенні, оскільки саме вона виступає монолітним механізмом із синхронним використанням

методичного інструментарію інноваційної технології інклюзивної освіти. Професіоналізм та ентузіазм працівників, уміння працювати в команді, втілювати перспективні педагогічні ідеї та досвід, опановувати інноваційні технології — це сформовані компетентності нашої команди. Саме командою фахівців, з урахуванням рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації, в інноваційних навчальних закладах району розроблені та створені умови предметного середовища, необхідного для адаптованого навчання.

Сучасний менеджмент освітньої галузі побудований на інноваціях у системі й визначає створення якісно нового навчального закладу з урахуванням потреб дітей з вадами психофізичного розвитку. Інноваційна школа на відміну від інших створює умови для повноцінного інтелектуального творчого, морального й фізичного розвитку. Діяльність інноваційного інклюзивного закладу залежить від активної й творчої участі персоналу, а також розвитку ефективності взаємодії та роботи в команді для задоволення потреб учнів. Запроваджуючи інклюзивну освіту на рівні району, ми усвідомлювали важливість впливу мультидисциплінарної команди супроводу на суб'єкта інклюзивної освіти — дитину з особливостями психофізичного розвитку, адже діяльність в інклюзивному просторі не обмежується діяльністю в рамках навчального закладу, а поширюється й за його межі. Команда забезпечує консолідацію зусиль, спрямованих на захист прав та інтересів категорії дітей з відхиленнями психофізичного розвитку та створення єдиного позитивного громадського простору життя.

Успіх будь-якої інновації залежить від професійних компетенцій учасників проекту. Команда відіграє провідну роль у повноцінному й усебічному включенні, оскільки саме вона виступає монолітним механізмом із синхронним використанням методичного інструментарію інноваційної технології інклюзивної освіти. Професіоналізм та ентузіазм працівників, уміння працювати в команді, втілювати перспективні педагогічні ідеї та досвід, опановувати інноваційні технології — це сформовані компетентності нашої команди. Саме командою фахівців, з урахуванням рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації, в інноваційних навчальних закладах району розроблені та створені умови предметного середовища, необхідного для адаптованого навчання. Так, для слабозорих створено умови безперешкодного доступу та безпечного перебування учнів, виготовлено поручні зовнішніх сходів, створено кольорово-

дотикові орієнтири для полегшення просторового орієнтування. Для дітей з вадами слуху створено умови фонетичного режиму в закладі — середовища, необхідного для якісного навчання дітей з вадами слуху, для дітей з вадами опорно-рухового апарату забезпечено безбар'єрність (відповідно до ДБН). В інклюзивних закладах забезпечили обов'язкову корекційну складову навчально-виховного процесу шляхом виділення необхідних корекційних годин за потребами кожної нозології дітей: організували заняття з розвитку слухо-зоро-вібраційного сприйняття, логопедичні заняття, заняття з ритміки, дефектологічні заняття, заняття з соціально-побутового орієнтування. Також, відповідно до укладеної угоди з районним реабілітаційним центром, суб'єктам інклюзивної освіти надаються послуги лікувально-оздоровчого масажу, лікувальної фізкультури та роботи реабілітолога. У діяльності інклюзивного навчального закладу саме ПМПК забезпечує синергійних рух командної кооперації та виступає фасилітатором, оскільки відповідальність за організацію цієї ділянки роботи покладено саме на консультацію, а співпраця із зацікавленими суб'єктами дозволяє надавати якісні освітні послуги. Отже, одним з напрямків роботи ПМПК є співпраця з громадськими організаціями інвалідів.

Партнерство педагогів та громадських організацій інвалідів — це співпраця людей, які добровільно об'єднали зусилля з метою захисту прав та інтересів різних категорій дітей. Саме співпраця з громадськими організаціями є необхідною умовою розбудови інклюзивної моделі освіти, а використання ресурсів, напрацьованих роками, в інноваційній технології стає запорукою успіху.

І чим складніша ситуація розвитку дитини, тим більше дитина потребує допомоги, підтримки та розуміння. Усвідомлення того, що кожна дитина — неоціненний скарб і самобутня особистість, робить кожного з нас досконалішим.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ АНІМАЦІЇ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Шумейко В. В.

студентка магістратури спеціальності «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Іванова І. Б., к. пед. н., доцент

Анотація. Розглянуто особливості соціально-культурної анімації у соціальній роботі з людьми з інвалідністю, створення оптимальних умов для задоволення потреб. Метою даної роботи є виявлення цілісної соціо-культурної системи. Сформульовані критерії особливостей соціально-культурної анімації людей з інвалідністю в соціальній роботі.

Соціальна анімація в соціокультурній сфері розглядається як процес активізації вибору особистістю соціальних уподобань з метою розвитку соціальної активності. Ресурсний потенціал соціальної анімації може бути використаний для пожвавлення соціального життя громади, активізації громадської позиції її членів, задоволенні потреб особистості у духовному розвитку та соціально-творчій самореалізації.

Annotation. features of socio-cultural animation in social work with people with disabilities, creation of optimal conditions for meeting needs are considered. The purpose of this work is to identify a holistic socio-cultural system. The criteria of features of socio-cultural animation of people with disabilities in social work are formulated.

Social animation in the socio-cultural sphere is seen as a process of activating the individual's choice of social preferences in order to develop social activity. The resource potential of social animation can be used to revitalize the social life of the community, activate the public position of its members, meet the needs of the individual in spiritual development and socio-creative self-realization.

Соціально-культурна анімація має суспільну значущість, адже вона виходить з цілей формування соціально зрілої людини, розвитку її різнобічних можливостей, відродження етичних цінностей, значною мірою втрачених нині, особливо в середовищі молоді, а також духовного оновлення суспільства в цілому.

Анімація стимулює розвиток комунікації — основи всіх соціальних відносин, сприяє досягненню таких цінностей, як самореалізація і високий рівень життя.

Актуальності набирає поняття соціально-культурна анімація для людей з інвалідністю. На відміну від спеціалістів, які працюють

у сфері культури і займаються прикладною творчістю, основна функція соціального працівника у сфері культури — організація культурного, змістовного дозвілля шляхом залучення громадян до процесу спілкування. Основні форми і методи його роботи такі: проведення фестивалів, конкурсів творчості, благодійних акцій, гурткова робота, соціальна робота у клубі.

Прагнення людини реалізувати закладені в неї творчі сили і здібності є найбільш глибинною потребою особистості, потребою, яка визначає зміст її життя і значимість її в очах інших людей, тому на сьогоднішній день все більшої популярності набуває анімація серед людей з інвалідністю.

Соціокультурна анімація забезпечує всі умови для творчого самовираження особистості, в зв'язку з цим відбувається виявлення і розвиток задатків людини. Тому підтвердженням є анімаційні програми, які використовуються на практиці.

Соціокультурна анімація визнає особистість як унікальну цілісність, яка є не щось заздалегідь дане, а можливість самореалізації, властиву тільки людині.

Серед основних принципів, на основі яких вибудовується анімаційна робота, можна виділити наступні:

- людина повинна вивчатися і прийматися цілісно;
- кожна людина унікальна, тому аналіз окремих випадків не менш виправданий, ніж статистичні узагальнення;
- людина відкрита світу, переживання людиною світу і себе в світі є головною психологічною реальністю;
- людське життя має розглядатися як єдиний процес становлення і буття людини.

В умовах значних соціальних змін посилюється потреба населення в соціально-культурній діяльності, націленій на оновлення знань і умінь, розкриття креативних здібностей. У зв'язку з цим робота соціально-культурних аніматорів повинна сприяти вільному вибору нових можливостей освіти і особистісного розвитку, реалізації громадянської ініціативи.

Досвід зарубіжних аніматорів та їх послідовників в інших країнах показує, що соціально-культурна анімація — це специфічна область педагогічної діяльності, яка характеризується сукупністю методів діяльності, що дозволяють аніматорам активно залучати членів колективу в культуру і соціальне життя. В цьому і полягає ключова відмінність соціально-культурної анімації від традиційної

просвітницької діяльності, заснованої на ідеї привнесення культури в маси як чогось зовнішнього.

З метою дослідження та вивчення особливостей соціально-культурної анімації у соціальній роботі з людьми з інвалідністю проводилось інтерв'ювання серед українських респондентів, до уваги були взяті теоретичні підходи литовських науковців.

У ході дослідження були сформульовані критерії особливостей соціально-культурної анімації людей з інвалідністю в соціальній роботі:

- форми співпраці соціальних служб з культурно-мистецькими організаціями і закладами;
- доступність закладів культури і мистецько-культурних заходів для людей з інвалідністю;
- задоволення культурних потреб людей з інвалідністю;
- участь держави в покращенні соціальних послуг, що задовольняють культурно-мистецькі потреби людей з інвалідністю.

Соціокультурна анімація становить цілісну соціально-культурну систему, що має ресурсну базу, специфічний зміст і технології анімаційної діяльності. Вирішуючи багатогранні завдання виховання, освіти, формування оптимістичного настрою, соціокультурна анімація розвиває і зміцнює емоційний та духовний стан людини. Анімація впливає на зміну стилю життя, характеру трудової діяльності людини, є бажання відпочити на природі, урізноманітнити життєві враження, зняти фізичну та психічну втому, познайомитись з новими людьми, побути з рідними в умовах відпочинку та розваг. А тому активне дозвілля — спортивно-самодіяльний туризм, розважальні маршрути, хобі-тури, екологічно орієнтовані тури, лікувально-відновлюючі програми, завжди матимуть неабиякий попит.

Список використаних джерел

1. Давиденко, Г. Вплив інтеграційних процесів на гармонізацію стандартів України та ЄС [Текст] / Ганна Давиденко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. — 2019. — Вип. 3. — С. 62–73.

ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Ярмоленко В. І.

студентка магістратури спеціальності «Соціальна робота»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Іванова І. Б., к. пед. н., доцент

Анотація: розглянуто проблеми можливості інклюзивного туризму у контексті соціальної інтеграції людей з інвалідністю, забезпечення їхніх основних прав і свобод нарівні з іншими громадянами доступу до історико-культурної спадщини країни, включення до переліку соціальних послуг для вразливих категорій населення. Метою даної праці є інклюзивний туризм як засіб соціально-психологічної реабілітації студентів з інвалідністю.

Annotation: the problems of inclusive tourism in the context of social integration of people with disabilities, ensuring their basic rights and freedoms on an equal footing with other citizens access to the historical and cultural heritage of the country, inclusion in the list of social services for vulnerable groups. The purpose of this work is inclusive tourism as a means of social and psychological rehabilitation of students with disabilities.

В умовах сьогодення необхідним є пошук інноваційних, водночас ефективних видів соціальної реабілітації людей з інвалідністю. Одним із таких виступає інклюзивний туризм для осіб з інвалідністю — сучасний вид туризму, який дозволяє включити в туристичну діяльність будь-яку людину, незалежно від її фізичних можливостей, з урахуванням особливостей її фізичного і психологічного стану і розглядається, насамперед, як потужний засіб активної реабілітації. Туризм є інноваційною формою реабілітації людей з обмеженими можливостями та включає в себе як пізнавальний процес, так і можливість повноцінної соціалізації. Процес цей взаємовигідний — всі люди потребують спілкування, підтримки (інколи людина з інвалідністю своїм прагненням до життя, волею, може надихнути здорову людину до кращого сприйняття і осмисленого прожиття кожної хвилини життя). Соціальна та психологічна реабілітація надасть особі з інвалідністю змогу змінити соціальну роль в суспільстві, оволодіти технологіями ефективного функціонування в різних умовах перебування, соціально активізуватися в процесі туристичних заходів,

трансформувати свій світогляд, розвинути діяльність на самообслуговування і догляд за собою та організувати побут, оволодіти новими знаннями, уміннями та навичками.

З метою вивчення особливостей інклюзивного туризму людей з інвалідністю в межах соціальної роботи нами проводилось нестандартизоване інтерв'ю серед українських респондентів і досліджувався досвід Литви. В дослідженні взяли участь: 17 жінок, 13 чоловіків, віком від 25 до 53 років. Соціальний статус респондентів: фахівці соціальних служб.

Визначалось уявлення респондентів про чинники інклюзивного туризму, найбільш вагомі критерії, які сприяють кращій інклюзії людей з інвалідністю, їх інтеграції у суспільство.

Основні чинники інклюзивного туризму: більша частка респондентів вважає одним з найважливіших чинників індивідуальні чи групові бесіди. Бажано поговорити про інтереси індивіда, поцікавитися справами, розповісти про досягнуті успіхи, відзначити добрі вчинки, неповторну особистість людини з інвалідністю. Наступна відповідь, яка набрала найбільшу перевагу при опитування — психогігієна, яка спрямована на збереження і зміцнення психічного здоров'я. Найменше переваг набрали відповіді, які характеризують бажання наблизитись до природи.

Найбільш вагомі критерії, які сприяють кращій інклюзії людей з інвалідністю, їх інтеграції у суспільство: рівень досвідченості (оскільки саме він відображає можливості людей набувати знання і здібності для повноправної та багатогранної інклюзії в житті людей з особливими потребами та значимого особистого внеску в це життя), соціальний статус (що досить чітко визначає становище індивіда в соціальній ієрархії групи або групи у взаємостосунках з іншими групами), трудова зайнятість (це діяльність, яка пов'язана із задоволенням особистих та суспільних потреб). Найменш важливими залишились критерії, що характеризують особливості місця проживання та вікову структуру.

Подальше дослідження має виявити основні реабілітаційні функції туризму: соціальна відновлювана, яка спрямована на відновлення сил, активне пізнання явищ природи, традицій, встановлення нових соціальних контактів, дружні і ділові зв'язки; психологічна забезпечує зміну середовища, звичного способу життя, активну форму відпочинку, що сприяє фізичному оздоровленню і психологічному розслабленню; особистісно орієнтована — позитивно впливає на

розвиток особистості, володіє відновлювальною функцією і несе в собі змістовний гуманітарний потенціал; компенсаторна — забезпечує спеціальні потреби людей з інвалідністю; оздоровча — має високий потенціал для підтримання здоров'я і життєдіяльності в активній формі. Інклюзивний туризм є процесом, який зменшує ізоляцію особи з інвалідністю в суспільстві за рахунок збільшення участі кожного окремого інваліда в усіх процесах життєдіяльності сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Давиденко Г. В. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Італії / Г. В. Давиденко // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». — №2 (8). — 2013. — С. 65–70.

СЕКЦІЯ III

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Акшенцева Владислава Дмитрівна

IV курс, група ПЗ18.2-Імс, спеціальність «Право 081»

Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

vladaakshentseva@gmail.com

Бригінець О. О.

*д. ю. н., доцент, професор кафедри цивільного, господарського,
адміністративного права та правоохоронної діяльності*

Анотація. У тезах викладено проблему формування високого освітнього рівня різних груп дітей. Тому особливу увагу необхідно приділити залученню дітей з особливими потребами до навчання у закладах освіти з метою їх успішної соціалізації і адаптації до навколишнього середовища.

Annotation. The thesis presents the problem of forming a high level of different groups of children. Therefore, special attention should be paid to the involvement of children with special needs in education in educational institutions in order to successfully socialize and adapt to the environment.

Кожна дитина — особлива, але є діти, про яких говорять «особливі» не для того, щоб підкреслити унікальність здібностей, а задля того, щоб відмітити ті особливі потреби, які відрізняють їх від інших дітей. Незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, кожна людина має право на повноцінне життя, освіту, якість якої не відрізняється від якості освіти решти людей. Саме цей принцип є основним в організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. На сучасному етапі термін «інклюзивне навчання» є новим для нашого суспіль-

ства, тому що протягом тривалого періоду існував принцип, що дітям з особливими вадами слід навчатися в спеціалізованих закладах освіти. Вони були позбавлені можливостей отримувати освіту поруч зі своїми однолітками, сусідами, рідними з нормальним розвитком, їм відмовляли у зарахуванні до закладів загальної середньої та вищої освіти та доступі до загальноосвітньої навчальної програми.

Одним із пріоритетних завдань Нової української школи є створення інклюзивного освітнього середовища. Інклюзивне освітнє середовище — це середовище, де всі учні незалежно від своїх освітніх потреб здатні навчатися ефективніше, підвищувати свою соціальну компетентність, вдосконалювати комунікативні навички, а також відчувати себе частиною спільноти. Є шляхи, які допоможуть створити інклюзивне освітнє середовище в закладах освіти. Закон України «Про освіту» вперше і чітко прописує поняття інклюзивне середовище. Це «сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей». Тобто це має бути комфортне середовище, в якому всі діти разом навчаються, а школа готова у будь-який час прийняти кожну дитину, прагнучі створити максимально сприятливі умови для розвитку її потенціалу. Створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти — це та складова гуманітарної політики держави, яка свідчить наскільки її суспільство готове свідомо захищати невід’ємні права людини та яка сьогодні поступово входить у освітній процес України. Впровадження інклюзивної освіти, в свою чергу, сприяє формуванню суспільної уваги та поваги до розмаїття та унікальності кожної дитини, що, у свою чергу, забезпечує кращу якість освіти для всіх на засадах партнерства і толерантності.

Саме тому, інклюзивна освіта — це, насамперед, право кожної дитини на отримання якісних освітніх та інших послуг за місцем проживання і, відповідно, обов’язок держави забезпечити їх. Окрім того, інклюзивна освіта має низку переваг для всіх учасників освітнього процесу — дітей, батьків, педагогів і суспільства в цілому. Інклюзивна освіта — це постійний процес визначення і подолання перешкод для максимально значущої участі всіх в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2017. № 30. Ст. 1.

2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта в контексті реалій сьогодення. URL: http://slovjanochka.at.ua/publ/inkluzivna_osvita_v_konteksti_realij_sogoden-nja/1-1-0-53.

3. Таланчук І. В. Історичні аспекти адміністративно-правового регулювання освіти інвалідів / І. В. Таланчук // Інформація і право. — 2014. — № 2. — С. 79–87.

ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЯК УСПІШНИЙ ФАКТОР ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Антоненцька Наталія Борисівна

*к. мед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії,
фізичної культури і спорту*

Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Веретко Ірина Андріївна

*старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії,
фізичної культури і спорту*

*Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»
hist_ukraine@ukr.net*

Анотація. У тезах висвітлені результати досліджень готовності педагога загальноосвітнього навчального закладу до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Основна увага приділена визначенню ключових аспектів у роботі з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. На основі отриманих даних з'ясовано засоби формування готовності педагога до роботи інклюзивному навчальному закладі.

Ключові слова: інклюзивна освіта, професійна готовність, діти з особливими освітніми потребами.

Anotation. The article highlights the results of studies of a teacher readiness of an educational institution to work with children with special educational needs in terms of inclusive education. The main attention is paid to identifying key aspects of working with children with special needs. Based on the data the ways of formation of teacher's readiness to work in inclusive school were found.

Key words: inclusive education, vocational readiness, children with special educational needs.

Наше сьогодення — це зміна ціннісних орієнтирів у світі, визнання особливості кожної дитини, обумовлене зміною освітньої парадигми на гуманістичну «освіта для всіх, школа для всіх».

Освіта є найвагомішою і найбільш проблемною сферою у житті дітей з особливими освітніми потребами (далі — з ООП). Вона виступає ніби індикатором кола інших проблем, адже, як лакмусовий папірець, виявляє такі проблеми, як: доступність архітектурних споруд, транспортування дітей з ООП, їхня комунікаційна обмеженість, матеріальне забезпечення, працевлаштування у майбутньому. У зв'язку зі змінами в освіті змінюється і вимоги до навчальних закладів. Зокрема, з'явилося таке поняття як «інклюзивний заклад». У посібнику «Інклюзивна школа: особливості організації та управління» воно визначається так: «інклюзивний заклад» — це заклад освіти, який забезпечує інклюзивну модель освіти як систему освітніх послуг, зокрема: адаптує навчальні програми та плани, фізичне середовище, методи та форми навчання; використовує існуючі в громаді ресурси; залучає батьків; співпрацює з фахівцями для надання послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей; створює позитивний мікроклімат у шкільному середовищі.

Саме в цьому напрямку особлива роль належить інституту післядипломної педагогічної освіти, оскільки головною метою системи післядипломної освіти є: підвищення фахової кваліфікації педагогів; ознайомлення освітянського загалу з новітніми досягненнями методики навчання і виховання; поглиблення і розширення соціально-економічних знань учителів усіх предметів.

Вирішальною умовою інклюзивної освіти дітей з ООП є створення інклюзивного простору, який, насамперед, передбачає наявність як спеціально підготовлених педагогів, так і спеціально підготовленого освітнього середовища, матеріально-технічного забезпечення. Особливу увагу, на нашу думку, треба звертати на підготовку педагогічних працівників. Забезпечення освітнього процесу кваліфікованими кадрами передбачає наявність у педагогів готовності до роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. Це мають бути педагоги, які приймають нову систему цінностей, творчо реалізують нові технології навчання, здатні вирішити проблему соціалізації дітей з ООП, володіють методами психолого-педагогічної діагностики, стабільно прагнуть до високих результатів у своїй професійній діяльності, знають специфіку освітніх програм, володіють методиками і технологіями навчання дітей з ООП, ефективно взаємодіють як у самому закладі, так із оточуючим соціумом.

Процес формування професійної готовності вчителя до інклюзивного навчання — процес складний і багатоплановий, який

відбувається протягом усього життя вчителя та розв'язується за допомогою школи, методичної служби, психологічного супроводу. Варто наголосити, що без позитивного ставлення педагога до дитини з ООП будь-які спроби залучення її до загальноосвітнього навчального простору приречені на невдачу.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ

Артеменко Богдан Ігорович

II курс, група МН-19-1, спеціальність «Менеджмент»

Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

Науковий керівник: Кондукоцова Н. В., к. е. н.

Анотація. У тезах проаналізована сучасна нормативно-правова база щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні. Наголошується на необхідності розробки і проектування змін в системі освіти. У тезах розкрито базове поняття інклюзивної освіти, а саме «інклюзивна освіта». Охарактеризовано моделі соціальної політики провідних країн світу. У тезах досліджено зарубіжний і вітчизняний досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання у закладах освіти.

Annotation. The abstracts analyze the current legal framework for the development of inclusive education in Ukraine. Emphasis is placed on the need to develop and design changes in the education system. The theses reveal the basic concept of inclusive education, namely «inclusive education». Models of social policy of the leading countries of the world are characterized. The abstracts study foreign and domestic experience in implementing integrated and inclusive education in educational institutions.

Протягом останнього десятиліття вітчизняні науковці присвячують свої праці дослідженням проблеми залучення дітей з особливими потребами до навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, їх реабілітації та соціалізації до суспільних норм. Широке вживання терміну «діти з особливими потребами» зініціювала Саламанкська декларація, опублікована у 1994 р. Тут подано його основне визначення «особливі потреби». Воно стосується всіх дітей і молодих людей, чий потреби залежать від різної фізичної чи розумової недостатності або труднощів, пов'язаних з навчанням. Чимало дітей мають труднощі в навчанні, відтак — спеціальні освітні потреби на певних етапах свого навчання в школі [1].

Інклюзивна освіта сьогодні з повним правом може вважатися одним із пріоритетів державної освітньої політики України. Перехід до неї зумовлений вже тим, що наша країна ратифікувала Конвенції ООН в області прав дітей та прав інвалідів [2].

Інклюзивна освіта — це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісного навчання шляхом організації діяльності в освітніх установах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей. Визначення оптимальних шляхів і засобів впровадження інклюзивного навчання базується на основі відповідного нормативно-правового, навчально-методичного, кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення [3, 27].

На сьогодні спеціальна освіта в Україні має складну, розгалужену й диференційовану систему навчально-виховних закладів, реабілітаційних і медико-педагогічних центрів, навчально-виховних комплексів, спеціальних класів при середніх закладах освіти тощо. Розвиток системи спеціальної освіти спрямований на подальшу диференціацію і вдосконалення діючої мережі корекційних закладів, відкриття нових типів закладів, у яких надаватиметься комплексна допомога й підтримка дітям із особливими потребами, а також із залученням цих дітей в загальноосвітню школу» [4].

У сучасній світовій освітній політиці, як підтверджує аналіз науково-педагогічних джерел і міжнародних нормативно-правових документів, визначається кілька підходів до надання освіти дітям з обмеженими можливостями здоров'я. Основні з них: — мейнстрімінг — (загальний потік) передбачає розширення соціальних контактів між дітьми з обмеженими можливостями здоров'я та їхніми однолітками; — інтеграція — (цілий) зусилля, спрямовані на введення дітей з особливими освітніми потребами у регулярний освітній простір.

Україна приєдналась у 2010 році до Конвенції про права інвалідів, прийнятої ООН в 2006 році, в якій проголошено обов'язок держав-учасниць Конвенції забезпечувати інклюзивна освіта на всіх рівнях і навчання протягом усього життя. Конвенцію ратифікували 79 держав, вона стала першою міжнародною угодою, що зобов'язує захищати права інвалідів». 16 січня 2018 Петро Порошенко підписав закон № 2249-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України». Цим рішенням було виведено з ужитку слово «інвалід» [5].

За даними Міністерства соціальної політики, кількість людей з інвалідністю в відносних показниках збільшилася вдвічі порівняно

з 1990 роком. Якщо в 1990 їх налічувалося 3% населення, то сьогодні кількість людей з особливими потребами в Україні сягає 6% (близько 3 млн.), з яких понад 165 тисяч — діти. Головна проблема для цієї категорії населення — вільний доступ до всіх можливостей сучасної цивілізації, починаючи з вільного пересування по місту і закінчуючи освітою та працевлаштуванням.

Включення дітей з особливими потребами в масові освітні установи передбачає спеціалізовану корекційну допомогу і психологічну підтримку, завданням яких є контроль за розвитком дитини, успішність його навчання, надання допомоги у вирішенні проблем адаптації в середовищі здорових однолітків [4, 237].

5 липня 2017 року було підписано Закон «Про інклюзивну освіту». Цим законом закріплюється право на освіту осіб з особливими освітніми потребами та надається їм можливість здобувати освіту в усіх навчальних закладах, в тому числі безкоштовно в державних і комунальних навчальних закладах, незалежно від «встановлення інвалідності». Також передбачається можливість введення дистанційної та індивідуальної форми навчання; надається можливість особам з особливими освітніми потребами отримати психолого-педагогічну та корекційно-розвиваючу допомогу, створити для таких осіб інклюзивні та спеціальні групи (класи) в загальноосвітніх навчальних закладах.

Спираючись на системно-структурний і функціонально-цільовий варіанти системного підходу при аналізі процесу впровадження освітньої інтеграції в нашій країні, можна відзначити, що з двох організаційно-адміністративних моделей цього процесу, які існують у світовій практиці (модель «Поглинання» і модель «Співіснування»), Україна, як і США, обрала модель — «Поглинання», в якій порушений фундаментальний принцип освітньої інтеграції — свобода вибору місця навчання. Більшість європейських країн (а також Японія) реалізують іншу модель — «Співіснування», не нехтуючи ключовими ідеями освітньої інтеграції. Остання зі згаданих моделей дає дітям з особливостями психофізичного розвитку можливість вибору освітнього закладу, який якомога повніше сприяв би їхньому розвитку.

Список використаних джерел

1. Саламанська декларація та рамки дій щодо освіти осіб з особливими потребами Прийнята всесвітньою конференцією щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами: доступ і якість 7–10 червня Саламанка, Іспанія 1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94 (Дата звернення: 23.10.2020).

2. Данілавичюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К. : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 287 с.

3. Адаптована конвенція ООН щодо осіб з особливими потребами. Нью-Йорк, 13 грудня 2006 р. URL: www.osmhi.org/index.php?page=200&news=401&pages (Дата звернення: 24.10.2020).

4. Гевко І. В. Значення інноваційних технологій при здійсненні інклюзивної освіти. Педагогічний альманах: збірник Комунального вищого навчального закладу Херсонська академія неперервної освіти Херсонської обласної ради. Херсон, 2018. Випуск № 37. С. 236–240.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України. Закон України від 19.12.2018 р. № 2249-VIII. Відомості Верховної Ради. 2018. № 6–7. ст. 43.

6. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна» : колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін. ; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ : Університет «Україна», 2018. 481 с.

7. Таланчук І. В. Історичні аспекти адміністративно-правового регулювання освіти інвалідів / І. В. Таланчук // Інформація і право, 2013. — № 2 (11). — С. 79–87.

ОСОБЛИВІ ШКОЛИ НІМЕЧЧИНИ

Бабасва Олена Володимирівна

II курс, група МФП19, спеціальність «Філологія (переклад)»

Полтавський інститут економіки і права

Науковий керівник: Рябокін Н. О., к. ф. н., доцент

Анотація. У даних тезах розглянуті особливі школи в Німеччині. Описані школи для розвитку мовлення, навчальних навичок, для розумового та емоційно-соціального розвитку. З'ясовано, що ці школи базуються на трьох принципах: індивідуалізація, диференціація та комплексне цілісне навчання. Та мають три різні навчальні плани: план звичайної початкової школи, план для дітей зі складностями в навчанні та план для розумового розвитку дітей. Встановлено, що такі школи допомагають особливим дітям знайти себе всупереч їхнім обмеженням.

Ключові слова: спеціальні школи, індивідуалізація, диференціація, комплексне цілісне навчання.

Annotation. These theses consider special schools in Germany. Schools for speech development, learning skills, for mental and emotional and social development are described. These schools have been found to be based on three principles: individualization, differentiation, and integrated holistic

learning. But they have three different curricula: a regular primary school plan, a plan for children with learning disabilities and a plan for children's mental development. Such schools have been found to help special children find themselves in spite of their limitations.

Key words: special schools, individualization, differentiation, complex integral training.

Поруч з інклюзивними школами в Німеччині існують і спеціальні школи, які упродовж останніх років перейменували в більш «позитивний» спосіб.

Раніше такі школи називалися *Sonderschule für körperlich Behinderte* (від *sondern* — відділяти, сортувати, тобто школа особлива, яка виключає, та *für körperlich Behinderte* — «для дітей-інвалідів із порушення опорно-рухомого апарату»). Сьогодні такі школи називаються *Förderschule* (від *fördern* — сприяти розвитку, підтримувати), — тобто «школа, яка сприяє фізичному та моторному розвитку».

Існують школи для розвитку мовлення, навчальних навичок, для розумового та емоційно-соціального розвитку тощо.

У цій школі вчать діти з фізичними обмеженнями, подеколи найважчими, а також діти розумовими обмеженнями. Шкільна програма базується на трьох принципах: індивідуалізація, диференціація та комплексне цілісне навчання. Залежно від здібностей, діти мають три різні навчальні плани: план звичайної початкової школи, план для дітей зі складностями в навчанні та план для розумового розвитку дітей.

Навіть діти із численними обмеженнями отримують завдання. Завдання для цих дітей різні, але їхні зусилля приблизно однакові.

У цій школі в кожному класі з 8—12 дітей працюють по два спеціальних педагоги. У найскладніших дітей є індивідуальний помічник. У школі працює також і медичний персонал, фізіо- та ерготерапевти, логопед, психолог та лікар, а також практиканти.

Трапляється так, що на 8 дітей у класі 3—4 дорослих. Усі діти мають індивідуальні плани, кожен працює у своєму ритмі, але цілісно, із залученням усіх органів чуттів. Зайве говорити, що школа має найсучасніше обладнання, є ландшафти для стимуляції руху, кабінети для терапії, місця відпочинку та навіть басейн.

Усіх дітей привозять до школи на шкільних міні-автобусах. Батьки платять лише за харчування, решти послуг — за рахунок держави. *Можна уявити, скільки все це коштує — саме тому «інклюзивне»*

навчання вигідніше державі, і саме тому з нею так поспішають. Дедалі більше спеціалізованих «особливих» шкіл закривають.

Мета такої школи — не лише навчальна, але й соціальна: треба розвинути дітей практичні навички, самостійність, упевненість у собі, соціальні компетенції. Такі школи допомагають особливим дітям знайти себе всупереч їхнім обмеженням.

ПИТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

Бусняк Надія Андріївна

III курс, група ЖР-17-1, спеціальність «Журналістика»

Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна»

Науковий керівник: Денисенко В. А., доктор історичних наук, доцент кафедри журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування

Анотації. Мета роботи: Вирішення проблеми навчання людей з інвалідністю.

Незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, кожна людина має право на повноцінне життя, освіту, якість якої не відрізняється від якості освіти решти людей.

Впровадження інклюзивної освіти, в свою чергу, сприяє формуванню суспільної уваги та поваги до розмаїття та унікальності кожної дитини, що, у свою чергу, забезпечує кращу якість освіти для всіх на засадах партнерства і толерантності.

Annotation. To solve the problem of educating people with disabilities.

Regardless of the state of health, the presence of a physical or intellectual disability, everyone has the right to a full life, education, the quality of which does not differ from the quality of education of other people.

The introduction of inclusive education, in turn, contributes to the formation of public attention and respect for the diversity and uniqueness of each child, which, in turn, provides a better quality of education for all on the basis of partnership and tolerance.

Мета роботи: Вирішення проблеми навчання людей з інвалідністю.

Кожна дитина — особлива, але є діти, про яких говорять «особливі» не для того, щоб підкреслити унікальність здібностей, а задля того, щоб відмітити ті особливі потреби, які відрізняють їх від інших дітей. Незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи

інтелектуального порушення, кожна людина має право на повноцінне життя, освіту, якість якої не відрізняється від якості освіти решти людей. Саме цей принцип є основним в організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. На сучасному етапі термін «інклюзивне навчання» є новим для нашого суспільства, тому що протягом тривалого періоду існував принцип, що дітям з ООП слід навчатися в спеціалізованих закладах освіти. Вони були позбавлені можливостей отримувати освіту поруч зі своїми однолітками, сусідами, рідними з нормальним розвитком, їм відмовляли у зарахуванні до закладів загальної середньої освіти та доступі до загальноосвітньої навчальної програми. Фактично, такі діти зростали дезадаптованими до соціуму.

Проблему навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами та шляхи її вирішення в Україні досліджували А. Колупаєва, М. Сварник, В. Синьова, Н. Софій, А. Шевцова та ін. У своїх працях вони зазначають потребу у зміні підходів до організації надання освітніх послуг дітям з ООП та необхідності впровадження нових форм освіти, які сприятимуть їх інтеграції у суспільство. Серед них особливої уваги заслуговує інклюзивна освіта.

Значну увагу роботі з дітьми з особливостями психофізичного розвитку приділяв і великий український педагог Василь Сухомлинський. Зокрема, він відзначав: «Вчити і виховувати таких дітей треба у масовій загальноосвітній школі: створювати для них якісь спеціальні навчальні заклади немає потреби. Ці діти не є потворними, а найкрихітніші, найніжніші квіти в безмежно різноманітному квітнику людства». Ці слова є не що інше, як передбачення інклюзивної освіти.

Враховуючи вимоги часу та з метою забезпечення права осіб з ООП на освіту законодавцями були внесені зміни до Закону України «Про освіту» та розроблена і затверджена концепція «Нової української школи». Цими документами визначено, що одним із напрямків реформування освітньої галузі в Україні є впровадження інклюзивної освіти. Засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є:

- забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності;

- розвиток інклюзивного середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами».

Закон України «Про освіту» вперше і чітко прописує поняття інклюзивне середовище. Це «сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей». Тобто це має бути комфортне середовище, в якому всі діти разом навчаються, а школа готова у будь-який час прийняти кожну дитину, прагнучи створити максимально сприятливі умови для розвитку її потенціалу.

Необхідними умовами формування інклюзивного середовища у закладах загальної середньої освіти є:

- ресурсне забезпечення потреб інклюзивної освіти: нормативно-правове, програмно-методичне, інформаційне, матеріально-технічне;

- подолання соціальних бар'єрів у свідомості вчителів, їх страху через те, що вони не справляться, що у них немає відповідного досвіду роботи з дітьми з особливими освітніми потребами бо, по суті, їх ніхто не вчив і не націлював на такого роду діяльність раніше. Крім цього, вчителів лякають можливі проблеми, які пов'язані зі здоров'ям дітей, реакція учнів та батьків на «новеньких у класі», проблеми дисципліни, уваги, організованості та згуртованості класного колективу;

- створення універсального дизайну та розумних пристосувань у закладах освіти, що має на меті забезпечення особистісно-орієнтованого навчання, в якому може реалізуватися та досягти ситуації успіху кожна дитина, незалежно від її можливостей (адаптація і модифікація навчальних програм, навчальних матеріалів, методики їх подачі, адаптація і модифікація оцінювання навчальної діяльності, тощо);

- впровадження педагогіки партнерства, яка передбачає спілкування всіх учасників навчального процесу, їх командну взаємодію на досягнення результату, що веде до встановлення сприятливого соціального та емоційного клімату в класному колективі;

- створення безбар'єрного фізичного простору, у якому діти могли б безпечно пересуватись та комфортно почувати себе (ліфти, пандуси, підйомники, відповідне освітлення, шумоізоляція, тощо).

Практика доводить, що усі діти можуть успішно навчатись, перебуваючи в інклюзивному середовищі. Водночас, присутність дітей з особливостями в класі ніяк не створює менш сприятливі соціальні умови для решти дітей, від цього мають користь всі. Діти з особливими потребами інтегруються в соціум, стають більш комунікативними, вони мають можливість навчатись за більш складною

програмою ніж ті діти, що перебувають у спецзакладах та можуть продовжити навчання, отримавши документ про закінчення закладу загальної середньої освіти. Діти без обмежених можливостей, будучи партнерами при виконанні навчальних завдань, виконуючи роль лідера чи наставника в групі, підвищують самооцінку, поглиблюють і закріплюють знання. Всі діти, перебуваючи в інклюзивному середовищі, вчатьс я толерантності у відносинах з однолітками, навчаються бачити передусім людину, а не її ваду чи обдарованість, поважати людей з відмінностями.

Важлива роль у формуванні інклюзивного освітнього середовища, підвищення рівня обізнаності суспільства з питань інклюзії, розуміння переваг та розвитку позитивного ставлення до впровадження інклюзивної освіти батьків, відводиться і фахівцям новостворених інклюзивно-ресурсних центрів, які мають проводити інформаційно-просвітницьку діяльність серед громадськості, надавати методичну допомогу педагогічним працівникам закладів освіти щодо організації надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг. Безпосередньо педагогічні працівники Центрів мають брати участь у командах супроводу закладів освіти, у створенні індивідуальних програм розвитку дітей з особливими освітніми потребами, а, надаючи звіт про комплексну оцінку психолого-педагогічного розвитку дитини, безпосередньо визначати її подальший освітній маршрут та саме ті розумні пристосування, які мають бути забезпечені задля реалізації її права на освіту.

Створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти — це та складова гуманітарної політики держави, яка свідчить наскільки її суспільство готове свідомо захищати невід’ємні права людини та яка сьогодні поступово входить у освітній процес України. Впровадження інклюзивної освіти, в свою чергу, сприяє формуванню суспільної уваги та поваги до розмаїття та унікальності кожної дитини, що, у свою чергу, забезпечує кращу якість освіти для всіх на засадах партнерства і толерантності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту»// Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2017. — № 30, ст. 1
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» № 545 від 12 липня 2017 р. (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018) // Урядовий кур’єр. — 2017. — № 137.

3. Выготский Л.С. Коллектив как фактор развития аномального ребенка / Л. С. Выготский / Вопросы дефектологии. — М. — 1991. — № 1. — С. 14–18.
4. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта в контексті реалій сьогодення / Алла Колупаєва [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://slovjanos-hka.at.ua/publ/inkluzivna_osvita_v_konteksti_realij_sogodennja/1-1-0-53
5. Сухомлинський В.А. Избранные произведения: У 5 т. — К., 1979. — 1980.
6. Давиденко, Г. Вплив інтеграційних процесів на гармонізацію стандартів України та ЄС [Текст] / Ганна Давиденко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. — 2019. — Вип. 3. — С. 62–73.

РАННЯ ІНТЕГРАЦІЯ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Головач Ігор Валерійович

II курс, СПО-19-Ім, спеціальність «Спеціальна освіта»

Луцький інститут розвитку людини університету «Україна»

Науковий керівник: Кліш І. С., к. наук з фіз. вих. і спорту, доцент

Анотація. У тезах висвітлено основи інклюзивного навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку, яке може здійснюватись за різними формами інтеграції, зокрема: повної, комбінованої, часткової та тимчасової. Інклюзивна система потребує створення належних умов для навчання, спеціальних програм, підручників, посібників, педагогічних і психологічних послуг. Для досягнення ефективності в інклюзивному навчанні важливо змінити психологію вчителя, здорових дітей та їх батьків стосовно сприйняття дитини з особливими потребами.

Annotation. In theses bases of інклюзивного studies of children are reflected with the features of психофізичного development, which can be carried out after the different forms of integration, in particular: complete, combined, partial and temporal. Inklyuzivna the system needs creation of the proper terms for studies, special programs, textbooks, manuals, pedagogical and psychological services. For achievement of efficiency in інклюзивному studies it is important to change psychology of teacher, healthy children and their parents in relation to perception of child with the special necessities.

Демократичні процеси в Україні відкрили нові перспективи змін у системі спеціальної освіти. Це пов'язано з переосмисленням ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку. Сьогодні у батьків і дітей з'явилася можливість вибору різних форм

навчання, зокрема: домашнього, у школі-інтернаті, навчально-реабілітаційному центрі, спеціальній школі, спеціальному класі при загальноосвітній школі, в дошкільному закладі, у формі екстернату [Ткачова В. В., 2000].

Досвід європейських країн і вітчизняний, зокрема, свідчить про те, що більшість дітей з особливими потребами може навчатися в загальноосвітніх школах за моделлю інклюзивної освіти, яка передбачає усунення організаційних та психологічних перешкод і створення належних умов для навчання, зокрема безперешкодного доступу до навчальних приміщень, навчальних програм, засобів колективного користування, підручників, навчально-дидактичних посібників та соціально-педагогічних і психологічних послуг. Інклюзія потребує індивідуального підходу до кожної конкретної дитини залежно від особливостей і специфіки проблем її розвитку. Так, Саламанська декларація щодо принципів, політики та практичної діяльності у сфері освіти осіб з особливими потребами (прийнята на Всесвітній конференції 8–20 липня 1994 р.) визначає важливість інклюзивної форми навчання як такої, що дає змогу дитині бути включеною в загальну діяльність з іншими дітьми. Незалежно від здібностей кожна дитина має право на спілкування та право бути почутою; потребує розуміння, підтримки і дружби однолітків. Подолання негативного ставлення суспільства до людей з особливими потребами дасть змогу забезпечити кожній дитині місце в соціумі, дошкільному закладі, в школі, гуртку, секції, в позашкільній установі [Чубарук О., 2006].

Інклюзивне навчання може здійснюватись за однією з форм. Так, за формою *повної інтеграції* діти по 1–3 особи залучаються до спільного навчання зі здоровими однолітками, тобто включені до звичайних класів (груп) загальноосвітнього (дошкільного) навчального закладу. Вони мають одержувати корекційну допомогу за місцем навчання та проживання. За формою *комбінованої інтеграції* діти з близьким до норми рівнем психофізичного розвитку по 1–3 особи долучаються до звичайних класів (груп); у процесі навчання вони постійно одержують допомогу вчителя-дефектолога (асистента вчителя). За формою *часткової інтеграції* діти, які неспроможні на рівні зі здоровими однолітками оволодіти освітнім стандартом, лише на частину дня долучаються до загальноосвітніх класів (груп) по 1–3 особи. За формою *тимчасової інтеграції* діти з особливостями психофізичного розвитку об'єднуються зі здоровими однолітками

2–4 рази на місяць для проведення спільних виховних заходів. Повна і комбінована форми інтеграції прийнятні для дітей з високим рівнем психофізичного і мовленнєвого розвитку; часткова і тимчасова застосовується для дітей з нижчим рівнем розвитку, зокрема для тих, які мають порушення інтелекту [Шевцов А. Г., 2004]. Досвід вітчизняних освітян дає підстави стверджувати, що в інклюзивних класах можуть навчатися діти з порушеннями опорно-рухового апарату, з церебральними паралічами, наслідками поліомієліту, вродженими і набутими деформаціями опорно-рухового апарату, аритрогрипозом, хондродистрофією, міопатією; з порушеннями слуху, мовлення, зору, затримкою психічного розвитку, з обмеженими можливостями розумового розвитку.

Проаналізувавши низку наукових джерел, ми прийшли до висновку, що запровадженню інклюзивного навчання в освітніх закладах перешкоджає низка проблем, зокрема: відсутність гнучкого фінансування з боку держави; трудність раннього виявлення відхилень у розвитку дитини; відсутність психологічної готовності дитини та її батьків до навчання спільно зі здоровими дітьми; брак навчальних матеріалів, обладнання, технічних засобів навчання в загальноосвітніх школах; непристосованість приміщень для особливих потреб дітей тощо. Найголовніше, на нашу думку, що треба зробити на шляху до запровадження інклюзивної освіти — усвідомити те, що школа існує для дитини, а не дитина для школи. Дуже важливо подолати неадекватні установки та стереотипи по відношенню до дітей з особливими потребами, надати їм можливість самоутвердитись та самореалізуватись.

Список використаних джерел

1. Ткачова В. В. Психокоррекционная работа с матерями, воспитывающими детей с отклонениями в развитии / В. В. Ткачова. — М., 2000. — 234 с.
2. Чубарук О. Навчання учнів з особливостями психофізичного розвитку / О. Чубарук, Т. Луценко // Дефектоолог. — 2006. — № 1. — С. 14–28.
3. Шевцов А. Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з інвалідністю: монографія / А. Г. Шевцова. — К.: НТІ Інститут соціальної політики, 2004. — 234 с.
4. Таланчук П. М., Кольченко К. О., Нікуліна Г. Ф. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі: навчально методичний посібник. К.: Соцінформ. 2004. 128 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Гомонова Катерина Сергіївна

II курс, група ЗСО-19-1-тк, спеціальність 016 Спеціальна освіта

Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини

Університету «Україна»

Науковий керівник: Старєва А.М., к.пед.н., доцент

nvozik20@ukr.net

Анотація. *Стаття присвячена теоретичним засадам проблеми розвитку зв'язного мовлення у дітей молодшого шкільного віку з затримкою психічного розвитку. Автор акцентує увагу на особливостях цього розвитку в учнів із даною нозологією.*

Annotation. *The article is devoted to the theoretical foundations of the problem of development of coherent speech in children of primary school age with mental retardation. The author emphasizes the peculiarities of this development in students with special educational needs.*

Теоретичні засади проблеми розвитку зв'язного мовлення стали предметом дослідження багатьох учених (М. Львов, О. Горошковська, Г. Лідман-Орлова, Т. Рамзаєва, Т. Ладиженська, А. Каніщенко, О. Мельничайко, М. Пентиліук, А. Венгер, П. Блонський, Л. Виготський, Л. Войтко, Д. Ельконін, О. Леонтьєв, Р. Лурія, Г. Люблінська, В. Біль, інші). Формування мовної компетентності у школярів із затримкою психічного розвитку (далі — ЗПР) передбачає, перш за все, розвиток мовлення, оскільки саме так трансформується логіка мислення дитини, визначається успішність когнітивного та емоційного розвитку (Л. Вавіна, Т. Власова, Т. Вісковатова, А. Колупаєва, В. Лубовський, Т. Сак, Є. Соботович, В. Тарасун, С. Шевченко, М. Шеремет та ін.).

Зв'язне мовлення — складне системоутворююче поняття, регулюючою ознакою якого є комунікативна компетентність, яка допомагає індивіду орієнтуватися у різноманітних комунікативних ситуаціях. Відтак, розвиток зв'язного мовлення розглядається вченими як засіб формування соціально активної особистості і, відповідно, має ґрунтуватися на комплексному компетентнісному підході [2].

Розвиток зв'язного мовлення — провідний принцип навчання рідної мови в початкових класах. Він охоплює всі сторони мовлен-

невої діяльності учнів. Державним стандартом передбачається набуття учнями початкових класів елементарних знань про мовлення (усне і писемне, діалогічне і монологічне; про особливості висловлювань, обумовлені їх комунікативними завданнями, ситуацією спілкування). Однак найважливішим завданням є розвиток умінь здійснювати всі види мовленнєвої діяльності, про що й наголошується в державному стандарті. Робота над правильною вимовою, чіткістю й виразністю усного мовлення, над збагаченням словника, правильним і точним вживанням слова, над словосполученням і зв'язним висловлюванням, над орфографічно грамотним письмом має стати основою кожного уроку [1].

Діти молодшого шкільного віку оволодівають умінням дібрати заголовок і розпочати розповідь. Складніше для них розгорнути хід подій, включити моменти опису зовнішності героя, природи. Для дітей важко зробити висновок. Тому вчителю на ці суттєві моменти потрібно звернути увагу при навчанні дітей розповіданню.

Провідним завданням у цій роботі є формування вмій висловлюватися в усіх доступних для них формах, типах і стилях мовлення. Робота над цим завданням, розпочинається вже в першому класі на уроках грамоти.

Відома дослідниця Н. Гавриш вважає, що формування зв'язного мовлення шестирічних дітей охоплює такі структурні компоненти, як: а) мовленнєва компетенція як одна з ключових базисних характеристик особистості; б) мовленнєвий розвиток, тобто формування певних мовленнєвих умінь та навичок, що забезпечують функціонування мовлення; в) навчання мови, пов'язане з певним обсягом елементарних знань про мову й мовлення, які формуються на основі мовного чуття й водночас зумовлюють цей розвиток; г) мовленнєве виховання, метою якого є виховання мовленнєвої культури особистості. Під «навчанням мовленню» науковці розуміють граматичну, лексичну, синтаксичну сформованість мовлення молодших школярів, яка досягається на уроках мови, читання та інших навчальних предметів.

До «мовленнєвої компетенції» відносять: структурність, когнітивність мовлення дітей. «Мовленнєве виховання» враховує мовленнєві здібності, етикетну лексику.

У контексті розвитку зв'язного мовлення молодших школярів із ЗПР означена проблема має певну специфіку, що визначається особливостями їхнього мовленнєво-комунікативного розвитку,

зумовленого, здебільшого, функціональними порушеннями, соціальним станом розвитку дитини.

Сучасні дослідження (Н. Бастун, Т. Власова, Т. Ілляшенко, В. Ковальов, К. Лебединська, М. Певзнер, Т. Сак, О. Слепович, В. Тарасун та ін.) вказують на такі особливості психічного розвитку дітей із ЗПР, як труднощі в оволодінні елементарною грамотою; формуванні елементарних розумових операцій, читання, письма, лічби; легкі порушення мнемічної, інтелектуальної та мовленнєвої діяльності; емоційно-вольової регуляції поведінки; самоконтролю; зниження працездатності, пам'яті, уваги, мислення, мовних функцій.

Затримка психічного розвитку — складне поліморфне порушення, при якому страждають різні компоненти психічної та фізичної діяльності. Дітям цієї категорії властиві певні розлади здатності до абстрактного та наочно-образного мислення, недостатня сенсомоторна координація, загальна моторна повільність, неорганізованість, імпульсивність, недостатня цілеспрямованість, слабка мовна регуляція, спонтанна активність в усіх видах діяльності.

Розмовно-побутове мовлення учнів із ЗПР мало відрізняється від норми, але становить здебільшого ситуативний характер. Поза ситуацією не зрозумілим стає монологічне мовлення таких учнів. У них лише починається перехід до контекстного мовлення.

Молодші школярі цієї категорії перебувають на значно нижчій сходинці формування монологічного мовлення, ніж діти, які розвиваються нормально. Це пов'язано, насамперед, з несформованістю формуючої функції мовлення, незрілістю операцій програмування та граматичного структурування, недорозвитком пізнавальної сфери (І. Марченко, Л. Савчук, О. Слепович, С. Шевченко та ін.).

Тож, одним із важливих питань у спеціальній педагогіці залишається формування зв'язного мовлення в дітей з затримкою психічного розвитку, що, у свою чергу, формує подальшу освітню траєкторію дитини, її успішну соціалізацію та комунікацію. Процес інтенсивного формування зв'язного мовлення в дітей відбувається на етапі початкової школи. Тому важливим і доречним є подальші методичні розвідки у контексті заявленої проблеми.

Список використаних джерел

1. Каніщенко А. П. Уроки розвитку зв'язного мовлення в початкових класах. Посібник для вчителя / А. П. Каніщенко. — К. : Рута, 2000. — 128 с.
2. Кашуба Л. В. Інноваційні освітні технології : ідеї, пошуки, впровадження / Л. В. Кашуба, А. А. Кендюхова // Дидактичні та соціально-психоло-

гічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі : [наук.-метод. зб. / за ред. : В. І. Бондаря, В. В. Засенка]. — К., 2006. — Вип. 7. — С. 30–33.

3. Таланчук П. М. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребамим : тези доповідей / Петро Михайлович Таланчук. — К. : Університет «Україна», 2007. — 484 с.

РОЛЬ ТА МОЖЛИВОСТІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ У СОЦІАЛЬНІЙ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Загуміна-Візер Я. Ю.

6М курс, група СПО-19-1м, спеціальність «Спеціальна освіта»

Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

Науковий керівник: Литовченко О.В., к.пед.н., доцент

Анотація. Публікація висвітлює загальні результати емпіричного дослідження особливостей роботи асистента вчителя та його ролі у соціальній адаптації дітей в умовах інклюзивного закладу. У дослідженні взяли участь 20 респондентів — учасники команди супроводу дитини, що перебуває на інклюзивному навчанні в умовах середнього загальноосвітнього закладу. Результати узагальнено за чотирма критеріями: 1. Показники успішності навчання дитини з ООП. 2. Наявність успіхів у соціальній адаптації дитини з ООП в умовах навчання в інклюзивному класі за умови наявності асистента вчителя. 3. Покращення ситуації стосовно адаптації, соціалізації та розвитку всіх дітей, що навчаються в інклюзивному класі. 4. Ступінь ефективної взаємодії всіх членів команди супроводу дитини з ООП.

Annotation. The publication highlights the general results of an empirical study of the features of the teacher's assistant and his role in the social adaptation of children in an inclusive institution. The study involved 20 respondents — members of the team accompanying a child who is in inclusive education in a secondary school. The results are summarized according to four criteria: 1. Indicators of success of a child with SEN. 2. The presence of success in the social adaptation of a child with SEN in terms of learning in an inclusive classroom, subject to the presence of a teacher's assistant. 3. Improving the situation regarding adaptation, socialization and development of all children studying in an inclusive classroom. 4. The degree of effective interaction of all members of the team accompanying the child with SEN.

Посада *асистента вчителя* є відносно новою для української школи. Вона розглядається в контексті інклюзивної освіти, адже головне завдання асистента вчителя — допомагати вчителю навчати дітей з особливими освітніми потребами.

Важливим складником успішного функціонування інклюзивної системи освіти є командний підхід. З огляду на це роль асистента вчителя є значимою в забезпеченні успішного освітнього процесу: для учителів, дітей з особливими освітніми потребами та їхніх батьків і решти дітей у класі.

Саме база інклюзивної школи надає широкі можливості до розкриття ролі та можливостей посади асистента вчителя у соціальній адаптації дітей в умовах інклюзивного закладу.

У межах нашого дослідження розроблено програму та проведено емпіричне дослідження особливостей роботи асистента вчителя та його ролі у соціальній адаптації дітей в умовах інклюзивного закладу. У дослідженні взяли участь 20 респондентів — учасники команди супроводу дитини, що перебуває на інклюзивному навчанні в умовах середнього загальноосвітнього закладу (Спеціалізована школа № 106, м. Київ).

Для вирішення задач дослідження розроблено *анкету для команди супроводу дитини*, що перебуває на інклюзивному навчанні в умовах закладу загальної середньої освіти. Критеріями оцінювання визначено:

1. Показники успішності навчання дитини з ООП.
2. Наявність успіхів у соціальній адаптації дитини з ООП в умовах навчання в інклюзивному класі за умови наявності асистента вчителя.
3. Покращення ситуації стосовно адаптації, соціалізації та розвитку всіх дітей, що навчаються в інклюзивному класі.
4. Ступінь ефективної взаємодії всіх членів команди супроводу дитини з ООП.

За результатами дослідження можемо узагальнити наступне:

1. Спостерігається покращення в навчанні дитини з ООП з переважної більшості предметів (75% респондентів вказують на те, що ситуація в навчанні дитини з ООП з появою асистента вчителя в інклюзивному класі змінилася на краще, 15% респондентів так не вважають, 10% — не могли визначитися). Це, на нашу думку, виключно завдяки налагодженій співпраці всіх спеціалістів команди. Саме командний підхід фахівців різного профілю дає нам змогу забезпечити задоволення усіх потреб конкретної дитини. Асистент

вчителя в даній команді відіграє роль провідника між дитиною, вчителем предметником, батьками, іншими учнями класу.

2. Можливо відзначити наявність успіхів у соціальній адаптації дитини з ООП в умовах навчання в інклюзивному класі за умови наявності асистента вчителя. Наявність асистента вчителя весь час поруч з дитиною з ООП на уроці однозначно дає змогу більш ефективно впливати на загальний розвиток такої дитини, стимулюючи, виправляючи й пом'якшуючи порушення розвитку та створюючи особливі умови для навчання, враховуючи, за допомогою спостережень асистента вчителя, як слабкі так і сильні сторони дитини.

3. Розкриваючи роль асистента вчителя в покращенні ситуації адаптації, соціалізації та розвитку всіх дітей, що навчаються в інклюзивному класі, можемо узагальнити, що це виявляється у своєчасній допомозі подолання труднощів взаємодії, комунікації та формуванню довірливих стосунків між учнями класу. У свою чергу, середовище, що побудоване на довірі, розумінні і взаємоповазі і дає ґрунт для подальшого успішного розвитку всіх дітей інклюзивного класу, без винятку.

4. Взаємодія асистента вчителя та вчителів предметників на уроці і в позаурочний час загалом є ефективною. Водночас, не зважаючи на те, що переважна більшість фахівців зазначає переваги такої взаємодії, ще існують внутрішні бар'єри по сприйняттю дитини з ООП і інклюзивного навчання загалом. Саме подолання цих бар'єрів є першочерговою задачею, на наш погляд, для психологічної служби закладу загальної середньої освіти, а також вчителя, асистента вчителя, психолога і соціального педагога, які також входять до команди супроводу.

ВІДХИЛЕННЯ У ПСИХОФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ І ВРАХУВАННЯ ЇХ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗНЗ

Матвійчук Вікторія Маноліївна

*старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії,
фізичної культури і спорту*

Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»

matviychuk2@i.ua

Анотація. У тезах розглядається врахування відхилення дітей і з порушеннями психофізичного розвитку здійснюється з урахуванням особливостей їхнього розвитку, використанням специфічних заходів та

організаційних форм навчальної роботи, залежно від характеру розладу. Учитель загальноосвітньої школи повинен бути готовим не тільки до професійно-педагогічної діяльності зі звичайними учнями, але й до корекційно-педагогічної роботи з дітьми, що мають психофізичні особливості.

Annotation. *The theses consider the deviation of children and with disorders of psychophysical development is carried out taking into account the peculiarities of their development, the use of specific measures and organizational forms of educational work, depending on the nature of the disorder. The secondary school teacher must be ready not only for professional and pedagogical activities with ordinary students, but also for correctional and pedagogical work with children with psychophysical features.*

Діти з особливими потребами мають відхилення від нормального фізичного чи психічного розвитку, зумовлені вродженими чи набутими вадами.

Залежно від типу порушення в Україні згідно з критеріями Міністерства освіти і науки виокремлюють 7 категорій дітей:

1. Із порушеннями слуху (глухі, оглухлі, зі зниженим слухом).
2. Із порушеннями зору (сліпі, осліплі, зі зниженим зором).
3. Із порушеннями інтелекту (розумово відсталі, із затримкою психічного розвитку).
4. Із мовленнєвими порушеннями.
5. Із порушеннями опорно-рухового апарату.
6. Зі складною структурою порушень (розумово відсталі і сліпі чи глухі, сліпоглухонімі та ін.).
7. Із емоційно-вольовими порушеннями та діти з аутизмом.

Розрізняють:

— вроджені розлади, спричинені порушенням живлення, гормональними розладами, резусною несумісністю груп крові матері та дитини, шкідливим впливом на плід генетичних факторів, інтоксикацій, інфекцій, травм, впливом медичних препаратів, алкоголю, наркотичних та отруйних речовин;

— набуті порушення, зумовлені, переважно, різноманітними шкідливими впливами на організм дитини під час народження та в наступні періоди розвитку (механічні ушкодження плоду, тяжкі пологи, пологова асфіксія, крововиливи у мозок, інфекційні захворювання тощо).

Навчання та виховання дітей і з порушеннями психофізичного розвитку здійснюється з урахуванням особливостей їхнього розвит-

ку, використанням специфічних заходів та організаційних форм навчальної роботи, залежно від характеру розладу.

Учитель загальноосвітньої школи повинен бути готовим не тільки до професійно-педагогічної діяльності зі звичайними учнями, але й до корекційно-педагогічної роботи з дітьми, що мають психофізичні особливості.

Педагог як суб'єкт педагогічної діяльності повинен також уміти управляти розвитком, навчанням і вихованням учня, своєчасно і результативно проводити корекцію педагогічного впливу на особистість дитини, його поведінку і відношення до навчального середовища.

Найважливіші корекційні вміння вчителя, в класі якого є діти з особливостями психофізичного розвитку:

- уміння бачити відхилення в розвитку дитини;
- спрогнозувати шляхи подальшого розвитку дитини з урахуванням наявного дефекту;
- враховувати в навчально-виховному процесі характерні для дітей з особливостями психофізичного розвитку їх потенційні можливості і використовувати їх для подальшого розвитку дитини;
- відбирати і застосовувати необхідні для навчання таких дітей методи, прийоми і засоби;
- створювати сприятливі умови виховання, навчання, розвитку і соціальної адаптації дітей з особливостями психофізичного розвитку для засвоєння ними інтелектуального і морального досвіду;
- формувати позитивну мотивацію до навчання, виховувати оптимізм, бачення життєвої перспективи, відчуття успіху;
- працювати в тісному контакті з фахівцями: дефектологом, психологом, логопедом, медичними працівниками, а також з батьками.

Безперечно, кожна нозологія потребує окремого підходу, проте спочатку виокремимо загальні.

Загальні рекомендації

Учитель повинен оволодіти необхідними знаннями та навичками:

- ознайомитися з анамнезом, тобто мати уяву про основні види порушень психофізичного розвитку дитини;
- вивчити стан уваги, стомлюваності, темп роботи кожної дитини;
- урахувати стан слуху, зору, особливості моторики та загального фізичного розвитку учня;
- бути добре ознайомленим з приладами, які використовують його учні з порушеннями зору і слуху, перевіряти придатність слухових апаратів, стежити за чистотою окулярів;

- навчитися визначати, оцінювати і створювати навчальне середовище для дітей з різними потребами;
- зрозуміти важливість цілеспрямованого залучення до роботи з дітьми членів родини, встановлення з ними партнерських стосунків;
- вивчати головні принципи і стратегії колективної командної роботи;
- навчитися спостерігати за дітьми та оцінювати їх розвиток під час занять;
- закінчувати заняття, коли діти втомилися чи неуважні;
- навчитися адаптувати навчальні плани, методики, матеріали та середовище до специфічних потреб дітей;
- створювати оптимальні умови для спілкування, сприяти налагодженню дружніх стосунків між дітьми і формуванню колективу;
- формувати в дітей досвід стосунків у соціумі, навички адаптації в соціальне середовище.

Проте, як зазначалося, кожне порушення психофізичного розвитку дитини вимагає врахування виду порушення і застосування в навчанні відповідних методів і прийомів. Із огляду на це психолого-педагогічні працівники рекомендують керуватися порадами, які допоможуть учителям налагодити співпрацю з такими дітьми.

ДО ПИТАННЯ ПРО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЛЮДЕЙ ІЗ ОСОБЛИВОСТЯМИ РОЗВИТКУ

Нагорна Поліна Едуардівна

*старший викладач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
polina_bondar@ukr.net*

Анотація. У статті досліджується питання навчання людей із особливостями розвитку. Розглянуто сайти та словники для вивчення жестикулативної англійської мови. Проаналізовано методику роботи зі студентами.

Annotation. The peculiarities of teaching people with inclusive education are search in the article. The author analyzes different websites and dictionaries for learning English sign language. Teaching methodology also considered in the article.

Сьогодні проблема вивчення англійської мови людьми з особливостями розвитку дуже актуальна. З розвитком науково-технічного

прогресу, вивчення іноземних мов стає дедалі доступнішим та досі існують потреби у кваліфікованих кадрах та матеріально-технічному забезпеченні. Багато дослідників говорять про складність вивчення жестової англійської мови, як лексичного, так і граматичного аспектів. При підготовки такого заняття варто враховувати декілька пунктів:

- Наявність хорошого словника жестової мови — словник — необхідний інструмент для вивчення будь-якої мови. Він дасть можливість подивитись ті жести, які ви не розумієте та дасть інформацію для вивчення. При виборі словника варто звертати увагу на зрозумілі та наочні пояснення жестів. Хорошим варіантом є словник Spreadthesign — відеословнику, в якому зібрано варіанти жестової мови з усього світу та є відео до кожного жесту.

- Використання онлайн-ресурсів — існує велика кількість сайтів, на яких розміщені відео-уроки, які ведуть професійні інструктори американської мови для людей із особливостями розвитку. Одним із таких є ресурс ASLU — він містить багато матеріалу, знятому професійними викладачами.

- Мобільні додатки — вивчення англійської мови потребує постійної практики, тож в позаурочний час студент може використовувати мобільні додатки. Дуже зручні додатки з відео.

Окреме питання — професійна підготовка викладача англійської мови, оскільки заняття має свою специфіку, викладачам необхідно звернути увагу на наступне:

- Ознайомитись із культурою життя, психологією людей із особливими потребами.

- Необхідність практики — вивчення словника англійської жестової мови потребує практики, найкраще — з професійним інструктором — сурдологом.

- Англійська жестова мова та американська відрізняються. Є англійські слова, які не мають еквівалентів у жестовій мові, тож доводиться використовувати декілька жестів для пояснення.

- Жоден зі словників не замінить повноцінного спілкування з професійним перекладачем, оскільки словник показує лише один переклад того чи того жесту, в той час як цей жест може мати інші переклади.

- Є велика кількість систем жестової мови, наприклад, Signing Exact English (SEE2), Sign Supported Speech (SSS). Їх було створено людьми для людей із особливостями розвитку, але це не природня мова для ефективного спілкування.

— Сайт Signlang — лабораторія лінгвістики жестової мови. Містить велику кількість матеріалів для вивчення жестових мов.

Тож, проблема вивчення англійської жестової мови сьогодні розвивається та дозволяє викладачам та студентам підібрати найбільш ефективні та цікаві матеріали і методики для вивчення мови.

Список використаних джерел

1. Давиденко Г. В. Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу : дис. ... док-ра пед. наук : спец. 13.00.01 — «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Ганна Віталіївна Давиденко. — К., 2015. — 467 с.

2. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна» : колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін. ; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ : Університет «Україна», 2018. 481 с.

ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНІ ЦЕНТРИ І НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

Пупишева В. Я.

*директор Кіровоградського інституту розвитку людини
pupisheva_v@ukr.net*

Анотація. Сучасні освітні заклади створюють необхідні умови для забезпечення повноцінного розвитку особистості кожної дитини — і звичайного розвитку, і з особливими освітніми потребами. У суспільстві значну увагу приділено інклюзії — процесу навчання дітей з особливостями в розвитку і здобуття ними загальної середньої освіти. Допоміжним етапом процесу навчання даної категорії є обстеження і допомога працівників інклюзивно-ресурсних центрів.

Annotation Modern educational institutions create the necessary conditions to ensure the full development of the personality of each child — and normal development, and with special educational needs. In society, considerable attention is paid to inclusion — the process of teaching children with special needs and their acquisition of general secondary education. An auxiliary stage of the learning process of this category is the survey and assistance of employees of inclusive resource centers.

Сучасні дослідники проблеми організації інклюзивного навчання (З. Ленів, Ю. Найда, Н. Софій, З. Швеців та ін.) доводять, що

таке спільне перебування є корисне, оскільки стимулює до соціальної активності, та можливе воно лише за умови сформованості на достатньому рівні готовності вчителя до інклюзивного навчання, його методичної компетентності, вміння організованого психолого-педагогічного командного супроводу та допомоги родини.

Станом на травень 2020 року створено та працює на Україні 627 інклюзивно-ресурсних центрів. Інклюзивно-ресурсні центри є у всіх областях України, зокрема у м. Кропивницькому їх 3, то ж діти з особливими освітніми потребами та їхні батьки можуть отримати відповідні послуги за місцем проживання.

Діяльність центрів забезпечують педагогічні працівники, які мають вищу освіту за спеціальністю «Спеціальна освіта», «Корекційна освіта», «Дефектологія», «Психологія», за спеціалізацією логопеда, сурдопедагога, олігофренопедагога, тифлопедагога, а також практичні психологи, вчителі лікувальної фізкультури, медична сестра. Іноді центр залучає додаткових фахівців з метою надання широкого спектру послуг.

Фахівці центру провадять інші види діяльності, зокрема надають консультації батькам (одному з батьків) або законним представникам, педагогічним працівникам, які беруть участь в інклюзивному навчанні [4, с. 19]. Психолого-педагогічна допомога, надана інклюзивно-ресурсним центром, направлена на дітей з особливими освітніми потребами, на вирішення тих проблем, які заважають дітям навчатися у соціумі. Психолого-педагогічна допомога надається дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах (не відвідують навчальні заклади), здобувають повну загальну середню освіту в професійно-технічних навчальних закладах та не отримують відповідної допомоги.

Основною послугою ІРЦ є проведення комплексної оцінки розвитку дитини. Це дозволяє визначити потенційні можливості та освітні потреби дитини. За результатами комплексної оцінки фахівці центру складають висновок, який є підставою для відкриття інклюзивного або спеціального класу (групи) в школі чи садочку. Інклюзивно-ресурсні центри не лише проводять комплексну оцінку розвитку дитини, але й надають корекційно-реабілітаційні послуги, надають психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги, забезпечують системний та кваліфікований супровід дитини з особливими освітніми потребами. У разі встановлення фахівцями центру наявності у дитини особливих освітніх потреб висновок про

комплексну оцінку є підставою для складення для неї індивідуальної програми розвитку та надання їй психолого-педагогічної допомоги. Під час практики студенти нашого ВУЗу кафедри фізичної реабілітації долучилися до надання корекційно-реабілітаційних послуг дітям з особливими потребами. Студенти мали можливість побачити позитивні зміни у поведінці дітей, позитивні зрушення у загальному розвитку та навчанні.

Ще один напрям роботи ІРЦ — консультаційна підтримка педагогічних працівників. Представники дитячих садочків, шкіл звертаються до фахівців інклюзивно-ресурсного центру по складанню індивідуальної програми розвитку «особливого» учня, до корегування такої програми, а також звертаються за професійними рекомендаціями. Наприклад, щодо того, як встановити контакт з дитиною з особливим освітніми потребами, як скорегувати її небажану поведінку, як мотивувати її до навчання і таке інше.

За необхідності спеціалісти ІРЦ можуть брати участь у засіданнях педагогічної ради, у батьківських зборах. Педагогічні працівники інклюзивно-ресурсних центрів беруть участь у роботі команд психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у школах і дитсадках. Проводять моніторинг динаміки розвитку дитини не рідше, ніж двічі на рік [2, с. 18]. Працівники надають консультації та методичну допомогу вчителям, вихователям, батькам з питань організації інклюзивного навчання.

Комплексна психолого-педагогічна оцінка та інші послуги ІРЦ можуть надаватись тільки на підставі заяви батьків. Жодна послуга інклюзивно-ресурсного центру не може бути надана у примусовому порядку чи за зверненням третіх осіб (учителів, вихователів тощо). Формування позитивної мотивації вчителів до професійного самовдосконалення і досягнення успіху в запровадженні інклюзивного навчання; формування вмінь і навичок у вчителів щодо створення сприятливого освітнього середовища для інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами шляхом збагачення практичного досвіду на базі інклюзивно-ресурсних центрів; формування позитивного образу вчителя інклюзивного навчання, підвищення рівня обізнаності батьків і суспільства — шлях до розвитку інклюзії дітей і підлітків.

Список використаних джерел

1. Іноземцева С. В. Використання педагогічних ідей В. О. Сухомлинського в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu/TtMNV/2008_21/11.html.

2. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : зб. наук. праць. — № 6(8). — К. : Університет «Україна», 2009. — С. 17–18.

3. Данієлс Елен Р. і Стаффорд Кей. Залучення дітей з особливими потребами до системи загальноосвітніх класів. — Л. : Тов. «Надія», 2002. — С. 23.

4. Таранченко О. Тенденції сучасної освіти: роль педагога у створенні ефективної інклюзивної школи / О. Таранченко // Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання. — 2011. №1. — С. 19.

5. Давиденко Г. В. Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу : дис. ... док-ра пед. наук : спец. 13.00.01 — «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Ганна Віталіївна Давиденко. — К., 2015. — 467 с.

ЕЛЕМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ 1–3 СТУПЕНІВ

Пуча Володимир Іванович

*професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту
Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»
pucha.karate@gmail.com*

Анотація. У тезах характеризується поняття інтеграції та інклюзії як найбільш сучасних форм навчання дітей з особливими потребами в умовах масових навчальних закладів, розкриття та сутність процесів інклюзії та інтеграції в освіті. Наявність підготовлених педагогів, які володіють методами і прийомами навчання і підтримки «особливих» дітей в умовах спеціалізованих навчальних закладів.

Annotation. Theses characterize the notions of integration and inclusion as the most up-to-date forms of education for children with special needs in conditions of mass educational institutions, the disclosure and essence of processes of inclusion and integration in education. Presence of trained teachers who have the methods and techniques of teaching and supporting «special» children in specialized educational institutions.

Актуальність і необхідність соціальної, культурної та освітньої інтеграції та інклюзії дітей з особливостями розвитку в систему суспільних відносин підкреслюється в роботах А. Колупаєвої, М. Малофєєва, Н. Назарової, С. Шевченко, Н. Шматко, М. Чайковського та інших.

У дослідженнях І. Бгажної, В. Бондаря, Л. Волкової, І. Гілевич, В. Засенка, Г. Махортової, Т. Сак, В. Синьова, Л. Тигранової, Л. Шипіциної особлива увага приділяється питанням надання практичної допомоги особам з обмеженими можливостями в процесі їх інтеграції в суспільство, вивченням спеціальних умов успішної інклюзії, визначенням основних напрямів по включенню дітей з особливостями у розвитку в загальноосвітній процес.

Однак, незважаючи на достатню кількість інформації з питань включення дітей з особливостями у розвитку в єдиний освітній простір, ставлення до спільного навчання учнів з різними потребами неоднозначне.

Метою інтеграції в освіті — залучити дітей з різними можливостями у вже сформоване шкільне життя і шкільну структуру, допомогти вписатися у вже існуючу модель навчання. При цьому успішність інтегрованого навчання визначається, головним чином, готовністю дитини до навчання в умовах освітньої школи, тобто наявністю в неї відповідного віковій нормі або близького до неї рівня психофізичного і мовного розвитку, що дозволяє дитині опанувати загальноосвітній стандарт у строки, передбачені для дітей, що нормально розвиваються.

Результативність навчально-виховної, корекційно-реабілітаційної і лікувально-профілактичної роботи в інклюзивному класі (групі) значною мірою залежить від координованості впливів усіх членів команди (керівника закладу, педагогів, лікарів, психолога, дефектолога, реабілітолога, батьків) на дітей з особливостями психофізичного розвитку, комплексного підходу до планування і реалізації корекційно-розвивальних заходів. Важливо заохочувати організацію неформальних груп підтримки серед вихованців закладу, педагогів та батьків з метою створення простору для соціальної реабілітації дітей з особливостями психофізичного розвитку.

В основі практики інклюзивної освіти лежить ідея прийняття індивідуальності кожного окремого учня. Тому, інклюзивне навчання, з одного боку, має бути організоване таким чином, щоб задовольнити особливі потреби кожної дитини, а з іншого передбачає його самостійну активну участь у процесі отримання знань.

Однак варто зазначити, що кожна дитина, незалежно від своїх особливостей — фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних чи мовних, повинна мати можливість реалізувати своє право на навчання в будь-якому типі освітнього закладу і отримати при цьому гідну та якісну освіту.

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Рустамова Ельміра Гаметівна

IV курс, група ПЗ 18.2- Імс, спеціальність «Право 081»

Інститут права та суспільних відносин Університету»Україна»

elmirarustamova2002@gmail.com

Терещенко А. Л.

к. ю. н., доцент, професор кафедри цивільного, господарського,
адміністративного права та правоохоронної діяльності

Анотація. У матеріалі представлено особливості роботи з дітьми з особливими потребами, висвітлено головні проблем, які супроводжують життя дітей з обмеженими можливостями. Надано пояснення «Нової української школи». Також аналізуються важливі сучасні завдання необхідні для реалізації інклюзивної освіти людей з особливими освітніми проблемами в Україні.

Annotation. The material presents the features of working with children with special needs, highlights the main problems that accompany the lives of children with disabilities. An explanation of the «New Ukrainian School» is given. Important modern tasks necessary for the implementation of inclusive education of people with special educational problems in Ukraine are also analyzed.

Важливим є недостатність реалізації на практиці сучасної системи інклюзивної освіти, що включає дитину з особливими потребами в процес навчання поряд з іншими. Сьогодні у час інтенсивного розвитку людства, не вистачає простого поняття, як людяність і доброта. Майже кожного дня ми стикаємося з поняттям «толерантність». Толерантне ставлення до дітей з особливими потребами — це бути готовим до того, що всі люди різні — не кращі й гірші, а різні. Створення рівних прав і можливостей для всіх громадян зокрема й людей з ООП, необхідне для побудови демократичного суспільства. Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей — усі діти є цінними й активними членами суспільства. Інклюзія базується на концепції такої собі нормалізації, в основі якої закладена ідея, що життя та побут людей з обмеженими можливостями мають бути наближені до умов і стилю життя всієї спільноти.

Таким чином, основними принципами інклюзивної школи є: усі діти мають навчатися разом у всіх випадках, незважаючи на певні труднощі чи відмінності; школи мають визнавати та ураховувати

різноманітні потреби своїх учнів; забезпечення якісної освіти для всіх шляхом розроблення відповідних навчальних планів. Інклюзивне навчання забезпечує доступ до освіти дітей з ООП у загальноосвітніх школах за рахунок застосування методів навчання, що враховують індивідуальні особливості таких дітей.

На сучасному етапі розвитку освіти дітей з ООП пріоритетного значення набуває створення інклюзивного освітнього середовища. Перевірити ефективність інклюзивного навчання можна лише шляхом його впровадження. Важливо, інклюзія не буде корисною для кожної дитини з особливими освітніми потребами. На сьогодні питання того яким саме дітям з ООП інклюзивне навчання буде корисним, які аспекти будуть стимулювати чи не стимулювати розвиток усіх його учасників.

Список використаних джерел

1. Ашиток Н. Проблеми інклюзивної освіти в Україні. К., 2010. 410 с.
2. Шульженко Д. Основи психологічної корекції аутичних порушень у дітей: монографія. К., 2009. 385 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНСТРУЮВАННЯ ЦІЛЬОВОЇ МОДЕЛІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Сєдова Наталія Анатоліївна

кандидат психологічних наук,

старший викладач кафедри права та соціально-економічних дисциплін

Кіровоградський інститут розвитку людини Університету «Україна»

nas201050@gmail.com

Анотація. У статті йдеться про те, що підготовка до навчання у школі дітей старшого дошкільного віку є невід'ємною складовою безперервної освіти; відповідно, на сьогодні зростає потреба в пошуках нових форм здобуття дошкільної освіти в альтернативних освітніх системах, а саме за допомогою сучасних моделей процесу навчання, які покликані інтенсифікувати розвиток і становлення особистості дошкільника.

Ключові слова: цільова модель, дошкільна освіта, системоутворюючий фактор, аспекти майбутнього школяра.

Annotation. The article says that preparing for school for older preschool children is an integral part of continuing education. Accordingly, today there is an increased need to search for new forms of preschool education in alter-

native educational systems, namely with the help of modern models of the learning process, which are designed to intensify the development and formation of the preschool child's personality.

Keywords: target model, preschool education, system-forming factor, aspects of the future student.

Одним з головних протиріч сучасного стану шкільної освіти є протиріччя між соціальним запитом в розвиваючому навчанні і орієнтованістю на науковість, яка закладається в способи навчання, в організацію навчання, в людей, які здійснюють навчальний процес або його організовують (А. Асмолов, І. В. Бестужев-Лада, Ю. С. Давидов, В. Г. Кремень).

Основним засобом вирішення даної проблеми є перетворення запиту в замовлення, який буде забезпечений матеріально і поширений у всіх ланках освіти, включаючи і дошкільну, тому що саме на цьому етапі закладаються і формуються основні параметри особистості нового типу — творчо активної і вільно мислячої.

Здатність опановувати нові технології, переключатися з одного типу завдань на інший передбачає такий обсяг освіти, який дозволить людині зорієнтуватися в стрімко мінливих умовах і приймати різні, в тому числі, складні рішення. Такий фахівець буде не тільки відповідати всім вимогам роботодавця, а й впливати на свою робочу ситуацію, будувати її і розвивати. Це можливо тільки при постановці перед системою освіти певних цілей — цілей розвитку особистості.

Особливу тривогу викликає той факт, що існуюча орієнтація системи освіти на задоволення потреб держави і ринку без урахування психологічних законів розвитку дитини проявляється вже на самих ранніх ступенях освіти — з 5–6 років.

Побудована нами цільова модель дозволяє визначити особистісні, психофізіологічні, морально-естетичні, фізичні та інші аспекти майбутнього школяра, рівень його знань, навичок і умінь, що є системоутворюючим фактором для організації навчально-виховного процесу підготовки дітей до школи і дозволяє вирішити організаційно-дидактичні проблеми. Точно окреслені параметри майбутнього учня визначають ефективні засоби для досягнення мети.

Згідно теоретичним основам конструювання моделі процесу навчання на будь-яких поверхнях складності, розроблених Р. М. Макаровим, весь період навчання повинен бути розбитий на етапи. Кожен етап підготовки має свої цілі, завдання і методи.

Як показав аналіз формуючого експерименту, заняття за запропонованою нами програмою в експериментальній групі сприяли активному розвитку таких необхідно важливих механізмів особистісного становлення, як ідентифікація, диференціація та узагальнення, зіставлення, порівняння, аналіз і оцінка навколишньої дійсності, кардинально змінилося ставлення дітей до школи, до навчальної діяльності, до вчителів, самим собі, діти були підготовлені до соціальної позиції школярів.

Вихованці експериментальної групи в кінці формуючого педагогічного експерименту вміло діяли спільно з іншими, навчилися поступатися, підкорятися при необхідності, удосконалювалися вольові параметри, відповідальність, було досить розвинене почуття товариськості — якості, які забезпечують їм безболісну адаптацію до нових соціальних умов, сприяють створенню сприятливих умов для їх подальшого розвитку.

Висновки. В ході проведеного нами експерименту встановлено, що психофізіологічні якості у дітей експериментальної групи достовірно вище в порівнянні з результатами контрольної групи. Рівень достовірних відмінностей становить $t = 2,75$ при $P > 0,95$. В експериментальній групі значно підвищилися такі якості, як: координація рухів, емоційна стійкість, здатність прогнозувати розвиток найпростіших ситуацій. Встановлено, що психофізіологічні якості у дітей експериментальної групи достовірно вище в порівнянні з результатами дітей контрольної групи.

У дітей експериментальної групи значно підвищилися такі якості, як: емоційна стійкість; координація рухів; здатність прогнозувати розвиток найпростіших ситуацій; тонке м'язове почуття і соразмеренность рухів; вестибулярна стійкість і просторова орієнтування. Відмінності в показниках досягають достовірних величин: $t = 2,75$; $P > 0,95$.

У ході досліджень встановлено, що в експериментальній групі отримані достовірно більш високі результати в порівнянні з контрольною групою щодо знань, навичок, умінь:

- діти знали всі букви, виразно читали і розповідали вірші, вільно читали по складах;
- правильно розташовували на рядку елементи букв, орієнтувалися на сторінці і рядку зошита;
- добре знали таблички додавання й віднімання чисел в межах десяти; таблиці множення чисел 2 і 3;

- вирішували прості арифметичні задачі в одну дію за допомогою додавання і віднімання;
- розпізнавали найпростіші геометричні фігури — коло, окружність, трикутник, квадрат, куб, ромб, відрізок;
- вільно розташовували предмети в просторі.

Список використаних джерел

1. Седова Н. А., Орлов А.О. Современные представления по организации и дидактике обучения и воспитания старших дошкольников / Н. А. Седова, А. О. Орлов // Научные труды академии: выпуск III, часть I. — Кировоград: ГЛАУ, 1998. — С. 39—43.
2. Седова Н.А. Психолого-педагогические проблемы дошкольного воспитания и пути их решения / Н. А. Седова // Научные труды академии: специальный выпуск №4. — Кировоград: ГЛАУ, 2002. — С. 41—43.
3. Таланчук І.В. Інклюзія в школі в оптичному дискурсі сьогодення / Таланчук І.В. // колект. монографія — ISBN 978-966-388-582-7. — Київ : Університет «Україна», 2019

КОНСУЛЬТУВАННЯ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Сливинська Іванна Миколаївна
практичний психолог
ivanna.slyvyynska@gmail.com

Анотація. Робота психолога батьків дітей з ООП. Психологічна допомога для батьків складається з етапів, які йдуть по чергові і мають схожий алгоритм із роботою у зв'язку з втратою. Етапи роботи: інформативний, діагностичний, психолого-консультативний. Обґрунтовано важливість роботи саме з емоційною сферою батьків та надання психолого-консультативних послуг.

Annotation. A psychologist's work for parents of children with SEN. Psychological help for parents consists of phases, in turns, and have a similar algorithm of work as for the loss. Stages of work: informative, diagnostic, psychological and consultative. Substantiated the importance of working specifically with the emotional sphere of parents and the provision of psychological counselling services.

На сьогодні в Україні спостерігається відсутність чіткої та сформованої комплексної психологічної консультативної допомоги батькам дітей з особливими освітніми потребами. Велика відповідальність

зараз на шкільних психологах, що найчастіше проводять консультативну роботу з батьками та із дітьми, які згодом навчаються в інклюзивному класі. Консультування даної категорії батьків відрізняється від звичайного консультування, хоч і зберігає основний алгоритм роботи. Під час організації інклюзивного навчання в закладі освіти відбувається процес спрямований виключно на забезпечення навчання і соціалізації дитини, і зовсім не звернено увагу на те, що це новий етап в житті батьків, їх нові соціальні ролі та емоційні стани.

Школа для батьків є перевіркою: як вони впоралися із соціальною підготовкою; якими дотепер вони були батькам; як виховали дитину, підготували. Ця сукупність переживань обумовлює труднощі інтеграції. А тим більше якщо дитина має особливі освітні потреби (ООП). Головні страхи батьків: чи впорається дитина, чи правильно вони обрали заклад, чи буде їй там безпечно, чи не будуть її дражнити¹. Саме в школі актуалізуються всі «власні» і «соціальні» страхи батьків дитини з ООП. Важливо залучати їх у персональну консультативну терапію і донести необхідність роботи над психоемоційною сферою, забезпеченням власних базових потреб, пропрацюванням почуття провини, тривоги, гармонійною моделлю поведінки, сімейними ролями. Важливо відкривати очі на те, що життя містить ще інші сфери, крім обслуговування і соціалізації дитини.

Консультація батьків дітей з ООП часто нагадує процес консультування людей з втратою, тільки тут втрата відбувається пролонговано і логічного закінчення не має. Спостерігаю, що батьки можуть привести дитину в заклад освіти і бути на будь-якому з етапів: повну відмову визнавати, що в дитини є певні вади; часто можна зустріти злість і страх, що впливає у вимаганні «особливого» ставлення до дитини; панічні стани розгубленості і незнання «як далі і куди»; не розуміння, як перебудувати власне життя. Важка адаптація дитини і батьків відбувається, якщо вони до школи перебували в стані «самотності» (нікуди не звертались, садок не відвідували, частково або повністю самоізолювалися або ізолювали дитину) чи в депресії.

Спостерігаємо батьківську зацикленість на підтримці розвитку, формуванню здоров'я дитини і повністю, чи частково ігнорують їх про власне життя. Основним стержнем — стає дитина. Життя батьків наповнюється та підживлюється почуттям провини, гніву,

¹ <https://osvitoria.media/experience/yak-psyhologichno-pidtrymuvaty-batktiv-dytyny-z-osoblyvymy-potrebamy/>.

власною низькою самооцінкою, соціальними стереотипами, та втомою від їх дитини та умов в яких вони перебувають.

Консультаційний процес батьків має містити наступні елементи:

- Завершення процесу горювання.
- Прийняття власної дитини з усіма діагнозами.
- Усування гіперопіки як основної життєвої стратегії, та формування чітких зрозумілих уявлень, того що можливо отримати від навчання в закладі освіти (адекватні очікування).
- Відпустити тотальний контроль життя власної дитини в ресурсному, і стабільному емоційному стані.
- Усвідомлення, що насправді страхи батьків дітей з ООП схожі з страхами нормотипових дітей.
- Допомога справитись з втомою бути батьками дитини з ООП.

Важливість праці з батьками підкреслено і в українському законодавстві. Зокрема, Закон України «Про загальну середню освіту» засвідчує, що: «Батьки є учасниками навчально-виховного процесу» і мають право: вибирати навчальні заклади та форми навчання для неповнолітніх дітей; приймати рішення щодо участі в інноваційній діяльності загальноосвітнього навчального закладу; обирати і бути обраним до органів громадського самоврядування загальноосвітніх навчальних закладів; звертатися до відповідних органів управління освітою з питань навчання і виховання дітей; захищати законні інтереси дітей².

Втім батьки, як і будь-яка ланка, дотична до інклюзії, потребують відповідної підтримки і допомоги, що безумовно, підвищить їхню роль у цьому. Тому, консультативна робота з батьками повинна бути побудована на основі коучингового підходу та психотерапії. Основними напрямками діяльності з є: робота над прийняттям власного і дитячого Я; робота над очікуванням «ідеальної нормальної дитини»; баланс Его-станів (Дорослий-Батько-Дитина, Хочу-Можу-Треба), балансною моделлю; робота над стресостійкістю та стереотипами, постановка цілей, робота над розвитком дитини, соціалізації; пропрацьовування емоційних станів, зажимів, страхів тощо.

Алгоритмом можна використовувати роботу над основними базовими потребами (за книгою «За межами емпатії. Терапія контакту в стосунках. Річард Ерскін):

- 1) потреба в безпеці (безпечне середовище для себе і дитини, комфортні, зрозумілі доступні умови життя і навчання);

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.

2) потреба в признанні дитини і батьків, як повноцінних учасників освітнього процесу і в цілому людей (признання їх цінностей, почуттів, мрій та можливостей);

3) потреба в прийнятті (залучення до соціального активного життя, та підтримка);

4) потреба в спільності (спрямованість на знаходження спільних, схожих аспектів, а не акцентуванні на інакшості та порівнянні з іншими нормотиповими сім'ями);

5) потреба в самооприділенні (утворення свого унікального, ресурсного, наповненого середовища, що здатне мобілізувати, підтримувати);

6) потреба впливати на іншого (зміна фокусу з «не такі», на «я унікальний», і вплив позитивно на оточуючих, навчаючи толерантності, та вмінню приймати «не стандартність», чи інакшість.

7) потреба в ініціативі від іншого (приймати допомогу, підтримку, слова, погляди з позиції «ок», а не з позиції жалю, чи співчуття).

ЗАСАДИ БЕЗБАР'ЄРНОЇ ДИДАКТИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Іванюк Інна Яківна

старший викладач Луцького інституту розвитку людини

Кушпетюк Олена Іванівна

к. іст. наук, доцент Луцького інституту розвитку людини

Іванюк Тарас Віталійович

студент I курсу, група СПО-2020-Ім-Ік, спеціальності «Спеціальна освіта»

Луцького інституту розвитку людини

Анотація. В публікації розглядається процес навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього простору. Зазначається, що інклюзивний освітній процес ускладнюється великою кількістю перешкод в тому числі і дидактичними бар'єрами. Наголошується, що безбар'єрна дидактика визначає теоретичні основи розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Annotation. The publication deals with the process of teaching children with special educational needs in an inclusive educational environment. It is highlighted that the inclusive educational process is complicated by a large number of obstacles including didactic barriers. It is emphasized that barrier-free didactics determines the theoretical basis of developmental teaching of children with special educational needs.

Впровадження інклюзії обумовлює використання у системі освітнього інклюзивного простору оновлених технологій, форм, методів, засобів навчання, які вивчає і розробляє дидактика та вдосконалення існуючих навчальних програм підготовки майбутніх вчителів до діяльності в умовах інклюзивного освітнього простору, що, на наш погляд, досить актуально.

Інклюзивне навчання — система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників (стаття 1, пункт 12 Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 року; діє з 28.09.2017 року) [1]. Тобто це такий спосіб отримання освіти, коли учні або студенти з особливими освітніми потребами навчаються в загальному освітньому середовищі за місцем свого проживання, — і це є альтернативою інтернатній системі, за якою вони утримуються та навчаються окремо від інших дітей, або домашньому та індивідуальному навчанню.

Над проблемою організації інклюзивного навчання та професійної підготовки вчителів до роботи в умовах інклюзивної освіти, формування професійної компетентності майбутніх вчителів працювали науковці С. Каштанова, Е. Медведєва, В. Кудрявцев, Е. Ольхина, Н. Карпушкина В. Бондар, М. Даниленко, М. Деркач, А. Колупаєва, Н. Слободянюк, О. Акімова, Я. Баранець, В. Гладуш, І. Демченко та ін.

Процес навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього простору ускладнюється великою кількістю перешкод: від архітектурної недоступності до комунікативних і особистісних бар'єрів у емоційно-вольовій сфері. Бар'єр розглядається як «критична точка», що перешкоджає подальшому руху, що викликає певні емоційні переживання і стимулює виникнення психічної дезадаптивності з проблематизації її подолання. Бар'єри є тим чинником, що стимулюють активну інтелектуальну діяльність дитини, або, навпаки, руйнують прагнення до діяльності.

Дидактичні бар'єри — це суб'єктивні чинники психологічного характеру, що виникають між педагогами і учнями та негативно позначаються на ефективності навчання.

Вчені (С. Каштанова, Е. Медведєва, В. Кудрявцев, Е. Ольхина, Н. Карпушкина та ін.) визначають такі дидактичні бар'єри, що виникають під час інклюзивного навчання у вищій школі: *комунікативні* бар'єри (особливості і порушення міжособистісного спілкування); *когнітивні* бар'єри (несформованість операціональних характеристик

діяльності); *ціннісно-мотиваційні* бар'єри (емоційний дискомфорт, несформованість потреби в діяльності); *індивідуальні* бар'єри (обумовлені індивідуальними особливостями суб'єкта); *суб'єктні* бар'єри (засновані на суперечностях); *бар'єри творчої ригідності* (невміння реалізовувати творчий потенціал) [2].

У більшості випадків дидактичні бар'єри негативно впливають на рівень знань, умінь та навичок дітей (з особливими освітніми потребами) в умовах інклюзії.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки, у науковий обіг введено поняття «безбар'ерна дидактика». Спираючись на загальноприйняте поняття дидактики вчені (Є. Медведєва, Е. Ольхіна) визначають безбар'єрну дидактику як теоретичні основи розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами. У межах освітнього інклюзивного простору необхідною є професійно-динамічна організація спільної діяльності корекційних педагогів та учнів [3].

Основними принципами організації безбар'єрної дидактики є: принцип мультидисциплінарного підходу, що передбачає участь у супроводі дітей з порушеннями психофізичного розвитку не тільки педагогів, а й інших фахівців (психолог, соціальний працівник, медичний працівник тощо); принцип індивідуалізації та диференціації, що дозволяє вести облік індивідуальних і психофізичних особливостей учнів; принцип науковості забезпечує опору на сучасні наукові досягнення та об'єктивні наукові дослідження; принцип доступності базується на співвіднесенні змісту, методів, прийомів, форм, засобів навчання віковим, індивідуальним психофізичним можливостям дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Отже, в умовах освітнього інклюзивного простору для успішного навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами необхідна організація такого простору, який мінімізує усі можливі бар'єри, сприяє розвитку знань умінь та навичок дітей, їх творчого потенціалу тощо. Це можливо шляхом формування професійної компетенції майбутніх корекційних педагогів в умовах освітнього інклюзивного простору, які забезпечать організацію навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з використанням новітніх технологій та форм і створять для кожної дитини середовище, у якому мінімізовані будь-які бар'єри, що потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 28.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
2. Кудрявцев В., Каштанова С. Терминологическое поле понятия «безбарьерная дидактика» в системе инклюзивного высшего образования / В. Кудрявцев, С. Каштанова С. // Вестник Мининского университета. — 2017. — № 2. — С. 25.
3. Медведева Е. Ю. Ольхина Е. А. Вопросы безбарьерной дидактики в инклюзивном высшем образовании. Электронный научно-практический журнал «Современные научные исследования и инновации» URL: <http://web.snauka.ru/issues/2017/03/80226/>
4. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін.; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.

ТЕОРЕТИКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Львович Євген

*Пі курс магістратури, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія»
Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: Мазуркевич О. П., канд. культурології, доцент кафедри
olgamazyrkevich@gmail.com*

Анотація. *Інтеграція як закономірний етап розвитку системи спеціальної освіти, який пов'язаний з переосмисленням суспільством і державою ставлення до осіб з особливими потребами, з визнанням їхнього права на одержання рівних з іншими можливостей в різних галузях життя, в тому числі й освіти.*

Annotation. *Integration as a natural stage of development of the system of special education, which is connected with rethinking by the society and the state of attitude to persons with special needs, with recognition of their right to receiving equal opportunities in various spheres of life, including education.*

Реальністю України є варіативна освіта, яка надає можливості для створення різних навчальних закладів як для здібних та обдарованих учнів (ліцеї, гімназії), так і для тих, хто має труднощі у навчанні та розвитку (спеціальні школи, навчально-реабілітаційні центри, центри соціально-педагогічної підтримки, оздоровчі тощо).

У нашій державі створено чітку диференційовану систему спеціальних навчально-виховних закладів (в т. ч. дошкільні й середні спеціальні) восьми типів, для кожної із категорій дітей, що мають ті чи інші особливості психофізичного розвитку (глухих, слабозорих, сліпих, слабозорих, дітей з порушеннями опорно-рухової сфери, затримкою психічного розвитку, обмеженими розумовими можливостями, мовленнєвими вадами). Водночас, одним із перспективних напрямів реформування спеціальної освіти цих категорій дітей є їх інтегроване навчання в загальноосвітніх закладах.

Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в масові навчальні заклади — це процес, який набуває усе більшого розповсюдження в освіті. Такий підхід до їхнього навчання зумовлений багатьма причинами різного характеру. Однією з них є й те, що надання освітніх послуг дітям з особливостями психофізичного розвитку в закладах інтернатного типу певною мірою призводить до зниження у частини з них соціальної компетенції та дезадаптації в цілому [6].

Тож, зважаючи на сказане і виходячи з того, що освіта дитини з обмеженими можливостями має бути спрямована на облаштування її в соціокультурному просторі і повинна допомогти дитині в самоіндефікації, самовизначенні, самореалізації з урахуванням її індивідуальності, нами було зроблено спробу побудови моделі інклюзивного навчання яка б, забезпечуючи освітню підготовку та соціальний розвиток дітей з порушеннями психофізичного розвитку, передбачала психологопедагогічний супровід, в тому числі й систему корекційно-педагогічної допомоги. При цьому ми використовували принципи теоретичного моделювання як системи елементів, що відтворюють певні сторони, зв'язки, функції предмета дослідження (Крєвський В.) [7], зважаючи на те, що процес конструювання проекту педагогічної діяльності пов'язаний з реалізацією конструктивно-технічної функції науки, яка є нерозривною з функцією науково-теоретичною. Цей зв'язок визначається науковим обґрунтуванням практичної педагогічної діяльності, яка відповідає своєму соціальному призначенню лише в тому випадку, коли має випереджувальний характер стосовно педагогічної практики, дозволяє перебудовувати і удосконалювати її. Педагогічна наука, щоб виконувати свою прогностичну перебудовчу функцію, повинна мати змогу заглядати наперед, випереджувати практичну діяльність вчителів і вихователів.

Розробка моделі передбачала системний підхід, розгляд сукупності різноаспектних елементів, виділення інтегративних системо-

утворюючих зв'язків і стосунків, врахування сукупності зовнішніх і внутрішніх факторів і умов.

Основною метою при цьому було моделювання системи інклюзивного навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку з наданням їм відповідної корекційно-педагогічної допомоги в традиційних масових закладах та закладах інноваційного типу, яка б передбачала створення відповідних соціально-побутових умов, кадрове забезпечення, участь батьків у навчально-виховному процесі та просвітницьку діяльність серед населення стосовно дітей з особливими освітніми потребами [6].

Реалізація визначених завдань передбачає поступову перебудову структурно-функціональної моделі сучасної системи спеціальної освіти. Зокрема, передбачається, що інноваційні заклади, які функціонують відповідно до запропонованої моделі, заповнять ті соціальні ніші, які існуюча система спеціальної освіти донині не заповнила.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради, 2006, № 2–3, — С. 36–42.
2. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки України // www.mon.gov.ua.
3. Права людини в Україні: Ін форм.-аналіт. бюл. Вип. 18. — К., 1997–1998. — 200 с.
4. Келлер Т. Кемпхильские общины в Великобритании // Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира. Хрестоматия. — СПб., 1997. — 245 с.

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Мазуркевич Ольга Павлівна

II курс магістратури, спеціальності «Психологія»

Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна»

olgamazyrkevich@gmail.com

Анотація. *Ідеологія інклюзивної освіти спрямована на надання кожній дитині, всім відособленим і вразливим групам (жінки й дівчата, національні меншини, корінні народи, діти з особливими потребами, діти з інвалідністю) можливостей для результативного навчання.*

Annotation. *The ideology of inclusive education aims to provide every child, all isolated and vulnerable groups (women and girls, national minorities,*

indigenous peoples, children with special needs, children with disabilities) with opportunities for effective learning.

Інклюзивне освітнє середовище в системі вищої освіти України є ключовим чинником, що впливає на інтенсивне реформування традиційної вищої школи, уможливаючи доступ до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами. Збільшення фактичної чисельності дітей, у яких констатовано інвалідність, та інтенсивність інтеграції таких дітей в загальноосвітній простір вимагають формування інклюзивного освітнього середовища в системі вищої освіти України. Це дасть змогу забезпечити неперервність навчання, створити можливості для самореалізації дітей та молоді з особливими освітніми потребами.

Інклюзивна освіта — це постійний пошук, подолання певних бар'єрів, досягнення результатів, збагачення внутрішнього світу дитини. Це труднощі, але філологи завжди були у когорті перших, хто активно реагував на гуманістичні нововведення. Хочеться, щоб ми завжди пам'ятали слова великого педагога Василя Сухомлинського: «Знедолена природою дитина не повинна знати, що у неї слабкий розум, слабкі сили. Виховання такої дитини має бути у сто разів ніжнішим, чуйнішим, дбайливішим».

Для залучення молоді з особливими потребами в освітній процес вищого навчального закладу є створення інклюзивного освітнього середовища. Аналіз педагогічних, психологічних, філософських теоретичних джерел засвідчує неухильне зростання наукового інтересу до створення освітнього середовища у вищих навчальних закладах, що потенційно гармонізує розвиток фізичних і духовних сил, здібностей, обдарувань особистості, оптимізує реалізацію потенціалу в умовах гуманізації суспільства, формування внутрішньої інтелектуально-моральної свободи дитини, орієнтує на соціально значущі духовні цінності. У наукових працях В. Бондаря, І. Іванової, І. Калініченко, А. Колупаєвої [1; 2], К. Кальченко [5], Г. Нікуліної [5], Л. Сердюк, П. Таланчука [5] обґрунтовано концептуальні основи впровадження інклюзивної освіти в систему вищої освіти України.

Важливу роль у вихованні та навчанні молоді з особливими потребами відіграє позашкільна чи позааудиторна освіта. Розв'язання завдань щодо створення сприятливих соціокультурних, соціально-педагогічних умов для соціальної інтеграції дітей та молоді з особливими потребами є одним з актуальних аспектів соціально-педа-

логічної науки і практики. У сучасних дослідженнях наголошується на значенні соціально-педагогічної діяльності, як такої, що здійснюється з метою оптимізації виховних можливостей соціальних інститутів, активного залучення дітей та молоді до соціально-виховного середовища [3, с. 8]. На сучасному етапі суспільного розвитку відбулися зміни ставлення громадськості до людей з особливими потребами; актуальним є створення найбільш сприятливих умов для здобуття освіти та інтеграції в суспільство людей з психофізичними порушеннями. Для соціально-педагогічної науки і практики важливими є проблеми соціалізації, соціальної реабілітації та інтеграції в суспільство дітей та молоді з особливими потребами. Уряди багатьох держав дбають про соціальний захист дітей, дотримання права на доступну освіту, зокрема дітей з особливими потребами. Вагомим досвідом у питаннях реалізації інклюзивного навчання у закладах освіти, на нашу думку, є досвід Австрії [4]. У цій країні функціонувала добре налагоджена система спеціальної освіти, до складу якої входили спеціальні школи для дітей з порушеннями зору та слуху, порушеннями опорно-рухового апарату, інтелектуальними вадами, емоційно-вольовими розладами та комплексними порушеннями розвитку. Ця система все більше була диференційованою та сегрегаційною. Експериментальна програма передбачала апробацію чотирьох моделей інтегрованого навчання, зокрема: інтегровані, взаємодіючі, малокомплектні та звичайні класи.

Очікувані результати створення інклюзивного освітнього середовища в системі вищої освіти України дадуть змогу удосконалити державну систему захисту прав та інтересів дітей і молоді з інвалідністю, інтегрування їх у соціум, забезпечити доступність до здобуття вищої освіти, забезпечити розвиток ефективного та доброзичливого освітнього середовища, спрямованого на розвиток особистості, її талантів, розумових і фізичних здібностей. Це потребує консолідованих зусиль з боку вищої освіти, батьків, громадських організацій і держави загалом, що спрямовані на усвідомлення значущості порушеної проблеми.

Список використаних джерел

1. Колупаєва А. А. Стратегічні напрями сучасної освітньої політики України // Дитина із сенсорними порушеннями: розвиток, навчання, виховання: зб. наук. праць / за ред. С. В. Литовченко, І. М. Гудим. Київ: О. Т. Ростунов. — 2011. — Вип. 2. — С. 5–12.
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А. А. Колупаєва. — Київ: СаммітКнига, 2009. — 272 с.

3. Петрович Ж. В. Дитина в складних життєвих обставинах: соціально-педагогічне забезпечення прав: монографія. — Рівне: Видавець О. Зень, 2010. — 368 с.

4. Соколов В. В. Досвід Австрії у впровадженні інклюзії в освіті осіб з обмеженими можливостями // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. Зб. Статей: Вип. 12. Ч. 2. — Ялта: РВВ КГУ, 2006. С. 254–260.

5. Таланчук П. М., Кольченко К. О., Нікуліна Г. Ф. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі: навч.-мет. посіб. для студ., викл. та фахівців вищ. навч. закл. інтегрованого типу. — Київ, 2003. — 72 с.

ДИТИНА З ІНВАЛІДНІСТЮ: СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО СІМ'Ї ТА ШКОЛИ

Цимбалюк Ангеліна Русланівна

II курс, група МК-Імс, спеціальність «Маркетинг»

Коледж «Освіта»

Науковий керівник: Семененко О.В., к.е.н., доцент

Анотація. Піднімається питання розвитку інклюзивного освітнього середовища в Україні, оскільки проблема повноцінної освітньої підготовки дітей з інвалідністю в сучасних інформаційних умовах має особливу актуальність. Висвітлюється тенденція до збільшення кількості дітей з інвалідністю з закладів загальної середньої освіти. Аналізується взаємозв'язок соціально-освітніх проектів та інвалідності. Піднімається питання соціального партнерства сім'ї та школи як важливого механізму психологічної підтримки, адаптації, допомоги у навчанні, розвитку дітей з інвалідністю.

Annotation. The issue of development of inclusive educational environment in Ukraine is raised, as the problem of full-fledged educational training of children with disabilities in modern information conditions is especially relevant. The tendency to increase the number of children with disabilities from general secondary education institutions is highlighted. The relationship between social and educational projects and disability is analyzed. The issue of social partnership of family and school as an important mechanism of psychological support, adaptation, learning assistance, development of children with disabilities is raised.

Останнім часом в Україні набирає потужних обертів освітня реформа з елементами інклюзивної складової і створення необхідних умови для розвитку інклюзивного освітнього середовища.

Оскільки доступність якісної освіти є ваговою складовою та передумовою забезпечення прав та рівних можливостей у житті кожної дитини, і діти з інвалідністю не мають бути виключенням з цього. Так, можемо спостерігати збільшення кількості учнів з інвалідністю у денних закладах загальної середньої освіти (див. табл.1) не зважаючи на не стихаючі дискусії про можливість навчання даної категорії дітей в звичайній загальноосвітній школі.

Таблиця 1

**Кількість осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю
у денних закладах загальної середньої освіти
(на початок року; тис. осіб)**

	2015	2017	2018	2019	01.01.2020
Усього, тис.осіб	2568,5	2614,1	2635,6	2659,7	2703,0
У тому числі: діти з інвалідністю, (осіб)	153547	159044	161594	163886	163,9*
З них уперше визнані дітьми з інвалідністю, (осіб)	—	—	16208	16307	—
Кількість дітей з інвалідністю у закладах дошкільної освіти (на кінець року), (осіб)	8357	9447	9014	9157	—
Кількість учнів з інвалідністю у денних закладах загальної середньої освіти (на початок навчального року), (осіб)**	62075	68714	73161	74452	—

*За даними Міністерства охорони здоров'я України

**За даними Міністерства освіти і науки України

Впровадження в сучасну освіту інклюзивної форми навчання дало можливість безперешкодно здобувати освіту дітям з інвалідністю нарівні зі здоровими учнями. Розроблено заходи, які допомагають дитині відвідувати школу і навчатися, а самій школі надано рекомендації, як організувати процес навчання такої категорії дітей. В реальності все не так гладко, як би всім хотілося. Батьки, сама дитина і школа стикаються з труднощами, які заважають реалізовувати цю програму. Основні проблеми виявляються: в подоланні перешкод соціального характеру; в організації «безбар'єрного середовища»; в особливостях організації навчального процесу.

Тому вирішення питання адаптації, розвитку дітей з інвалідністю залежатиме від успішності соціального партнерства батьків та школи. Соціальне партнерство — це соціально-психологічне явище, сутність якого полягає в системі інститутів і механізми узгодження інтересів учасників виробничого процесу, забезпеченні потреб партнерів «на рівних» з прийняттям відповідальності за результати у взаємодії [3]. Механізмами реалізації соціального партнерства батьків та школи, безсумнівно є: взаємодовіра, обмін інформацією та відкритість діалогу, пошук і розширення зони успішності дитини з інвалідністю.

Найвпливовішим суб'єктом для дитини з особливими потребами, опорою життя та розвитку соціальної спроможності є його сім'я, від неї залежить як якість його життя так і рівень інтегрованості в соціумі.

З боку освітньої організації потрібна кваліфікована психолого-педагогічна, соціальна підтримка батьків, рідних в усвідомленні не тільки проблемного поля, скільки в пошуку сприятливого сценарію розвитку особливої дитини, розширення зони успішності, в оптимізації варіанти вибудовування відносин дитини з інвалідністю в дитячому середовищі.

Істинне соціальне партнерство освітньої організації та сім'ї, взаємопроникнення знання і досвіду взаємодії з особливим дитиною, безсумнівно, розширить поведінковий репертуар дорослих, зробить його ефективним як з позиції оцінки результату і перспективи його впливу на події всього життєвого шляху.

І обраний нашою державою напрям на створення гідних умов навчання для дітей з особливими освітніми потребами є кроком до впровадження європейських принципів та стандартів життя. Однак успіхів у напрямку впровадження в Україні інклюзивної освіти можливо досягти виключно шляхом забезпечення системного, корпоративного підходу.

Список використаних джерел

1. Соціальна реабілітація дітей з обмеженими можливостями [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12302/>.
2. Соціальний захист населення: статистичний збірник України 2016 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_szn_zb.htm.
3. Социальное партнерство [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Социальное_партнерство.

СЕКЦІЯ VI

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

ПРАВ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Аванесян Геннадій Миколайович

доцент кафедри правознавства та фінансів

Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

Nikolaevich9103@ukr.net

***Анотація.** У тезах розкрито загальні теоретико-правові аспекти соціального захисту осіб з інвалідністю в США. Відзначено важливість системного реформування соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні та важливість значимість досвіду розвинутих країн, в тому числі США в цій сфері. Зроблено висновки та пропозиції.*

***Annotation.** Theses reveal general theoretical and legal aspects of social protection of persons with disabilities in the United States. The importance of systemic reform of social protection of persons with disabilities in Ukraine and the importance of the experience of developed countries, including the United States in this area, were noted. Conclusions and suggestions are made.*

Ставлення людей у будь-якій країні до осіб з інвалідністю формується взагалі під впливом різних чинників. У жодній з розглянутих далі держав не існує повної інтеграції людей з особливими потребами в суспільство, а ставлення населення до таких людей варіюється.

У юридичній літературі зазначена проблематика частково розглядалася у працях таких вчених-юристів, як: В. Андріїв, Н. Болотіна, В. Венедіктов, С. Венедіктов, С. Вавженчук, С. Вишновецька, І. Зуб, М. Іншин, В. Костюк, С. Лукаш, О. Москаленко, П. Пилипенко,

С. Прилипко, С. Синчук, О. Тищенко, Г. Чанишева, В. Шербина, М. Шумило, Л. Шумна, Н. Хуторян, О. Ярошенко та ін. Крім того, окремі проблеми цієї тематики досліджувались такими дослідниками, як: Г. Альбрехт, П. Бланк, М. Бюрі, А. Веліховські, М. Карлі та інші.

Цікавим видається досвід США в досліджуваній нами сфері, де права інвалідів закріплені в різних нормативних документах. До спеціалізованих нормативно-правових актів можна віднести Акти про інвалідів, про усунення архітектурних бар'єрів, про реабілітацію, про освіту дітей-інвалідів та ін. У країні функціонує Національний рада по інвалідах, що становить собою урядовий орган, члени якого призначаються президентом. До обов'язків Ради належать розгляд федеральної політики, законів і програм, стосовно їх впливу на осіб з інвалідністю. Вона надає рекомендації президентові, Конгресу й Адміністрації реабілітаційних служб з проблем інвалідів. Це є єдиний федеральний орган, що має повноваження з розроблення політики в інтересах інвалідів. Рада тісно взаємодіє з Національним НДІ з проблем інвалідності, майже всі її 45 спеціальних законодавчих рекомендацій пов'язані із забезпеченням рівних можливостей для інвалідів.

На підставі законів про забезпечення інвалідів та осіб, які мають вади розумового розвитку, місцеві органи влади США в межах своєї території відповідають за підтримку таких людей. Остання здійснюється практично за допомогою спеціалізованих організацій і фондів, а муніципалітети (за плату) залучають їх для надання інвалідам установлених законом послуг, основними серед яких є надання спеціалізованого транспорту, роботи, навчання, адаптація, виплата спеціальних допомоги і компенсацій. Компенсації передбачені для вжиття соціально-реабілітаційних заходів, спроможних підвищити дієздатність інваліда, для протезування, професійної підготовки або загальної освіти. Місцеві органи державної влади у США самостійно в межах своєї території забезпечують потреби осіб з обмеженими можливостями, залучаючи до цього різні спеціалізовані організації. Вони формують соціальну політику, яка заснована на загальнодержавних принципах і відповідає, у свою чергу, особливостям конкретної території.

Аналізуючи міжнародні стандарти, що стосуються розглядуваної проблеми слід наголосити необхідності перезавантажити в Україні усталені стереотипи управлінської спрямованості діяльності публічної адміністрації, удосконалити адміністративно-правовий механізм реалізації й захисту прав і свобод інвалідів з метою формування дійсно громадянського суспільства і правової держави.

Підсумовуючи вищевикладене, зробимо висновок що до осіб з інвалідністю в кожній країні світу формується різне ставлення внаслідок специфічних історичних, соціальних, економічних і політичних умов. Але кожна розвинена держава (у тому числі США) в силу своїх можливостей намагається гідно забезпечувати потреби цих людей. Міжнародні нормативно-правові документи незалежно від того, який характер вони мають — рекомендаційний чи обов'язковий, впливають на формування національного законодавства. Міжнародні принципи і стандарти становлять собою підґрунтя для опрацювання і прийняття державних програм, спрямованих на забезпечення прав інвалідів і здійснення державної політики в цій сфері. Для вдосконалення внутрішньодержавного законодавства й ефективнішої дії функціонуючих програм у сфері забезпечення прав інвалідів потрібно враховувати міжнародно-правові засади, аналізувати й запозичувати досвід розвинених країн, що дозволить уникнути певних проблем і помилок на шляху подальшого удосконалення адміністративно-правового регулювання в досліджуваній сфері й забезпечити особам з інвалідністю гідне життя й ефективну інтеграцію в суспільство.

ПЕДАГОГІКА ЦІЛІСНОГО СВІТОРОЗУМІННЯ ТА РОЗВИТОК ЦІЛІСНОЇ ОСВІТИ: ІНКЛЮЗИВНІ АСПЕКТИ

Басенко Руслан Олександрович

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри правознавства та фінансів

Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

basenko_ruslan@ukr.net

Анотація. У статті розглянуто сучасні науково-концептуальні підходи до розуміння феномену цілісної освіти та педагогіки цілісного світорозуміння. Звернено увагу на те, що цілісна освіта відповідає цілісній сутності світу та людини, а інтеграція філософії цілісної освіти у розвиток інклюзивного освітнього середовища є запорукою гуманізації інноваційної освіти України.

Annotation. The article considers modern scientific and conceptual approaches to understanding the phenomenon of holistic education and pedagogy of holistic worldview. Attention is drawn to the fact that holistic education corresponds to the holistic essence of the world and man, and the integration of the

philosophy of holistic education in the development of an inclusive educational environment is the key to the humanization of innovative education in Ukraine.

У наш час нової актуальності та виняткового значення набуває особистість цілісного світорозуміння. Сучасний світ складний і системний, динамічний і глобальний, інтегрований і цілісний. Сучасний світ не пробачає спрощеності та однобічності, не дає змогу людині нерозважливо сприймати процеси і явища чорно-білих тонах. Сучасний світ — світ синергії, світ поєднання раціонального та інтуїтивного, індивідуального та колективного. Людство дедалі впевненіше долає метафізичний дуалізм попередніх епох, рухається у напрямів динамічної рівноваги. Цілком природно, що антропологічний запит початку ХХІ століття — цілісна та універсальна особистість, що володіє системою «м'яких навичок», є здатною долати щоденні стреси, всезагальний апатичний фон, має системний і цілісний погляд, є розважливою, раціональною та поміркованою, усвідомлює, що кожну хвилину виявляє себе через різні соціальні ролі, сприйняття яких формує її імідж та репутацію. Така соціокультурна панорама змушує звернути увагу на освітній шлях виконання запитів сучасного світу — цілісну освіту та педагогіку цілісного світорозуміння. Їхня мета — навчання особистість бачити світ у єдності його ключових ознак і характеристик.

Попри те, що цілісна освіта, холізм та інтегрований зміст освіти сьогодні належать до інноваційного словника та відповідають науковій моді, теоретичне осмислення проблем, які висвітлюють сутність цілісної освіти, можна визначити як спорадичне та таке, що потребує більшої уваги дослідників, педагогів-практиків, громадськості. Особливо відчувається необхідність історико-педагогічного та освітософського розуміння цілісної освіти, її тлумачення з із філософської точки зору. Окремі аспекти цілісної освіти були предметом наукових студіювань вітчизняних (Б. Год, М. Гриньова, В. Ільченко, С. Клепко, В. Кремінь, О. Лавріненко, В. Ничкало та інші) та зарубіжних (Г. Гарднер, Р. Міллер, Д. Слоан, Р. Кеслер, С. Форбс та інші) учених

Історіо- та освітософський аналіз концепції «цілісної освіти» засвідчує її багатовимірне розуміння. Від епохи Античності до наших днів ідея розвитку особистості цілісного світорозуміння не втрачає своєї актуальності. Інтеграція змісту освіти стала невід'ємним атрибутом європейської моделі організації шкільництва [11].

Водночас сьогодні ідея цілісної освіти звучить із новими контекстами, її розвиток розглядається у площині розв'язання екологічної та моральної кризи сучасності, цілісна освіта стає ключовою умовою безпеки нації та досягнення пріоритетів сталого розвитку людства, нарешті цілісне сприйняття світу є основою людиноцентризму [10].

Філософською основою цілісної освіти та педагогіки цілісного світорозуміння є концепція холізму (від грец. *holos* — ціле, увесь). Холізму протистоїть веризм (від грец. *meros* — частина), а також редукціонізм, елементаризм, механіцизм. Основа ідея холізму — пріоритет цілого над частинами, положення про те, що частини чають сенс винятково як складники одного цілого. Важливо підкреслити, що холі стичне світорозуміння поширене, насамперед, серед природничих наук, натомість філософська та педагогічна рефлексія виявляє стриманість в інтеграції його методології до власного категоріального апарату [14, с. 1–2]. Водночас сучасні світові тенденції закликають гуманітаристику звернути увагу на неможливість антиномічного сприйняття світу, визнати важливість універсальності та цілісності як атрибутів сучасної особистості.

Філософське осмислення поняття «цілісна освіта», насамперед, умотивовує звернути увагу на його планетарний аспект. Світ — цілісність, Відтак *першою концептуально-методологічною лінією* розуміння цілісної освіти є *планетарно-соціальна*, яке виходить із положення про те, що цілісна освіта відповідає цілісній сутності світу, а також ураховує той факт, що життя людини це система зв'язків із суспільством і оточуючим світом.

Друга концептуально-методологічна лінія філософського осмислення цілісно освіти — *антропологічна*. У межах її теорії конститується розуміння людини як цілісності, долається фрагментаризація особистості, підкреслюється єдність раціональної, матеріальної, соціальної, психологічної, емоційної та духовної сторін особистості. Антропологічне розуміння світу утверджує ідею про єдність тілесного і духовного, об'єктивного і суб'єктивного, раціонального та інтуїтивного, матеріального та ідеального, колективного та індивідуального, реального та потенційного, статичного і динамічного, кінченного і безкінченного, жіночого і чоловічого, мажорного і мінорного etc [3, с. 54]. Антропологічна лінія цілісної освіти є її методологією, яка стверджує, що цілісність є атрибутивною характеристикою людини, відтак іманентною їй може бути винятково цілісна освіта.

Третьою концептуально-методологічною лінією розуміння цілісної освіти є *цільова* — уявлення про едукологічний та людинотворчий потенціал ідеалу всебічно і гармонійно розвиненої особистості. У межах такого підходу цілісна освіта розглядається через її мету і результат — універсально-цілісна особистість, що володіє системою життєвих компетентностей [13]. Цілісна освіта — це освітня модель, основні інтенції якої спрямовані на розвиток цілісної особистості, людини цілісного світорозуміння, яка має системний погляд на світ та соціокультурні процеси.

Методологічний потенціал концепції цілісної освіти дає змогу розглядати її у площині універсумної системи, яка парадигмально виступає сукупністю взаємопов'язаних знань, методів і цінностей (Т. Кун) [6, с. 132]. Відповідно *четвертою концептуально-методологічною лінією* розуміння цілісної освіти є її інтерпретація як *парадигми*, що включає такі складники: *телеологічний* (мета та завдання освіти); *онтологічний* (принципи та сутність освіти); *епістемологічний* (рівні пізнання, сутність знання, принципи дидактичної репрезентації знання, холізм, редукціонізм, аналітичний і парадимальний рівні пізнання); *антропологічний* (місце людини в структурі освіти, мотивації вчителя, дитиноцентризм, рівні виховальних відносин); *аксіологічний* (система цінностей, що покладені в основу освіти; змістовий (зміст навчального матеріалу); методичний (система методів, прийомів, форм і технологій навчання і виховання); *організаційно-педагогічний* (кадрове, методичне, наукове забезпечення освіти, етико-естетичні виміри педагогічної діяльності, філософія педагогічної майстерності, мистецтво красномовства); *процесуально-інституційний* (логістика освіти, менеджрування освітньої сфери, норми і правила в системі освіти, шаблонність VS креативність, стандартизованість VS індивідуальна ініціатива в реалізації освітньої місії тощо); *результуючий* (відповідність мети результату); *соціокультурний* (соціальний ефект освіти, місце і роль трансляції знань засобами системи освіти у цивілізаційному та соціокультурному розвитку людства тощо); *економічний та ергономічний* (децентралізація, розподіл економічних ресурсів, матеріальні чинники мотивації вчителя та удосконалення освітнього середовища тощо).

Аналіз існуючої освітософської палітри трактувань цілісної освіти вимагає звернути увагу на те, що холізм як філософія цілісності передбачає таку єдність, за якої окремі складники мають сенс винятково як частини цілого. Відповідні конотації дають змогу стверджува-

ти, що цілісність освіти — це насамперед цілісність її змісту, інтеграція знань та їхня синтезна дидактична репрезентація. Відтак *п'ятою концептуально-методологічною лінією* розуміння цілісної освіти є освіта, що пропонує *цілісний зміст та інтеграцію навчального матеріалу*. Такі пріоритети викликають алюзію із ідеєю універсалізації та енциклопедизації знання. У наш час основні мотивації побудови цілісного змісту освіти пов'язані із необхідністю розвитку в учнів цілісного світорозуміння, набуття ними універсально-життєвих компетентностей, м'яких навичок («soft skills»), уміння активно і соціально жити в суспільстві.

Водночас, філософський аналіз холізму та інтеграції знання в змісті освіти змушує звернути увагу на те, що цілісний зміст освіти є насамперед результативною категорією, адже цілісне знання формується у свідомості особистості за підсумками засвоєння сукупності галузевого знання, єдиним шляхом представлення якого є диференціація, редукція, покроковість. Більше того, ідея цілісного змісту освіти виявляє практично невіршувану глобальну суперечність між безмежністю знання та обмеженістю людських ресурсів [8, с. 17].

Значний методологічний і практичний потенціал інтеграції змісту освіти становить сучасна теоретично обґрунтована та експериментально перевірена модель інтеграції змісту освіти «Довкілля» (В. Льченко), людинотворчі результати якої розглядаються у площині сталого розвитку суспільства. Основними її інноваціями є: цілісність змісту освіти, що орієнтований на формування в учнів життєстверджуючого національного цілісного образу світу, зокрема екологічного образу природи; природовідповідність; орієнтація на представлення учням цілісної картини світу; здоров'язбережувальне навчальне середовище тощо. Важливо підкреслити, що модель цілісної освіти «Довкілля» володіє системним навчально-методичним забезпеченням, едукологічний потенціал якого відбито в підручниках: «Дивуюсь довілля» (4–5 років), «Запитую довілля» (1–2 класи), «Спостерігаю довілля» (3 клас), «Досліджую довілля» (4 клас), «Пояснюю довілля» (5 клас), «Вивчаю основні природні системи довілля» (6–9 класи), «Взаємодію з довіллям» (10–11 класи) [7, с. 140].

Освітньо-філософський аналіз методологічного та світоглядно-смыслового потенціалу холізму дає змогу констатувати, що цілісна освіта, також, є реалізацією ідеї неперервної освіти. На користь цього, насамперед, свідчить той факт, що розвиток цілісного світорозуміння особистості відбувається у безперервному процесі встановлення

зв'язків зі світом, а засвоєння цінностей передбачає перманентну активність суб'єкта [17, с. 175–176]. Відтак ще однією *концептуально-методологічною лінією* аналізу *цілісної освіти* є *парадигма неперервної освіти*, що організаційно здійснює свою екстеріоризацію у системі дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти, а також в освіті дорослих і самоосвіті упродовж життя. Сучасний світ вимагає від людини безперервного самоудосконалення, вимога освіти упродовж життя (*life-long learning*) стає ключовою умовою конкурентоздатності в суспільстві інновацій [16, с. 57]. Слід підкреслити, що неперервна освіта дає змогу збагатити знання, виробництво та упровадження в практику яких, теорія Human Capital називає основою формування людського капіталу на початку ХХІ століття [12, с. 247]. Неперервна освіта як смисловий аспект цілісного розвитку і саморозвитку особистості відповідає акмеологічним пріоритетам, актуалізує філософське уявлення про активний та перетворювальний характер діяльності людини, закликає суспільство до безперервного самовдосконалення, основним шляхом якого є самоосвіта.

Теоретико-категоріальний аналіз поняття «цілісна освіта» невід'ємно пов'язаний із історичними аспектами. Історико-педагогічний досвід звернення людства до ідей цілісної освіти надзвичайно багатий. Античність, ранній Новий час, Просвітництво *etc.* Зародившись у філософії Стародавньої Греції, античний ідеал калокагатії відродився у філософській і педагогічній думці Ренесансу яка запропонувала світові новий ідеал всебічно і гармонійно розвиненої особистості [5]. На практиці ініціаторами утілення ідей цілісної освіти виступили учителі-єзуїти — члени католицького ордену Товариства Ісуса. У заснованій ними молодіжній політиці було утілено цілісне розуміння ренесансного гуманізму: як відновлення античної спадщини (освіта особистості), як людяності (етико-моральний ідеал виховання), як індивідуалізму (розвиток особистості здатної до активного та перетворюючого цілепокладання) [2]. У ранній Новий час єзуїти розпочали утілення гуманістичної стратегії цілісного розвитку особистості, яку гуманісти називали «*pietas litterata*» («освічене благочестя»). Зміст єзуїтської освіти було інспіровано гуманістичною тріадою еразмівської педагогічної парадигми: знання латини (освіта), діяльна побожність (індивідуальна ініціатива у соціальному житті) та доброчесність (виховання). Розуміючи гуманізм як «*imitatio antiquorum*» («наслідування давніх») і звернення

до зразків античної освіченості, основними чеснотами єзуїти проголосили хист до навчання, освіченість, вишуканість латини, інтелектуальність, досконалість вченого слова і публічного виступу. Дидактичні акценти було зроблено на «*bonae artes*» («добрі мистецтва»). Із ренесансно-гуманістичних пріоритетів індивідуалізму кодекс єзуїтської доброчесності збагатився діяльною побожністю, працьовитістю, енергійністю, рішучістю, раціональністю і розважливістю. Єзуїти високо цінували талант і здібності молоді, звертали увагу на приємний зовнішній вигляд, підкреслювали необхідність піклування про міцне тілесне здоров'я тощо. Педагогічні концепти «*vita contemplation*» («життя у спогляданні») та «*vita active*» («життя в діяльності») єзуїти визнали рівноцінними, запропонували нову виховну парадигму «святості в діяльності» та «активної духовності». Нарешті, етимологічному тлумаченню гуманізму як людяності у виховних пріоритетах єзуїтів відповідали завдання розбудови чеснот скромності та ввічливості, виваженості й толерантності, милосердя і співчуття, добра і любові, поваги, етики партнерства та єдності [1, с. 10]. Таким чином, педагогічна модель єзуїтської освіти стала інтегрованою парадигмою цілісної освіти. Учителі-єзуїти запропонували тогочасній європейській молоді педагогіку цілісного світорозуміння, упорядкувавши власну освітню систему на основі принципів всебічного і гармонійного розвитку людини.

Єзуїтський досвід цілісної освіти концептуальним мостом можна пов'язати із ще одним прикладом римського соціокультурного життя — сучасною діяльністю Римського клубу (1968, Швейцарія) — міжнародної неурядової організації, що об'єднує вчених, мислителів, представників бізнесу, громадських діячів більше із 30-ти країн світу. Учасники Римського клубу по-особливого відчують відповідальність за майбутнє світу, роблять спроби системно осмислити глобальні проблеми людства, пропонують шляхи розв'язання криз, організовують дискусійні платформи із питань подолання перешкод, які ставить сучасний час перед людиною і світом.

Одним з-поміж вагомих внесків Римського клубу у формування цілісного розуміння світу та вирішення глобальних проблем є підготовка річних звітів, у яких мислителі пропонують власні оцінки актуальних проблем і викликів, що ставить світ, а також окреслюють можливі шляхи їхнього подолання. Першим звітом Римського клубу була праця його першого президента, економіста Аурелліо Печчеї (Aurelio Peccei) «Межі росту» («*The Limits to Growth*»), що побачила світ 1972 р.

У ній було запропоновано концепцію «нульового зростання», що поклала основу ідеї «сталого розвитку людства» [15, с. 214].

У 2018 році було оприлюднено ювілейну доповідь «Come on! Capitalism, Short-termism, Population and Destruction of the Planet» («Come on! Капіталізм, недалекоглядність, населення і руйнування планети»), присвячену 50-літтю із дня заснування Римського клубу. Її автори: співпрезиденти клубу — швед Андерс Війкман (Anders Wijkman) та німець Ернст Ульрих Фон Вайцзекер (Ernst Ulrich von Weizsacker) підкреслили, що сучасний світ перебуває у стані безладу, людство відчуває безпорадність, а сталість сучасних тенденцій є фікцією. Маніфест звіту — досить грабувати своє майбутнє! Антропоцентризм, капіталізм і максимізація прибутку — це шлях до дестабілізації і деградації. Безперервний розвиток породжує страх і відчай, а спрощеність і фрагментарність у розумінні світі веде до безладу. Єдиними шляхом вирішення таких питань є Нове Просвітництво. Його зміст полягає у навчанні людства ціннісному сприйняттю світу, солідарному і повному гуманізму. Єдиним шляхом подолання сучасних викликів є цілісна та інтегрована освіта, педагогіка цілісного світорозуміння і відповідальності за світ і довкілля [4, с. 1–3].

Як бачимо, важливість впровадження пріоритетів цілісної освіти не викликає сумнівів. Водночас спорадично висвітленими залишаються шляхи підготовки учителів до сприйняття і впровадження ідей цілісної та інтегрованої освіти, що покликана розвинути цілісне світорозуміння. Одним з-поміж осиних шляхів популяризації та легітимації ідей цілісної освіти залишається філософія освіти як галузь пізнання і навчальний предмет. У межах її змісту відбувається гармонізація теоретичного пізнання та практичних методик і технологій, аргументується положення про єдність педагогічної теорії, освітніх технологій та дидактики навчальних предметів, долається інертність теорії цілісної освіти в її освітніх практиках. Ідея цілісної освіти наскрізною у курсі «Філософія освіти», слухачам якого пропонуються філософське, ціннісно-світоглядне та методико-орієнтоване тлумачення та оцінка сучасної парадигми цілісної освіти [9, с. 254].

Загалом слід підкреслити, що в основі цілісної освіти лежить методологія холізму, що стверджує думку про цілісність як таку якісну єдність, за якої окремі частини мають сенс винятково як складники одного цілого. Філософське осмислення полісемії цілісної освіти дало змогу виокремити шість концептуально-методологічних ліній, які вияскравлюють різні сторони у її розуміння: планетарно-

соціальна (як легітимація цілісної освіти цілісністю світу та сукупністю системних соціальних зв'язків людини, які вона набуває у процесі взаємодії з оточуючим середовищем); антропологічну (цілісна освіта засвідчує антропологічну сутність людини, яка є єдністю біологічних, соціальних, психологічних і духовних складників; цілісна освіта закликає до цілісного, солідарного, повного та інтегрального гуманізму); цільова (ідеал всебічно і гармонійно розвиненої особистості, універсально-цілісна людина та особистість цілісного світо-розуміння як мета освіти); парадигмальна (цілісна освіта як освітня парадигма, що репрезентує себе через мету, принципи, зміст, систему методів, організаційно-педагогічних заходів тощо); змістова (цілісний та інтегрований зміст навчального матеріалу, компетентнісна основа, системність та інтегрованість його дидактичної репрезентації); акмеологічна (розуміння цілісної освіти за критерієм способу реалізації — неперервна освіта, освіта упродовж життя, самоосвіта і саморозвиток). Історичний дискурс цілісної освіти свідчить про її одвічну актуальність, а сучасний контекст — про виняткову затребуваність у досягненні екологічних пріоритетів цілісного розвитку сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Басенко Р. О. Ренесансний досвід освіти і виховання в європейській молодіжній політиці ордену єзуїтів XVI–XVII століть : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13. 00. 01 / Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2018. 20 с.
2. Басенко Р. О. Ренесансні чесноти ранньомодерної особистості у європейських молодіжних ініціативах ордену єзуїтів. Історико-педагогічний альманах. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. № 1. С. 15–18.
3. Буряк О. С. Концепція холістичної освіти у процесі формування цілісної особистості постмодерну. Філософія неперервної професійної освіти. 2015. № 3 (44). С. 52–56.
4. Вайцзекер Е., Війкман А. Come on! Капіталізм, недалекоглядність, населення і руйнування планети. Доповідь Римського клубу. К. : Саміт-книга, 2019. 276 с.
5. Год Б. В. Ідея всебічного й гармонійного виховання особистості в епоху європейського Відродження : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13. 00. 01 / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х., 2005. 44 с.
6. Иванкина Л. И. Тенденции современного образования и проблема целостного развития личности. Известия Томского политехнического университета. 2003. Т. 306. № 3. С. 132–135.
7. Ільченко В. Р., Гуз К. Ж. Цілісна освіта «Довкілля» як варіант складової освіти для сталого розвитку. Педагогічна і психологічна науки

в Україні : зб. наук. пр. : в 5 т. К. : Педагогічна думка, 2012. Т. 3 : Загальна середня освіта, 2012. С. 137–148.

8. Клепко С. Ф. Інтеграція і поліморфізм знання у вищій освіті. Філософія освіти. 2006. № 1 (3). С. 13–23.

9. Клепко С. Ф. Філософія освіти в педагогічній освіті. Філософія освіти. 2007. № 1 (6). С. 252–259.

10. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. К. : Педагогічна думка, 2008. 424 с.

11. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу : теорія і практика (друга половина ХХ — початок ХХІ ст.) : монографія. К. : Богданова А. М., 2009. 404 с.

12. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта у контексті теорії людського капіталу. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України) : зб. наук. пр. / голов. ред. В. Г. Кремень. К. : Вид. дім «Сам», 2017. С. 246–260.

13. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Міністерство освіти і науки України. К., 2016. 36 с.

14. Оболкина С. Ф. Онтологическая грамматика холизма как философская проблема : автореф. ... канд. филос. наук : 09.00.01 / Уральский гос. ун-т имени А. М. Горького. Екатеринбург, 2005. 20 с.

15. Римский клуб : идея устойчивого развития. Вестник университета имени О. Е. Кутафина. 2017. № 2. С. 213–225.

16. Филонович С. Р. «Life-long learning» : последствия для высшей школы. Вопросы образования. 2009. № 4. С. 55–66.

17. Яковлев А. А. Холистское образование в контексте развития непрерывности образовательного процесса. Образование через всю жизнь : непрерывное образование в интересах устойчивого развития : материалы XI Международ. конф., Минск, 27–28 сентября 2013 г. Мн., 2013. Вып. 11. Ч. III. С. 175–179.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Бригінець Олександр Олексійович

*д. ю. н., доцент, професор кафедри цивільного, господарського,
адміністративного права та правоохоронної діяльності
Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»
BrigynetsO@meta.ua*

Анотація. У тезах аналізується захист прав інвалідів як функція сучасного соціального демократичної держави. Автор зазначає, що зміст і порядок захисту прав інвалідів в наш час значно трансформувалися.

***Annotation.** The protection of the rights of persons with disabilities is a function of the modern social democratic state. The content and order of protection of the rights of disabled people in our time has changed significantly.*

На сучасному етапі науки інвалідність стала вивчатися не тільки як медичне явище, виникли актуальні питання правового положення таких вразливих груп населення та їх впливу з соціальним середовищем. Вкрай важлива необхідність створення механізмів захисту прав інвалідів була закладена в Загальній декларації прав людини 1948 року [1], де встановлено, що кожна людина має право на забезпечення на випадок безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини.

Високою також є вразливість інвалідів в сфері праці. Незважаючи на те, що деякі люди з обмеженими можливостями успішно працюють і в повному мірі інтегровані в суспільство, вони частіше за інших працівників стикаються з безробіттям і бідністю. У нашій країні для задоволення соціальних потреб на рівні стандартів сучасного суспільства формується система заходів соціального захисту правового, соціально-економічного та організаційного характеру, що гарантується державою за допомогою відповідних нормативних правових джерел, що регламентують окремі аспекти соціального життя різних категорій громадян.

На практиці соціальний захист реалізується через спеціальні структури по організації праці і зайнятості, охорони здоров'я та освіти, пенсійного забезпечення, соціального обслуговування, надання соціальних послуг, заходів соціальної підтримки (допомоги, виплат, соціальних програм), що забезпечують гідний матеріальний і духовний рівень життя будь-якого члена суспільства.

Конвенція про права інвалідів містить окрему статтю 27 (Праця і зайнятість) [2], де визначається встановлення загальних для всієї світової спільноти трудових стандартів для інвалідів. Визнається право інвалідів на працю нарівні з іншими, яке включає право на отримання можливості заробляти собі на життя працею, яку інвалід вільно вибрав чи на яку він вільно погодився, в умовах, коли ринок праці та виробниче середовище є відкритими, інклюзивними і доступними для інвалідів.

Законодавство відносить інвалідів до суб'єктів, що зазнають труднощі в пошуку роботи, яким надаються додаткові гарантії. Існують

наступні механізми для регулювання трудової діяльності інвалідів: встановлення в організаціях незалежно від організаційно-правових форм і форм власності квоти для прийому на роботу інвалідів і мінімальної кількості спеціальних робочих місць для інвалідів; резервування робочих місць за професіями, найбільш підходящим для працевлаштування інвалідів; стимулювання створення підприємствами, установами, організаціями додаткових робочих місць для працевлаштування інвалідів; створення інвалідам умов праці відповідно до індивідуальних програм реабілітації для інвалідів; створення умов для підприємницької діяльності інвалідів; організація навчання інвалідів новим професіям. Але на практиці вищезгадані норми не завжди виконуються.

Інваліди можуть бути зайняті як на відкритому ринку праці, де помітно вплив першої концепції працевлаштування осіб з обмеженими можливостями, так і на закритому ринку праці. На відкритому ринку праці зайнятості інвалідів сприяє квотування їх працевлаштування, в тому числі створення для інвалідів спеціальних робочих місць в організаціях.

Пасивність профспілкових організацій позначається на неефективному правовому регулюванні трудових прав інвалідів. Особа, яка має порушення здоров'я і функцій організму, виражені в будь-яких дефектах, що призводить до обмеження життєдіяльності та доступу до трудової діяльності, має перебувати під соціальним захистом держави як вразлива група населення. У зв'язку з цим міжнародна співпраця, на нашу думку, повинна активно продовжуватися і бути орієнтована на вдосконалення норм міжнародного трудового права.

Належний правовий захист інвалідів може бути досягнутий за допомогою узагальнення створеної неурядовою організацією інформації про факти порушення прав інвалідів на робочих місцях і відповідної правової оцінкою, а також розробкою пропозицій щодо вдосконалення механізмів захисту прав інвалідів.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ ООН від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів): Конвенція ООН від 13.12.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.

ЛЮДИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ЇХ ІНДИВІДУАЛЬНІ ВИМОГИ ДЛЯ ЖИТТЯ У СОЦІУМІ

Грам Дар'я Сергіївна

*III курс, група ЖР-18-1-мс, спеціальність «Журналістика»
Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна»
grammdasha@gmail.com*

Науковий керівник: Тропіна А. О., старший викладач

Анотація. Представлено концепції внесення змін в архітектурну та соціальну структуру. Наведені приклади користі цих змін не лише для людей з особливими потребами, а й для звичайних пересічних громадян. Проведено аналіз перспективи розвитку функціонування даних систем.

Annotation. The concepts of making changes in the architectural and social structure are presented. Examples of the benefits of these changes are given not only for people with special needs, but also for ordinary citizens. The analysis of prospects of development of functioning of these systems is carried out.

Актуальність теми: полягає в тому, щоб показати комфортне використання будь-якої речі, значимість конструкцій такого типу та універсалізації.

Мета: висвітлення сучасних технологій універсалізації для зручності користування, підвищення комфорту та безпеки людей.

Основний матеріал: інвалідність може виникнути у людини на будь-якому етапі життя. Враховуючи дослідження Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та загальний коефіцієнт старіння людей на планеті, який може збільшуватися, вважається що масштаби поширення різних видів та функціональних обмежень також зростає. Із віком у людей спостерігаються стійкі функціональні обмеження, які перешкоджають їй здійснювати навіть елементарні функції на нормальному рівні. Дивлячись на таку нестабільну ситуацію, а особливо стійкою вона і справді не може бути, бо життя занадто спонтанне на випадки, звісно ж громадяни кожної країни прагнуть підтримки та захисту держави і розуміння соціуму. Ці аспекти дуже важливі, тому що при їх злагодженій роботі і розумінні ситуації люди з обмеженими можливостями зможуть почувати себе комфортно. Не зазнаючи ані моральних, ані фізичних утисків.

Дана політика держави повинна налаштувати такі сфери: надання послуг, планування, будівництво, а також транспорт і зв'язок.

Через неналагоджену структуру міста: пристосування будинків, доріг, транспорту — всіх соціальних місць, люди з порушеннями опорно-рухового апарату, вадами слуху чи зору, просто таки стають «в'язнями» одного простору, своєї квартири чи дому. Саме для цього нам і потрібен такий аспект як універсалізація.

Універсалізація — це процес, який об'єднує суспільство певним ідеалом або еталоном. З його допомогою можна визначити всі потреби громадян і лаконічно але розумно застосувати їх у суспільній сфері. При цьому універсалізація бере на себе певних зобов'язань, як з боку держави, так і з боку громадян.

Слід виділити сім принципів універсального дизайну:

1. Рівноправне використання. Воно включає в себе рівність та доступність для кожного. Враховує різні типи користувачів, зокрема їхні фізичні дані, рівні умови використання, безпеку, надійність, привабливий дизайн, та виключає секрецію будь-яких груп.

2. Гнучкість у користуванні. Забезпечує широкий спектр налаштувань згідно з особливими потребами користувача.

3. Просте та зручне використання. Дизайн повинен бути зрозумілим на інтуїтивному рівні, при цьому простим.

4. Сприйняття інформації незалежно від сенсорних можливостей користувача. Ефективне донесення інформації до користувача, що полегшує сприймання інформації, сумісність різних технологій і засобів, які використовують особи з обмеженими можливостями.

5. Припустимість помилок. Має звести небезпеку та ризики для життя до мінімуму. Способом ізоляції від небезпеки, попередженню, уникненню негативних наслідків.

6. Низький рівень фізичних зусиль. Сприяє дієвому, зручному і комфортному використанню, при цьому фізичні зусилля звести до мінімуму.

7. Розмір та простір для підходів використання. Передбачає мобільність і простір, зважаючи на всі характеристики приміщення чи певного об'єкту. Враховуючи також розмір рук та їх стискання, і легкий доступ користувача.

Висновки: є дуже важливим підтримувати людей у соціумі, навіть звичайними нормами універсалізації, які роблять наше повсякденне життя комфортним і безпечним. Звісно ж це стосується насамперед і людей з особливими потребами для яких оновлена інфраструктура міста та будівель відриває нові можливості.

Список використаних джерел

1. Давиденко Г. В. Включення людей з інвалідністю в суспільне життя та освітній процес: шляхи оптимізації / Г. В. Давиденко // Наукові записки : зб. наук. пр. — Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. — Вип. 135. — С. 93–96 (Серія : Педагогічні науки).

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Гудим Ірина Миколаївна

к. пед. н., ст. наук. спів.,

*старший науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти та виховання
Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України
hudymir@gmail.com*

Анотація. *Сучасне впровадження інклюзивної освіти в Україні відкриває нові можливості для розвитку освітньої системи, а також ставить ряд важливих завдань перед педагогами та батьками. Дошкільний заклад освіти з інклюзивним навчанням — це заклад, який надає систему якісних освітніх послуг відповідно до потреб дітей з особливими освітніми потребами в процесі розвитку та навчання. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в дошкільному закладі — це взаємоузгоджена комплексна діяльність колективу фахівців та батьків, спрямована на створення необхідних умов для розвитку особистості дітей, знань, навичок, успішної адаптації, реабілітації, їх самореалізація та інтеграція в суспільство. Важливою стратегією та головною рушійною силою організації інклюзивного навчання дітей з особливими потребами у закладі освіти є команда психолого-педагогічної підтримки, сформована із спеціалістів закладу із залученням батьків дітей. До дошкільного закладу входять такі постійні учасники, як: директор або вихователь-методист, вихователь, помічник вихователя, практичний психолог, соціальний педагог, корекційний педагог, педагог-реабілітолог та батьки.*

Annotation. *Current implementation of inclusive education in Ukraine opens new opportunities for development of the educational system as well as sets a number of important tasks and challenges for educators and parents. An inclusive preschool is an institution that should provide a certain system*

of educational services in accordance with the needs that arise in children with special educational needs in the process of development and learning. Psychological and pedagogical support of children with special educational needs in educational institution with inclusive education is a mutually agreed comprehensive activity of a team of specialists and parents aimed at creating the necessary conditions for development of children's personality, knowledge, skills, successful adaptation, rehabilitation, their self-realization and integration into society. The important strategy and the main driving force of organization of inclusive education of children with special needs in educational institution is a team of psychological and pedagogical support formed of specialists of institution with involvement of children's parents. The preschool institution includes such permanent participants as: director or educator-methodologist, educator, assistant educator, practical psychologist, social pedagogue, correction pedagogue, teacher-rehabilitation specialist and parents.

Сучасне реформування освітньої галузі в Україні супроводжується широким впровадженням інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами на всіх рівнях освіти. Розроблення інноваційного освітнього змісту спрямовується на розв'язання проблем навчально-методичного забезпечення для інклюзивного навчання та оптимізації освітнього середовища для кожної дитини. Втім, слід відзначити, що науково-методичні пошуки шляхів розвитку інклюзивного освітнього простору більшою мірою спрямовані на початкову ланку школи, що пов'язується з нормативними аспектами впровадження інклюзивного навчання в Україні. Водночас, законодавчо унормоване перебування дітей з особливими освітніми потребами в дошкільних закладах освіти, знаходить суттєво менше теоретико-методологічного та навчально-методичного забезпечення та супроводу. Відповідно, *метою* нашого теоретичного дослідження є визначення організаційно-методичних аспектів проектування освітнього середовища для дошкільників з особливими освітніми потребами.

Науковцями в галузі спеціальної педагогіки (А. А. Колупаєвою, О. М. Таранченко) основними принципами інклюзивного навчання визначено наступні: дотримання рівних прав на здобуття освіти; недопущення дискримінації, толерантне ставлення, визнання цінності кожної дитини незалежно від її особливостей чи відмінностей; верховенство інтересів дитини; раннє втручання; надання підтримки та супроводу у процесі навчання; права батьків на вибір закладу та участь в освітньому процесі [1]. Визначені принципи є базисом для

розвитку інноваційних освітніх тенденцій в організації допомоги дітям з особливими освітніми потребами, у тому числі дошкільного віку.

Основними напрямками створення інклюзивного навчального середовища у дошкільному закладі є наступні:

— *адаптація фізичного простору з урахуванням вимог безбар'єрності та універсального дизайну*, що передбачає створення умов для безперешкодного доступу до будівель та приміщень закладу, зокрема для тих, що пересувається на візках, дітей з порушеннями зору, слуху.

— *створення команди психолого-педагогічного супроводу*. У закладі дошкільної освіти до неї включені, як постійні учасники: директор або вихователь-методист, вихователь, асистент вихователя, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-дефектолог, вчитель-реабілітолог та батьки дитини; як залучені фахівці: медичний працівник закладу освіти, лікар, асистент [3]. Основними завданнями роботи команди супроводу є: збір інформації про особливості розвитку дитини, її інтереси, труднощі, освітні потреби на етапах створення, реалізації та моніторингу виконання індивідуальної програми розвитку; визначення напрямів психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг, що можуть бути надані в межах закладу освіти на підставі висновку ІРЦ, та забезпечення надання цих послуг; надання методичної підтримки педагогічним працівникам закладу освіти з організації інклюзивного навчання; створення належних умов для інтеграції дітей в освітнє середовище; проведення консультативної роботи з батьками дітей щодо особливостей їх розвитку, навчання та виховання; проведення інформаційно-просвітницької роботи у закладі освіти серед педагогічних працівників, батьків і дітей з метою недопущення дискримінації та порушення прав дитини; забезпечення необхідними навчально-методичними і навчально-наочними посібниками, ігровим, навчально-дидактичним обладнанням, засобами індивідуальної корекції, облаштування кімнат для проведення корекційно-розвиткових занять.

— *адаптація та модифікація методів та форм освітньо-розвивального впливу* включає адаптацію освітніх програм, навчально-методичного і дидактичного забезпечення, прийомів та засобів організації розвивальних занять з дітьми у відповідності до їхніх пізнавальних можливостей та з урахуванням особливостей психофізичного розвитку [2].

Забезпечення визначених аспектів організації інклюзивного навчання в закладі дошкільної освіти сприятиме максимальному

розвитку потенційних можливостей усіх дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами, допоможе фахівцям створити максимально сприятливе середовище для їх розвитку з урахуванням особливостей і потреб.

Список використаних джерел

1. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навч.-метод. посіб. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.
2. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / М. А. Порошенко, А. А. Колупаєва, та ін. К. : Всеукраїнська благодійна організація «Благодійний фонд Порошенка». — 252 с.
3. Особлива дитина в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. Комплект / Л. В. Коваль, Н. М. Компанець, Н. О. Квітка, А. В. Лапін, І. В. Луценко — К.: Наша друкарня. — 2018. — 348 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Депутат Данило Олексійович

IV курс, група ВС-17-1, спеціальність «Видавнича справа»

Інститут філології та масових комунікацій Університету «Україна»

dandep41@gmail.com

Науковий керівник: Тропіна А. О., старший викладач

Анотація. Розтлумачено поняття інклюзивної освіти та інклюзії. Зазначено переваги й недоліки інклюзивної освіти. Запропоновано шляхи для покращення української інклюзивної освіти. Наведено приклад іноземного досвіду інклюзивного навчання.

Annotation. The term «inclusion education» is interpreted. Its advantages and disadvantages are indicated. The ways of improving of Ukrainian inclusion education are suggested. An example of foreign experience of inclusive education is given.

Актуальність теми: інклюзивне навчання — навчання для категорії людей з особливими потребами, тобто людей з інвалідністю, переселенців, здобувачів спеціальної освіти, що передбачає створення відповідних умов. Так, при постійному підвищенні рівня модернізації, наявності євроінтеграційного процесу, потреба великої кіль-

кості людей з інвалідністю у навчанні помітно зростає. Отже, виявлення недоліків інклюзивного навчання та удосконалення організації освітнього процесу є актуальним завданням сьогодення.

Мета: розкрити сутність поняття «інклюзивне навчання», виявити його недоліки та запропонувати шляхи їх вирішення.

Основний матеріал: словосполучення «інклюзивне навчання» викликає асоціацію з навчанням людей із різними захворюваннями, діагнозами, хоча це не так. Інклюзивне навчання застосовується до людей «з особливими освітніми потребами» — тих, хто має потребу в додатковій, постійній або тимчасовій підтримці під час навчального (освітнього) процесу задля забезпечення права на здобуття освіти, регламентованого статтею 53 Конституції України: «Кожен має право на освіту»; тобто сюди також входять переселенці чи здобувачі спеціальної освіти. Цей термін уперше з'явився в Саламанській декларації 1994 року.

Інклюзивне навчання створене задля усунення перешкод та надання умов для людей із особливими освітніми потребами. Так, у постанові Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти» сказано, що у вищезазначених закладах потрібно створити відповідний простір, забезпечити пересування, кабінети вчителів навчально-методичними матеріалами, працівниками, що коригують вади.

Серед переваг інклюзивного навчання можна виділити: задоволення потреб в освіті вищезазначених осіб, соціальну адаптацію шляхом спілкування з іншими людьми. Серед недоліків виділяється нерівномірне засвоєння матеріалу через індивідуальне сприйняття.

За кордоном таку проблему вирішують переміщенням людей залежно від їхнього опанування програми в менш обмежене середовище.

Висновки: отже, над організацією інклюзивного навчання в Україні ще потрібно працювати. Наприклад, поступово вводити нові освітні програми, які навчають організації інклюзивного навчання із урахуванням різних людських особливостей, та створювати попит на них; пам'ятати про індивідуальні особливості засвоєння навчальних програм, на початку навчання створити певні адаптивні групи з відповідними умовами та можливістю переведення в загальну групу.

Список використаних джерел

1. Таланчук П. М., Кольченко К. О., Нікуліна Г. Ф. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. — К : Соцінформ, 2004. — 128 с.

2. Давиденко Г. В. Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу : дис. док-ра пед. наук : спец. 13.00.01 — «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Ганна Віталіївна Давиденко. — К., 2015. — 467 с.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ІНВАЛІДІВ

Доманська Тетяна Віталіївна

II курс, ФТ-19-1м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»

Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Науковий керівник: Гордійчук В. І., к. н. з фіз. вих. і спорту

Анотація: у тезах наголошено на важливому значенні адміністративно-правового регулювання в сфері забезпечення прав інвалідів, тому що суспільним відносинам в зазначеній сфері притаманний управлінський характер, а учасники таких відносин виступають носіями прав та обов'язків, урегульованих нормами адміністративного права.

Ключові слова: інваліди, адміністративно-правове регулювання, стандарти, держава, суспільні відносини.

Annotation: the theses emphasize the importance of administrative and legal regulation in the field of ensuring the rights of persons with disabilities because public relations in this area are managerial in nature, and participants in such relations are the bearers of rights and responsibilities under administrative law.

Key words: invalids, administrative and legal regulation, standards, state, public relations.

Історія розвитку різних моделей взаємодії між людьми з інвалідністю, поставила на порядок денний ряд важливих правових завдань, серед яких лівова частка належить адміністративно-правовому регулюванню в сфері забезпечення прав інвалідів. Адже людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в нашій країні найвищою соціальною цінністю, а права людей з інвалідністю гарантуються державою на конституційному рівні.

Вагоме місце у сфері забезпечення прав інвалідів займає правовий аспект проблеми, який зумовлює законодавче закріплення і правове регулювання державної політики, юридичне визначення й вивчення існуючих проблем у цій сфері. Саме юриспруденція консолідує

різноманітні знання про людину, суспільство й державу, системно вивчає їх проблеми і своїм визначенням відповідає ідеї справедливості, на чому й засновується безпека людини [Тер-Акопов А. А., 1997].

Адміністративно-правове регулювання у сфері забезпечення прав інвалідів є складовою частиною загального механізму адміністративно-правового регулювання через норми права, акти їх реалізації і правові відносини.

Вагомим чинником, що регулює суспільні відносини у сфері забезпечення прав інвалідів є Конституція України, яка знаменувала перехід від державо центристської ідеології адміністративного права до людино центристської, за якої людина визначається як основний суб'єкт адміністративно-правових відносин, а призначенням державних органів є створення необхідних умов для реалізації та захисту прав, свобод та інтересів особи [Кісіль Р.-В. В., 2013].

В умовах нинішнього часу роль та значення адміністративного права для забезпечення прав інвалідів важко переоцінити в силу того, що більшість їх прав реалізуються у відносинах, урегульованих адміністративно-правовими нормами й за участю органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів, що мають повноваження державно-владного характеру. Виділення адміністративно-правового регулювання забезпечення прав інвалідів в окрему сферу, ґрунтується на тому, що остання визначається як межа поширення чого-небудь, область фізичного або духовного життя, діяльності людини чи суспільства, коло осіб, близьких за соціальним становищем, діяльністю або сукупність умов, середовище, в якому що-небудь відбувається [Електронний ресурс]. У такий же спосіб забезпечення прав інвалідів виділяють в окрему сферу громадські організації й міжнародні фонди.

Адміністративно-правове регулювання саме в сфері забезпечення прав інвалідів відіграє досить важливу роль в силу того, що суспільним відносинам в зазначеній сфері притаманний управлінський характер, а учасники таких відносин виступають носіями прав та обов'язків, урегульованих нормами адміністративного права. За визначенням науковця, держава за допомогою адміністративно-правових норм впливає на суспільні відносини, перетворюючи їх на адміністративно-правові, тобто здійснює адміністративно-правове регулювання [Колпаков В. К., 1999].

Основними сучасними напрямками розвитку адміністративно-правового регулювання, за висновками Ю. Козлова, є: розроблення

й реалізацію політики, що міститься у програмах загальнодержавного й регіонального масштабів; установлення й ефективне впровадження в життя правових засад господарювання; управління підприємствами й установами державного сектора; регулювання функціонування різних об'єктів недержавного сектора; координацію функціонування націоналізованого й децентралізованого секторів господарського, соціально-культурного й адміністративно-політичного будівництва; забезпечення реалізації прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб у царині державного управління; здійснення державного контролю й нагляду за діяльністю керованих сфер [Козлов Ю. М., 2005]. А механізм адміністративно-правового регулювання — це сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права [Стеценко С. Г., 2007].

Адміністративно-правове регулювання у сфері забезпечення прав інвалідів має низку основних ознак: цілеспрямований характер, тобто спрямований на досягнення конкретної мети; організаційний характер, тобто суспільні відносини, що виникають між суб'єктами цієї сфери набувають певної форми за допомогою саме адміністративно-правового регулювання; конкретний характер — завжди пов'язане з реальними відносинами; втілює в життя норми адміністративного права; здійснюється воно суб'єктами владних повноважень; вирізняється великою кількістю суб'єктів адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення прав інвалідів; йому властива значна кількість нормативно-правових актів, що регулюють відносини в цій сфері; йому притаманна розгалуженість об'єкту забезпечення в силу багатоманітності груп прав інвалідів; різноманітність повноважень суб'єктів адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення прав інвалідів.

Отже, адміністративно-правове регулювання у сфері забезпечення прав інвалідів можна визначити як цілеспрямований владно-організуючий вплив уповноважених державою суб'єктів у межах їх компетенції на впорядкування суспільних відносин у зазначеній сфері, створення умов для безперешкодної реалізації прав інвалідів, їх гарантування, захист і охорону.

Список використаних джерел

1. Тер-Акопов А. А. Безопасность человека. Социальные и правовые основы / А. А. Тер-Акопов. — М. : Норма, 1997. — 272 с.

2. Кісіль Р.-В. В. Порівняльний аналіз адміністративного права України та зарубіжних країн / Р.-В. В. Кісіль, І. О. Блавацька // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. — 2013. — № 3. — С. 231–239.

3. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://eslovnik.com/%D1%81%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0>

4. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков. — Київ : Юрінком Інтер, 1999. — 736 с.

5. Козлов Ю. М. Административное право : учеб. / Ю. М. Козлов. — М. : МАУП, 2005. — 554 с.

6. Стеценко С. Г. Механізм адміністративно-правового регулювання: сучасні проблемні питання / С. Г. Стеценко // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. — Одеса, 2007. — № 35. — С. 31–34.

7. Iryna Talanchuk. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education of People with Disability. Social welfare. Interdisciplinary approach, Šiaulių universitetas. 2015 — 5(1). — 94–102 p.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Дубенко Ганна Вадимівна

IV курс, група ПЗ18.2-Імс, спеціальність «Право»

Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

dubenko.anna@gmail.com

Науковий керівник: Бригінець О. О., д. ю. н., доцент,

професор кафедри цивільного, господарського,

адміністративного права та правоохоронної діяльності

Анотація. У тезі розглядається проблема формування інклюзивного освітнього середовища в загальноосвітніх навчальних закладах. Наводяться аргументи на користь перебування усіх учнів в інклюзивному освітньому середовищі.

Annotation. The article considers the problem of forming an inclusive educational environment in secondary schools. Arguments are made in favor of all students in an inclusive educational environment.

«Нешасна, знедолена природою... маленька людина не повинна знати про те, що вона — малоздібна, що в неї — слабкий розум. Виховання такої людини повинно бути в сто разів ніжнішим, чуйнішим, дбайливішим» [1]. В. О. Сухомлинський доречно зауважував,

що колектив може стати виховним середовищем тільки в тому разі, коли він створюється під час спілкування і спільної діяльності, яка дає кожному радість і насолоду, розвиває його інтереси і здібності, коли є освічений педагог.

Для України інклюзивна освіта — це інновація, що перебуває на стадії впровадження, а тому натрапляє на труднощі. Професійна не підготовленість вчителів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, архітектурна непристосованість приміщень, недоопрацьованість нормативно-правової бази, необхідність додаткового фінансування інклюзивних закладів освіти, перевантаженість навчальних програм, які досить важко адаптувати до потреб дитини з фізичними порушеннями, негативне ставлення батьків інших дітей... Існує велика кількість перепон у процесі інтегрованого навчання та інклюзивної освіти в цілому. Але ж діти не повинні бути покинуті самі на себе, а розвиватися у таких же умовах, що й звичайні діти.

Перевагами інклюзивного навчання є те, що учні з інвалідністю сприймаються як рівні, навчаються разом із дітьми, які не мають порушень у розвитку, живуть вдома зі своєю родиною, і це допомагає їм нормально розвиватися. Уявіть, що оволодіння новими вміннями та навичками відбувається функціонально; навчання проводиться з орієнтацією на сильні якості, здібності та інтереси дітей; у дітей є можливості для налагодження дружніх стосунків зі здоровими ровесниками й участі у громадському житті. Завдяки спілкуванню з однолітками поліпшується мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей.

Наприклад, ми часто стикаємося з тим, що люди з обмеженими можливостями не беруть участі в звичних нам справах, не працюють поруч з нами, не вчаться в університеті, не голосують на виборах в сусідніх кабінках. Але це відбувається не через їхню нездатність це робити. Найчастіше — це наслідок недостатньої підготовленості середовища і оточення. Людям з особливими потребами необхідна наша підтримка і допомога саме в усуненні «бар'єрів», але в жодному разі не жалість. На багатьох європейських фестивалях і концертах до квитка для людини з обмеженими можливостями безкоштовно надається квиток для супроводжуючого.

На нашу думку є переваги інклюзивної освіти для всіх людей, бо ми ще вчимося іншим речам: природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей; налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються; поводитися нестан-

дартно, бути винахідливими, а також співчувати іншим. Батьки дітей з особливими потребами бачать, що їх дитина стає менш ізольованою від навколишнього світу; отримують можливість працювати; життя родини стає наближеним до життя звичайної сім'ї.

Таким чином, коли інклюзивне навчання буде повністю опановане, ми зможемо відмовитись від ідеї, що всі діти для того, щоб приносити користь суспільству, мають бути схожими один на одного. Замість цього ми будемо шукати і підтримувати таланти, і в процесі цієї роботи ми зможемо дати всім дітям відчуття того, що вони потрібні.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. К., 1977. Т. 5. 590 с.
2. ЮНЕСКО Деятельность в области образования во всем мире. URL: <http://www.unesco.org>.
3. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів): Конвенція ООН від 13 груд. 2006 р. Офіц. вісн. України. 2010. № 17. С. 799.
4. Iryna Talanchuk. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education of People with Disability. Social welfare. Interdisciplinary approach, Šiaulių universitetas. 2015 — 5(1). — 94–102 p.
5. Таланчук П. М. Вища освіта в індексованому розвитку людини. — Режим доступу: <http://ap.uu.edu.ua/upload/files/vstup-Talan.pdf>.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО НАДУРОЧНИХ РОБІТ ТА У НІЧНИЙ ЧАС

Журавський Дмитро Олегович

У курс, група ПЗ-20-1м спеціальність «Право»

Інститут права та суспільних відносин університету «Україна»

Науковий керівник: Орловська І. Г., к. ю. н., доцент

Анотація. *The work of disabled people at night and involvement in overtime work is allowed with their consent and provided that it does not contradict medical recommendations.*

Annotation. *Робота інвалідів у нічний час та залучення до надурочних робіт дозволяється за їх згодою та за умови, що це не суперечить медичним рекомендаціям.*

Особа з інвалідністю — це особа зі стійким розладом функцій організму, що під час взаємодії із зовнішнім середовищем може

призводити до обмеження її життєдіяльності. Внаслідок цього держава має обов'язок щодо створення умов для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист [1].

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» з метою реалізації творчих і виробничих здібностей інвалідів та з урахуванням індивідуальних програм реабілітації їм забезпечується право працювати на підприємствах, в установах, організаціях, а також займатися підприємницькою та іншою трудовою діяльністю, яка не заборонена законом [1].

Відповідно до ст. 172 Кодексу законів про працю (далі — КЗпП) на роботодавця покладається обов'язок організувати працевлаштування інвалідів відповідно до медичних рекомендацій, встановити на їх прохання неповний робочий день або неповний робочий тиждень та створити пільгові умови праці [2].

Якщо працівник-інвалід бажає працювати неповний робочий час, то роботодавець має встановити відповідний графік його робочого часу.

Робота інвалідів у нічний час та залучення до надурочних робіт, відповідно до статей 55 та 63 КЗпП, допускається за їх згодою [2] і за умови, що це не суперечить медичним рекомендаціям.

Особу, яку визнано інвалідом, крім довідки до акта огляду, Медико-соціальною експертною комісією (далі — МСЕК) видається індивідуальна програма реабілітації (далі — ІПР) за формою, затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України.

В ІПР зазначаються види та обсяги необхідного соціального захисту особи з інвалідністю. Зокрема, зазначаються відомості про придатність до відповідної професії: у повному обсязі, з обмеженням обсягу виконуваних робіт та визначенням тривалості робочого дня. До ІПР включено докладний опис усіх чинників та елементів майбутньої трудової діяльності інваліда, обов'язково вказуються: протипоказання за станом здоров'я інваліда до професійної діяльності; показані інваліду умови праці (важкість, напруженість, режим праці та відпочинку, форма організації праці, санітарно-гігієнічні чинники).

Відповідно до статті 23 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» індивідуальна програма реабілітації інваліда є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними установами, підприємствами, організаціями, в яких працює або перебуває інвалід, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності [3].

Згідно з статтею 64 КЗпП надурочні роботи можуть проводитися лише з дозволу виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника) підприємства, установи, організації [2].

Роботодавець складає подання для профспілки. У поданні зазначаються причини надурочних робіт та перелік осіб, які працюватимуть понаднормово. При оформленні наказу про надурочні роботи у підставах для залучення необхідно вказати реквізити протоколу засідання профспілки.

Отже, якщо працівник, який є інвалідом, надав згоду на роботу у нічний час чи понаднормово і в його ІПР відсутні будь-які застереження щодо такого режиму роботи, то ніяких застережень немає.

Список використаних джерел

1. Закону України від 21.03.1991 № 875-ХІІ «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.

2. Кодекс законів про працю України від 23.07.96 № 322—08 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/322-08#Text>.

3. Закону України від 06.10.15 № 2961-IV «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/ed20200101#Text>.

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В ЧЕРКАСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Журба Інна Олександрівна

*завідувач кафедри соціального забезпечення, к. е. н., доцент
Черкаський державний технологічний університет
i.zhurba@chdту.edu.ua*

Ядвіга Олександр Віталійович

*викладач-стажист кафедри Соціального забезпечення
Черкаський державний технологічний університет
o.yadviha@chdту.edu.ua*

На виконання Указів Президента України від 01.06.02 № 900 «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими можливостями»; від 27.12.05 № 1845/2005 «Про заходи щодо створення сприятливих умов для забезпечення

соціальної, медичної та трудової реабілітації інвалідів» [1]; від 18.12.07 № 1228/2007 «Про додаткові заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими можливостями»; Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII [3] зі змінами та доповненнями Черкаський державний технологічний університет проводить відповідну роботу щодо реалізації державної політики у сфері захисту прав та інтересів з інвалідністю[4, с. 93].

Кожного року в ЧДТУ вступає на навчання близько 5% студентів з інвалідністю (як приклад наведемо факультет гуманітарних технологій ЧДТУ 5% студентів це особи з інвалідністю. На навчанні перебувають студенти з ДЦП, слабкозорі та тотально-незрячі, з захворюванням органів слуху, кардіологічні захворювання, захворювання дихальної системи, інваліди АТО та ООС. По Україні ця цифра в середньому становить 0,04%. Черкаським державним-технологічним університетом укладено договір про співпрацю з Фондом соціального захисту інвалідів у Черкаській області, про фінансування навчання осіб з інвалідністю. Також укладено договори з Черкаським міським центром зайнятості та Обласним центром зайнятості в Черкаській області про навчання та перенавчання осіб з інвалідністю, якщо особа, у зв'язку з хворобою, втратила можливість працювати за попередньою освітою.

Також Черкаський державний технологічний університет активно долучається до соціального проекту з навчання ІТ спеціальностям та працевлаштування людей з інвалідністю. Проект **«Ти можеш усе! Можливості безмежні»** засновано Міністерством соціальної політики разом з Громадською організацією «Прометеус» та Асоціацією «Інформаційні технології України». Він складається з повного циклу надання можливості усім бажаючим особам з інвалідністю навчатись безоплатно на онлайн курсах та по завершенню навчання взяти участь у конкурсах на вакантні посади у провідних ІТ-компаніях України.

Слід зазначити, що крім надання освітніх послуг для осіб з інвалідністю в Черкаському державному технологічному університеті також ініціюються і впроваджуються соціальні проекти для розбудови та розвитку інклюзивного освітнього простору в Черкаській області.

Досить тісною є співпраця кафедри Соціального забезпечення та КЗ ЧНРЦ ЧОР «Країна добра». Результатом її є організація та проведення курсів жестової мови для державних службовців Черкаської області. Такий проект в Черкаській області та й в централь-

ному регіоні України започатковано вперше. За результатами курсів підготовлено 25 державних службовців, які в своїй діяльності в установах соціального захисту для якісної і більш плідної роботи використовують жестову мову.

Ще одним важливим соціальним проектом розвитку та проведення інклюзивного суспільства і Черкаській області є співпраця студентів й викладачів ЧДТУ з незрячими людьми. Студенти зі спеціальності промислового дизайну на волонтерських засадах розробляють ландшафтні тактильні посібники — об'ємні конструкції для дітей з захворюваннями зору: для незрячих дітей Черкаської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I—III ступенів Черкаської обласної ради міст **через дамбу, зріз шару земної кори, об'ємний макет природного середовища з елементами ландшафту** (отримала свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір (№ 91164, дата реєстрації 31.07.2019) Міністерства економічного розвитку і торгівлі України), об'ємний макет основних форм рельєфу земної поверхні, а з напрямку графічного дизайну створюють тактильні книжки та календарі.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України від 01.06.02 № 900 «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими можливостями».

2. Постанови Кабінету Міністрів України від 19.01.11 № 49 «Деякі питання Фонду соціального захисту інвалідів».

3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII.

4. Журба І.О. Фінансування освіти осіб з інвалідністю в черкаському державному технологічному університеті / Соціально-орієнтована економіка: теорія та практика соціального забезпечення: збірник тез наукових робіт учасників I Всеукраїнської науково-практичної конференції з соціального забезпечення (м. Черкаси, 23–25 листопада 2018 р.), 2018. — 100 с.

5. Яковець, І.О., Чугай Н.М. «Використання методів дизайнерської біоніки в навчальному процесі (на прикладі підготовки студентів спеціалізації промисловий дизайн в черкаському державному технологічному університеті).» Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура 4 (2010): 67–70.

ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ ІЗ ІНВАЛІДНІСТЮ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Коваленко Володимир Федорович

старший викладач кафедри правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки та права Університету «Україна»
lev545964@ukr.net

Анотація. На основі комплексного аналізу нормативно-правових документів з урахуванням міжнародних стандартів визначено основні проблеми при виконанні (відбуванні) покарання у виді позбавлення волі засудженими особами із інвалідністю, а також досліджено фактори, які сприяють отриманню інвалідності в пенітенціарних установах.

Annotation. Based on a comprehensive analysis of legal documents, in accordance with international standards main problems in performance of (serving) punishment of imprisonment disabled prisoners, and investigated factors that contribute to obtaining disability in prison.

Важливою з наукової та практичної точки зору є проблема засуджених осіб із інвалідністю. Сьогодні можна констатувати, що існуючий правовий механізм засуджених до позбавлення волі осіб із інвалідністю недостатньо ефективний, здійснюється формально і потребує удосконалення.

Однією з основних соціальних проблем, яка відбивається на якості перебування засуджених даної категорії в колонії, є соціальна нерівність, яка виражається в умовах життя, якості достатнього харчування, медичного обслуговування — щільність розселення в житлових кімнатах, забезпечення медичними препаратами ззовні, можливість отримання платних медичних послуг, медикаментів і т. д.

Друга проблема — відсутність трудової зайнятості, яка спочатку, крім виховної, навчальної та реабілітаційної функції, має значення джерела накопичення коштів на майбутнє і забезпечення нинішніх запитів. Крім того, відсутність постійної зайнятості може побічно сприяти виникненню конфліктних ситуацій. Слід зазначити, що платне додаткове обстеження створює перешкоду для повного ефективного контролю, своєчасного виявлення та вжиття екстрених заходів для запобігання захворювання. Відсутність у достатній кількості сучасних медикаментів позначається на ефективності лікування засуджених, які не мають можливості зовнішнього фінансування або отримання ліків ззовні. Необхідне оновлення застарілого обладнання медсанчастини на більш сучасне і придбання нового.

Умови утримання в деяких слідчих ізоляторах (підвищена вологість та грибок, антисанітарія, скупченість людей, що виключає наявність навіть мінімального особистого простору, відсутність провітрювання приміщень та інші фактори, є травматичними для ув'язнених як фізично, так і морально, що може спричинити (і спричиняє) різке погіршення стану здоров'я людей, які, фактично, ще не є засудженими. Це є порушенням Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18.03.2013 р. № 460/5, якими передбачено, що ув'язнені і засуджені, які утримуються в СІЗО, користуються всіма правами людини та громадянина, передбаченими Конституцією України [1], за винятком обмежень, визначених законодавством України і встановлених ухвалою слідчого судді (суду) або вироком суду [2]. У свою чергу, погіршення стану здоров'я, в тому числі і психологічного, в кінцевому підсумку може призвести до загострення хронічних захворювань, а також настання тяжких захворювань, пов'язаних зі стресовою ситуацією, таких, наприклад, як цукровий діабет. У подальшому психологічна травма може призвести до стійкого розладу здоров'я ув'язнених осіб, тобто до настання інвалідності. Зазначені факти суперечать Європейським пенітенціарним правилам, згідно з якими: «Утримання ув'язнених в умовах, які порушують їхні права людини, не може бути виправдано нестачею ресурсів» [3]. Необхідно звернути увагу на той факт, що через неналежне державне фінансування засуджені забезпечуються лікарськими засобами лише частково, значну частину ліків, необхідних за станом здоров'я, вони змушені купувати за власні кошти. Це суперечить Резолюції 48/96 Генеральної Асамблеї ООН «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів», а саме, пункту 6 Правила 2 («Медичне обслуговування»), яким визначено, що держава має забезпечити, щоб особи із інвалідністю мали доступ до будь-яких видів постійного лікування та отримували лікарські препарати, що можуть їм знадобитися для підтримки та підвищення рівня їх життєдіяльності [4]. Невиконання цього пункту зумовлено недостатнім державним фінансуванням, проте це, знову ж таки, суперечить Європейським пенітенціарним правилам.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.

2. Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18.03.2013 р. № 460/5 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0445-13>.

3. Європейські пенітенціарні правила. — URL: <http://zakon/561...evropejskie...pravila-oon>.

4. Резолюція 48/96 Генеральної Асамблеї ООН «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб із інвалідністю» (1993). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_306.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Лідіч Богдан В'ячеславович

У курс, група ПЗ 20-1м, спеціальність «Право»

Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

Науковий керівник: Орловська І. Г., к. ю. н., доцент

Анотація. Актуальність теми обумовлена тим, що дослідження проблематики регулювання інклюзивної освіти в Україні є важливим для розвитку цивілізованого демократичного суспільства. Більшість держав намагаються як найефективніше врегулювати його в своєму законодавстві для того щоб люди з особливими освітніми потребами мали можливість отримувати якісну освіту і реалізовувати свій творчий потенціал.

Annotation. The urgency of the topic is due to the fact that the study of the regulation of inclusive education in Ukraine is important for the development of a civilized democratic society. Most states try to regulate it as effectively as possible in their legislation so that people with special educational needs have the opportunity to receive a quality education and realize their creative potential.

Інклюзивна освіта — це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу.

У міжнародному праві інклюзивна освіта регулюється пунктом першим статті 23 Конвенції ООН про права дитини — дитина має вести повноцінне і достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства [1].

Право кожного на освіту закріплено статтею 53 Конституції України. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам. Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі. Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства [2].

Частиною другою статті 3 Закону України «Про освіту» зазначено, що в Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак[3].

Частиною шостою статті 3 Закону України «Про освіту» визначено, що держава створює умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а також забезпечує виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб таких осіб у сфері освіти [3].

Таким чином, Законом України «Про освіту» врегульовано основні положення щодо організацію інклюзивної освіти. У разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків утворюється в обов'язковому порядку спеціальна інклюзивна група або клас. Навчання таких осіб здійснюється за індивідуальними програмами з урахуванням можливості особи засвоїти певний матеріал.

До категорії осіб, що потребує допоміжних засобів для навчання, належать: особи з порушеннями фізичного, психічного, інтелектуального розвитку. Особам з особливими освітніми потребами надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги у порядку, визначеному чинним законодавством України. Також є певні вимоги і стандарти для будівель в яких навчаються такі особи. Проектування

та реконструкція цих будівель здійснюється з урахуванням державних стандартів.

Проаналізувавши вищезазначене законодавство можна зробити висновок, що питання інклюзивної освіти в Україні врегульоване на державному рівні. Але актуальними залишаються проблеми реалізації і застосування норм закону в дійсності.

Список використаних джерел

1. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Лісний Іван Анатолійович

*старший викладач кафедри правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
lis0612.z@gmail.com*

Лісовець Марія Андріївна

*III курс, групи ПЗ-18-1-рл
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»*

Анотація. Стаття присвячена дослідженню реалізації держави України інклюзивної освіти, виявленню перспектив її розвитку, а також дослідженню конкурентоспроможності української інклюзивної освіти та шляхів її підвищення. Досліджено теоретичні засади значення інклюзивної освіти для соціально-економічного розвитку країни, особливості та сучасні тенденції розвитку та здійснення державою функцій інклюзивного навчання у навчальних закладах. Визначено основні проблеми та шляхи їх вирішення, а також перспективи розвитку.

Annotation. The work is devoted to the study of the implementation of the state of Ukraine inclusive education, identifying prospects for its development, as well as the study of the competitiveness of Ukrainian inclusive education and ways to improve it. Theoretical bases of value of inclusive educa-

tion for social and economic development of the country, features and modern tendencies of development and realization by the state of functions of inclusive training in educational institutions are investigated. The main problems and ways to solve them, as well as prospects for development are identified.

Розвиток сучасного суспільства України і процеси інтеграції в європейську спільноту гостро ставлять питання забезпечення соціального захисту громадян країни, і особливо тих, хто потребує його найбільше, зокрема, це діти з особливими освітніми потребами. Створення рівних можливостей для всіх громадян без винятку — одне з основних завдань для суспільства, що прагне розвиватися у демократичному напрямку.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), лише 20% народжених дітей умовно вважається здоровими, інші — або страждають порушеннями психофізичного розвитку, або знаходяться в стані між здоров'ям і хворобою. Визнання прав такої дитини, її інтересів, потреб, надання допомоги у процесі соціалізації та вибору професійної діяльності є дуже важливим на сучасному етапі розвитку освіти. Тому, важливого значення набуває інклюзивне навчання, що передбачає спільне перебування дітей та молоді із порушеннями психофізичного розвитку з їх здоровими однолітками. Інклюзивний освітній процес передбачає інтеграцію дітей із інвалідністю до типових навчальних колективів, що підкреслює цінність кожного для суспільства [5].

Інклюзивна практика реалізує доступ до одержання освіти в загальноосвітньому закладі за місцем проживання та створення необхідних умов для успішного навчання для всіх без виключення дітей, незалежно від їх індивідуальних особливостей, психічних та фізичних можливостей. Інклюзія — процес збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі, і насамперед, що мають труднощі у фізичному розвитку. Він передбачає розробку і застосування таких конкретних рішень, які зможуть дозволити кожній людині рівноправно брати участь в академічному і суспільному житті [4].

Водночас, аналіз вітчизняних тенденцій таких змін, наприклад, з урахуванням положення чинного Закону України «Про освіту», доводив: не можна ігнорувати, не наголошувати і на серйозній недостатності норм, що регулюють правовий статус осіб з особливими потребами в освітньому процесі. Цілком логічно, що на перспективу інклюзивне навчання мало вже виступати як, економічно обґрунтована і соціально гарантована, система освітніх послуг держави,

що базується на принципі недискримінації, врахуванні багатогранностей людини, ефективному залученні та включенні до освітнього процесу всіх його учасників. Хоча, поряд з цим, на чому важливо наголосити, саме в даному документі вперше на законодавчому рівні визначено поняття «інклюзивною освітнього середовища» як сукупності умов, способів і засобів їх реалізації для навчання та виховання учасників освітнього процесу [1].

Університет поставив за мету розвиватися як сучасний європейський вищий навчальний заклад шляхом забезпечення якісної професійної підготовки з урахуванням вимог Концепції інклюзивної освіти студентів з інвалідністю, послідовного запровадження й удосконалення системи супроводу їхнього навчання, надання студентству необхідної соціально-психологічної підтримки. Для цього забезпечується архітектурна безбар'єрність університетського містечка (пандуси, ліфти, звукові сигнали й сповіщення, позначки), рівно як і подолання інформаційної бар'єрності навчального процесу та соціального життя університету. До послуг студентства Українсько-Корейський центр інформаційного доступу, обладнаний найсучаснішою технікою. Але, особлива увага — забезпеченню всебічного розвитку особистості студентів з інвалідністю — зростанню їхньої професійних, наукових, творчих, фізкультурних та спортивних здібностей [2].

Наступними основними перешкодами на шляху розвитку інклюзії в освіті є: наявність культурних стереотипів щодо людей з інвалідністю; неготовність сформованої системи освіти відповідати індивідуальним потребам кожної дитини; відсутність спеціальних стандартів освіти та варіативних програм для навчання осіб з особливими освітніми потребами; відсутність законодавчо закріпленої можливості проводити навчання «особливих» учнів за індивідуальним планом, який дозволяє використовувати адаптовану до спеціальних освітніх потреб того чи іншого учня стандартну освітню програму і реально, а не формально застосовувати в навчанні особистісно орієнтований підхід; відсутність програм із супроводу осіб з обмеженими можливостями здоров'я, що навчаються в загальному освітньому закладі.

Перешкоди на шляху розвитку інклюзивних підходів в освіті пов'язані з діяльністю конкретних організацій та фахівців, окремих людей. Для інклюзивної освіти це рівень психологічного прийняття викладачами освітніх установ самої можливості спільного навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я, їх професійні установки, стереотипи та дії стосовно учнів з обмеженими можливостями здоров'я [3].

Інклюзивна освіта надзвичайно актуальна для України, адже вона демонструє не тільки успіхи психологічного чи навчального розвитку дитини з інвалідністю, вона ще й показує рівень громадянського суспільства, держави, людської толерантності

Список використаних джерел

1. Наказ МОЗ України «Концепція розвитку інклюзивної освіти» від 01.10.2010 р. № 912.
2. Основи інклюзивної освіти : програма курсу / [уклад. А. А. Колупаєва] ; МОНМС України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. — К. : А.С.К., 2012. — 32 с. — (Інклюзивна освіта).
3. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : науково-методичний збірник. Вип. 12 / [редкол.: В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Т. П. Вісковатова та ін. ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєва] ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. — Київ, 2017. — 184 с
4. Перхун Л. Впровадження інклюзивної освіти в українському освітньому просторі / Л. Перхун // Імплементація європейських стандартів в українські освітні дослідження : зб. матер. II Міжнар. наук. конфер. Укр. асоціації дослідників освіти 15 червня 2018 р. / Укр. асоціація дослідників освіти, НАПН України ; [редкол.: С. А. Щудло, О. Заболотна, О. Ковальчук]. — Київ, 2018. — С. 116–120. — Бібліогр. в кінці ст. (5 назв).
5. Шаповал Р.В. Правове регулювання освіти в Україні / Р. В. Шаповал // Форум права. — 2011. — №1. — С. 1110–1115.

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНИЙ ПРИНЦИП КВАНТОВОЇ РАДІОЧАСТОТНОЇ ДЕНЕРВАЦІЇ В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: КРИПТОГРАФІЧНИЙ ПРИЙОМ НЕЙРОІМУННОЇ МОДУЛЯЦІЇ

Лісовський Петро Миколайович

*доктор філософських наук, професор кафедри теорії права та міжнародних
і політичних відносин*

Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Lisovsky-pm@i.ua

Анотація. У статті здійснено комплексний правовий аналіз захисту інформації в системі інклюзивної освіти. Запропоновано диференціально-діагностичний принцип квантової радіочастотної денервації як криптографічний прийом нейроімунної модуляції. Обґрунтовано міжгалузевий характер означеного криптографічного прийому в системі інклюзивної освіти. Стверджено, що в сучасних умовах глобальної пандемії,

саме нейрокороногенна модуляція сприяє оздоровленню саме осіб з особливими потребами та інвалідністю. Прогнозовано, що якість інклюзивної освіти залежить від інтелектуального рівня кадрового забезпечення.

Ключові слова: денервація, криптографія, нейрокороногенна модуляція, інклюзивна освіта, глобальна пандемія.

Annotation. *In the article the complex legal analysis of priv is carried out in the system of inclusive education. Differentially-diagnostic principle of quantum radio frequency denervation as cryptographic reception of neuroimmune modulation is offered. The intersectoral nature of the specified cryptographic technique in the system of inclusive education has been substantiated. It is argued that in the modern conditions of a global pandemic, it is neurocoronogenous modulation that contributes to the health improvement of people with special needs and disabilities. It is forecast, that quality of inclusive education depends on the intellectual level of the skilled providing.*

Keywords: *denervation, cryptography, neurocoronogenous modulation, inclusive education, global pandemic.*

Як всім відомо, формування та розвиток сучасних цифрових технологій значно вплинули і на правосвідомість осіб з особливими потребами та з інвалідністю в сфері інклюзивної освіти. Адже законодавець визначає конкретні випадки, коли форма вчинення правочину має суттєве значення для його достовірності (істини, дійсності), оскільки невиконання такої вимоги має наслідком нікчемність правочину. При цьому, доведення факту вчинення правомірності передбачає використання, зокрема, технічних засобів (аудіо-, відеозапису та ін.), що перманентно передбачено ч. 1 ст. 218 Цивільного кодексу України [1]. Із стрімким розвитком інформаційних технологій варто зважити на те, що даний перелік може бути розширений в лексико-семантичному навантаженні міжнародно-правового поля, наприклад, записами в блокчейні тощо.

Тому, саме інклюзивна освіта, в якому Відкритий міжнародний університет розвитку Людини «Україна», як прерогатива інтелектуальної діяльності щодо осіб з особливими потребами та з інвалідністю, відіграє ключову роль. З цією метою і була введена в робочу навчальну програму така дисципліна як: «Захист інформації». Разом з тим, необхідно зазначити, що Людина — це біосоціальна жива розумна істота, що значною мірою є незахищеною від шкідливого зовнішнього метеовпливу (трансцендентального, потойбічного, космічного тощо). Адже саме особи з особливими потребами

є гіперчутливими до такого впливу. Для цього на практиці і вводиться диференціально-діагностичний принцип квантової радіочастотної денервації як криптографічний прийом нейроімунної модуляції в системі інклюзивної освіти. Такий принцип побудований на основі ефекту виділення теплової енергії, що здатна підвищувати якісний рівень імунно-модуляторної системи Людини, а також якість людського довголіття.

У цьому сенсі передбачається, що такі дії виражають волевиявлення особи вчинити правочин безпосередньо через поведінку, з якої можна зробити висновки про такий намір. Крім того, цифрове середовище може надто негативно впливати на волю суб'єкта з особливими потребами та з інвалідністю. оскільки значна кількість різної, іноді протилежної за змістом інформації може заплутати будь-якого, ввести в оману, це вже не кажучи про можливість цілеспрямованого впливу на волю чи волевиявлення особи як кіберзлочинна (шахрайська, корумпована) схема, схилення до вчинення певних дій, в тому числі укладанні правочинів. Зокрема, стосовно осіб з особливими потребами, це може бути як неякісна (обманна, спекулятивно маніпулятивна) реклама, використання ефекту 25-го кадру (хоч офіційно в Україні, як і багатьох країнах, заборонено застосування реклами, яка б діяла на підсвідомість), фейкова інформація (навмисно перекручена або ж вигадана та розповсюджена інформація за допомогою соціальних медіа, ЗМІ) тощо. Тому, диференціально-діагностичний принцип квантової радіочастотної денервації як правочинний захист інформації із обмеженим доступом оприлюднення виконує контрольну-координуючу місію, що сприяє імунно-модуляторному оздоровленню. Для цього має бути дозвіл від Служби безпеки України.

Це питання є надзвичайно актуальним у сучасних умовах глобальної пандемії, оскільки диференціально-діагностичний принцип квантової радіочастотної денервації є нейрокороногенною протидією як оздоровчий «вакцин» ментально-архетипної та технологічної змістовності. Адже з метою забезпечення осіб з особливими потребами та інвалідністю саме такий криптографічний прийом у системі інклюзивної освіти є нагальним використанням відповідного шифрування як використання спеціальних математичних алгоритмів, кодування або іншого перетворення інформації. В результаті цього такий зміст постає недоступним без використання ключа і зворотного перетворення (розшифровки). За допомогою подібних математичних алгоритмів дані можна зашифрувати так, що розшифровка

займе тривалий час (при деяких алгоритмах — кілька тисяч років), що забезпечить безпеку, а в більшості випадків ще й анонімність в мережі [2]. З огляду на це, у більшості країн діяльність, яка пов'язана з криптографічним захистом інформації, підлягає правовому регулюванню.

В Україні розробки у сфері криптографічного захисту інформації, також законодавчо закріплені, зокрема, відповідно до ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» діяльність, що пов'язана із наданням послуг у галузі криптографічного захисту інформації, ліцензується [3].

Крім того, визначення основних понять у сфері криптографічного захисту інформації міститься в Положенні про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні, затвердженому Указом Президента України 22 травня 1998 року [4]. Іншими словами, криптографічний захист — це вид захисту, що реалізується за допомогою перетворень інформації з використанням спеціальних даних (ключових даних) з метою приховування (або відновлення) змісту інформації, підтвердження її оригінальності, ексклюзивності, новаторства тощо.

Проте, все ж таки існує непідконтрольна діяльність вільних розробників (тобто фізичних осіб без статусу підприємця). Адже згідно з чинним законодавством адміністративні санкції за провадження діяльності без ліцензії до таких суб'єктів також застосовані бути не можуть, оскільки обов'язок пройти процедуру ліцензування покладається виключно на суб'єктів господарювання [4].

Висновки. Таким чином, в Україні безліч практичних моментів використання криптографії, що на законодавчому рівні іще маловрегульовані. Адже певною мірою відсутні норми, які регламентують участь законодавчих суб'єктів, пов'язаних із криптографічним захистом інформації в системі інклюзивної освіти. З цією метою необхідно:

1. У сфері кібербезпеки до активної інтелектуальної діяльності залучати в якості розробників нанотехнологій саме осіб з особливими потребами та з інвалідністю, оскільки ядерний таламус розумового мислення таких осіб є ексклюзивним, порівняно з іншими фізичними особами, що надає неймовірну можливість нерозкриття ключів шифрування користувачами. Це можуть бути програмісти, провайдери, негласні співробітники спецслужб (контррозвідники) тощо.

2. Саме така нейрокороногенна протидія кіберзагрозам у системі інклюзивної освіти, як диференціально-діагностичний принцип квантової радіочастотної денервації (прерогативи діяльності спец-

служб у стратегії національної безпеки України), є злагодженим застосуванням, одночасно зі створенням спеціального законодавства, відпрацьованого на практиці вже існуючого законодавства.

3. Прогнозовано, що якість інклюзивної освіти першочергово залежить від інтелектуального рівня кадрового забезпечення як взірця мудрого слова, відповідальності та обов'язку.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України // [Електронний ресурс] : Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

2. Горобець О. Криптографія — свобода или препятствия // О. Горобець // [Електронний ресурс] / — Режим доступу: <https://ilaw.net.ua/kryptografyya-svoboda-ulyu-prepyatstvyua>.

3. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>.

4. Указ Президента України Про Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні від 22 травня 1998 року № 505/98 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505/98#Text>.

5. Курко М. Н., Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Криптологія : навч. посібник / М. Н. Курко, П.М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. — К. : Видавничий дім «Кондор», 2020. — 248 с.

6. Лісовський П. М. Контррозвідка : квантова безпека і громадськість : навч. посібник. — К. : Видавничий дім «Кондор». — 2020. — С. 182.

7. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Національна безпека України : навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. — К. : Університет «Україна», 2020. — 292 с.

САЛАМАНСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ ЯК ПАРАДИГМА ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Макаров Вадим Олексійович

У курс, група ПЗ-20-Ім, спеціальність «Право»

Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

Науковий керівник: Орловська І. Г., к. ю. н., доцент

Анотація. Актуальність даної теми обумовлена розвитком та удосконаленням в Україні та світі відкритого освітнього середовища. Саламанська декларація, є прикладом такого удосконалення. Метою декларації є імплементація у національне законодавство основних гуманістичних

засад, політики та практичної діяльності у сфері освіти для людей з особливими освітніми потребами.

Annotation. *The relevance of the given by those is amalgamated by the development and sophistication in Ukraine and the light of the open holy culture. Salamanska declaration, є with a butt of such sophistication. By means of the declaration and implementation of the national legislation of the basic humanistic ambushes, policy and practical activity in the field of education for people with special educational needs.*

Інклюзивна освіта — це та складова гуманітарної політики кожної сучасної країни, яка свідчить наскільки її суспільство захищає невід’ємні права людини та яка сьогодні поступово входить у освітній процес України. Інклюзивна освіта — це формування суспільної уваги та поваги до розмаїття та унікальності кожного учня чи учениці, що, у свою чергу, забезпечує ліпшу якість освіти для всіх дітей.

Стаття 53 Конституції України закріплює право кожного на освіту. Повна загальна середня освіта є обов’язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам [1].

Для дотримання права на освіту для кожного, в Україні та світі активно розвивається інклюзивне освітнє середовище, мета якого забезпечити дітей з особливими освітніми потребами вільний доступ до освітнього процесу, адже особи з інвалідністю в Україні володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України [2].

Удосконалення інклюзивної освіти в Україні знайшло відображення у імплементації урядом Саламанської декларації. Цей фундаментальний міжнародний документ у сфері запровадження інклюзивної освіти було прийнято у 1994 році у м. Саламанка (Іспанія) представниками 92 урядів і 25 організацій у співпраці з ЮНЕСКО [3]. Оскільки Україна є членом ЮНЕСКО, положення цієї Декларації можуть імплементуватися в національне законодавство. Для

цього у 2018 році було здійснено переклад документа, на державну мову, фондом Петра Порошенка.

Метою цієї декларації є вдосконалення освітнього процесу для людей з особливими освітніми потребами шляхом надання з точки зору політики і бюджетних асигнувань найвищий пріоритет вдосконаленню системи освіти, що дозволило б охопити всіх дітей, незважаючи на індивідуальні відмінності або труднощі; прийняття у формі закону або політичної декларації принцип інклюзивної освіти, який полягає в тому, що всі діти йдуть у звичайні школи, якщо тільки немає серйозних причин, які зобов'язують діяти інакше; заохочення і полегшення участі батьків, громад та організацій осіб з інвалідністю у процесах планування та ухвалення рішень, що стосуються задоволення спеціальних освітніх потреб; розробка та гарантування на основі систематичного обміну в рамках програм підготовки вчителів, як допрофесійної підготовки, так і підготовки без відриву від роботи, яке б передбачалося забезпеченням освіти осіб з особливими освітніми потребами в інклюзивних школах [3].

У рамках інклюзивних шкіл діти повинні отримувати будь-яку додаткову допомогу, яка може їм знадобитися для забезпечення їх ефективної освіти. Інклюзивне навчання є найефективнішим засобом, що гарантує солідарність між дітьми з особливими освітніми потребами та їх однолітками. Зарахування дітей у спеціальні школи або у спеціальні класи, або секції в рамках будь-якої школи на постійній основі має бути винятком, рекомендованим тільки у тих рідкісних випадках, коли абсолютно очевидним є те, що навчання у звичайних класах не здатне задовольнити освітні чи соціальні потреби будь-якої дитини або якщо це необхідно для благополуччя цієї дитини чи інших дітей.

Підсумовуючи, треба сказати, що освітня політика повинна повністю враховувати індивідуальні відмінності та особливості дітей. Особливу увагу необхідно приділяти потребам дітей з особливими освітніми потребами тому, що вони мають такі ж права, як й інші у громаді на досягнення максимальної незалежності, коли стануть дорослими, і повинні здобувати освіту з урахуванням їх потенційних можливостей досягнення цієї мети. Україна, імплементуючи у національне законодавство Саламанську декларацію та інші подібні нормативно-правові акти, сприяє розвитку інклюзивного середовища в Україні, що дає можливість забезпечити рівні можливості для доступу до навчання кожному, а також, сприяння удосконалення законодавчої бази, шляхом прийняття кращих світових практик, для захисту прав громадян.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. — Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30. — С. 53. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
2. Закон України від 21.03.1991 № 875-12 «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.
3. Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами та Рамки Дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами від 10.06.1994 [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text.

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Ожема Сергій Вікторович

к. е. н., доцент кафедри інформаційної діяльності та туризму
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»
Ozhema@ukr.net

Анотація. Проектна діяльність громадських організацій відіграє важливу роль у формуванні освітнього простору. Діти з особливими потребами не є виключенням. Вони потребують особливої уваги та ставлення. Дітям з особливими потребами необхідно мати можливість розвиватись у творчому напрямі. Використання методів арт-терапії необхідні для покращення емоційно-психологічного стану дітей, сприяння розвитку творчих здібностей, формування інтегрованого культурного середовища.

Annotation. Project activities of public organizations play an important role in shaping the educational space. Children with special needs are no exception. They need special attention and treatment. Children with special needs need to be able to develop creatively. The use of art therapy methods is necessary to improve the emotional and psychological state of children, promote the development of creative abilities, the formation of an integrated cultural environment.

Сучасна система громадських організацій в Україні має достатньо розгалужену структуру та включає: професійні спілки, організації роботодавців, молодіжні та дитячі громадські організації, творчі спілки, громадські організації фізкультурно-спортивної спрямова-

ності, громадські організації жертв нацистських переслідувань, інвалідів та ін. [Гололобов С. М., 2016].

Громадські організації створюються без мети отримання прибутку. За своєю суттю та призначенням будь-яке суспільне об'єднання є некомерційним, що не орієнтоване в першу чергу на прибутки, а функціонує для зовсім інших цілей.

Таким чином, кошти, що вдається залучити, можуть бути використані для досягнення мети громадського об'єднання в їх повному обсязі.

У деяких країнах громадські організації реєструвати непотрібно, наприклад — у Франції. В Україні реєстрація обов'язкова [Електронний ресурс].

Щоб оцінити можливості проектної діяльності громадських організацій, варто, на нашу думку, звернути увагу на поняття фандрайзингу.

Фандрайзинг — це професійна діяльність щодо мобілізації фінансових та інших ресурсів з різноманітних джерел для реалізації соціально значущих і науково-дослідних неприбуткових проектів, яка вимагає спеціальних знань та навичок фандрайзера, що можуть вплинути на прийняття позитивного рішення донора [Бондарчук І., 2014].

Громадська організація «Асоціація економічного, соціального та культурного розвитку «Відродження» у 2019 році підготувала проектну заявку на отримання гранту від Українського культурного фонду [Електронний ресурс]. Заявка на фінансування підготовлена в рамках програми «Інклюзивне мистецтво».

Назва проєкту: Розвиток та адаптація дітей шкільного віку з особливими потребами шляхом використання методів арт-терапії. Місце проведення проєкту: м. Луцьк.

Актуальність проєкту: З року в рік кількість дітей з функціональними обмеженнями зростає. У більшості випадків сім'ї таких дітей залишаються наодинці зі своїми проблемами. Відповідно до медичних показів, дуже часто такі діти не можуть відвідувати дошкільні навчальні заклади, а у загальноосвітніх — навчаються на індивідуальній формі навчання. Проте для таких дітей необхідне спілкування та налагодження дружніх відносин із дітьми, які не мають фізичних чи психологічних особливостей розвитку. Це потрібно їм для подальшого дорослого життя у суспільстві.

Більшість громадських організацій і інклюзивно-ресурсних центрів, які працюють з дітьми та молоддю з інвалідністю, не у повній

мірі забезпечені належною матеріально-ресурсною базою та не мають фінансових можливостей організовувати культурно-освітні заходи.

Важливість проекту полягає в тому, що реалізація заходів передбачає використання методів арт-терапії для покращення емоційно-психологічного стану дітей, сприяння розвитку творчих здібностей, формування інтегрованого культурного середовища серед дітей Луцького району і міста Луцька. Ще однією проблемою на шляху адаптації таких діток до життя є те, що сьогодні в Україні, а зокрема в Луцькому районі і місті Луцьку відсутні фактично усі умови для таких людей та їх перебування в соціумі: відсутні пандуси, доріжки тощо, що призводить до їх маломобільності та обмеженого спілкування зі здоровими ровесниками. Також треба зважати, що внаслідок ізоляції інклюзивних діток, здорові дітки не мають жодних навичок спілкування з ними.

Мета, цілі та завдання проекту: Метою проекту є створення сприятливого психологічно-емоційного клімату в школах між інклюзивними та здоровими дітьми за допомогою арт-терапії.

Цілями проекту є:

1. Адаптація і соціалізація дітей з особливими потребами.
2. Формування толерантного відношення та культури дітей шкільного віку до інклюзивних однолітків.
3. Розвиток творчого підходу до навчання.
4. Створення сприятливого психологічного клімату в дитячих колективах.

Список використаних джерел

1. Гололобов С.М. Правовий статус громадських організацій України в контексті європейських стандартів / С. Гололобов // «Молодий вчений» — № 4 (31), квітень, 2016 р. — С. 636–640.

2. Громадські організації: як це працює, чому я обрав ГО Центр розвитку міста // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.prostir.ua/?blogs=hromadski-orhanizatsiji-yak-tse-pratsyuje-chomu-ya-obrav-ho-tsentr-rozvytku-mista.

3. Бондарчук І. Фандрайзинг як система пошуку джерел фінансування для громадських організацій: український та зарубіжний досвід / І. Бондарчук // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://naub.ua.edu.ua/2014/fandrajzynh-yak-systema-poshuku-dzherel-finansuvannya-dlya-hromad-skyh-orhanizatsij-ukrajinskyj-ta-zarubizhnyj-dosvid/>.

4. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://ucf.in.ua/p/about>.

ФОРМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Пікалюк Світлана Станіславівна

старший викладач кафедри права та фінансів

Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

pikalyuksvetlana2017@gmail.com

Анотація. На підставі досліджень вчених сформульовані форми соціального захисту осіб з інвалідністю. Визначено поняття організаційно-правової форми соціального захисту. Акцентовано увагу на приватну страхову ініціативу та соціальні послуги. Виділені спеціальні види соціальної допомоги. Визначено, що одним із ключових видів недержавного соціального захисту осіб із інвалідністю є благодійництво та меценатство.

Annotation. Based on the research of scientists, forms of social protection of persons with disabilities have been formulated. The concept of organizational and legal form of social protection is defined. Emphasis is placed on private insurance initiative and social services. There are special types of social assistance. It is determined that one of the key types of non-state social protection of persons with disabilities is charity and patronage.

Соціальний захист населення, у тому числі осіб з інвалідністю, реалізується через ту чи іншу організаційно-правову форму, в межах якої здійснюються різні заходи соціального захисту, які традиційно у науці права соціального забезпечення називаються видами соціального захисту.

Питання про форми та види соціального захисту викликають багато дискусій у науці права соціального забезпечення. Відрізняються погляди вчених з приводу, власне, визначення поняття «форма соціального захисту». На сьогоднішній день не був виділений конкретний їх перелік. Крім того, у межах однієї і тієї ж організаційно-правової форми соціального захисту фахівці визначають як різні види такого захисту, так і їх зміст [1, с. 76].

На думку Н.Б. Болотіної, організаційно-правовою формою соціального захисту є об'єднана загальними принципами і методами здійснення сукупність юридичних, фінансових, організаційних заходів соціального захисту окремих категорій населення [2, с. 62].

Найбільш поширеними в світі організаційно-правовими формами соціального захисту населення є: соціальне страхування, яке має публічно-правовий статус, соціальна допомога з боку держави

або органів місцевого самоврядування та соціальне забезпечення за рахунок державних коштів [3, с. 41].

На думку П. Д. Пилипенка, зазначений вище перелік можна розширити, додавши приватну страхову ініціативу та соціальні послуги, надання яких здійснюється окремими підприємствами. Так, вчений вважає це третьою формою соціального забезпечення серед найбільш поширених у світовій практиці [4, с. 235].

Особи з інвалідністю можуть отримувати підтримку за рахунок: пенсійного страхування (пенсії по інвалідності), страхування на випадок безробіття, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, загальнообов'язкового державного соціального страхування від тимчасової втрати працездатності, а в перспективі — медичного.

Видами державної соціальної допомоги, яку можуть отримувати особи з інвалідністю, є спеціальні види: допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам із інвалідністю; допомога особам із інвалідністю з дитинства та дітям із інвалідністю, а також такі, які можуть отримувати всі громадяни України, а саме: державна соціальна допомога сім'ям з дітьми; державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.

Недержавне соціальне забезпечення полягає у здійсненні підтримки за рахунок передусім благодійності, яка може полягати у додатковому забезпеченні у формі волонтерської допомоги, донорства, трансплантаційної діяльності тощо. Тут основними суб'єктами буде не держава в особі соціальної інфраструктури, а окремі підприємства, організації, фізичні особи, які, керуючись альтруїстичними мотивами, виявили бажання допомоги.

Одним із ключових видів недержавного соціального захисту осіб із інвалідністю є благодійництво та меценатство [5, с. 235].

Згідно із Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05 липня 2012 року № 5073-VI благодійна діяльність — добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара [6].

Змістом будь-якої форми соціального захисту населення є вид соціального захисту. В межах конкретної організаційно-правової форми соціального захисту особам з інвалідністю надаються матеріаль-

ні блага та/або соціальні послуги, метою чого є подолання несприятливих наслідків такого соціального ризику, як інвалідність. У теорії права соціального забезпечення дані заходи підтримки позначаються загальним терміном «вид соціального захисту» [4, с. 50].

Формами соціального забезпечення осіб з інвалідністю є:

1) загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке полягає в тому, що особи з інвалідністю можуть отримувати підтримку за рахунок пенсійного страхування (пенсії по інвалідності), страхування на випадок безробіття, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, страхування від тимчасової втрати працездатності, та в перспективі — медичного;

2) державна соціальна допомога, до якої належить допомога особам, які не мають права на пенсію особам та особам з інвалідністю, а також допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю;

3) недержавне соціальне забезпечення, що полягає у здійсненні підтримки за рахунок, передусім, благодійності, яка може полягати у додатковому забезпеченні у формі: волонтерської допомоги, донорства, трансплантаційної діяльності тощо.

Список використаних джерел

1. Медвідь А.О. Соціальний захист бездомних осіб і безпритульних дітей: дис. канд. юрид. наук: 12.00.05. / А. О. Медвідь. — Одеса, 2015. — 240 с.
2. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні / Н. Б. Болотіна. — Київ: Знання, 2005. — 381 с.
3. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: навч. посіб. / Б. І. Сташків. — Київ: Знання, 2005. — 405 с.
4. Право соціального забезпечення: навч. посіб.для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. / за ред. П. Д. Пилипенка. — Київ: Ін Юре, 2006. — 496 с.
5. Мельник В.П. Соціальний захист осіб з інвалідністю: теоретико-правові проблеми: монографія / В.П. Мельник. — Київ: Людмила, 2018. — 420 с.
6. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05 липня 2012 року № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua//5073-17>.
7. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін. ; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ : Університет «Україна», 2018. 481 с.

ПИТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Пасічник Ярослав Сергійович

к. ю. н., доцент кафедри правових та інформаційних технологій
Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»
iaroslav.pasichnyk@gmail.com

Анотація. У тезах розкрито міжнародно-правове регулювання питань інклюзивної освіти, забезпечення доступу до освіти людей з інвалідністю, підвищення якості їх освіти. Відповідно до міжнародних законодавчих документів виявлено, що держави повинні визнавати принцип рівних можливостей в галузі початкової, середньої та вищої освіти для дітей, молоді та дорослих, що мають інвалідність, в інтегрованих структурах. Держави повинні забезпечувати, щоб освіта інвалідів була невід'ємною частиною системи загальної освіти.

Annotation. The abstracts reveal the international legal regulation of inclusive education, ensuring access to education for people with disabilities, improving the quality of their education. According to international legislation, states have recognized the principle of equal opportunities in primary, secondary and higher education for children, young people and adults with disabilities in integrated structures. States must ensure that the education of persons with disabilities is an integral part of the general education system.

Українська держава є одним із засновників Організації Об'єднаних Націй (далі — ООН) і активним учасником універсальних і регіональних міжнародних організацій, в тому числі таких, що закріплюють міжнародні стандарти в освітній галузі (Спеціальний докладчик).

Серед міжнародних організацій, які безпосередньо уповноважені світовим співтовариством здійснювати міжнародно-правове регулювання питань освітньої галузі, головне місце посідає ЮНЕСКО. Держави повинні забезпечувати, щоб освіта інвалідів була невід'ємною частиною системи загальної освіти.

1. Відповідальність за освіту інвалідів в інтегрованих структурах слід покласти на органи загальної освіти. Слід забезпечити, щоб питання, пов'язані з освітою інвалідів, були складовою частиною національного планування в області освіти, розробки навчальних програм та організації навчального процесу.

2. Навчання в звичайних школах передбачає забезпечення послуг перекладачів й інших належних допоміжних послуг. Слід забез-

печити адекватний доступ і допоміжні послуги, покликані задовольняти потреби осіб з різними формами інвалідності.

3. До процесу освіти на всіх рівнях слід залучати батьківські групи і організації інвалідів.

4. У тих державах, де освіта є обов'язковою, її слід забезпечувати для дітей обох статей з різними формами і ступенями інвалідності, включаючи найважчі форми.

5. Особливу увагу слід приділяти таким особам: а) дітям наймолодшого віку, які є інвалідами; б) дітям-інвалідам дошкільного віку; с) дорослим-інвалідам, особливо жінкам.

6. Для забезпечення інвалідам можливостей в області освіти в звичайній школі державам слід: а) мати чітко сформульовану політику, яку розуміють і прийняту на рівні шкіл і в більш широких рамках громади; б) забезпечити гнучкість навчальних програм, можливість вносити в них доповнення та зміни; с) надавати високоякісні навчальні матеріали, забезпечити на постійній основі підготовку викладачів і надання їм підтримки.

7. Спільне навчання та громадські програми слід розглядати як такі, що доповнюють елементи економічно ефективної системи навчання і професійної підготовки інвалідів. У рамках національних програм, в основі яких лежать програми громад, слід заохочувати громади використовувати і розвивати їх ресурси задля освіти для інвалідів на місці.

8. У випадках, коли система загальної шкільної освіти все ще не задовольняє адекватним чином потреби всіх інвалідів, можна передбачити спеціальне навчання. Воно повинно бути направлено на підготовку учнів до навчання в системі загальної шкільної освіти. Якість такого навчання повинно відповідати тим же стандартам і цілям, що і навчання в системі загальної освіти, і має бути тісно з ним пов'язане. Для учнів-інвалідів слід як мінімум виділяти ту ж частину ресурсів на освіту, що і для учнів, які не є особами з інвалідністю.

9. З огляду на особливі комунікативні потреби глухих і сліпоглухонімих, можливо, доцільніше організовувати їх навчання в спеціальних школах або спеціальних класах для таких осіб або в спеціальних групах в звичайних школах. Зокрема, на початковому етапі особливу увагу необхідно приділяти відповідальному культурним особливостям навчання, яке призведе до ефективному оволодінню навичками спілкування і досягнення глухими або сліпоглухонімими максимальної самостійності (Резолюція, 1993).

Зазначені норми міжнародного права, стандарти та правила є підґрунтям для подальшого розвитку правового регулювання інклюзивної освіти на міжнародному та національному рівнях.

Список використаних джерел

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. Екологія життя : веб-сайт. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення: 22.10.2020).

Спеціальний докладчик по вопросу о праве на образование : веб-сайт. URL : <https://www.ohchr.org/RU/Issues/Education/SREducation/Pages/SREducationIndex.aspx> (дата звернення: 22.10.2020).

Резолюція 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 року «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів» : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_306#Text (дата звернення: 22.10.2020).

Міжнародно-правові документи : веб-сайт. URL : http://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=63 (дата звернення: 22.10.2020).

ІНКЛЮЗИВНА ВИЩА ОСВІТА: ПИТАННЯ СУПРОВОДУ

Попов Анатолій Андрійович

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри права та фінансів
Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»
popov_anatolii@ukr.net*

Анотація. У статті досліджується проблема правового регулювання супроводу осіб з інвалідністю під час набуття ними вищої освіти. Автор висвітлює неефективність українського законодавства в цій сфері, як невинуватено адміністративного і такого, що не враховує існуючі реалії соціуму.

Ключові слова: особи з інвалідністю, інклюзивна освіта, супровід.

Annotation. The article examines the problem of the legal regulation of support for people with disabilities during their higher education. The author highlights the inefficiency of Ukrainian legislation in this area as unjustifiably administrative and one that does not take into account the existing realities of society.

Key words: persons with disabilities, inclusive education, support.

Українське державотворення на сучасному етапі характеризується глобальним реформуванням усіх сфер соціального життя. Ринкова економіка і демократична система соціального політично-

го облаштування висувають нові вимоги і до системи освіти, в тому числі і інклюзивної.

У Законі України «Про освіту» зазначено, що інклюзивне навчання — це система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників (Про освіту, 2017).

В умовах сьогодення, інклюзивна освіта призначена, перш за все, для задоволення освітніх потреб осіб з особливими потребами.

Найбільш поширене та прийнятне стандартне визначення «особливих потреб», зокрема в країнах Європейської Спільноти, подано в Міжнародній класифікації стандартів освіти (International Standart Classification of Education): «Особливі навчальні потреби мають особи, навчання яких потребує додаткових ресурсів. Додатковими ресурсами можуть бути: персонал (для надання допомоги у процесі навчання); матеріали (різноманітні засоби навчання, в тому числі допоміжні та корекційні); фінансові (бюджетні асигнування для одержання додаткових спеціальних послуг)» (Колупаєва А. А., 2009).

У Законі України «Про освіту» сказано навіть, що заклади освіти створюють умови для навчання осіб з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку та з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей (Про освіту, 2017).

Той самий підхід повинен застосовуватись і в вищій освіті цих осіб.

Україна, відповідно до ч.2 ст. 2 Закону України «Про вищу освіту» повинна визнавати «правила міжнародних договорів» (Про вищу освіту, 2014), зокрема принципи Конвенції ООН про права інвалідів, яку ратифікувала Верховна Рада України, а саме принцип про те, що держави-учасниці забезпечують інклюзивну освіту на всіх рівнях і навчання протягом усього життя (Конвенція, 2006).

Дійсно, організація інклюзивного навчання в закладах вищої освіти здійснюється згідно з «Порядком організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти», затвердженого Постановою Кабміну України № 635 від 10.07.2019 року.

Зокрема, керівник закладу вищої освіти на підставі письмового звернення здобувача освіти з особливими освітніми потребами або одного з батьків (інших законних представників), а також індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності),

іншої документації, що підтверджує наявність в особи особливих освітніх потреб, утворює інклюзивну групу (Про затвердження, 2019).

Здавалося б, можна зробити висновок про адекватність українського законодавства сучасним вимогам щодо інклюзивної освіти. На жаль, це не так. «Труднощі у запровадженні інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах, — пишуть А. А. Колупаєва та І. В. Луценко, — пов'язані передусім із тим, що українське законодавство не передбачає відповідні механізми та процедури застосування юридичної відповідальності за відсутність здійснення належних заходів щодо забезпечення особам із особливими потребами, у тому числі з інвалідністю. Саме тому українські реалії породжують проблеми: від форм архітектурної доступності для осіб із інвалідністю у вищих навчальних закладах, довід сутності широкого діапазону відповідних навчальних програм, що враховують здібності та можливості цих осіб з метою надання їм належного рівня фахової підготовки (Колупаєва А. А., 2016).

Повністю погоджуємося з цими вченими стосовно того, що в даний час дана проблема розв'язується з позиції бюджетного дефіциту, ніж з позиції пріоритетності конституційних прав людини (Колупаєва А. А., 2016).

Список використаних джерел

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995>.
2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556>.
3. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145>.
4. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти: Постанова Кабміну України від 10 липня 2019 р. № 635 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/635>.
5. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. — Київ : «Самміт-Книга», 2009. — 272 с. : іл. — (Серія «Інклюзивна освіта»).
6. Колупаєва А. А., Луценко І. В. Нормативний бюлетень «Аналіз міжнародного законодавства з питань інклюзивної освіти» / А. А. Колупаєва, І. В. Луценко [Електронний ресурс]. — Режим доступу : file:///C:/Users/User/Downloads/ooop_2016_11_40.pdf, с. 242–260.

НОРМАТИВНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

Ромець Інна Володимирівна

*II курс, група ЗСО-19-1-тк, спеціальність 016 Спеціальна освіта
Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини
Університет «Україна»*

*Науковий керівник: Старева А. М., к. пед. н., доцент
iromets@ukr.net*

***Анотація.** У статті коротко розкриваються основні нормативні та організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів.*

***Annotation.** The article briefly reveals the main regulatory and organizational and methodological principles of inclusive resource centers.*

Інклюзивна освіта в широкому сенсі передбачає створення рівних можливостей для всіх категорій дітей в Україні, які знаходяться в ситуації можливого виключення чи сегрегації. Розуміння сутності та переваг інклюзивної освіти, а також основних чинників її розбудови є передумовою для її успішного розвитку.

Національна політика і законодавство мають узгоджуватися з міжнародною політикою. Важливо формувати переконання, що інклюзія — це справа, за яку всі спільно несуть відповідальність. Аби заклади освіти працювали ефективно, необхідно, щоб вони могли забезпечувати додаткові потреби у навчанні для усіх учнів, у тому числі — з особливими освітніми потребами (далі — ООП).

Відповідно до класифікації ЮНЕСКО, до дітей з ООП відносяться ті, які мають порушення розвитку: емоційні і поведінкові порушення; розлади мови і спілкування; труднощі в навчанні; затримка/обмеження можливостей інтелектуального розвитку; фізичні/нейромоторні порушення; порушення зору; порушення слуху. До того ж сюди долучаються: діти, які ростуть в несприятливому середовищі; діти, які належать до груп етнічних меншин; діти вулиці; діти, хворі на СНІД; діти з поведінковими порушеннями.

Нормативна база інклюзії в Україні молода. У 2017 році Законом України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти» вперше у законодавче поле було введено термін «інклюзивні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами». В 2010 році затверджена Концепція розвитку інклюзивного навчання. І в 2017 році ухвалений Закон

України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг», ключові положення якого були покладені в основу базового Закону України «Про освіту», де вперше на законодавчому рівні визначені такі поняття як «інклюзивне навчання», «особа з особливими освітніми потребами», «індивідуальна програма розвитку» та ін.

Згідно з Законом України «Про освіту» особа з ООП — це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту [1].

У рамках реалізації Плану заходів із впровадження Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків, наказом № 981 про затвердження перекладу Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) введений термін, який призначений для обліку характеристик розвитку дитини та впливу на неї навколишнього середовища. Класифікація спирається на концептуальну основу МКФ та використовує спеціальну мову і термінологію для запису проблем, пов'язаних із функціями та структурами організму, обмеженнями активності та участі, що проявляються у ранньому дитинстві, дитинстві та юнацтві при відповідних факторах навколишнього середовища.

МКФ-ДП розроблена для того, щоб охопити весь комплекс життєдіяльності дітей від народження до 18 років. Класифікація дитячих обмежень життєдіяльності та здоров'я для використання в системах обслуговування. Більш того, здійснення прав дітей на медичну допомогу, освіту, на допомогу соціальних і реабілітаційних служб вимагала такої класифікації, яка була б адаптована до фізичних, соціальних і психологічних особливостей організму дітей та підлітків. МКФ-ДП призначена для використання працівниками клінік, педагогами, членами сімей, дослідниками, адміністраторами та суспільством в соціальній і політичній сферах, які мають документальне підтвердження характеристик здоров'я і функціонування дітей та підлітків. МКФ-ДП пропонує концептуальні рамки та єдину стандартизовану термінологічну мову для позначення проблем, які проявляються в ранньому дитинстві, дитячому і підлітковому віці, включаючи функції та структури організму, обме-

ження активності та участі, а також фактори навколишнього середовища, що мають важливе значення для дітей і підлітків та застосовується в діяльності ІРЦ.

Інклюзивно-ресурсні центри (далі — ІРЦ) є установами, що створені з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та інших закладах освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини (далі — комплексна оцінка), надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та забезпечення їхнього системного кваліфікованого супроводу. Порядок утворення, основні засади діяльності, а також правовий статус ІРЦ регламентовано Постановою Кабінетом Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12.07.2017 №545 [3].

Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері освіти, зокрема впровадження міжнародних підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, які б базувались на засадах рівних можливостей та доступу до якісної освіти. Виконання цих завдань безпосередньо залежить від ефективності діяльності інклюзивно-ресурсних центрів (далі — ІРЦ), зокрема від їх спроможності вирішити наступні завдання: здійснити комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини; встановити наявність у дитини особливих освітніх потреб; розробити рекомендації щодо організації інклюзивного навчання; забезпечити надання психолого-педагогічної допомоги дитині; надати методологічну допомогу педагогічним працівникам та батькам дітей; забезпечити системний кваліфікований супровід дітей [2].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 02.11.2020).
2. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. — Київ : 2018. — 252 с.
3. Постанова Кабінетом Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-п#Text> (дата звернення: 05.11.2020).

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВІДПОВІДНОСТІ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ НОРМАМ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Рязанцев Олександр

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права та фінансів
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Рязанцева Наталія

старший викладач кафедри права та фінансів
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Анотація. Стратегічним документом у сфері захисту прав людей з інвалідністю є Конвенція про права осіб з інвалідністю (далі по тексту — Конвенція).

Annotation. A strategic document in the sphere of defending the rights of people with indisposition is the Convention on the Rights of Individuals in Invalidation (hereinafter referred to as the Convention).

Необхідно наголосити, що 16 грудня 2009 року ВРУ ратифікувала даний міжнародний договір разом з Протоколом, а 6 березня 2010 року вони набрали чинності для України [1].

Основу національного законодавства в сфері захисту прав людей з інвалідністю становлять декілька груп нормативно-правових актів, серед яких окремо слід виділити Закони України, постанови Верховної Ради України (далі по тексту — ВРУ), укази та розпорядження Президента України, Постанови та розпорядження Кабінету міністрів України та інші нормативно-правові акти з цієї сфери.

Відповідно до вже згадуваної ст. 4 Конвенції після ратифікації держава зобов'язана вживати заходів для внесення змін у чинне законодавство, програми, плани з метою «забезпечення й заохочення всіх прав людини й основоположних свобод всіма інвалідами без будь-якої дискримінації за ознакою інвалідності» (п. 1 ст. 4) [там само].

Після ратифікації вищезгаданого міжнародного документа в Україні було здійснено значні кроки щодо імплементації закріплених у Конвенції міжнародно-правових стандартів прав людей з інвалідністю в національне законодавство. Але аналіз законодавчих нормативно-правових актів свідчить про те, що деякі норми національного законодавства продовжують носити виключно декларативний характер. Більшість з них спрямовані переважно на надання соціальної допомоги, хоча основною метою їх імплемента-

ції є саме дотримання прав людей з інвалідністю та їх інклюзії в суспільне життя.

Актом, який інкорпорує частину положень Конвенції до національного законодавства та вносить зміни до вже чинних нормативно-правових актів в сфері захисту прав осіб з інвалідністю, є Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів», який набрав чинності з 1 січня 2012 року [2]. На сьогодні можна зробити висновок, що ухвалення вищезгаданого закону стало важливим кроком на шляху України до значних змін в підходах до розуміння інвалідності через призму правозахисної моделі.

Приведення українського законодавства у відповідність до положень Конвенції здійснюється в межах виконання державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю» на період до 2020 року від 1 серпня від 2012 року. Метою Програми є забезпечення реалізації прав і задоволення потреб осіб з інвалідністю нарівні з іншими громадянами, поліпшення умов їх життєдіяльності згідно з Конвенцією про права осіб з інвалідністю [3].

Слід зазначити, що на виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з прав осіб з інвалідністю, Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Конвенції і Факультативного протоколу до неї» від 07.09.2016 р. № 1490, яким зокрема, слова «інвалід» та «інваліди» замінено відповідно словами «особа з інвалідністю» та «особи з інвалідністю» [4]. Верховною Радою України також було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 19.12.2017р. № 2249, згідно з яким у відповідності до офіційного перекладу Конвенції про права осіб з інвалідністю та Факультативного протоколу до неї було внесено зміни до 44 законодавчих актів, що стосувалися заміни слова «інвалід», «дитина-інвалід», «інвалід з дитинства» та «інвалід війни» словами «особа з інвалідністю», «дитина з інвалідністю», «особа з інвалідністю з дитинства» та «особа з інвалідністю внаслідок війни» [5].

Отже, на сьогодні постає необхідність удосконалення національної політики, правозастосувальної практики та активізації законодавчої діяльності стосовно проблематики в сфері захисту прав людей з інвалідністю. На нашу думку, на цей процес у великій мірі може позитивно вплинути консолідація зусиль суспільства і держави в частині правового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю, що є одним із ключових та фундаментальних

питань в соціально-економічних реформах та перетвореннях, що відбуваються в нашій державі.

Список використаних джерел

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) та Факультативний протокол до неї від 13.12.2006 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів: Закон України від 22.12.2011 року № 4213-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4213-17#Text>.
3. Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю» на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 року № 706 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2012-%D0%BF#Text>.
4. Про внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Конвенції і Факультативного протоколу до неї»: Закон України від 07.09.2016 року № 1490-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1490-19#Text>.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 19.12.2017р. № 2249-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2249-19#Text>.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ ОСВІТНЬОЮ УСТАНОВОЮ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Семенюк Наталія Анатоліївна

II курс, ФТ-19-1м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»

Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Науковий керівник: Гордійчук В. І., к. н. з фіз. вих. і спорту

Анотація. У тезах акцентовано увагу на специфіці організації різних видів практик для здобувачів вищої освіти з інвалідністю в ЗВО. При обранні бази практики ЗВО повинен враховувати рекомендації медико-соціальної експертизи та індивідуальну програму реабілітації студентів з інвалідністю.

Annotation. The abstracts focus on the specifics of the organization of different types of practices for higher education students with disabilities in the Free Economic Zone. When choosing the base of practice, the HEI should take into account the recommendations of medical and social expertise and an individual rehabilitation program for students with disabilities.

Інклюзивна освіта, яка запроваджена в нашій державі, передбачає можливість отримання різних рівнів освіти, в тому числі і вищої. А обов'язковим компонентом навчальних планів, за якими навчаються здобувачі вищої освіти, є практика. Вона спрямована на закріплення отриманих студентами під час навчання теоретичних знань, набуття і удосконалення практичних навичок та умінь. Її види та обсяг визначаються освітньо-професійною програмою підготовки фахівців. Залежно від спеціальності, виділяють наступні види практик: навчальна, виробнича, переддипломна. Тривалість та зміст практики визначаються конкретною програмою практики. Базою практики виступають відповідно до спеціальності підприємства, фірми, організації та установи, які у своєму складі мають фахівців, що виконують роботи відповідного до профілю підготовки здобувачів вищої освіти.

Офіційними документами, які регулюють специфіку організації практик у виші є Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII; Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93; Проекту Положення «Про практичну підготовку студентів вищих навчальних закладів» від 09.02.2011 р., розробленого Міністерством освіти і науки України; Рекомендацій про проведення практики студентів закладів вищої освіти України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 році на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 р. № 970 «Про затвердження плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» та Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.12.2012 р. № 1448 «Щодо плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва».

Кожен вид практики, який пропонується здобувачам освіти має свої завдання та виходить із специфіки обраного фаху. Проте особливу увагу слід приділяти студентам з особливими потребами. Адже вибір місця проходження практики для таких здобувачів відбувається з врахуванням вимог їх доступності для відповідної категорії студентів та рекомендацій медико-соціальної експертизи. Окрім того, обов'язковим є врахування індивідуальної програми реабілітації інвалідів, відповідно до рекомендованих умов та видів робіт.

Відповідно, здобувач з інвалідністю, йдучи на навчання до ЗВО (або до будь-якого іншого освітнього осередку), має «Довідку до

акту огляду медико-соціальною експертною комісією» з відповідним зазначенням номеру, серії та дати видачі. 12 підпунктом до цієї довідки є «Висновок про умови та характер праці» де чітко вказано, що є протипоказанням для даного здобувача з інвалідністю. Проте слід чітко розуміти, що подача такої довідки, рекомендацій та індивідуальної програми реабілітації є особистою і добровільною справою здобувача освіти.

Керівник практики, направляючи студента з інвалідністю на проходження того чи іншого виду практики, повинен узгодити з відповідною установою (базою проходження практики), умови її проходження, види робіт, які передбачені навчальним планом практики з врахуванням рекомендацій медико-соціальної експертизи та індивідуальної програми реабілітації. У разі виникнення необхідності, за спільною згодою, підприємство може створити спеціальне місце для студента з інвалідністю на період практики, для ознайомлення із специфікою майбутнього фаху, здобуття первинних практичних умінь та навичок, їх відпрацюванням та закріпленням. Окрім того, переддипломна практика слугує базою для збору матеріалів до виконання різнопланового роду наукових робіт: курсових проєктів, написання тез та статей, написання кваліфікаційних робіт.

Отже, заклад вищої освіти, організовуючи будь-який вид практики для здобувачів вищої освіти з інвалідністю повинен враховувати всі вище зазначені компоненти та керуватися, насамперед, індивідуальними особливостями здобувача освіти.

СТВОРЕННЯ ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Скрипнікова Марина Анастасівна

ст. викладач кафедри психології

Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна»

miss.marina.mandarina@gmail.com

Анотація. Розглянуто важливість нових підходів в просторовому облаштуванні та оснащенні інклюзивного середовища для здійснення ефективного освітнього процесу. Окреслено основні компоненти сучасного інклюзивного закладу освіти. Визначено переваги створення універсального дизайну. Акцентовано увагу на важливості здійснення взаємодії всіх учасників інклюзивного середовища відповідно до законо-

давчої бази. Обґрунтовано перспективність процесу створення іміджу сучасного інклюзивного закладу.

***Annotation.** The importance of new approaches in spatial arrangement and equipping an inclusive environment for the implementation of an effective educational process is considered. The main components of a modern inclusive educational institution are outlined. The advantages of creating a universal design are determined. Attention on the importance of interacting with all participants in an inclusive environment according to the law is focused. The prospects of the process of creating the image of a modern inclusive institution are substantiated.*

Державні нововведення в Україні свідчать про забезпечення та захист прав людей з особливими освітніми потребами на отримання рівного доступу до освіти. Саме тому велика увага приділяється новим підходам в облаштуванні та оснащенні ефективного діяльного простору та здійсненню ефективного освітнього процесу інклюзивності середовища на всіх рівнях: дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної технічної та вищої освіти.

Створення новітніх закладів освіти за сучасними вимогами, визначає наявність в цьому закладі всіх засад інклюзії, звертаючи увагу на поступовий перехід від медичної моделі розуміння особливостей до соціальної. Це також потребує виконання всіх інклюзивних вимог, що поширюються на проектування, будівництво нових та реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення існуючих будівель і споруд, та на розумне їх пристосування з урахуванням потреб мало мобільних груп населення.

Тому сучасний інклюзивний заклад освіти покликаний базуватися на таких компонентах, як забезпечення рівного доступу всіх дітей до якісної освіти незалежно від стану здоров'я та діагнозу, національної приналежності, релігійним поглядам тощо; здійснення особистісно-орієнтованого підходу у навчанні та вихованні, що включає індивідуалізований та диференційований підхід до кожного індивіду, з урахуванням психофізичних особливостей та функціональних спроможностей кожного, орієнтацію на потреби дитини (людини) в освітньому процесі; формування компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві, особливо дітям з відмінностями психофізичного розвитку, що надасть впевненості в особистій користі для суспільства та підніме власну самооцінку; знаходження шляхів й можливостей для кожної дитини бути

невід’ємною часткою групи, колективу, суспільства, не «випадати» з певних груп соціального оточення в процесі життєдіяльності; створення партнерських стосунків між всіма учасниками освітнього процесу; планування психолого-педагогічного супроводу батьків, які виховують дітей з особливими потребами, підвищення педагогічної компетентності і участі батьків у педагогічному процесі; сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу (Гриневич Л., 2016).

В Україні з 2012 року впроваджувалась у діяльність Програма «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні», одним із завдань якої було сприяння впровадженню універсального дизайну у сферу освіти на місцевому рівні.

Основні аспекти універсального дизайну у сфері освіти формують філософію освіти, навчального процесу, яка враховує потреби всіх користувачів; змінюють стереотипи до викладання та навчання; визнають право кожної людини на освіту без будь-яких розмежувань; змінюють навчальний процес, а не учня/студента; підтримують гнучкість програм, різні навчальні методики та проведення відповідного оцінювання, зважаючи на різноманіття потреб учнів/студентів та підготовки їх до опанування матеріалу; вимагають від учителів, адміністрації, фахівців розуміння того, яким чином краще інтегрувати нові навчальні методики, допоміжні технології в практику та щоденне функціонування навчального закладу; гнучкість і пошук альтернативних рішень (Байда Л.Ю., 2015).

Забезпечуючи рівний доступ усіх дітей до якісної освіти, Законом України «Про освіту» чітко визначається, що інклюзивним освітнім середовищем є «сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей», а інклюзивне навчання — це «система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників» (Закон України «Про освіту», 2017). Тобто мова йде про спільне навчання та перебування дітей в цьому комфортному середовищі. І тільки дотримуючись алгоритму універсального дизайну освіти та впроваджуючи інклюзивність у різні сфери життєдіяльності дитини/студента/людини, заклад може претендувати на звання сучасного закладу з інклюзивним середовищем.

Процес створення іміджу сучасного інклюзивного закладу кр-п-іткий та вимагає від всіх учасників освітнього процесу розуміння важливості суспільної покрокової роботи, виваженого ставлення до поставленої мети, орієнтації на загальний результат.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. №2145-VIII (із змінами). — [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Нова українська школа :Концептуальні засади реформування серед-ньої освіти / [Л. Гриневич, О.Єлькін, С. Калашникова та ін]. — К.: МОН, 2016. — 35 с.
3. Школа для кожного :навч. посіб. [упоряд. Л. Ю. Байда]. — К., 2015. — 60 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Соловійов Денис Віталійович

III курс, група ПЗ-20.3-1

Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

Solovjovd7@gmail.com

Науковий керівник: Бригінець О. О., д. ю. н., доцент,
професор кафедри цивільного, господарського,
адміністративного права та правоохоронної діяльності

Анотація. У тезах викладено проблему формування інклюзивного освітнього середовища в системі вищої освіти України. Стан поруше-ного питання проаналізовано на матеріалі нормативно-правових актів; виокремлено напрями реалізації політики уряду стосовно безпе-рервності процесу включення осіб з особливими освітніми потребами в діяльність вищої освіти.

Annotation. The these describes the problem of forming an inclusive educational environment in the higher education system of Ukraine. The sta-tus of the raised issue is analyzed on the basis of legal acts; the directions of implementation of the government policy regarding continuity of the process of inclusion of persons with special educational needs in the activities of high-er education are highlighted.

Створення інклюзивного освітнього середовища в системі осві-ти, зокрема в системі вищої освіти України, є ключовим чинником,

що впливає на інтенсивне реформування традиційної вищої школи, уможливаючи доступ до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами. Збільшення фактичної чисельності дітей, у яких констатовано інвалідність, та інтенсивність інтеграції таких дітей в загальноосвітній простір вимагають формування інклюзивного освітнього середовища в системі вищої освіти України. Вищезгадане дасть змогу забезпечити неперервність навчання, створити можливості для самореалізації дітей та молоді з особливими освітніми потребами. Дана тема вмотивована суперечностями між положеннями законодавчих актів щодо забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти всім громадянам і неефективністю механізмів їх реалізації, спрямованістю освітньої політики на гуманізацію суспільства та неприйняття соціумом цінності людини з особливими потребами.

Важливою умовою включення молоді з особливими потребами в освітній процес вищого навчального закладу є створення інклюзивного освітнього середовища. Аналіз педагогічних, психологічних, філософських теоретичних джерел засвідчує неухильне зростання наукового інтересу до створення освітнього середовища у вищих навчальних закладах, що потенційно гармонізує розвиток фізичних і духовних сил, здібностей, обдарувань особистості, оптимізує реалізацію потенціалу в умовах гуманізації суспільства, формування внутрішньої інтелектуально-моральної свободи людини, орієнтує на соціально значущі духовні цінності.

З'ясування особливостей формування інклюзивного освітнього середовища в системі вищої освіти України та виокремлення шляхів ефективного розв'язання порушеної проблеми.

Для досягнення сформульованої мети застосовано теоретичні методи: аналіз та узагальнення наукової літератури, законодавчої бази у сфері інклюзивної освіти в Україні.

Саме тому інклюзивна вища освіта в Україні розглядається як система освітніх послуг з поєднанням елементів спеціальної та інклюзивної освіти. В Україні вона поки що перебуває на початковій стадії розвитку, незважаючи на наявність достатньої нормативно-правової бази для впровадження інклюзивного навчання. Проведені дослідження переважно спрямовані на вивчення теоретичних аспектів інклюзії в системі вищої освіти і лише в окремих наукових працях висвітлюються аспекти практичного втілення інклюзивних тенденцій в практику соціальнопедагогічної роботи ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Дзеркало інклюзивної освіти в Україні 2020. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2458-dzerkalo-nklyuzivno-osvti-v-ukran>.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг: Закон України № 8556 від 06.09.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2541-19#Text>.
3. Концепція розвитку інклюзивної освіти: Наказ МОН від 01.10.2010 № 912. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>.
4. Таланчук П. М., Кольченко К. О., Нікуліна Г. Ф. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. — К : Соцінформ, 2004. — 128 с
5. Давиденко Г. В. Включення людей з інвалідністю в суспільне життя та освітній процес: шляхи оптимізації / Г. В. Давиденко // Наукові записки : зб. наук. пр. — Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. — Вип. 135. — С. 93–96. — (Серія : Педагогічні науки).

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Стрілко Дмитро Леонідович

викладач вищої категорії циклової комісії правознавства

Полтавський коледж Університету «Україна»

strilko.d@gmail.com

Анотація. У тезах розглянуті переваги дистанційного навчання студентів з обмеженими фізичними можливостями. Водночас звернена увага на виникненні можливих труднощів під час використання інтернет-технологій в освітній галузі.

Annotation. In the theses the advantages of distance learning of students with disabilities are considered. At the same time, attention is paid to possible difficulties in the use of Internet technologies in the field of education.

Дистанційне навчання є ефективним способом вирішення проблеми включення здобувача в соціальне середовище і в освітній простір, якщо виникає ряд труднощів при безпосередньому навчанні студента з інвалідністю. Продуктивність досягається за рахунок індивідуалізації навчання: кожен студент працює за зручним для нього розкладом та в зручному для нього темпі; кожен може навчатися

стільки, скільки йому особисто необхідно для опанування тієї чи іншої дисципліни.

Дистанційне навчання дозволяє звести до мінімуму непродуктивне використання часу, оскільки студенту не потрібно чекати, поки викладач занотує на дошці інформацію, а пошукові системи допоможуть швидко віднайти потрібні матеріали. Це дає можливість засвоїти навчальний матеріал в досить стислі строки.

Технології дистанційної освіти активно розвиваються і все більше використовуються в освітніх закладах, особливо в умовах пандемії. Вони дозволяють організувати навчальний процес, який не поступається за своїми дидактичним можливостям традиційному, а й в чомусь і перевершує його.

Дистанційне навчання, здійснюване за допомогою комп'ютерних комунікацій, має наступні форми занять.

Чат-заняття. Проводяться синхронно, тобто всі учасники мають одночасний доступ до чату.

Веб-заняття — дистанційні лекції, практикуми, семінари, конференції, ділові ігри та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей мережі Інтернет. Для веб-занять використовуються спеціалізовані освітні веб-форуми. Від чат-занять веб-форуми відрізняються можливістю більш тривалої (багатоденної) роботи і асинхронним характером взаємодії студентів та викладачів.

Системи online-тестування тощо.

Безумовно, можуть виникати і проблеми при проведенні занять. В основному вони полягають:

— у необхідності проходження спеціального підвищення кваліфікації, щоб отримати навички роботи зі студентами з особливими потребами. Навчання повинні здійснювати викладачі, що володіють знаннями в області психофізичного розвитку різних категорій студентів з інвалідністю. Викладач повинен володіти всім арсеналом навичок роботи із застосуванням ІКТ, інтернет-технологій, але головне — це його психолого-педагогічна майстерність. Лектору необхідно вміти визначати настрій і психологічні особливості своїх студентів на відстані, щоб більше уваги приділяти, наприклад, інтровертам, стимулюючи їх до активної діяльності в форумах, чатах.

— у потребі подолання технічних труднощів, оскільки здобувачі освіти не завжди можуть самостійно зорієнтуватися при роботі з комп'ютерним обладнанням.

— у формуванні повноцінної нормативно-правової основи дистанційної освіти. Нормативно-правові акти повинні регулювати всі відносини в системі організації і проведення системи дистанційного навчання. Таке навчання є більш трудомістким процесом у порівнянні з очним. Існують нормативи для оплати праці викладачів. При цьому заняття для 25 осіб — це одне, а проведення заняття з тими ж 25 студентами дистанційно — це зовсім інше. Для цього буде потрібно значно більше часу.

— у потребі в фахівцях, що забезпечуватимуть технічне обслуговування робочих місць, оперативно усуватимуть несправності в роботі обладнання. Це дозволить уникати перерв в організації освітнього процесу.

— у створенні навчально-матеріального забезпечення дистанційного навчання. Для цього необхідні значні зусилля не тільки програмістів, спеціалістів в сфері комп'ютерних комунікацій, інтернет-технологій, а й фахівців у предметних областях, методистів, які б розуміли сучасні тенденції в системі освіти.

Доступність освіти для всіх верств населення є одним із пріоритетів державної політики України. Інформаційні технології дозволяють адаптувати навчальний процес до потреб кожного студента. Прогрес завжди давався через подолання труднощів. Головне самим не створювати додаткові проблеми, а намагатися грамотно і своєчасно вирішувати ті з них, які пов'язані з подальшим розвитком освіти в країні.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ПРОЯВ ГУМАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Кравченко А. П.

*к. ю. н., доцент кафедри правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
allakravch@yahoo.com*

Таценко Т. Р.

*II курс магістратури, група ПР-20-2м-рл, спеціальності «Право»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»*

Анотація. У тезах розглядається сутність інклюзивної освіти з як ознаки гуманного суспільства. Аналізується питання впровадження інклюзії в освітній простір України. Досліджуються основоположні засади інклюзивної освіти.

***Annotation.** The theses consider the essence of inclusive education as a sign of a humane society. The issue of introduction of inclusion in the educational space of Ukraine is analyzed. The basic principles of inclusive education are studied.*

Здобуття незалежності української держави ознаменувалося прийняттям Основного Закону — Конституції України, де стверджується рівність прав усіх людей, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, від мовних та інших ознак. У Конституції визначено та стверджено основні права людини, серед яких — право на освіту (ст.53), право на соціальний захист (ст.46) та ін. (КУ, 1996)

Кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти. Держава повинна забезпечити право такого вибору і постійно сприяти втіленню такого права в життя на підставі Конституції України, чинного українського законодавства та міжнародних договорів (Колупаєва А. А., 2012) Гуманізм і демократія як підґрунтя освіти, доступність та безоплатність освітніх послуг, право всіх громадян на безкоштовну освіту незалежно від стану здоров'я, відкритий характер навчальних закладів дає підстави розглядати функціонування освітньої системи України як прогресивний крок у виконанні вимог міжнародних нормативно-правових документів, ратифікованих нашою державою (ЗУ «Про освіту», 2017). Водночас окремі законодавчі акти, хоча й побудовані на демократичних засадах, містять певні суперечності. Зокрема, Закон України «Про загальну середню освіту» містить доволі контрарверсійне твердження про дітей з особливими потребами: зарахування та добір дітей для навчання у спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах), їх переведення з одного типу таких навчальних закладів до іншого проводиться за висновком відповідних психолого-медико-педагогічних консультацій у порядку, встановленому Міністерством освіти України. Якщо батьки або особи, які їх замінюють, у супереч висновку відповідної психолого-медико-педагогічної консультації відмовляються направляти дитину до відповідної спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату), навчання дитини проводиться за індивідуальною формою». (ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань освіти (щодо створення належних умов для навчання дітей)», 2010).

Нова система навчання повинна будуватись так, щоб не виникало психологічних травм як у здорових, так і у дітей з особливими освітніми потребами, що будуть навчатися разом. Тільки самі діти з особливими потребами та їх батьки можуть вирішувати, яку систему навчання обирати. Інклюзивним колективам вищих навчальних закладів, необхідно співпрацювати з фахівцями що мають значний досвід роботи з молоддю особливих потреб, що в подальшому можуть забезпечити студенту з особливостями фізичного розвитку досягнення індивідуально високих показників особистісного розвитку, подальшу інтеграцію в соціальне середовище, спроможності посісти в ньому належне місце. (Капська А. Й., 2003) Необхідно позбуватись трактування людей з інвалідністю виключно з позиції милосердя, адже у кінцевому результаті деколи це шкодить самим неповносправним. Зокрема, завищені оцінки студентів з особливими потребами, за відсутні знання, автоматично роблять майбутнього спеціаліста неконкурентоспроможним на ринку праці. У контексті інклюзивної освіти необхідно відзначити, що таке навчання є корисним і для дітей без вад. Вони стають більш чутливими до проблем інших, більш відповідальними, починають розуміти, з якими труднощами стикаються їх однолітки з особливими потребами, толерантніше сприймають людські відмінності.

Безсумніву, інклюзивна освіта, стане величезним кроком на шляху інтеграції людей з особливими потребами у суспільство держави, де усі її громадяни мають однакові права, гарантовані Основним Законом України.

Отже, перед нами стоїть завдання сприяння вдосконаленню державної політики соціального захисту людей з особливими потребами в Україні, покращення та виведення на новий рівень їх соціального життя, забезпечення організаційно-методичної бази для навчання та наступного працевлаштування та інтеграцію у суспільство, де з кожним днем великого значення набуває підготовка висококваліфікованих фахівців. Необхідно створити умови для зміни негативних стереотипів і ставлення до людей з особливими потребами в українському суспільстві на основі досягнення соціальної солідарності і соціальної справедливості.

Список використаних джерел

1. Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А. А. — К. : А. С. К., 2012. — 308 с.

3. Закон України «Про освіту» від 2017 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань освіти (щодо створення належних умов для навчання дітей)» від 6 липня 2010 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2475-19#Text>.

5. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями: навч.-метод. посіб. для соціальних працівників і соціальних педагогів / за ред. проф. А.Й. Капської. — К. : ДЦССМ, 2003. — 122 с.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФРАНЦУЗЬКОГО ДОСВІДУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Товста Світлана Петрівна

*адвокат, ст. викладач кафедри правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
kalyna-sv@ukr.net*

Анотація. У сучасних умовах проблема входження України до спільного європейського простору стане актуальною; це стосується всіх сфер людського життя, а також різних галузей науки. Не оминула ця проблема педагогіки, особливо актуальна в рамках корекційної освіти, яка обґрунтовує особливості закладу, виховання, розвитку, соціалізації та професійної адаптації дітей.

Annotation. In today's conditions, the problem of Ukraine's entry into the common European space will become relevant; this applies to all spheres of human life, as well as various branches of science. Did not miss this problem of pedagogy, especially relevant in the framework of correctional education, which substantiates the features of the institution, education, development, socialization and professional adaptation of children.

За роки незалежності України освіта дітей з особливими потребами зазнала істотних трансформаційних змін, пов'язаних із визначенням нової ідеологічної суспільно-освітньої парадигми, яка ґрунтується на принципах дитиноцентризму. Головною метою розвитку сучасної української освіти окреслено рівний доступ до якісної освіти всіх громадян, у тому числі й осіб з особливими потребами, тих, які мають інвалідність, обмежену життєздатність, порушення або особливості психофізичного розвитку.

В Україні в умовах сьогодення зберігається негативна демографічна тенденція: при загальному поступовому зменшенні кількості дитячого населення зростає кількість дітей з вадами розвитку. Життєво важливим і першим середовищем для такої дитини є сім'я і родина, тому пріоритетними ідеями діяльності держави і громадськості у цій царині слід визнати де інституалізацію, інтеграцію та соціалізацію.

Українські вчені наголошують, що серед проблем, з якими стикаються сім'ї, що виховують дітей з особливими потребами, перше місце посідають фінансові та матеріальні. Друге — визначають проблеми, породжені постійним психічним, нервовим перевантаженням батьків, нерозумінням з боку соціального оточення, тобто морально-етичні проблеми, пов'язані зі ставленням суспільства до дітей інвалідів та їхніх сімей. На третьому місці — комплекс проблем щодо лікування дітей, забезпечення медичної та педагогічної корекції і компенсації вад, отримання технічних засобів і спеціального обладнання, задоволення потреб у періодичному контролі стану здоров'я, кваліфікованих консультаціях, оздоровленні.

Досвід Франції свідчить, що інклюзивна освіта може впроваджуватися на різних рівнях, ґрунтуватися на відмінних освітніх потребах і надавати послуги за різних умов. Французька система інклюзивної освіти, базуючись на процесах інтеграції, має сьогодні конкретну шкалу показників та належить до країн з розвинутою системою інклюзивної освіти.

Французький освітній простір є сприятливим для включення дітей з інвалідністю до звичайних класів. Однак, як свідчать опитування у Франції, громадська думка різниться відповідно до різних видів порушень. Майже всі (95% французів) вважають, що діти, які використовують інвалідний візок, повинні навчатися у школі разом зі своїми здоровими однолітками. Ця частка нижча стосовно дітей з порушеннями слуху, зору та мови і становить — 73%. Щодо дітей з психічними і когнітивними порушеннями (синдром Дауна і аутизм), то думка більшості виявляється більш помірною: 65% за включення дітей з синдромом Дауна та 62% стосовно дітей, які страждають аутизмом. Хоча Франція впевнено реалізує модель інклюзивної школи, вона зберігає систему спеціальних навчальних закладів залежно від типу інвалідності.

Заслуговує на увагу загальна підтримка дітей з особливими потребами та членів їхніх родин у Франції. Ще до початку навчання у школі на рівні материнської школи або й раніше відбувається

рання діагностика та втручання. Чимало дітей мають можливість отримувати допомогу початкового впливу, робота фахівців скерована на розвиток тих сфер чи функцій, де спостерігається затримка.

Щодо шкільного навчання, зазначаємо, що вступ, перебування дитини в школі, навчально-виховний процес, педагогічний супровід чітко регламентовані законом та шкільними правилами. Найкращим варіантом для дитини розглядається найближча загально-освітня школа. Це офіційне правило, яке ґрунтується на принципах рівності, доступності та цінності кожної особистості. На нормативно-розпорядчому рівні українській школі необхідно володіти інструкціями щодо організації навчання дитини з особливими потребами, створити національні стандарти та запроваджувати їх до шкільної програми.

Цінним для української системи буде запозичення досвіду підтримки французьких вчителів. Вони отримують належне методичне забезпечення, участь у професійних тренінгах, семінарах, що створює можливості не тільки для особистісного та професійного зростання педагога, а й для зростання якості організації навчально-виховного процесу. Варто запозичити систему сертифікації педагогів, через інститути післядипломної освіти та організацію відповідних курсів забезпечити отримання вчителями необхідних знань, умінь і навичок для роботи в умовах інклюзивної школи. А також вчитель французької школи має гідні умови праці, фінансове забезпечення та статус державного службовця, що неабияк впливає на його ставлення до роботи та виконання професійних обов'язків.

Використання французьких прогресивних ідей інклюзії у розбудові системи інклюзивної освіти України є цінним та на часі, адже, вивчивши апробований досвід можна перенести його на українські реалії.

Творчий підхід до застосування французького досвіду інклюзії вимагає ґрунтовного аналізу його позитивних і негативних аспектів, а використання його має відбуватися з урахуванням українських реалій та освітніх традицій.

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Фесенко Наталія Володимирівна

к. е. н., доцент кафедри правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
volk-natali79@ukr.net

***Анотація.** Вітчизняний соціальний захист і працевлаштування осіб з інвалідністю є актуальною проблемоюсьогодення. Визначено динаміку кількості людей з інвалідністю в Україні. Встановлено законодавчі основи забезпечення прав осіб із інвалідністю. Наведено досвід працевлаштування осіб з інвалідністю Бельгії. Розглянуто програми працевлаштування для осіб з інвалідністю і заходів для стимулювання працевлаштування в Брюссельському столичному регіоні.*

***Annotation.** Today, domestic social protection and employment of people with disabilities is an urgent problem. The dynamics of the number of people with disabilities in Ukraine is determined. The legal basis for ensuring the rights of persons with disabilities has been established. The experience of employment of people with disabilities in Belgium is presented. Employment programs for people with disabilities and measures to stimulate employment in the Brussels-Capital Region are considered.*

Одним із основних стратегічних напрямів державної політики України у галузі захисту прав осіб з інвалідністю на сьогоднішній день є забезпечення та гарантія рівних можливостей для таких осіб, їх максимальна інтеграція у громадське життя, розробка і впровадження соціальних послуг для системи їх підтримки та працевлаштування, що дасть змогу покращити суспільну активність та комунікативність людей з інвалідністю кількості яких поступово зростає (табл. 1).

В Україні розроблено досить прогресивне законодавство щодо захисту прав осіб з інвалідністю та їх підтримки. Зокрема, право на працю осіб із обмеженими можливостями гарантується Конституцією, Кодексом законів про працю України, Законами України «**Про зайнятість населення**», «**Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні**» та міжнародними актами, що передбачають запобігання дискримінації осіб із інвалідністю у сфері праці: Конвенція МОП № 159 «Про професійну реабілітацію інвалідів», № 173 «Про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця»; Конвенція про права інвалідів, Декларації ООН «Про права розумово відсталих осіб», «Про права інвалідів», «Про стандартні

правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів», низка рекомендацій Ради Європи та ін. Крім того, законодавчим підґрунтям, що захищає права осіб із інвалідністю, а також заохочує повагу до них, стали схвалені Верховною Радою у 2016 році зміни до закону №0102 «Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів і Факультативного протоколу до неї». Разом з тим, рівня соціальної підтримки та допомоги з працевлаштування людей з інвалідністю, що існує, наприклад, у країнах ЄС Україною ще не досягнуто. З метою визначення проблем що виникають, як при працевлаштуванні осіб з інвалідністю, так і у самих роботодавців, варто систематизувати закордонний досвід працевлаштування людей з інвалідністю.

Таблиця 1

Кількість людей з інвалідністю¹*на початок року, тис. осіб*

Показник	2016 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Усього	2614,1	2635,6	2659,7	2703,0
у тому числі:				
1 групи	250,3	235,4	226,3	222,3
2 групи	919,0	899,2	896,1	900,8
3 групи	1291,2	1341,9	1375,7	1416,0
діти з інвалідністю	153,5	159,0	161,6	163,9

¹ За даними Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України та Пенсійного фонду України.

Враховуючи курс України на євроінтеграцію, особливо цікавим є досвід країн ЄС, зокрема системи працевлаштування осіб з інвалідністю Королівства Бельгія, яка передбачає реалізацію програм на рівні регіонів (наприкладі програм Брюсельського столичного округу):

1. Покриття витрат на страхування на період ознайомчого стажування (тривалістю до 20 днів). Дозволяє особі з інвалідністю більш детально ознайомитися з обраною професією і характерними їй типовими ситуаціями на робочому місці.

2. Складання договору взаємної адаптації роботодавця та працівника з інвалідністю на період від 3 місяців до 1 року, з можливістю відновлення на 2-й і 3-й рік. Відповідно до якого, окрім розміру оплати за відпрацьовані години, передбачене додаткове фінансування, що відшкодовується роботодавцю службою PHARE (організація сприяння автономії осіб з інвалідністю).

3. Запровадження бонусних програм:

- за прийняття на роботу — надається у вигляді інтервенції з метою компенсації нижчої працездатності працівника-інваліда;
- за підтримку/керівництво — надається службою PHARE у вигляді фінансової допомоги роботодавцю за підтримку та супровід працівника з інвалідністю на початку роботи в компанії;
- за інклюзію — одноразове фінансування службою PHARE-вартості курсів і тренінгів, спрямованих на оптимізацію інтеграції працівника з інвалідністю у колектив підприємства;
- за відкриття власної справи — надається у вигляді фінансової допомоги особам з інвалідністю протягом 1 року з можливою пролонгацією за певних визначених умов;
- за створення робочого місця і його адаптацію для осіб з інвалідністю — інтервенція надається роботодавцю та покриває фактично витрати на облаштування робочого місця відповідно до характеру інвалідності.

4. Покриття додаткових транспортних витрат, пов'язаними з інвалідністю.

Можливість застосування в Україні вищенаведених програм працевлаштування з урахуванням особливостей вітчизняної соціально-економічної системи дозволять суттєво покращити процес інтеграції та адаптації осіб з інвалідністю на підприємствах.

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙ ТА КОМУНІКАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Фисун Ірина Владиславівна

*к. е. н., доцент, завідувач кафедри правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
iryna.fysun@gmail.com*

Самойлік Костянтин Михайлович

*VI курс, група ЗФН-19.1.11-1м-рІ,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»*

Анотація. В тезах розглянуто правову основу формування інклюзивного освітнього середовища в Україні. Обґрунтовано доцільність застосування ефективної комунікації між студентами з особливими

потребами та викладачами у вищій школі. Підкреслено необхідність трасакції та зворотного зв'язку в інклюзивному навчанні. Особливу увагу приділено використанню комунікативно-інформаційних технологій в освітньому процесі. Виділено основні цілі застосування інформаційно-комунікаційних технологій в процесі формування інклюзивного освітнього середовища вищої школи.

Annotation. *Theses consider the legal basis for the formation of an inclusive educational environment in Ukraine. The expediency of using effective communication between students with special needs and teachers in higher education is substantiated. The need for traction and feedback in inclusive education is emphasized. Particular attention is paid to the use of communication and information technologies in the educational process. The main goals of the application of information and communication technologies in the process of formation and inclusive educational environment of higher education are highlighted.*

У сучасному світі необхідно, щоб кожна людина мала рівні права й можливості щодо отримання якісної освіти, а тому важливе значення має процес створення ефективного інклюзивного освітнього середовища як загалом в країні, так і в окремих закладах освіти. В Україні правові основи організації інклюзивного освітнього середовища були закладені ратифікацією у грудні 2009 року статті 24 Конвенції ООН «Про права людей з інвалідністю», якою визначено обов'язок держави забезпечити реалізацію інклюзивної моделі освіти. Відповідно до Концепції розвитку інклюзивного навчання, затвердженої Наказом МОН України від 01.10.2010 р., інклюзивне навчання є комплексним процесом забезпечення рівного доступу до якісної освіти осіб з різними рівнями навчальних можливостей в усіх типах закладів освіти (Наказ МОНУ, 01.10.2010). Законом України «Про освіту» від 05.10.2017 р. визначено, що особи з особливими освітніми потребами мають право на дистанційну та індивідуальну форми навчання, психологічну та педагогічну допомогу, адаптовані навчальні плани й програми, методи та форми навчання, ресурси спеціальної освіти тощо (Закон України від 05.09.2017). Проте процес організації інклюзивного освітнього середовища в нашій країні можливий лише за умови налагодження ефективного комунікативного зв'язку та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, а особливо в системі вищої освіти.

Необхідним елементом в інклюзивному освітньому середовищі вищої школи є комунікація, як процес обміну інформацією через

яку висловлюється відношення викладача до знань і розумінь студента, що дозволяє досягти довіри та взаємного прийняття поглядів. Комунікація, сприяючи інтелектуальному розвитку особистості, одночасно є засобом управління процесом інклюзивного навчання.

Основною ціллю комунікаційного процесу в інклюзивному освітньому середовищі вищої школи є забезпечення розуміння інформації, що є предметом обміну між студентом та викладачем. Але сам факт обміну інформацією не гарантує ефективності спілкування учасників цього процесу. Ефективність комунікації в інклюзивному освітньому середовищі залежить від низки соціально-психологічних факторів, що мають місце в процесі передачі та сприйнятті інформації, що є її складовими. А тому, при передачі інформації дуже важливо постійно аналізувати транзакційні зв'язки між викладачем, як стороною, котра передає інформацію, та студентом, як стороною, котра її приймає, а також використовувати *налагоджений зворотній зв'язок*.

Процес інклюзивного навчання у вищій школі повинен будуватися на таких принципах: професіоналізм (викладач повинен старанно виконувати свої обов'язки та мати достатню компетентність для роботи зі студентами з особовими потребами); задоволення інформаційних потреб студентів (викладач зобов'язаний вчасно, в доступній формі та в повному обсязі надавати студенту всю інформацію, необхідну для організації його навчання); взаємна довіра (важливою складовою інклюзивного освітнього середовища є взаємоповага викладача та студента); організація та контроль процесу навчання (викладач повинен регулярно здійснювати контроль виконаних студентом завдань, форми якого залежать від їх обсягів та складності).

Втілення цих принципів можливе лише за умови використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, до яких доцільно віднести систему дистанційного навчання, програмне забезпечення для поглибленого вивчення навчальних дисциплін, широкий спектр форм комунікаційного зв'язку з урахуванням індивідуальних особливостей студентів з особливими потребами.

В інклюзивному освітньому середовищі вищої школи правомірно виділити такі цілі використання інформаційно-комунікаційних технологій: компенсаційна (виражається в технічній підтримці, допомозі, що дозволяє студентам з особливими потребами повноцінно залучатись до навчального процесу); комунікаційна (полягає у використанні програмного забезпечення, різноманітних форм зв'язку для зручної комунікації з урахуванням специфіки кожного виду функціо-

нального обмеження); дидактична (розглядається як сприяння задоволенню індивідуальних потреб студентів з особливими потребами, їх розвитку, розкриттю здібностей, повноцінній інклюзії, включенню в освітнє й суспільне середовище) (Хомишин І.Ю., 2020).

Таким чином, формування інклюзивного освітнього середовища у вищій школі потребує ефективного комунікаційного зв'язку викладачів зі студентами з особливими потребами, що вимагає широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Такий підхід дозволить студентам з особливими потребами бути повноцінними учасниками освітнього процесу у вищому навчальному закладі.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Концепція розвитку інклюзивного навчання: Наказ МОНУ від 01.10.2010 №912 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npra/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>.
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII в редакції від 24.06.2020р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 #Text>.
3. Хомчишин І.Ю. Використання інформаційних технологій у навчанні осіб з особливими освітніми потребами веб-сайт. URL: <http://aphd.ua/publication-351/>.

ІНКЛЮЗІЯ, ЯК ПРИСУТНІСТЬ, УЧАСТЬ ТА ДОСЯГНЕННЯ

Черкас Віра Володимирівна

старший викладач кафедри правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки та права Університету «Україна»
cherkasvira@gmail.com

Анотація. У запропонованому дописі представлено світоглядне осмислення феномену інклюзії як форми оприсутнення гуманістичного змісту соціальних стандартів державної політики. Звернено увагу на розуміння інклюзії як присутності, участі та досягнення у контексті інноваційного розвитку сучасного освітнього простору.

Annotation. The proposed paper presents a worldview understanding of the phenomenon of inclusion as a form of presence of the humanistic content of social standards of public policy. Attention is paid to the understanding of inclusion as a presence, participation and achievement in the context of innovative development of modern educational space.

Сьогодні люди з обмеженими фізичними можливостями здоров'я відносяться до найбільш соціально незахищеної категорії населення. Їх дохід значно нижче середнього, а потреби в медичному і соціальному обслуговуванні набагато вище. Вони у меншій мірі мають нагоду отримати освіту, не можуть займатися трудовою діяльністю. Більшість з них не має сім'ї і не бажає брати участь в суспільному житті. Все це говорить про те, люди з обмеженими фізичними можливостями здоров'я в нашому суспільстві є тим, що дискримінується і сегрегированною меншиною.

Інклюзія — це процес. Важливо зазначити, що інклюзія має розглядатись як постійний пошук ефективніших шляхів задоволення індивідуальних потреб усіх дітей та молоді. У цьому випадку відмінності розглядаються як позитивне явище, яке стимулює навчання дітей та дорослих. Інклюзія пов'язана з визначенням перешкод та їх подоланням. Відповідно, вона включає проведення комплексної оцінки, збір інформації з різноманітних джерел для розробки індивідуального плану розвитку та реалізації його на практиці.

Інклюзія передбачає присутність, участь та досягнення.

— «присутність» в цьому контексті розглядається як надання можливості навчатися в освітньому закладі та пристосування, необхідні для цього;

— «участь» розглядається як позитивний досвід, який набуває учень/студент у процесі навчання, та врахування ставлення учня/студента до самого себе в цьому процесі;

— «досягнення» розглядається як комплексний результат навчання упродовж навчального року, а не лише результати тестів та екзаменів людей з особливими.

Інклюзія передбачає певний наголос на ті групи учнів/студентів, які підлягають «ризiku» виключення або обмеження в навчанні. Це визначає моральну відповідальність перед такими «групами ризику» та гарантування їм можливості участі в освітньому процесі.

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти інклюзивні освітні заклади повинні адаптувати навчальні програми та плани, методи та форми навчання, використання існуючих ресурсів, партнерство з громадою до індивідуальних освітніх потреб і різних стилів навчання дітей та молоді з особливими освітніми потребами. Інклюзивні освітні заклади повинні забезпечити спектр необхідних послуг відповідно до різних освітніх потреб цієї категорії. Необхідним

є впровадження новітніх форм освіти, які б надавали можливість особливим дітям навчатися із «здоровими» дітьми.

Право на освіту та працевлаштування є одним із основних для сучасного світового устрою. Створення належних умов для реалізації освіти та роботи людей з особливими потребами об'єктивно забезпечить верховенства права та демократизацію і гуманізацію соціального середовища. Оскільки інклюзивна освіта є новітньою формою, вона стикається з рядом економічних, соціальних, юридичних, організаційно-методологічних та ментальних перепон. Проте інклюзивність має вагомі позитивні чинники для держави, суспільства, так і окремого індивідуума. Розвиток інклюзивної освіти є проблемою комплексного характеру, тому тільки юридичним інструментарієм вирішити її неможливо.

Отже, як зазначено в Концепції інклюзивної освіти основними шляхами розвитку цього процесу в Україні є: «удосконалення нормативно-правової бази; створення умов для безперешкодного доступу до навчальних закладів, починаючи з дошкільних; збереження єдиного освітнього простору; приведення системи освітньої роботи у відповідність до потреб дитини, сім'ї; відповідна підготовка педагогічних кадрів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Окрім того, необхідно удосконалювати систему волонтерського руху, який має спиратися на мотивацію та індивідуальні можливості волонтерів, їхні знання, уміння і навіть професіоналізм. Підготовка волонтерів має здійснюватись у кілька етапів з урахуванням їхнього віку, а також відповідних умінь та навичок у різних видах діяльності.

Список використаних джерел

1. Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: Навч.-метод посібник / Н. Б. Адамюк, Л. Є. Андрусишина, О.О.Базилевська та ін., НАПН Інститут спеціальної педагогіки; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої, Н. О. Макачук, В. І. Шинкаренко. — Київ, 2014. — 336с.
2. Серія навчальних матеріалів (тренінгові модулі) / за заг. ред. О. Красюкової-Еннс, Ю. Найди, М. Сварника, О. Софія. — Українсько-канадський проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» — К.: СПДФО Парашин І. С., 2011. — 248 с.
3. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник / за заг. редакцією Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. / кол. авторів: Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В., Буров С. Ю., Азін В. О., Грибальський Я. В., Найда Ю. М. — К., 2012. — 216 с.

КОМПЕТЕНТІСНА ПАРАДИГМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Чорна Олена Валеріївна

II курс, група ЗСО-19-1-тк, спеціальність «Спеціальна освіта»

Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини

Університету «Україна»

Науковий керівник: Старєва А. М., к. пед. н., доцент

lenkaelinka@gmail.com

Анотація. *Стаття присвячена висвітленню особливостей професійної підготовки та розвитку педагогів спеціальної та інклюзивної освіти.*

Annotation. *The article is devoted to the peculiarities of professional training and development of teachers of special and inclusive education.*

На сьогодні в Україні змінено законодавство та суспільну і педагогічну думку щодо освіти дітей з особливими освітніми потребами, але процесуально інклюзивне навчання потребує модернізації навчально-методичного забезпечення та підготовки відповідних фахівців на компетентнісній основі. Інклюзія потребує більш реальної і глибокої підготовки педагогів закладів освіти з акцентом на теоретичні, практичні та психологічні аспекти впровадження цієї інновації.

Відповідно до цього, нові виклики, які стоять сьогодні перед українською системою вищої педагогічної освіти, потребують переосмислення попереднього досвіду підготовки фахівців і пошуку нових підходів до професійної підготовки здобувачів вищої освіти; розроблення нових освітніх стратегій; узгодження змісту, форм, методів викладання з вимогами та потребами сучасності; створення ефективних умов для професійного й особистісного саморозвитку майбутнього успішного фахівця для системи спеціальної освіти

Відповідно до статті 20 Закону України: психолого-педагогічні послуги — це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, реабілітаційних установ системи охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру; корекційно-розвиткові послуги (допомога) — це комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямовані на корекцію

порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення; психолого-педагогічний супровід — це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку [1].

Отже, процес впровадження інклюзивної освіти, зокрема дітей з інвалідністю в загальноосвітній процес початкової школи, вимагає від учителів початкових класів, асистентів, педагогів соціальних, вчителів дефектологів (реабілітологів, логопедів), а також шкільних психологів не тільки готовності до роботи в умовах початкової школи, а й підвищення професійної компетентності.

Сам термін «компетентність» розглядається як «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [1].

Аналіз Державного стандарту підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю дає можливість стверджувати, що пропонований в ньому перелік компетентностей є актуальним, але не вичерпним і має бути врахований в процесі підготовки здобувачів вищої освіти та спрямований на створення умов для набуття майбутніми вчителями та вихователями фахових компетентностей для роботи в інклюзивному середовищі [2].

Сучасні підходи до освіти дітей з особливими освітніми потребами дозволяють розглядати спеціальну підготовку майбутнього педагога як невід'ємну складову частину освітнього простору. Важливою умовою підготовки педагога стає комплекс спеціальних психолого-педагогічних, анатомо-фізіологічних знань, умінь та навичок, особистісних якостей, стратегій і тактики поведінки, стереотипів і настанов, які дозволяють запроваджувати й використовувати ефективні педагогічні технології навчання й виховання різних категорій дітей з особливими потребами.

Одним із важливих напрямів сучасної підготовки майбутніх педагогів має бути їх підготовка до участі у програмах інклюзивного навчання, надання їм знань зі спеціальної педагогіки та психології, забезпечення інструментарієм і моделями альтернативного навчання для створення власних індивідуальних корекційно-педагогічних програм для дітей з особливими освітніми потребами.

Оскільки процес професійної підготовки — це максимальне моделювання майбутньої педагогічної діяльності спеціального педагога, під час викладання спеціальних дисциплін необхідно відмовитися від догматичних настанов, абстрактної теорії і здійснити прямий вихід на практику.

Для повноцінного формування інклюзивної компетентності майбутнього вчителя під час педагогічної практики необхідне відвідування батьківських зборів. Спочатку такі відвідування мають пасивний характер, під час них студент у ролі слухача переймає досвід старших колег. Наступним кроком є активна участь в інформаційно-просвітницькій кампанії, мета якої полягає в підвищенні рівня поінформованості батьків щодо інклюзії та різних варіантів здобуття освіти дітьми з особливими потребами.

Як додаткові складові частини формування спеціальної компетентності педагога по роботі з такою категорією учнів із особливими освітніми потребами важливо виділити роботу з оточенням (сім'я) цієї дитини. Така робота включає розвиток толерантного ставлення до дитини інших дітей і дорослих.

Зважаючи на це, сучасна стратегія вищої освіти має випереджати наявні потреби спеціальних та інклюзивних закладів, передбачати провідні тенденції їхнього розвитку, своєчасно реагувати на зміни в зовнішньому середовищі та змінювати свою стратегію підготовки фахівців відповідно до потреб, адже на неї впливають багато чинників, серед яких: досягнення в галузі педагогіки, психології, технологій і медицини, результати роботи практиків.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» /ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 02.11.2020).

2/ Стандарт першого рівня вищої освіти, ступеня бакалавра, спеціальності 013 «Початкова освіта» /МОНУ URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення: 05.11.2020).

3. Таланчук І. В. Доступність як адміністративний чинник права інвалідів на освіту [Текст] / І. В. Таланчук // Часопис Київського Університету Права. — 2014. — № 2. — С. 165–169.

4. Talanchuk I. Ukraine Administrative and Legal Regulation of Education for Persons with Disability / Iryna Talanchuk // Social Welfare Interdisciplinary Approach, 2015. — 5 (1). — С. 94–101.

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ У СФЕРІ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Якименко Андрій Анатолійович

голова циклової комісії

Хмельницький коледж Університету «Україна»

khamel76@gmail.com

Анотація. У тезах автором порушено питання соціально-правового захисту осіб з інвалідністю у сфері трудових правовідносин. Визначено, що участь у працевлаштуванні інвалідів підприємствами, установами і організаціями полягає в обов'язку створювати для інвалідів робочі місця.

Annotation. In the theses the author raises the issue of social and legal protection of persons with disabilities in the field of labor relations. It is determined that participation in the employment of people with disabilities by enterprises, institutions and organizations is an obligation to create jobs for people with disabilities.

Права громадян на працю, у тому числі громадян з інвалідністю, закріплені у статті 43 Конституції України (Конституція України, 1996), у якій визначено, що «кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується».

Законом України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21.03.91 № 875-ХІІ, особам з інвалідністю гарантовано рівні з усіма іншими громадянами можливості у всіх сферах суспільного життя (Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», 1991 р.).

Вимоги до організації робочого місця особи з інвалідністю встановлюються Постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 р. № 70 «Деякі питання реалізації норм Законів України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» та «Про зайнятість населення»» (Постанова Кабінету Міністрів України 2007 р. «Деякі питання реалізації норм Законів України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» та «Про зайнятість населення»).

Відповідно, робоче місце особи з інвалідністю — це окреме робоче місце або ділянка виробничої площі на підприємстві незалежно від форм власності та господарювання, де створено необхідні умови для праці особи з інвалідністю.

Робочим місцем особи з інвалідністю може бути:

- звичайне робоче місце, якщо за умовами праці та з урахуванням фізичних можливостей особи з інвалідністю воно може бути використано для його працевлаштування;

- спеціалізоване робоче місце особи з інвалідністю — робоче місце, обладнане спеціальним технічним оснащенням, пристосуваннями і пристроями для праці особи з інвалідністю залежно від індивідуальних функціональних можливостей, обумовлених інвалідністю, та з урахуванням рекомендації медико-соціальної експертної комісії (МСЕК). Це робоче місце може бути створено як на виробництві, так і вдома.

Також, встановлено вичерпний перелік обов'язків підприємства відносно працевлаштування осіб з інвалідністю. Так, підприємства:

- у межах доведеного нормативу створюють за власні кошти робочі місця для працевлаштування особи з інвалідністю;

- щорічно до 1 лютого року, що настає за звітним, подають відділенням Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю відомості про середню річну заробітну плату на підприємстві, середньооблікову чисельність штатних працівників облікового складу та про кількість працюючих осіб з інвалідністю;

- визначають види виробництв, цехи та ділянки, де доцільно використовувати працю осіб з інвалідністю;

- інформують державну службу зайнятості та місцеві органи соціального захисту населення про вільні робочі місця та вакантні посади, на яких може використовуватися праця осіб з інвалідністю;

- створюють для осіб з інвалідністю умови праці з урахуванням індивідуальних програм реабілітації, забезпечують соціально-економічні гарантії, передбачені чинним законодавством;

- розробляють і затверджують інструкцію про робоче місце особи з інвалідністю.

Отже, держава гарантує інвалідам рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства та створює для них потрібні умови, які дають можливість ефективно реалізувати права та свободи людини і громадянина, вести повноцінний спосіб життя згідно з їх індивідуальними здібностями та інтересами. Забезпечення трудової діяльності осіб з обмеженими потребами є важливою соціальною функцією держави. У вирішенні цього завдання беруть участь не тільки відповідні органи центральної виконавчої влади, місцевого

самоврядування, але й усі підприємства, установи, організації незалежно від форм власності (Особливості працевлаштування інвалідів. Електронний ресурс).

Слід підкреслити, що правосуб'єктність осіб з обмеженими потребами має свої особливості (як теоретичні, так і законодавчі). Але для того, щоб інваліди могли відігравати повноцінну роль у суспільстві, саме суспільство не повинно ставити штучних бар'єрів для реалізації їх правосуб'єктності.

СЕКЦІЯ VIII

ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

МОДУЛЬНЕ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗА ДИСТАНЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Войціх Інна Володимирівна

*к. пед. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»*

Angelinna_V@ukr.net

Анотація. У тезах висвітлено особливості застосування модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища та програмного забезпечення у закладі вищої освіти для осіб з інвалідністю за дистанційними технологіями. Наведено приклад досвіду Університету «Україна». Описано специфіку використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій під час проведення навчальних занять.

Ключові слова: модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, програмне забезпечення, інформаційні технології, дистанційні технології.

Anotation. The abstracts highlight the features of the application of modular object-oriented dynamic learning environment and software in higher education for people with disabilities by distance technology. An example of the experience of the University «Ukraine» is given. The specifics of using modern information and communication technologies during training sessions are described.

Keywords: modular object-oriented dynamic learning environment, software, information technologies, distance technologies.

Входження України в загальноєвропейський освітній простір сьогодні є важливим кроком для подальшого розвитку нашої країни

у галузі освіти. Ми робимо важливі кроки наблизитися до загальноєвропейського освітнього рівня. На нашу думку, це має досягатися і якістю знань, і запровадженням інноваційних технологій, і, без сумніву, всією системою організації навчального процесу й оцінювання якості знань у сучасних умовах.

Однією з таких інновацій є навчальна платформа MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, вимовляється «Мудл») — це модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, яке називають також системою управління навчанням (LMS), системою управління курсами (CMS), віртуальним навчальним середовищем (VLE) [1, 3].

Сьогодні також зважаючи на карантинні обмеження у нашій країні виникла необхідність застосування й іншого програмного забезпечення. Так, наприклад, платформа Zoom дозволила успішно працювати з усіма категоріями студентів, в тому числі з особами з інвалідністю. За її допомогою викладачі проводять онлайн-конференції читаючи лекції, проводять семінарські заняття, надають консультації. Проводячи пару в Zoom, до неї можуть підключатися навіть ті студенти, які за станом здоров'я не могли раніше відвідувати навчальний заклад так як їх хвороба, що пов'язана з інвалідністю, не дозволяла повноцінно відвідувати навчальний заклад. Враховуючи такий досвід, можна рекомендувати навчальному закладу постійно використовувати таке програмне забезпечення при очному навчанні. Це дасть можливість тим студентам, які знаходяться вдома за станом здоров'я або на самоізоляції повноцінно отримувати освітні послуги.

Окрім Zoom часто зустрічається використання викладачами й інших технологій, таких як: Viber, WhatsApp, Skype тощо. Переваги Vibera у тому, що він більш поширений і часто використовується у телефонах користувачами мобільного зв'язку, але немає деяких можливостей для повноцінного забезпечення викладання лекції.

Щодо WhatsApp та Skype, то вони використовуються рідше, але теж мають своє місце для проведення онлайн занять. При цьому враховується можливість використання їх студентами.

Можна зустріти поодинокі випадки коли викладач використовує свої технічні засоби для проведення пари. Наприклад, коли більша частина групи може працювати в Zoom, а інша не маючи такої технічної можливості підключена у вайбері на власному телефоні викладача.

Існує ще одна проблема з якою часто зустрічалися всі учасники освітніх послуг — це перебієне надання інтернет-послуг. Усі ми знаємо, що тільки маючи високоякісний та високошвидкісний інтернет ми зможемо повноцінно використовувати дистанційні технології.

Для використання таких технологій звичайно повинно бути і технічне забезпечення як студента так і викладача. Враховуючи сучасні технологічні можливості та доступність купівлі різних гаджетів та смартфонів у 90% учасників навчального процесу вони є. Але, на жаль зустрічаються і ті, які не мають таких можливостей, що утруднює доступ до освітніх послуг в рамках карантинних обмежень.

Підводячи підсумки слід зауважити, що для студентів з інвалідністю, в яких є потреба в сучасних технологічних засобах та інтернет ресурсах, повинні створюватися умови та технічні можливості державними організаціями. Тим паче, враховуючи сучасні вимоги карантинних обмежень подбати про студентів з інвалідністю, які мають такі самі права на здобуття освіти як й інші студенти. Варто лиш згадати як нещодавно держава допомагала з ТВ-тюнерами, коли все телебачення переходило на цифровий контент. Так і у заявленому випадку слід впроваджувати таку практику для студентів в яких виявлять таку потребу.

Список використаних джерел

1. Гладка М. В. Організація процесу on-line навчання // Збірник наукової конференції «Імплементація сучасних технологій навчання у навчальний процес» (Київ, 17–18 березня 2015 р.). — Київ: НУХТ, 2015. — С. 166–168.
2. Головченко Н. І., Калмиков О. М. Інформаційно-комунікаційні технології навчання студентів в інтегрованому освітньому середовищі (з досвіду роботи) // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2011. — №4 (24). — С. 7–15.
3. Дзога Д. С. Особливості організації системи дистанційного навчання на основі CMS «MOODLE» // Новітні інформаційнокомунікаційні технології в освіті: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернетконференції молодих учених та студентів (Полтава, 18–19 листопада 2015 р.). — Полтава: ФОБ Болотін А. В., 2015. — С. 7–8.

РОЛЬ МАРТИНА ЛЮТЕРА У РОЗВИТКУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Клейман Олександра Олександрівна

У курс, група ПР-20- Ім, спеціальність «Переклад»

Інститут філології і масових комунікацій Університету «Україна»

Науковий керівник: Коромисел М. В.

Анотація. Метою роботи є дослідження ролі Мартіна Лютера у розвитку німецької мови. Вивчення работ Мартіна Лютера дозволило зрозуміти суть його уявлень про лінгвістичні особливості залежно від регіону на загальнозрозумілий варіант мови. А також вплив релігійних текстів на національну мову.

Annotation. The aim of the work is to study the role of Martin Luther in the development of the German language. Studying the works of Martin Luther made it possible to understand the essence of his ideas about linguistic features depending on the region on a commonly understood version of the language. As well as the influence of religious texts on the national language.

Основна частина. Мартін Лютер — видатна німецька політична і культурно історична постать. Його спадок визначний у двох царинах життя: релігійній і лінгвістичній. Мартін Лютер є засновником реформації, він спромігся передати свої переконання народним масам. [1] Ці ідеї мали вагомий вплив на подальше релігійне життя Європи і світу. У даному дослідженні наголошується на другому, а саме лінгвістичному аспекті спадщини Мартіна Лютера.

Розглядаючи історію німецької мови видно, що обидва чинники — історичний/біографічний і лінгвістичний — переплітаються. Навіть місце народження Лютера має деяку важливість у лінгвістичному сенсі. Він народився у Айслебені (1483 р.), виховувався у Мансфелдді, отримав шкільну освіту у Магдебурзі і Айзенахі, і потім університетську освіту у Ерфурті, де він прийняв обіт перед переїздом у Віттенберг, щоб викладати тлумачення Біблії. Отже роки, які сформували його світогляд, Лютер провів перемищуючись вздовж межі між Центральною і Нижньою Німеччиною. Іншими словами, Лютер мав змогу відчути лінгвістичне розмаїття німецьких діалектів, і усвідомлював потребу загальнозрозумілого варіанту мови. На території місця народження Мартіна Лютера домінували німецький східно-центральный та німецький східно-верховинний говори, які на той час були панівними у громадському житті німців [2].

Є три основні соціолінгвістичні факти про внесок Лютера до історії Німеччини.

1) У тезах Лютера (1517 р.) на тему недоліків релігійного життя того часу (зловживання владою у духовенстві тощо) обговорювалися суспільно важливі теми друкованою німецькою мовою.

2) Підносилися грамотність. Лютер вважав, що спасіння душі залежить лише від віри. Щоб добитися істинної, справжньої віри людині слід самостійно читати Біблію. Почали організовувати школи у які могли ходити не лише хлопчики, а й дівчатка.

3) Збільшилась кількість публікацій німецькою. Багато громадян мали переклад Біблії за авторства Лютера [3].

Лютер мав гостре відчуття стилю. У Sendbrief vom Dolmetschen («Лист з перекладу» 1530) він показує свій підхід до перекладу. По суті, Мартін Лютер наголошує на важливості передачі сенсу оригіналу без перекирчування розмовної мови й її відходу від звичних ритмів і шаблонів [4].

Висновки: Лютер істотно вплинув на розвиток Нової високонімецької мови. Особливо у її стилістиці і лексиці.

Список використаних джерел:

1. «A History of the German Language through Texts» (Christopher Young and Thomas Gloning, 2004).
2. <https://www.thelocal.de/20191011/how-luther-gave-germans-a-language-everyone-could-use>.
3. <https://www.tudorsociety.com/martin-luthers-influence-on-the-german-language-by-heather-r-darsie/>.
4. <https://www.pri.org/stories/2015-04-02/martin-luther-didnt-just-reform-church-he-reformed-german-language>.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДТРИМЦІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Колінько Олександра Олександрівна

II курс, група МСР-19, спеціальність «Соціальна робота»

Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна»

Науковий керівник: Пишенична М. В., к. е. н.

Анотація. Упродовж останніх двадцяти років у галузі освіти відбулися суттєві зміни. Зокрема, значно розширився спектр засобів навчання: у доповнення до традиційних впроваджуються мультимедійні

засоби, що інтегрують звичайний текст зі звуком, графікою, відео, анімацією тощо. Сучасні перетворення у вітчизняній освіті спрямовані на оновлення змісту, структури, методів навчання, спроможних задовольнити потреби кожного учасника освітнього процесу, відкривши доступ до навчання тим, хто раніше не мав такої можливості — дітям з інвалідністю. Тож, стає цілком зрозумілою надважлива значущість інформаційно-комунікаційних технологій для підтримки інклюзивного навчання.

Annotation. *There have been significant changes in the field of education over the last twenty years. In particular, the range of teaching aids has significantly expanded: in addition to traditional ones, multimedia tools are being introduced that integrate plain text with sound, graphics, video, animation, etc. Modern transformations in national education are aimed at updating the content, structure, teaching methods that can meet the needs of each participant in the educational process, opening access to education for those who previously did not have such an opportunity — children with disabilities. Therefore, the crucial importance of information and communication technologies to support inclusive learning becomes quite clear.*

Значущість використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та інтерактивних мультимедіа в рамках сучасного навчального процесу важко переоцінити. Особливо, коли мова йде про побудову високоефективного та доступного інклюзивного освітнього простору. Адже завдяки спрощеному доступу до глобальних мереж та популяризації альтернативних «неконтактних» форм здобуття знань, наукове співтовариство отримало ряд переваг:

- процес навчання поступово стає незалежним від фізичного розташування його суб'єктів;
- кількість і різноманітність ресурсів, доступних учням/студентам з інвалідністю у позаурочний час суттєво зростає;
- локус контролю в ініціації навчального процесу відійшов здобувачам освіти: вони самі здатні ініціювати процес у будь-який зручний для них час, у будь-якому місці.

Таким чином, завдяки використанню ІКТ учні з інвалідністю здатні подолати бар'єри на шляху до навчання, оскільки отримують доступ до різноманітних дидактичних матеріалів у доступному й прийнятному для них форматі.

ІКТ в спеціальній та інклюзивній освіті можна використовувати в якості компенсаторного (застосування ІКТ в якості технічної підтримки традиційних для навчання видів діяльності — читання

й письма, полегшуючи доступ до дидактичних ресурсів і навчальну взаємодію, частково компенсуючи або заміщуючи відсутність природних функцій), комунікаційного (ІКТ можуть використовуватися для забезпечення альтернативної форми зв'язку, підтримки альтернативної комунікації, в якості інструменту, що полегшує та/або робить можливим спілкування, дозволяючи особам з ОПФР комунікувати в більш зручний спосіб) та дидактичного засобу (освітні підходи з використанням ІКТ принесли різноманіття педагогічних стратегій для навчання осіб з ОПФР, ставши реальним інструментом упровадження інклюзивної освіти.

Серед основних напрямів, за якими доцільно здійснювати ІКТ підтримку інклюзивного навчання, варто відзначити такі: визначення початкового рівня особистісного розвитку учня (студента), тобто вихідного рівня, з яким він/вона розпочинає навчання; підтримка особистісного розвитку шляхом формування нових навичок або розвитку вже набутих; покращення доступу до освітніх ресурсів; подолання географічної чи соціальної дистанції шляхом комунікаційної та мережної підтримки; посилення мотивації до використання та обізнаності щодо переваг ІКТ як засобу підтримки інклюзивного навчання.

Серед основних типів ІКТ, доцільних для використання в якості засобу підтримки інклюзивного навчання, можна виділити:

- стандартні технології — персональні комп'ютери (настільні ПК, переносні ПК (ноутбуки, нетбуки), планшетні ПК (планшети) та ін.) з вбудованими функціями налаштування для осіб з ОПФР;
- доступні формати даних, або альтернативні формати — наприклад, доступний HTML;
- DAISY — стандарт цифрового формату для запису цифрових аудіо-книг;
- брайлівські принтери, дисплеї і синтезатори мови тощо;
- асистивні (допоміжні) технології — слухові апарати, пристрої для читання з екрану, клавіатури зі спеціальними можливостями, системи альтернативної комунікації і т. ін.

Таким чином, впровадження ІКТ надає доступ до альтернативних джерел інформації, що може бути відібрана та використана кожним учнем/студентом відповідно до його/її індивідуальних можливостей.

Разом з тим, варто визнати, що в Україні існує низка проблем щодо повної інтеграції ІКТ до навчального процесу в рамках роботи

з дітьми з інвалідністю, а саме: висока вартість та/або низька доступність ІКТ, особливо асистивних технологій; низький рівень ІКТ-компетентності користувачів та необізнаність щодо можливостей і переваг використання цих технологій в інклюзивному навчанні; відсутність підготовки та технічної підтримки щодо використання спеціалізованих ІКТ тощо. Тож, вважаємо за необхідне наголосити на потребі подальшого дослідження питання діджиталізації інклюзивного освітнього середовища задля його адаптації до вимог часу та якісних змін.

Список використаних джерел

1. ІКТ в освіті для людей з особливими потребами: спеціалізований тренувальний курс. Інститут інформації ЮНЕСКО. Технології в освіті, 2006. — 160 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214644.pdf>.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Мар'янович Геннадій Олександрович

II курс, група МСР-19, спеціальність «Соціальна робота»

Новокаховський гуманітарний інститут

Науковий керівник: Пшенична М. В., к.е.н.

Анотація. Інформаційно-комунікаційні технології у підтримці інклюзивної освіти — це один з ефективних інструментів розвитку, виховання і навчання учнів з особливими освітніми потребами. Набуття популярності використання допоміжних апаратно-програмних засобів в навчальному процесі обумовлено їх можливістю нівелювати обмеження й недоступність традиційного навчання для дітей з інвалідністю. Таким чином, використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в Україні здатне модернізувати й оптимізувати навчальне середовище, де проводиться корекційно-розвивальна робота зі школярами з особливими потребами.

Annotation. Information and communication technologies in support of inclusive education are one of the effective tools for the development, education and training of students with special educational needs. The popularity of the use of auxiliary hardware and software in the educational process is due to their ability to eliminate the limitations and inaccessibility of tradi-

tional education for children with disabilities. Thus, using of modern information and communication technologies in Ukraine is able to modernize and optimize the learning environment, where correctional and developmental work with students with special needs.

Інформаційно-комунікаційні технології є значущою рушійною силою глобалізації суспільства. Дослідження сучасного стану та рівня діджиталізації інклюзивної освіти в Україні дозволяють констатувати, що використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) є чи не найдієвішим, а головне — цілком індивідуалізованим механізмом організації навчального процесу між вчителем та учнем, незалежно від його фізичних особливостей та нозології. Адже саме ІКТ здатні допомогти дітям з особливими потребами здійснити право на освіту, розкрити свій потенціал і реалізувати себе як особистість у соціумі. Крім того, обмірковане та ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні школярів з особливими потребами сприяє розвитку і корекції психофізичних процесів: мислення, пам'яті, моторики, орієнтації в просторі; підвищує ступінь зацікавленості здобувача освіти в самому процесі навчання (завдяки урізноманітненню підходів та візуалізації матеріалу, форм його подання, інтерактивного супроводу й мультифункціональності дистанційного освітнього контенту).

Навіть за технічними характеристиками, такі популярні платформи як Microsoft, Google, Facebook та Youtube дозволяють суттєво покращити виконання освітніх завдань через налаштування клавіш швидкого доступу, віртуальної клавіатури, функції прогнозування слів, звукових сигналів або екранних індикаторів.

У свою чергу, використання ІКТ в інклюзивному освітньому середовищі надає не тільки низку переваг для здобувачів освіти, але й сприяють підвищенню ефективності комунікації, моніторингу та оцінки індивідуального прогресу учнівської спільноти для викладача. Зокрема, популярні на сьогоднішній день в Україні програми миттєвого обміну повідомленнями Viber і Facebook мають у своєму арсеналі функцію голосового та відеодзвінка, а їх інтерфейс адаптований до максимального зчитування екрану, що дозволяє створити конструктивний діалог між учителями, батьками або учнями з особливими освітніми потребами.

Не можна оминати увагою і масштабне використання електронної пошти як корисний та зручний способу комунікації. Адже

саме такий інструмент ІКТ здатний забезпечити підтримку затяжних діалогів (наприклад, протягом навчального року), групове розсилання матеріалу, передавання великих обсягів даних (текстових документів, аудіо- та відеоконтенту, графіків, архівів тощо).

Усі зазначені засоби комунікації є мультиплатформенними, тобто користувач може використовувати сервіси не тільки на комп'ютері, але й на мобільному пристрої, що робить їх доступність більш високою.

Відома українська науковець Ю. Г. Носенко виділяє три основні шляхи використання ІКТ в інклюзивній освіті:

- у компенсаційних цілях (використання ІКТ як технічної допомоги, підтримки, часткової компенсації або заміщення відсутніх природних функцій, що дозволяє учням з особливими потребами повноцінно залучатись до процесів спілкування й взаємодії);

- у комунікаційних цілях (допоміжні прилади і програмне забезпечення, альтернативні форми зв'язку, що полегшують або уможливають комунікацію у більш зручний спосіб, специфічний для кожного виду функціонального обмеження);

- у дидактичних цілях (сприяють диференціації, задоволенню індивідуальних потреб, особистісному розвитку дітей з особливими потребами, розкриттю їхніх здібностей, повноцінній інклюзії, включенню в освітнє й суспільне середовище).

Приємно констатувати, що національні програми розвитку освіти, зокрема, інклюзивного навчання, визнають значущість впровадження ІКТ в освітній процес та наголошують на потребі імплементації діджитал-технологій в роботу з дітьми з інвалідністю. Адже, лише такі суттєві зміни в структурі національної системи освіти в напрямку інклюзивного навчання дадуть змогу сформувати якісно новий механізм взаємодії педагогічних інституцій для забезпечення соціалізації та навчання кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Ткачук Г.В. Сучасні засоби педагогічної взаємодії в умовах використання мобільних технологій / Г.В. Ткачук // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, Issue: 153. — Budapest, 2018. — С. 59–62.
2. Життя поза освітою: перспективи інклюзивного навчання в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://naglyad.org/uk/2017/05/12/>.
3. Запороженко Ю.Г. Використання засобів ІКТ для підвищення якості інклюзивної освіти / Ю.Г.Запороженко // *Інформаційні технології в освіті*: Зб. наук. праць, Херсон. — 2013. — С. 138–145.

ВИЯВЛЕННЯ АТАК У МОБІЛЬНИХ РАДІОМЕРЕЖАХ

Проценко Віталій Володимирович

Державний університет телекомунікацій

Навчально-науковий інститут телекомунікацій

м. Київ

Анотація. Нове покоління мереж зв'язку 4G припускає використання мобільних радіомереж (MR) або MANET (Mobile Ad-Hoc Networks) [1, 2].

Annotation. New generation of hedgehog connection 4G allowance for mobile radio networks (MR) or MANET (Mobile Ad-Hoc Networks) [1, 2].

Зростаючий в останні роки підвищений науковий інтерес до дослідження MR обумовлюється появою недорогих бездротових мережевих рішень (стандарт IEEE 802.11, технології HiperLAN/2, Bluetooth). Класичним прикладом MR є перспективні мережі радіозв'язку тактичної ланки управління [3]. Виділимо особливості цих мереж: відсутність фіксованої інфраструктури (стаціонарних базових станцій); децентралізоване управління (кожен вузол автономний, виконує функції хоста та маршрутизатора); динамічна топологія (всі вузли мобільні); значна розмірність (сотні й тисячі вузлів); низька пропускна здатність радіоканалів (у порівнянні зі стаціонарними мережами); неоднорідність вузлів (по мобільності, ресурсам потужності й продуктивності); обмежена фізична безпека й ін. Однією із завдань управління MR є забезпечення її безпеки.

Атакою на інформаційну систему називається дія або послідовність зв'язаних між собою дій порушника, які приводять до реалізації погрози шляхом використання уразливостей цієї інформаційної системи [4].

Погрози за метою впливу діляться на погрози порушення конфіденційності, цілісності й працездатності (доступності або відмови в обслуговуванні) [5]. Погроза порушення конфіденційності полягає в тім, що інформація стає відомою особам без відповідних повноважень доступу. Погроза цілісності містить у собі будь-яке навмисне перекручування (модифікацію або навіть видалення) інформації, що зберігаються у вузлах мережі або при її передачі по мережі. Погроза відмови в обслуговуванні виникає щораз, коли в результаті навмисних дій знижується продуктивність або блокується доступ до деякого ресурсу мережі або вузла.

Таким чином, захист від зовнішніх атак у МР повинен здійснюватися методами криптографічного захисту, внутрішніх атак — застосуванням систем виявлення атак. Проведений аналіз варіантів побудови СВА дозволяє зробити наступні рекомендації:

- архітектура конкретної СВА буде визначатися архітектурою МР (для ієрархічних МР тактичного рівня доцільна архітектура «агент-менеджер»);

- кожен вузол мережі повинен бути оснащений децентралізованою локальною СВА реального часу з можливістю колективного прийняття рішень по виявленню атак й відповідній реакції;

- перспективною технологією прийняття рішень у СВА є інтелектуальні мобільні агенти з використанням нейромереж або нечіткої логіки;

- функціонування СВА вузла повинне бути погоджене по рівнях ЕМ ВВС і функціях системи управління МР.

Список використаних джерел

1. Григорьев В. А., Лагутенко О. И., Распаев Ю. А. Сети и системы радиодоступа. — М.: Эко-Трендз, 2005. — 384 с.
2. Романюк В. А. Мобильные радиосети — перспективы беспроводных технологий / Сети и телекоммуникации. — 2003. — № 12. — С. 62–68.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОКЛАДАННЯ ОПТИЧНОГО КАБЕЛЮ

Проценко Віталій Володимирович

Державний університет телекомунікацій

Навчально-науковий інститут телекомунікацій, м. Київ

Анотація. *Стрімкий розвиток сучасних комунікаційних систем і технологій для людства стало новою епохою в технологічній еволюції.*

Annotation. *The rapid development of modern communal systems and technologies for people has become a new era in technological evolution.*

Сьогодні очевидно, що науково-технічний прогрес у більшості визначається швидкістю передавання інформації та її обсягом. Можливість різкого збільшення обсягу інформації, що передається, найбільш повно реалізується в результаті застосування оптичних кабелів, які порівняно з іншими мають значно ширшу смугу пропускання.

Нові міжнародні, міжміські, з'єднувальні лінії зв'язку МТМ, лінії зв'язку приватних операторів та інші будуються тільки з використанням оптичних кабелів.

Особлива важливість і народногосподарське значення оптичних кабелів обумовлені тим, що ресурси міді і свинцю у світовому балансі видобутку вкрай обмежені, а кабельна промисловість споживає до 50% міді і 25% свинцю загальних ресурсів. Оптичні кабелі на відміну від широко застосовуваних електричних кабелів з мідними провідниками не вимагають дефіцитних металів і виготовляються, як правило, зі скла і полімерів.

Першим найважливішим етапом будівництва ВОЛЗ є написання проектної документації. Проект узгоджується з усіма зацікавленими організаціями і прийнятою замовником. Замовник зобов'язується забезпечити будівельну підрядну організацію проектно-кошторисною документацією, фінансувати будівництво, здійснювати технічний нагляд за будівництвом, прийняти завершені лінійні споруди і передати їх експлуатуючій організації.

Оптичний кабель може прокладатись безпосередньо в ґрунт: в траншею, мікротраншеї або безтраншейним способом, у раніш прокладену захисну пластмасову трубу, що дає змогу зменшити механічні навантаження на кабель під час прокладання і підвищує захист від механічних пошкоджень під час експлуатації. Прокладання підводних кабелів та методом підвішування волоконно-оптичних кабелів.

Земляні роботи виконуються, як правило, механізованим способом (кабелеукладачами). При цьому процес розробки повинен протікати рівномірно і при максимальному завантаженні машин, забезпечуючи тим самим їх найвищу продуктивність.

Для повітряного підвішування використовують: цілком діелектричні ОК, що прикріплюються до наявних повітряних ліній зв'язку тросом. При підвішуванні слід врахувати міцність ОК при розтягуванні, довжину прольоту, стрілу провисання, механічне навантаження (статичне і динамічне), коливання температури, конструкцію опори, спосіб натягування ОК, конструкцію кріплення до несучого троса (якщо трос не вбудований у кабель), заземлення, величину натягування ОК при прокладанні, засіб вирівнювання стріли провисання, зміну натягування ОК.

Список використаних джерел

1. ВБН В.2.2-45-1-2004. Відомчі будівельні норми України. Проектування телекомунікацій. Лінійно-кабельні споруди. Ахмед Н. Ортогональные преобразования при обработке цифровых сигналов / Н. Ахмед, К. Р. Рао. — М.: Связь, 1980. — 248 с.
2. КНД 45-141-99. Керівництво щодо будівництва лінійних споруд волоконно-оптичних ліній зв'язку. — К.: Зв'язок, 2000. — 187 с.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМОК ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ НА ОСНОВІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Фіненко Юрій Іванович

інженер лабораторії кіберфізичних систем

Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна»

talaveryuriy@gmail.com

Шматок Олександра Олександрівна

IV курс група КТ-17.1, спеціальність «Програмна інженерія»

Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна»

Анотація. Протягом останніх років на інформаційно-телекомунікаційні системи деяких об'єктів, які за своїм значенням і роллю для життєдіяльності суспільства є об'єктами критичної інфраструктури, здійснено низку масштабних кібератак. Існуючі засоби не дозволяють досить ефективно захищати від сучасних прихованих загроз [1]. Тому є велика необхідність створення нових сучасних технологій захисту інформаційних систем.

Annotation. In recent years, a number of large-scale cyberattacks have been carried out on the information and telecommunication systems of some facilities, which by their importance and role for the life of society are objects of critical infrastructure. [1] Therefore, there is a great need to create new modern technologies for the protection of information systems.

Аналіз існуючої проблеми та методи її вирішення. У боротьбі за безпеку інформаційної системи ефективність мають різноманітні методи аналізу кіберзагроз. Порівняльний аналіз існуючих методів виявлення кіберзагроз в ІС показав, що найбільш універсальним підходом до виявлення відомих і невідомих кіберзагроз є метод виявлення аномалій. Для підвищення стійкості функціонування ІС необхідний комбінований метод протидії комп'ютерним кіберзагрозам, який гнучко використовує елементи сигнатурного аналізу, виявлення аномалій, функціонального аналізу та статистичного методу для динамічно виконуваних функцій ІС.

Для ефективного захисту інформаційного простору необхідно удосконалити методологію аналізу кіберзагроз методами машинного навчання у поєднанні з статистичними методами відкритих каналів зв'язку на предмет прихованої інформації, яка може завдати шкоду інформаційному простору [2].

Одним з найбільш перспективних підходів для виявлення факту існування та передачі прихованих кіберзагроз є підхід, який представляє приховування кіберзагроз як порушення статистичних закономірностей природних контейнерів. При цьому підході аналізуються статистичні характеристики досліджуваної послідовності і встановлюється, чи схожі вони на характеристики природних контейнерів (якщо так, то прихованої передачі інформації немає), або вони схожі на характеристики наповненого контейнера (якщо так, то виявлено факт існування прихованого каналу передачі інформації). Стегоаналіз це є один з підвидів статистичних моделей аналізу кіберзагроз, через те що вони не дають однозначної відповіді, а формують оцінки типу «дана досліджувана послідовність з ймовірністю 90% містить кіберзагрозу» [3]. Ймовірнісний характер статистичних методів стегоаналізу не є істотним недоліком, так як на практиці ці методи часто видають оцінки ймовірності існування кіберзагрози, що відрізняються від одиниці або нуля на нескінченно малі величини.

Отримані результати під час досліджень, що статистичні характеристики відкритих каналів зв'язку без прихованих кіберзагроз та з прихованими кіберзагрозами будуть сильно різнитися. Це дає в майбутньому змогу провести математичну класифікацію відкритих каналів зв'язку на предмет прихованих кіберзагроз.

Тому основним перспективним напрямком роботи є поєднання статистичних моделей та моделі кінцевих автоматів, алгоритм бінарної класифікації кіберзагроз в каналі зв'язку, який дозволить зменшити кількість станів кіберзагрози, завдяки чому зменшиться кількість ресурсів для виконання первинного аналізу вхідної інформації.

Висновок. Багато хто намагається сховатися за технологією, ігноруючи роботу з людьми і процедури. Потрібно приділяти достатню увагу всієї тріаді безпеки: люди, процедури, технології. Кібергігієна вже давно широко застосовується в ефективно працюючих компаніях всього світу. Знаючи свої ризики, необхідно працюйте з людьми, впроваджувати технології та регулювати правила роботи з політиками і процедурами.

При дослідженні різних видів кіберзагроз основною і часто надважливою складовою є канал зв'язку жертви в інформаційній системі і системи управління зловмисника, або інсайдера з його кураторами. Часто даний канал зв'язку є прихований. Тому дослідження даних каналів зв'язку є найважливішим з етапів дослідження кіберзагроз в цілому.

На основі поєднання статистичних моделей, моделі кінцевих автоматів для аналізу кіберзагроз та методів машинного навчання, можливо створити алгоритм класифікації кіберзагроз, що дозволить зменшити кількість станів кіберзагроз у каналі зв'язку, що в свою чергу дозволяє зменшити кількість затрачуваних обчислювальних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Бурячок В. Л., Толубко В. Б., Хорошко В. О., Толюпа С. В. «Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект. [Підручник]». — 2015.
2. Електронний ресурс: Серчинформ <https://searchinform.ru/resheniya/biznes-zadachi/zaschita-personalnykh-dannykh/model-ugroz-bezopasnosti-personalnykh-dannykh/> Режим доступу: вільний.
3. Шнайер Б. Секреты и ложь. Безопасность данных в цифровом мире / Брюс Шнайер. — СПб.: Питер, 2003, 368 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Чорнобай Вікторія

П курс магістратури, спеціальності «Соціальна робота»

Вінницький соціально-економічного інститут Університету «Україна»

Науковий керівник: Давиденко В. В., доктор політичних наук, професор кафедри

Анотація. Розглянуто роль інформаційно-комунікативних технологій в інклюзивній освіті відповідно до державної політики і необхідністю отримання рівного доступу до якісної освіти, соціалізацією дітей, що мають особливі освітні потреби. Описуються можливості ІКТ і їх допоміжних засобів в оптимізації навчального середовища дітей з обмеженими можливостями.

Annotation. The role of information and communication technologies in inclusive education in accordance with the state policy and the need to obtain equal access to quality education, socialization of children with special educational needs is considered. The possibilities of ICT and their aids in optimizing the learning environment of children with disabilities are described.

Основними принципами державної політики в галузі освіти є рівність прав усіх на отримання якісної освіти та доступність освіти всіх рівнів для населення з урахуванням інтелектуального розвитку, психофізіологічних і індивідуальних особливостей кожного громадянина.

Інклюзивна освіта є одним з процесів трансформації системи освіти, орієнтованим на формування умов доступності якісної освіти для всіх, що передбачають включення дітей з особливими освітніми потребами, незалежно від їх фізичних, психічних, інтелектуальних, культурно-етнічних, мовних та інших особливостей, в загально-освітнє середовище.

Першочерговим завданням сучасного суспільства стає створення умов, при яких люди з обмеженими можливостями здоров'я могли б отримувати якісну і конкурентоспроможну освіту, для того щоб повноправно брати участь в економічному, культурному та соціальному житті [1].

Інклюзивна (франц. *Inclusif* — включає в себе, від лат. *Include* — роблю висновок, включаю) або включена освіта — термін, використовуваний для опису процесу навчання людей з особливими потребами в навчальних закладах.

В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію людей, яка забезпечує однакове ставлення до всіх людей, але створює особливі умови для людей, що мають особливі освітні потреби.

Інклюзивна освіта — процес розвитку освіти, який має на увазі доступність освіти для всіх, в плані пристосування до різних потреб усіх людей, що забезпечує доступ до освіти для людей з особливими потребами.

Інформаційно-комунікаційні технології в інклюзивній освіті виконують основні три функції:

- компенсаторна — технічна допомога для полегшення традиційних для освіти видів діяльності: читання та письма;

- дидактична — процес використання ІКТ в цілому і зміна у зв'язку з цим підходів до навчання. Існує багато можливостей використання ІКТ в якості дидактичного інструменту для створення відповідної навчальної середовища;

- комунікаційна — для комунікаційних технологій — часто яка відноситься до використання систем підтримуючої альтернативної комунікації [2].

Основними типами засобів ІКТ, що використовуються для навчання інвалідів та здатних виконувати зазначені функції, є наступні:

- стандартні технології — наприклад, комп'ютери, що мають вбудовані функції настройки для осіб з обмеженими можливостями здоров'я;

— доступні формати даних, відомі також як альтернативні формати — наприклад, доступний HTML, що говорять книги системи DAISY (Digital Accessibility Information System — електронна доступна інформаційна система); а також «низькотехнологічні» формати, такі як система Брайля;

— допоміжні технології: слухові апарати, пристрої для читання з екрану, клавіатури зі спеціальними можливостями, і т.д. Допоміжні технології (ДТ) — це «пристрої, продукти, обладнання, програмне забезпечення або послуги, спрямовані на посилення, підтримку або поліпшення функціональних можливостей людей з обмеженими можливостями здоров'я» [3].

Звичайно, застосування ІКТ не вирішує всіх проблем в освіті людей з обмеженими можливостями здоров'я. ІКТ лише забезпечують кардинальне поліпшення доступу до інформації та підтримки комунікацій і можуть стати потужним дидактичним та комунікаційним засобом, яке в свою чергу закладає основу істотного прогресу в особистому розвитку, дозволяючи людям з особливими освітніми потребами повноцінно брати участь в житті суспільства [4].

Список використаних джерел

1. «Життя поза освітою: перспективи інклюзивного навчання в Україні» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://naglyad.org/uk>.
2. Запороженко Ю. Г. Використання засобів ІКТ для підвищення якості інклюзивної освіти: Інформаційні технології в освіті: Зб. Наук. Праць, Херсон, с. 138–145, 2013.
3. Носенко Ю. Г. Деякі аспекти впровадження засобів ІКТ в інклюзивну освіту: Зб. Матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2014», Київ, с. 54–56, 2014.
4. Ткачук Г. В. Сучасні засоби педагогічної взаємодії в умовах використання мобільних технологій: Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, Issue: 153, Budapest, 2018, с. 59–62.
5. Similarweb [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.similarweb.com/apps/top/google/store-rank/ua/communication/top-free>.
6. Таланчук І. В. Доступність як адміністративний чинник права інвалідів на освіту [Текст] / І. В. Таланчук // Часопис Київського Університету Права. — 2014. — № 2. — С. 165–169.
7. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід університету «Україна»: колективна монографія / Таланчук П. М., Таланчук І. В., Давиденко Г. В., Чайковський М. Є., Адирхаєв С. Г., Коротеєва А. В. та ін.; за наук. ред. П. М. Таланчука. Київ: Університет «Україна», 2018. 481 с.

ОГЛЯД ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРАВОЗНАВСТВА

Юрченко Анастасія Володимирівна

група ПЗ-20-1-іпсв

Інститут комп'ютерних технологій Університету «Україна»

Анотація. ІТ технології в сучасному правознавстві. Інформаційні технології в підготовці фахівців права. Якості правознавця в світі інформаційних технологій. Структура освітнього інформаційного середовища в правознавстві.

Annotation. IT technologies in modern jurisprudence. Information technology in the training of legal professionals. Qualities of a lawyer in the world of information technologies. The structure of the educational information environment in jurisprudence.

ІТ технології в сучасному правознавстві. У наш час, ІТ технології активно впроваджуються в усі напрямки правової діяльності. Вже зараз вони стали невід'ємною складовою частиною сучасного правознавця. Необхідність у правознавцях, які вміють працювати на персональному комп'ютері, ефективно використовувати Інтернет та професійні електронні ресурси, стає все більшою. Відповідно підготовка майбутніх правознавців у вищих навчальних закладах повинна бути спрямована на розвиток основних компонентів професійної характеристики фахівця: традиційної (професійної компетентності); гуманітарно-соціальної (додаткової компетентності, зокрема знання іноземних мов, основ економіки тощо); інформаційно-технологічної (готовність до використання ІТ, ІТ-культура).

Сучасний правознавець повинен мати досвід налаштування та роботи з різними версіями операційних систем та з різними операційними системами; знати призначення та основні можливості прикладного програмного забезпечення; володіти засобами навігації по файловій системі; вміти використовувати засоби антивірусного захисту та архівації, вміти застосовувати текстові й табличні процесори, а також досконало користуватися довідково-пошуковими правовими системами.

Інформаційні технології в підготовці фахівців права. Саме тому зміст підготовки професійної діяльності майбутніх правознавців має включати професіоналізм в області правознавства, основи якого закладаються у процесі вивчення спеціальних і загальнонаукових дисциплін та інтегровані знання, вміння та навички з інформаційних

технологій. Формування готовності майбутніх правознавців до використання ІТ розглядається нами як одна з найважливіших цілей у системі підготовки майбутніх правознавців та має суттєве значення для підвищення ефективності професійної діяльності майбутніх правознавців у сучасному інформаційному суспільстві.

Якості правознавця в світі інформаційних технологій. Відповідно до державних стандартів освіти, навчальних планів, програм підготовки правознавців, з урахуванням розвитку ринкової економіки, правознавець повинен характеризуватися такими якостями професіонала:

- здатність виконувати професійні обов'язки в іншомовному середовищі;

- уміння застосовувати ІТ-методи збору, зберігання й опрацювання інформації;

- здатність в умовах розвитку науки та соціальної політики, що змінюється, до переоцінки накопиченого досвіду, аналізу власних можливостей;

- уміння набувати нові знання, використовуючи інформаційні технології.

Сучасному суспільству потрібна компетентна особистість, здатна брати активну участь у розвитку економіки, науки, культури. Освіта має орієнтуватися на перспективи розвитку суспільства. А це означає, що в сучасній підготовці фахівців правознавства, необхідно застосовувати найновітніші інформаційні технології. Масове впровадження інформаційно-комунікативних технологій в освітню сферу висуває проблему комп'ютеризації закладів вищої освіти в розряд пріоритетних. Розвиток і впровадження ІКТ спрямований на їх комплексне інформаційно-ресурсне й методичне забезпечення.

Правознавство здатне суттєво вплинути на менталітет людини, яка формує себе як особистість, на методи вирішення багатьох завдань. Сучасний правознавець повинен мати компетенцію використання інформаційних технологій, тобто технологій, що проектуються сучасною індустрією як в освіті, так і в повсякденному житті. Нові інформаційні технології відкривають доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для знаходження і закріплення будь-яких професійних навичок, дозволяють реалізовувати принципово нові форми і методи навчання правознавства. Використання комп'ютерних програм, електронних засобів, значно підвищують якість навчання.

Впровадження інформаційних технологій у навчально-пізнавальну діяльність учнів — це один із шляхів. Комп'ютери мають перейти із класу інформатики у навчальні класи. Особливої актуальності набуває проблема розробки, створення та впровадження розвивальних освітніх програм, які сприятимуть адаптації учнів до життя в інформаційному суспільстві.

Структура освітнього інформаційного середовища в правознавстві.

Впровадження інноваційних моделей в правознавство передбачає вміння користуватися засобами новітніх інформаційних технологій.

Сьогодні існує безліч інформаційних матеріалів на електронних носіях: електронні довідники, енциклопедії, науково-популярні фільми тощо.

Інформаційне суспільство вимагає від людини набуття здатності та вмінь самостійно здобувати і нестандартно використовувати знання, опановувати інформаційні технології їх пошуку, осмислення, поглиблення та застосування, які стають органічною потребою кожної людини.

Структура освітнього інформаційного середовища в правознавстві, складається з блоків: інформаційного (модуль інформаційних ресурсів), електронна бібліотека (навчальна література, медіатека, методичні та дидактичні матеріали, законодавство), блок використання дистанційного навчання (технології віртуальних класів, on-line відеоуроки, система індивідуального навчання), Отже, комп'ютеризація й доступ до мережі Інтернет при вивченні правознавства — це не лише нові технічні можливості для сфери освіти, а й доступ до гігантських обсягів інформації.

Сучасні інструментальні засоби відкривають широкі перспективи для візуалізації та інтерактивності навчального процесу. Завдяки новому рівню інформаційного забезпечення стає можливим удосконалення методів роботи фахівців правознавства.

Список використаних джерел

1. Радул В. В. Соціальна зрілість особистості: фактори формування / В. В. Радул. — К. Вища шк., 2008. — 240 с.
2. Кочевой Р. А. Информационные технологии в процесс обучения / Р. А. Кочевой // доп. Учасників V Всеукр. наук.-метод. конф. Впровадження нових інформаційних технологій навчання. — Запоріжжя.
3. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» // Урядовий кур'єр. 2007. — № 6.

ЗМІСТ

Секція 1.

ОСВІТНЯ ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

Lina Miliūnienė, Liuda Radzevičienė, Šiauliai University, Lithuania

Out of school activities of students with learning difficulties 8

Daiva Alifanovienė, Odeta Šapelytė, Šiauliai University, Institute of Education

Анализ преодоления стресса, переживаемого специалистами
в области социальной защиты: реконструкция контекста
Литвы 12

**Нігородова С. А., Кириченко В. М., Дяченко М. О.,
Позіхайло А. Ю., Волохова О. В., Крижановська О. Т.**

Кращі практики Програми малих грантів, Програми
розвитку ООН, Глобального екологічного фонду в Україні:
дистанційний курс «Соціальна інклюзія» 18

Андреєва Н. А.

Основні підходи до вивчення і вирішення проблем людей
з інвалідністю 22

Бацман О. С., Шаравара Р. І.

Особливості підготовки майбутніх соціальних працівників
до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями
здоров'я у ВНЗ 25

Бойко О. І.

Освітня та соціальна інклюзія дітей і молоді з інвалідністю
як один із напрямів роботи мережі центрів соціальних
служб для сім'ї, дітей та молоді м. Києва 27

Васіч В. П.

Стипендіальні програми для осіб з інвалідністю за кордоном . . . 30

Горова-Вершиніна Л. В.

Допомога соціального працівника у підготовці дитини
з інвалідністю до навчання в інклюзивному закладі 33

Гуріна К. В.

Теоретичні підходи до визначення поняття читацької компетентності молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення 35

Довженко Т. О.

Особливості формування лексики у дітей із загальним недорозвиненням мовлення III рівня 38

Драч Я.

Перспективи інклюзивного принципу у вищій школі 40

Жмудь В. С.

Реалізація прав дітей з особливими освітніми потребами щодо здобуття освіти: результати емпіричного дослідження ... 43

Заїка В. М., Селецька С. В.

Психологічні механізми подолання кризових ситуацій життя людини 45

Закусило О. Ю.

Інклюзивно-ресурсні центри у системі освіти 48

Іванчук М.

Особливості формування інклюзивного середовища в освітніх закладах 51

Ільницька Л. В.

На «дотик світла»: виховання «духовно-естетичної цілісності» поетичною творчістю Вікторії Савчук 53

Кірієнко О. А.

Робота бібліотек на допомогу людям з особливими потребами . 55

Калита Є. К.

Підходи щодо удосконалення структури нормативно-правової бази у сфері соціальної роботи 57

Кириленко В. Г., Миколюк Д. О.

Особливості інтеграції студентів з порушеннями слуху в освітній простір 60

Киричук С. О. Інтеграція людей з фізичними особливостями в інклюзивну освіту	63
Ковтун О. С. Ексклюзія як соціальна детермінанта здоров'я	66
Козла О. Засоби соціальної роботи в процесі соціалізації дітей з ментальною інвалідністю	68
Колісник О. П. Психофізіологічні механізми розвитку психосоматичних недугів та шляхи їх подолання	72
Колодій М. Соціальна ізоляція як прогресуючий інклюзивний процес	75
Колодка О. В., Хав'єр Д. П. Адаптовані методи навчання музики та образотворчого мистецтва	78
Коперлян К. В. Функціональні симетрія та асиметрія правопівкульної ієрархії смислів та лівопівкульної «я-концепції» та їх вплив на психосоматичне здоров'я особистості	80
Корабльова О. О. Компоненти індивідуального навчального плану для студентів з особливими освітніми потребами	84
Коровіцька А. А. Оцінювання якості надання соціальних послуг сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах	87
Кравчук Л. С. Специфіка роботи в інклюзивному середовищі: командний підхід	90
Красножон В. М. Актуальні проблеми розвитку батьківської компетентності в контексті готовності до інклюзивного навчання	92

Крупа В. В.

Підходи та завдання інклюзивної освіти у закладах вищої освіти 95

Крутік Н. С.

Інклюзивна освіта як феномен загальноосвітніх тенденцій 97

Куторжевська О. А.

Індивідуальна програма розвитку здобувачів освіти з особливими освітніми потребами 100

Куторжевська Л. І., Ключинська А. В.

Інклюзивне навчання в умовах мистецького інтернатного навчального закладу 103

Лаба Д. Д.

Особливості роботи з молоддю з особливими потребами 105

Ликов Є. Е.

Вплив дихальної гімнастики О. Стрельнікової на розвиток мовленнєвого дихання дітей з тяжкими порушеннями мовлення 108

Литовченко О. В.

Діти з ООП у закладі позашкільної освіти: актуальні питання ... 110

Лучко Ю. І., Польовик О. В.

Соціальна адаптація студентів з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчальному закладі 113

Любенко Н. В.

Управління соціальною інклюзією в об'єднаних територіальних громадах 117

Ляшенко В. В.

Інклюзивна освіта осіб з інвалідністю у системі навчання фахового молодшого бакалавра 120

Мілюгіна К. Л.

Психологічна готовність спеціаліста до роботи в інклюзивному середовищі 122

Малоголовка О. А. Особливості психологічного супроводу в умовах інклюзивного навчання	125
Мамедова Л. Б. Формування соціальної компетентності дітей з рас засобами соціальних історій	128
Мельник А. Ю. Інформування як чинник у розбудові інклюзивного суспільства	130
Мурга Р. Р. Результати оцінювання рівня задоволеності «правовим забезпеченням соціальної роботи» в Україні	132
Онишків Л. І. Професійне спрямування майбутніх соціальних педагогів до роботи з дітьми вразливих категорій	135
Островська Н. О., Клик С. Е. Соціальна робота з сім'ями, які виховують дітей з інвалідністю в діяльності територіальної громади	138
Пітик Л. І. Особливості удосконалення освітньої та соціальної інклюзії осіб похилого віку в діяльності університетів третього віку ...	141
Пертренко П. Інклюзія в освітній сфері — динамічний метод позитивного реагування суспільства	144
Продиус Т. Уніфікованість термінології стосовно дітей з обмеженими можливостями	146
Рєва І. М., Скидан Р. Ф. Особливості соціалізованості дітей підліткового віку з інтелектуальними порушеннями	148
Русова Т. В. Арт-терапевтичні методи в соціально-психологічному супроводі жінок, які зазнали сімейного насильства	151

Рустасова Е. Г. Освітня та соціальна інклюзія людей з інвалідністю: міждисциплінарний підхід	154
Рябокін Н. О. Інклюзивна освіта в Німеччині	156
Савченко В. Ю. Попередження інвалідизації безхатченків методами соціальної роботи	159
Савчук О. І. Особливості інклюзивного освітнього простору в закладах вищої освіти	161
Соболь Т. В. Доступність як важлива умова реалізації прав людини з інвалідністю	162
Стеблянюк В. С. Розвиток інклюзивного освітнього простору — потреба ХХІ століття	166
Філоненко М. М., Шевців З. М. Підготовка майбутніх фахівців з психічного здоров'я до діяльності в інклюзивному середовищі	169
Фрундіна С. Корпоративна культура щодо працюючих людей з інвалідністю	172
Чуйко О. В. Практики упровадження інклюзивного освітнього середовища в університеті: дослідження закордонного досвіду	174
Шпілевська М. М. Особливості мультидисциплінарної команди в контексті інклюзивної освіти	177
Шумейко В. В. Особливості соціально-культурної анімації у соціальній роботі з людьми з інвалідністю	180

Ярмоленко В. І.

Інклюзивний туризм як засіб соціально-психологічної реабілітації
людей з інвалідністю в контексті соціальної роботи 183

Секція 3.

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Акшенцева В. Д., Бригінець О. О.

Особливості інклюзивного освітнього середовища нової
української школи 186

Антоненська Н. Б., Веретко І. А.

Готовність педагога загальноосвітнього навчального закладу
до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами
як успішний фактор інклюзивного навчання 188

Артеменко Б. І.

Інклюзивна освіта в Україні: нормативно-правовий
та організаційний аспекти 190

Бабаєва О. В.

Особливі школи Німеччини 193

Бусняк Н. А.

Питання інклюзивного навчання в Україні 195

Головач І. В.

Рання інтеграція та інклюзивне навчання дітей з особливими
потребами 199

Гомонова К. С.

Особливості Розвитку зв'язного мовлення у молодших
школярів із затримкою психічного розвитку 202

Загутіна-Візер Я. Ю.

Роль та можливості асистента вчителя у соціальній адаптації
дітей в умовах інклюзивного закладу: результати
емпіричного дослідження 205

Матвійчук В. М. Відхилення у психофізичному розвитку дітей і врахування їх під час навчально-виховного процесу в ЗНЗ	207
Нагорна П. Е. До питання про навчання англійської мови людей із особливостями розвитку	210
Пупишева В. Я. Інклюзивно-ресурсні центри і нова українська школа	212
Пуча В. І. Елементи впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх закладах 1–3 ступенів	215
Рустамова Е. Г. Розвиток інклюзивного освітнього середовища нової української школи	217
Сєдова Н. А. Теоретичні основи конструювання цільової моделі процесу навчання старших дошкільників	218
Сливинська І. М. Консультування батьків дітей з особливими освітніми потребами	221
Іванюк І. Я., Кушпетюк О. І., Іванюк Т. В. Засади безбар'єрної дидактики інклюзивного навчання	224
Львович Є. Теоретико-експериментальне моделювання інклюзивного навчання дітей з особливими потребами	227
Мазуркевич О. П. Інклюзивне освітнє середовище в системі вищої освіти в Україні	229
Цимбалюк А. Р. Дитина з інвалідністю: соціальне партнерство сім'ї та школи ...	232

Секція 6.

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Аванесян Г. М.

Досвід США у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю
та їх значення для України 235

Басенко Р. О.

Педагогіка цілісного світорозуміння та розвиток цілісної
освіти: інклюзивні аспекти 237

Бригінець О. О.

Правові проблеми працевлаштування людей з інвалідністю ... 246

Грамм Д. С.

Люди з особливими потребами: їх індивідуальні вимоги
для життя у соціумі 249

Гудим І. М.

Організаційно-методичні аспекти проектування
розвивального середовища в закладі дошкільної освіти
для дітей з особливими освітніми потребами 251

Депутат Д. О.

Особливості інклюзивного навчання в Україні та шляхи
його покращення 254

Доманська Т. В.

Адміністративно-правове регулювання у сфері забезпечення
прав інвалідів 256

Дубенко Г. В.

Правові основи формування та інклюзивного розвитку
освітнього середовища 259

Журавський Д. О.

Особливості залучення осіб з інвалідністю до надурочних
робіт та у нічний час 261

Журба І. О., Ядвіга О. В.

Інклюзивне освітнє середовище в Черкаському державному
технологічному університеті 263

Коваленко В. Ф. Відбування покарання засуджених осіб із інвалідністю у місцях позбавлення волі	266
Лідіч Б. В. Правове регулювання інклюзивної освіти в Україні	268
Лісний І. А., Лісовець М. А. Проблеми реалізації державної політики у розвитку інклюзивної освіти	270
Лісовський П. М. Диференціально-діагностичний принцип квантової радіочастотної денервації в системі інклюзивної освіти: криптографічний прийом нейроімунної модуляції	273
Макаров В. О. Саламанська декларація як парадигма інклюзивного освітнього середовища в Україні	277
Ожема С. В. Проектна діяльність громадських організацій як елемент освітньої діяльності для дітей з особливими потребами	280
Пікалюк С. С. Форми соціального захисту осіб з інвалідністю	283
Пасічник Я. С. Питання інклюзивної освіти у міжнародному праві	286
Попов А. А. Інклюзивна вища освіта: питання супроводу	288
Ромець І. В. Нормативні та організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів	291
Рязанцев О., Рязанцева Н. Деякі аспекти відповідності чинного законодавства України нормам конвенції про права осіб з інвалідністю	294

Семенюк Н. А. Організація практики освітньою установою для здобувачів вищої освіти з інвалідністю	296
Скрипнікова М. А. Створення іміджу сучасного інклюзивного закладу освіти	298
Соловйов Д. В. Організаційні засади формування та розвитку інклюзивного освітнього середовища	301
Стрілко Д. Л. Проблеми та перспективи розвитку дистанційної форми навчання студентів з обмеженими фізичними можливостями ...	303
Тапенко Т. Р., Кравченко А. П. Інклюзивна освіта як прояв гуманізації суспільства	305
Товста С. П. Окремі аспекти французького досвіду інклюзивної освіти	308
Фесенко Н. В. Закордонний досвід працевлаштування людей з особливими потребами	311
Фисун І. В., Самойлік К. М. Роль комунікації та комунікаційно-інформаційних технологій у формуванні інклюзивного освітнього середовища вищої школи	313
Черкас В. В. Інклюзія, як присутність, участь та досягнення	316
Чорна О. В. Компетентнісна парадигма професійної підготовки та розвитку педагогів спеціальної та інклюзивної освіти	319
Якименко А. А. Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю у сфері трудових правовідносин	322

Секція 8.
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Войціх І. В.

Модульне та програмне забезпечення навчання осіб
з інвалідністю за дистанційними технологіями в умовах
карантину 325

Клейман О. О.

Роль Мартина Лютера у розвитку німецької мови 328

Колінько О. О.

Роль інформаційно-комунікаційних технологій у підтримці
інклюзивного навчання 329

Мар'янович Г. О.

Сучасний стан та перспективи використання інформаційно-
комунікаційних технологій інклюзивної освіти 332

Проценко В. В.

Виявлення атак у мобільних радіомережах 335

Проценко В. В.

Дослідження прокладання оптичного кабелю 336

Фіненко Ю. І., Шматок О. О.

Перспективні напрямки захисту інформаційного простору
на основі інтелектуального аналізу 338

Чорнобай В.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій
в інклюзивній освіті 340

Юрченко А. В.

Огляд інформаційних технологій правознавства 343

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

WYŻSZA SZKOŁA
NAUK PEDAGOGICZNYCH

Міністерство соціальної
політики України

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

ŠIAULIŲ
UNIVERSITETAS

ПРОГРАМА | PROGRAM

**XX МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
«ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ
СЕРЕДОВИЩЕ:
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ
ТА КРАЩІ ПРАКТИКИ»**

**XX ANNUAL
INTERNATIONAL
CONFERENCE
INCLUSIVE EDUCATIONAL
ENVIRONMENT:
PROBLEMS, PROSPECTS,
BEST PRACTICES**

**18–19 листопада 2020 року
November, 18–19, 2020**

**Університет «Україна»
University «Ukraine»**

ONLINE | ZOOM

ПАРТНЕРИ КОНФЕРЕНЦІЇ | CONFERENCE PARTNERS

1. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»;
2. Представництво фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні;
3. Міністерство освіти і науки України;
4. Міністерство соціальної політики України;
5. Київська міська державна адміністрація;
6. Фонд соціального захисту інвалідів;
7. Шяуляйський університет / Šiaulių Universitetas (Литва);
8. Клайпедський університет (Литва);
9. SGP The GEF Small Grants Programme;
10. Вища школа наук педагогічних у Варшаві / Wyższa Szkoła Nauk Pedagogicznych w Warszawie (Польща);
11. Національна вища школа у Варшаві / Szkoła Główna Krajowa z Siedzibą w Warszawie (Польща);
12. Вища школа американістики та міжнародних стосунків / Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki (Польща);
13. Вища школа міжнародних відносин (Хельм, Польща);
14. Всеукраїнське громадське об'єднання «Національна асамблея людей з інвалідністю України»;
15. Всеукраїнська молодіжна громадська організація студентів з інвалідністю «Гаудеамус»;
16. Благодійний фонд «Добробут ХХІ століття»;
17. ГО «Соціальна перспектива»;
18. ГО «INCLUSIVE PRACTICES» (Грузія);
19. Директорат соціального захисту прав осіб з інвалідністю Міністерства соціальної політики України;
20. Директорат дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти;
21. Програма малих грантів ПРООН-ГЕФ;
22. Громадський фонд «Центр социальных инклюзивных программ Алматы» (Казахстан);
23. Школа І–ІІІ ступенів № 168 Оболонського району міста Києва;
24. Центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями Дарницького району м. Києва;
25. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України;
26. Психологічна служба Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
27. Кафедра психології розвитку КНУ ім. Шевченка;
28. Незалежна асоціація психологів;
29. Київський міський Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

КОНФЕРЕНЦІЯ ВІДБУДЕТЬСЯ В ОНЛАЙН-РЕЖИМІ У ДОДАТКУ ZOOM

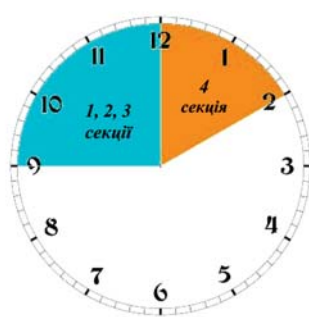
18 листопада 2020 року Пленарне засідання і робота секцій:	19 листопада 2020 року за розкладом онлайн-засідань секцій:
10 ⁰⁰ — Початок роботи Пленарного засідання	9 ⁰⁰ — Початок роботи секційних засідань
15 ³⁰ — Початок роботи секційних засідань	14 ⁰⁰ — Завершення роботи секційних засідань

Рекомендуємо Вам ознайомитись з додатком ZOOM і налаштувати його, якщо Ви ніколи в ньому не працювали раніше. Обов'язково протестуйте програму завчасно для уникнення на Конференції проблем зі звуком і відео.

18.11.2020 р.

19.11.2020 р.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ | PLENARY SESSION

18 листопада 2020 року (середа) | November, 18

Online доступ (Zoom):

<https://us02web.zoom.us/j/89604221418?pwd=aGRiOWRNYkg3bE5rYS9mV2hyTkZ4dz09>

Ідентифікатор: 896 0422 1418 Код доступу: 903097

09:45 – 10:00	Підключення
10:00 – 10:40	<p>ВІДКРИТТЯ КОНФЕРЕНЦІЇ. ВІТАННЯ УЧАСНИКІВ</p> <p>Модератор: Ганна Давиденко, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової та міжнародної діяльності Університету «Україна»;</p> <p>Петро Таланчук, доктор технічних наук, професор, дійсний член Академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, Президент Університету «Україна»;</p> <p>Марсель Рьотіг, директор Представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні;</p> <p>Вікторія Назаренко, Генеральний секретар Національної Асамблеї осіб з інвалідністю України;</p> <p>Світлана Руда, керівник експертної групи з питань інтеграції, інклюзії та доступності Директорату соціального захисту прав осіб з інвалідністю Міністерства соціальної політики України;</p> <p>Віктор Сальков, Генеральний директор Директорату дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти;</p> <p>Світлана Нігородова, Національний координатор ПМГ ПРООН-ГЕФ;</p> <p>Тетяна Лущинська, перший заступник директора Фонду соціального захисту інвалідів</p>
10:40 – 12:30	<p>ІНКЛЮЗІЯ ТА COVID-19: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ</p> <p>Модератор: Ганна Давиденко, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової та міжнародної діяльності Університету «Україна»;</p> <p>Олександр Усатенко, директор Науково-дослідного Інституту нанотехнологічної індустрії Університету «Україна»;</p> <p>Анастасія Матвієвська, засновниця ГО «Inclusive Practices» (Грузія);</p> <p>Elżbieta Sawa-Czajka, Ректор, професор політології, dr., Вища школа міжнародних відносин (Хельм, Польща);</p> <p>Ingrida Baranauskiene, Professor of Social sciences, dr., Клайпедський університет (Литва);</p>

<p>10:40 – 12:30</p>	<p>Krystyna Adaško, Почесний професор освіти, заступник директора Інституту післядипломної освіти Вищої школи наук педагогічних у Варшаві, (Польща);</p> <p>Liuda Radzevičienė, PhD. Hab, професор, Lina Miliūnienė, Mg. Social, лектор Інституту екології, Шяуляйський університет (Литва)</p>
<p>12:30 – 14.30</p>	<p><u>ПІДТРИМКА МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ: КРАЩІ ПРАКТИКИ</u></p> <p>Модератор: Анастасія Базиленко, кандидат психологічних наук, завідувача кафедрою соціальної роботи та педагогіки Університету «Україна»;</p> <p>Ганна Туровець, старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна», магістр з фізичної терапії, ерготерапії, лікар, лікар з народної та нетрадиційної терапії, реабілітолог державного закладу школи І–ІІІ ступенів № 168 інклюзивного типу;</p> <p>Людмила Новік, директор Центру соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями</p> <p>Аліна Мельник, науковий співробітник лабораторії психології спілкування Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;</p> <p>Олександр Шамич, доктор психологічних наук, професор, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Відмінник освіти України;</p> <p>Катерина Мілютіна, доктор психологічних наук, професор кафедри психології розвитку КНУ ім. Шевченка, практичний психолог, тренер, М. А. NLP;</p> <p>Катерина Бояршинова, Президент Незалежної асоціації психологів, Керівниця психологічної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка;</p> <p>Лариса Остролицька, методист відділу соціальної роботи Київського міського Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді</p>

ГРАФІК РОБОТИ СЕКЦІЙ | SCHEDULE OF SECTIONS

18–19 листопада 2020 року | November, 18–19, 2020

№ секції	НАЗВА СЕКЦІЇ SECTIONS	Дата проведення	Час проведення	ДАНІ ДЛЯ ПІДКЛЮЧЕННЯ ДО ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ ZOOM
1.	Освітя та соціальна інклюзія людей з інвалідністю: міждисциплінарний підхід <i>Education and social inclusion of people with disabilities: a multidisciplinary approach</i>	19.11	9 ⁰⁰ -12 ⁰⁰	Інститут соціальних технологій, Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/829639939151?pwd=ZXBWVmpUT09XZVNKbVVA4ZlBKC3hVLT09 Ідентифікатор конференції: 829 6893 9151 Код доступу: 838795
2.	Психолого-педагогічні основи професійного становлення та самореалізації молоді в інклюзивному освітньому середовищі <i>Psycho-pedagogical foundations of professional development and self-realization of young people in the inclusive educational environment</i>			
3.	Інклюзивне освітнє середовище Нової української школи <i>Inclusive educational environment of the New Ukrainian School.</i>			
4.	Медична, фізична та спортивна реабілітація людей з інвалідністю <i>Medical, physical and sports rehabilitation for people with disabilities</i>	19.11	12 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	Інститут соціальних технологій, Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/89899970964?pwd=NmZuMDNERlYUczN3b1U3d2VlU0aBhVLT09 Ідентифікатор конференції: 898 9997 0964 Код доступу: 459312
5.	Актуальні проблеми працевлаштування людей з інвалідністю <i>Current problems of employment of people with disabilities</i>			
6.	Правові та організаційні засади формування та розвитку інклюзивного освітнього середовища <i>The legal and organizational basis of formation and development of an inclusive educational environment</i>	18.11	15 ³⁰ -17 ⁰⁰	Інститут права та суспільних відносин, Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/87955946538?pwd=TVcveWlRlQ3eE1ZNU1hZlZaF0wOT09 Ідентифікатор конференції: 879 5594 6538 Код доступу: 138680
8.	Інформаційно-комунікаційні технології інклюзивного навчання <i>ICT in inclusive education.</i>	18.11	17 ⁰⁰ -18 ⁰⁰	Інститут комп'ютерних технологій, Підключитись до конференції Zoom https://us02web.zoom.us/j/86481989805?pwd=S2hU3p6WjFOaG9Qb0ZKYUFlwYWRGdz09 Ідентифікатор конференції: 864 8198 9805 Код доступу: 453460

СЕКЦІЇ

СЕКЦІЯ 1. ОСВІТНЯ ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД | *Education and social inclusion of people with disabilities: a multidisciplinary approach*

19.11. 2020 р., 9:00

Керівник: *Базиленко Анастасія Костянтинівна, завідувачка кафедри соціальної роботи та педагогіки, к. психол. н., доцент*

Daiva Alifanovienė, Assoc. prof., dr. (soc. scienc.) Šiauliai University Institute of Education

Odetā Šapelytė, Lecturer, mast. (soc. scienc.) Šiauliai University Institute of Education

АНАЛИЗ ПРЕОДОЛЕНИЯ СТРЕССА, ПЕРЕЖИВАЕМОГО СПЕЦИАЛИСТАМИ В ОБЛАСТИ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ: РЕКОНСТРУКЦИЯ КОНТЕКСТА ЛИТВЫ

Lina Miliūnienė, Liuda Radzevičienė, Siauliai University, Lithuania

OUT OF SCHOOL ACTIVITIES OF STUDENTS WITH LEARNING DIFFICULTIES

Нігородова С. А., Національний координатор, Програма малих грантів ПРООН-ГЕФ в Україні, м. Київ;

Кириченко В. М., асистент національного координатора, Програма малих грантів ПРООН-ГЕФ в Україні, м. Київ;

Дяченко М. О., координатор, Партнерська мережа «Освіта в інтересах сталого розвитку», м. Київ;

Позіхайло А. Ю., заступник координатора, Мережа ОГС «Зелена Житомирщина», м. Київ;

Волохова О. В., експерт, ГО «Екологічне майбутнє», м. Київ;

Крижановська О. Т., провідний фахівець відділу екологічної освіти НПП «Голосіївський», м. Київ.

КРАЩІ ПРАКТИКИ ПРОГРАМИ МАЛИХ ГРАНТІВ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ООН ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ФОНДУ В УКРАЇНІ: ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС «СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ»

Мельник А. Ю. науковий співробітник лабораторії психології спілкування Інституту соціальної та політичної психології НАПН України
ІНФОРМУВАННЯ, ЯК ЧИННИК, У РОЗБУДОВІ ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬСТВА

Андрєєва Н. А., студентка 3 курсу, групи МН-1, спеціальності «Менеджмент» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»
ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ І ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Артеменко А. Б., старший викладач кафедри соціально-реабілітаційних технологій Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ТА ВЕТЕРАНАМИ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ, США ТА ІЗРАЇЛІ

Бацман О. С., доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»
Шаравара Р. І., перший заступник директора, к. е. н., професор кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ ЗДОРОВ'Я У ВНЗ

Бойко О. І., студент 3 курсу, групи МН-18-1, спеціальності «Менеджмент» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»
ОСВІТНЯ ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РОБОТИ МЕРЕЖІ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ СІМ'Ї, ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ М. КИЄВА

Бугайчук О. О., студентка 2 курсу, групи ТУ-19-1, спеціальності «Туризм» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Васіч В. П., студент 1 курсу, групи ФН-20-1, спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»
СТИПЕНДІАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗА КОРДОНОМ

Горецький П. І., студент 2 курсу, групи ЗСР 19-1, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЩО ПРИЙМАЛИ УЧАСТЬ У БОЙОВИХ ДІЯХ

Горова-Вершиніна Л. В., магістрант 2 року навчання, спеціальність «Соціальна робота» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ДОПОМОГА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У ПІДГОТОВЦІ ДИТИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО НАВЧАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ

Грищенко М. С., студентка 2 курсу, групи СР-19-1М, спеціальності «Соціальна робота» ОС магістр Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

РОЛЬ СІМ'Ї У ПРОФІЛАКТИЦІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Гуріна К. В., студентка магістратури 2 року навчання спеціальності «Спеціальна освіта» Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Довженко Т. О., докт. пед. н., професор, професор кафедри початкової та професійної освіти, декан факультету початкового навчання Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКИ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ III РІВНЯ

Драч Я., студент 2 курсу магістратури, спеціальності «Соціальна робота» Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»

ПЕРСПЕКТИВИ ІНКЛЮЗИВНОГО ПРИНЦИПУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Жмудь В. С., 6М курс, група СПО-19-1м, спеціальність «Спеціальна освіта» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ ЩОДО ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Заїка В. М., к. псих. н., доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Селецька С. В., студентка 4 курсу напряму підготовки «Соціальна робота» Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Закусило О. Ю., старший викладач кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення Луцького інститут розвитку людини Університету «Україна»

ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНІ ЦЕНТРИ У СИСТЕМІ ОСВІТИ

Зембицька Г. В., студентка 2 курсу, групи ЗЕК-19-1м, спеціальності «Екологія» Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна»

ІНВАЛІДНІСТЬ ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ

Зубрицька С. М., студентка 4 курсу, групи ЗСР-17-2, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

МЕТОДИКА ВИЯВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Іванчук М., магістрант 2 року навчання, спеціальність «Соціальна робота» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Ільницька Л. В., к. філос. н., доцент кафедри Українського гуманітарного інституту

НА «ДОТИК СВІТЛА»: ВИХОВАННЯ «ДУХОВНО-ЕСТЕТИЧНОЇ ЦІЛІСНОСТІ» ПОЕТИЧНОЮ ТВОРЧІСТЮ ВІКТОРІЇ САВЧУК

Калита Є. К., студентка 2 курсу магістратури, групи ЗСР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

ПІДХОДИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Капушинська О. А., студентка 3 курсу, групи ЗМН-18-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ІНКЛЮЗІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ОСВІТІ

Кириленко В. Г., к. псих. н., доцент Київського національного лінгвістичного університету

Миколюк Д. О., магістрант 2 року навчання Київського національного лінгвістичного університету,

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Киричук С. О., студент 4 курсу, групи ВС-17-1, спеціальності «Видавнична справа та редагування» Інституту філології та масових комунікацій Університету «Україна»

ІНТЕГРАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ФІЗИЧНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ В ІНКЛЮЗИВНУ ОСВІТУ

Кірієнко О. А., студентки 2 курсу магістратури, спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»

РОБОТА БІБЛІОТЕК НА ДОПОМОГУ ЛЮДЯМ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Ковальчук А. А., студент 1 курсу, групи СР-20-1м, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Ковтун О. С., к. соціол. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ЕКСКЛЮЗІЯ ЯК СОЦІАЛЬНА ДЕТЕРМІНАНТА ЗДОРОВ'Я

Козла О., магістрантка 2 року навчання, спеціальність «Соціальна робота» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ЗАСОБИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З МЕНТАЛЬНОЮ ІНВАЛІДНІСТЮ

Колесников О. С., студент 2 курсу, групи СР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» ОС-Магістр Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕДІАЦІЇ

Колісник О. П., к. псих. н., доцент, доцент кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення Луцького інституту розвитку людини університету «Україна»

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ПСИХОСОМАТИЧНИХ НЕДУГІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Колодій М., студентка 2-го курсу магістратури, спеціальності «Соціальна робота» Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»

СОЦІАЛЬНА ІЗОЛЯЦІЯ ЯК ПРОГРЕСУЮЧИЙ ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОЦЕС

Колодка О. В., Пелайо Х. Д., Проект з розвитку музичних та художніх вмінь, школа музики та образотворчого мистецтва «Шопен»

АДАПТОВАНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ МУЗИКИ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Консевич А. В., студентка 2 курсу, групи СР-19-1М, спеціальності «Соціальна робота» ОС магістр Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ПРАЦЕТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Коперляк К. В., студентка 4 курсу, групи СПО-17-1, спеціальності «Спеціальна освіта» Луцького інституту розвитку людини університету «Україна»

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СИМЕТРІЯ ТА АСИМЕТРІЯ ПРАВОПІВКУЛЬНОЇ ІЄРАРХІЇ СМИСЛІВ ТА ЛІВОПІВКУЛЬНОЇ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПСИХОСОМАТИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

Корабльова О. О., викладач кафедри психології та соціальної роботи Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

КОМПОНЕНТИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Коровіцька А. А., магістратка 2 курсу, групи ЗСР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ СІМ'ЯМ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Красножон В. М., 6М курс, група СПО-19-1м, спеціальність «Спеціальна освіта» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАТЬКІВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ГОТОВНОСТІ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Куторжевська О. А., учитель початкових класів комунального закладу «Полтавська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №20 імені Б. Серги» Полтавської міської ради Полтавської області

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Куторжевська Л. І., к.п.н., доцент, завідувачка кафедри соціальної роботи і спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Ключинська А. В., заслужений працівник освіти України, директор Полтавської спеціалізованої мистецької школи-інтернату І–ІІІ ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки» імені Софії Русової Полтавської обласної ради

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ МИСТЕЦЬКОГО ІНТЕРНАТНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Крутік Н. С., студент 2 курсу, групи МН-19-1, спеціальності «Менеджмент» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ФЕНОМЕН ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Лаба Д. Д., студент 2 курсу, групи ПУ-19-1м., спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З МОЛОДДЮ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Ликов Є. Е., студент 2-го року навчання, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, 24 групи, спеціальності «017 Фізична культура і спорт» Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ВПЛИВ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ О. СТРЕЛЬНИКОВОЇ НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Литовченко О. В., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки Інституту соціальних технологій Університету «Україна»,
ДІТИ З ООП У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Лучко Ю. І., к. пед. н., доцент кафедри інформаційної справи та економічних дисциплін Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Польовик О. В., к. пед. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Любенко Н. В., студентка 2 курсу, групи СР-19-1м-нк, спеціальності «Соціальна робота» Новокаховського гуманітарного інституту Університету «Україна»

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ІНКЛЮЗИЄЮ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Ляшенко В. В., доцент кафедри підприємництва, управління та адміністрування Миколаївського міжрегіонального інституту Університету «Україна» **ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА**

Мамедова Л. Б. кизи, студентка 6 курсу, групи 62, спеціальності «Спеціальна освіта» (Логопедія) ХНПУ імені Г.С. Сковороди
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ З РАС ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНИХ ІСТОРІЙ

Мельник І. Ф., студентка 2 курсу, групи СР-19-1М, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПРИЙОМНИМИ СІМ'ЯМИ

Мілютіна К. Л., докт. псих. н., професор кафедри психології розвитку КНУ імені Тараса Шевченка

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ СПЕЦІАЛІСТА ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Мулярчук Г. О., старший викладач кафедри менеджменту та туризму Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ІНВАЛІДІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Мурга Р. Р., магістрант 2 курсу, групи СР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗАДОВОЛЕНOSTІ «ПРАВОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ» В УКРАЇНІ

Онишків Л. І., студентка 2 курсу, групи СПО-19-1м, спеціальності «Спеціальна освіта» Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

ПРОФЕСІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ

Остапчук Н. С., студентка 2 курсу, групи СР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ІНВАЛІДНІСТЬ ЯК МЕДИЧНЕ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Островська Н. О., к. пед. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З СІМ'ЯМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Панішкевич А. А., студентка 2 курсу, групи СР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

СОЦІАЛЬНИЙ ЗРІЗ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Петренко П., студент 4 курсу, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»

ІНКЛЮЗІЯ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ — ДИНАМІЧНИЙ МЕТОД ПОЗИТИВНОГО РЕАГУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА

Продиус Т., студентка 2 курсу магістратури, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»

УНІФІКОВАНІСТЬ ТЕРМІНОЛОГІЇ СТОСОВНО ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Пітик Л. І., студентки 2 курсу, групи ЗСР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗІЇ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ В ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ ТРЕТЬОГО ВІКУ

Рєва І. М., Скидан Р. Ф., студенти 2 курсу, групи 24, спеціальності «Спеціальна освіта» Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗОВАНOSTІ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКУТАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Русова Т. В., студентка 2 курсу, групи ЗСПО-19-1м, спеціальності «Спеціальна освіта» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ МЕТОДИ В СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ СУПРОВОДІ ЖІНОК ЯКІ ЗАЗНАЛИ СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА

Рустамова Е. Г., студентки 4 курсу, групи ПЗ 18.2-1мс, спеціальності «Право» Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»

ОСВІТНЯ ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

Рябокінь Н. О., доц., к. ф. н., кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін Полтавський інститут економіки і права

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В НІМЕЧЧИНІ

Савченко В. Ю., студентки 4 курсу, групи ЗСР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ІНВАЛІДИЗАЦІЇ БЕЗХАТЧЕНКІВ МЕТОДАМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Соболь Т. В., студента 2 курсу, групи МСР-19, спеціальності «Соціальна робота» Новокаховський гуманітарний інститут

ДОСТУПНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Стеблянко В. С., старший викладач циклової комісії правознавства Полтавського коледжу Університету «Україна»

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ — ПОТРЕБА ХХІ СТОЛІТТЯ

Філоненко М. М., д. психол. н., професора, декана медико-психологічного факультету Національного університету імені О. О. Богомольця

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Фрундіна С., студентка 2 курсу, групи ЗСР-19-1м, спеціальність «Соціальна робота» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЩОДО ПРАЦЮЮЧИХ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Хрипта Є. І., студент 2 курсу, групи СР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ОСВІТА ЯК МЕХАНІЗМ ІНТЕГРАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Чуйко О. В., д. психол. н., професор, завідувач кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки

ПРАКТИКИ УПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УНІВЕРСИТЕТІ: ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ

Шевців З. М., д. пед. н., професора кафедри педагогіки початкової освіти Рівненський державний гуманітарний університет
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Шумейко В.В., студентка магістратури спеціальності «Соціальна робота» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»
ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ АНІМАЦІЇ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Ярмоленко В. І., студентка магістратури спеціальності «Соціальна робота», Інституту соціальних технологій Університету «Україна»
ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Ярмолицький Ю. Ф., студент 1 курсу, групи СР-20-1м, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
ПРОБЛЕМА СТИГМАТИЗАЦІЇ В СОЦІОЛОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ | *Psycho-pedagogical foundations of professional development and self-realization of young people in the inclusive educational environment*

19.11. 2020 р., 9:00

Керівник: *Османо́ва Алі́ме Ма́медівна*, завідувачка кафед́рою психоло́гії, к. психол. н.

Dubczak H., Ph. D., Psychology Professor, Institute of Social Technologies, Opened International University of Human Development «Ukraine»
EDUCATIONAL STRESS: HOW UKRAINIAN STUDENTS ARE DEALING WITH IT

Андреев В. М., студент 2 курсу, групи ЗПЛ-19-1-мк, спеціальності 053 «Психологія» Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини Університету «Україна»

ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВО-СЛУЖБОВЦЯ ТА ЇХ ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ ТА НОРМАТИВНИМ ЗАСАДАМ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ

Богачук М. Г., студентка 2 курсу, групи ЗМН-19-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Бойко О. В., студентка 3 курсу, групи ПЛ-18-1, спеціальності «Психологія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МІЖСОБІСТИСНИХ СТОСУНКАХ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЩІ

Боровик А. А., студентка 3 курсу, групи ПЛ-18-1, спеціальності «Психологія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ТРИВОЖНІСТЬ У ЛЮДЕЙ З ОМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Бундак О. А., кандидат історичних наук, доцент, Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СУПРОВОДУ НАВЧАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Величко І. І., студентка 1 курсу, групи СПО-20-1м, спеціальності «Спеціальна освіта» Луцького інституту розвитку людини університету «Україна»

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ОБМЕЖЕНОСТІ

Герда М. І., студентка 4 курсу кафедри теорії права, міжнародних та політичних відносин Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

МЕТАФІЗИКА ЯДЕРНОГО ТАЛАМУСУ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Дика Л. Л., к. філол. н., доцент, доцент кафедри правових та інформаційних технологій Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Голярдик Н. А., к. психол. н., старший викладач кафедри психології та морально-психологічної підготовки НАДПСУ імені Богдана Хмельницького

АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Добровіська О. О., к. пед. н., доцент кафедри правових та інформаційних технологій Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Заїка В. М., к. псих. н., доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

ПРОФІЛАКТИКА СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Іванченко В. В., старший викладач кафедри педагогіки та психології ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНИХ СПРЯМУВАНЬ В ГІМНАЗИЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Коваленко В. Є., к. психол. н., доцент, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В ОНТОГЕНЕТИЧНОМУ ВИМІРІ

Кондратенко В. В., студентка 4 курсу, групи ПЛ-17-1, спеціальності «Психологія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»
ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ КОНФЛІКТІВ

Кондратюк С. М., к. психол. н., доцент, завідувач кафедри психології та соціальної роботи Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»
ПРОЯВ КОНФОРМНОСТІ У СОЦІАЛЬНОМУ ОТОЧЕННІ

Константинова С. В., викладач кафедри правових та інформаційних технологій Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Константинов С. А.
СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ (АНАЛІЗ ДОСВІДУ США)

Кравчук І. О., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ

Крамаренко З. О., студентка 5 курсу, групи ЗПЛ-20-1м-мк, спеціальності «Психологія» Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини ВНЗ «Україна»

Жепало Ю. Ю., магістр психології, V курс, група ЗМЕН 6/1, спеціальність «Менеджмент» Миколаївського національного аграрного університету
ПСИХОЛОГІЧНА УСТАНОВКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СУБ'ЄКТИВНОГО ВІДЧУТТЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДОРΟΣЛОЇ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Крамниста Л. О., III курс, ПЛ-18-1, спеціальність «Психологія» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ

Крепель Н. А., студентка 2 курсу, групи СР-19-1М-zh-vs, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПРАЦЕВЛАНШТУВАННЯ ТА ЗАЙНЯТОСТІ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УКРАЇНІ

Ксьонз В. П. IV курс, ПЛ-17-1, спеціальність «Психологія» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПАМ'ЯТІ

Кукса Н. В., студентка 2 курсу, групи СР-19-1М, спеціальності «Соціальна робота» ОС магістр Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ТА ЇХНІХ СІМЕЙ

Купрєєва О. І., к. псих. н., доцент, докторант факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ПРЕДИКТОРИ ОСОБИСТІСНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Курбатова А. О.,
Старший викладач кафедри психології Інституту соціальних технологій університету «Україна»
РОЛЬ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ РЕГУЛЯЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Куций С. О., студент 2 курсу, групи СПО-19-1м, спеціальності «Спеціальна освіта» Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»
ПРОФЕСІЙНА ВАЛЕОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ-ВИХОВАТЕЛІВ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Левицька Л. В., к. психол. н., доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Литвиненко О. О., к. психол. н., доцент кафедри практичної психології Київського університету імені Бориса Грінченка

ГРУПОВА ПСИХОКОРЕКЦІЙНА РОБОТА В МЕЖАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Молоченко І. А., аспірант кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗА РІЗНИМИ НОЗОЛОГІЯМИ

Ніколаєнко Ю. В., студентка IV курсу, групи ПЛ-17-1, спеціальності «Психологія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ

Овсюк В. В., IV курс, ПЛ-17-1, спеціальність «Психологія» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

САМООЦІНКА ПІДЛІТКА

Ошкіна Ю. В., студентка 4 курсу, групи ЗСР-17-2, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Пастушенко О. К., студентка 3 курсу, групи ПЛ-18-1, спеціальності «Психологія»

Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ГЛИБИННА ПСИХОЛОГІЯ ЗА ФРЕЙДОМ

Петренко Т. В., старший викладач кафедри автомобільного транспорту та соціальної безпеки Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ АВТОМОБІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Пирогова О. Д., студентка 4 курсу, групи ЗСР-17-2, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

СТАВЛЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ДО ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Решиковець А. А., II курс, група МСР-19, спеціальність «Соціальна робота» Новокаховський гуманітарний інститут,

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ІЗ СІМ'ЯМИ, ЩО МАЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Рихліцький Ю. В., студент 2 курсу, групи СР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

РОЛЬ ЦЕРКВИ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Сіленко Т. А., студентка 4 курсу, групи ЗСР-17-2, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Синьогубова Л. В., студентка 2 курсу, групи ЗПЛ-19-1м-hm, спеціальності «Психологія» Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ПРОЯВ СТРЕСУ В ЖИТТІ ОСОБИСТОСТІ

Смірнова І. В., студентка 1 курсу, групи СР-20-1м, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МОЛОДІ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Федорів О. І., студентка 4 курсу, групи ПЛ-17-1, спеціальності «Психологія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

АГРЕСІЯ ЯК ФОРМА ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ

Філоненко К. В., студентка 1 курсу, групи СР-20-1м, спеціальність «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ЧИННИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Фіонова О. В., студентка 3 курсу, групи ПЛ-18-1, спеціальності «Психологія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»
СУЇЦИДАЛЬНА ПОВЕДІНКА ПІДЛІТКІВ

Фокіна В. В., студентка 4 курсу, групи ЗПЛ-17-1
ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Чеберко К. Л.
ВПЛИВ ГРИ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Чирик В. В., к. біол. н., професор, професор кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»
ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Шепетчук Р. І., студентка 4 курсу, групи ЗСР-17-2, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СПЕЦІАЛІСТІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У РОБОТІ З ОСОБАМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Шубський А. І., студент 3 курсу, групи ПЛ-18-1, спеціальності «Психологія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Шульга Л. В., студентка 4 курсу, групи ЗСР-17-2, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
ОЦІНКА ПОТРЕБ ДИТИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЯК УМОВА ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ

Якимова Я. Л., студентка 4 курсу, групи ПЛ-17, спеціальності «Психологія» Рівненського інституту Університету «Україна»
ТВОРЧІСТЬ ЯК СПОСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Ярмолицька С. В., студентка 2 курсу, групи СР-19-1м, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
БАР'ЄРИ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

СЕКЦІЯ 3. ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ | *Inclusive educational environment of the New Ukrainian School.*

19. 11. 2020 р., 9:00

Керівник: *Базиленко Анастасія Костянтинівна, завідувачка кафедри соціальної роботи та педагогіки, к. психол. н., доцент*

Акшенцева В. Д., студентка 4 курсу, групи ПЗ18.2-1мс, спеціальності «Право 081» Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Бригінець О. О., д. ю. н., доцент, професор кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності
ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Артеменко Б. І., студент 2 курсу, групи МН-19-1, спеціальності «Менеджмент» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»
ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ

Бабаєва О. В., студентка 2 курсу, групи МФП19, спеціальності «Філологія (переклад)» Полтавського інституту економіки і права
ОСОБЛИВІ ШКОЛИ НІМЕЧЧИНИ

Головач І. В., студент 2 курсу, групи СПО-19-1м, спеціальності «Спеціальна освіта» Луцького інституту розвитку людини університету «Україна»
РАННЯ ІНТЕГРАЦІЯ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Гомонова Катерина С., студентка 2 курсу, групи ЗСО-19-1-мк, спеціальності 016 «Спеціальна освіта» Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини Університету «Україна»
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Грабіна Д. В., студентка 4 курсу, групи ЗМН-17-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»
ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Загута-Візер Я. Ю., 6М курс, група СПО-19-1м, спеціальність «Спеціальна освіта» Інститут соціальних технологій Університету «Україна»

РОЛЬ ТА МОЖЛИВОСТІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ У СОЦІАЛЬ- НІЙ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛА- ДУ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Іванюк І. Я., старший викладач Луцького інституту розвитку людини
Кушпетюк О. І., к. іст. н., доцент Луцького інституту розвитку людини
Іванюк Т. В., студент 1 курсу, група СПО-2020-1м-1к, спеціальності «Спеціальна освіта» Луцького інституту розвитку людини
**ЗАСАДИ БЕЗБАР'ЄРНОЇ ДИДАКТИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО НА-
ВЧАННЯ**

Лінова А. А., студентка 4 курсу, групи ЗМН-17-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інститу-
ту Університету «Україна»
ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Львович Є., студент 2-го курсу магістратури, спеціальності «Фі-
зична терапія, ерготерапія» Вінницького соціально-економічного
інституту Університету «Україна»
**ТЕОРЕТИКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ІНКЛЮ-
ЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ**

Мазуркевич О. П., студентка 2-го курсу магістратури спеціальності
«Психологія» Вінницького соціально-економічного інституту Уні-
верситету «Україна»
**ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Макарук О. В., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1, спеціальності
«Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гумані-
тарного інституту Університету «Україна»
**СУЧАСНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИ-
ВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ**

Муравейник О. В., студент 2 курсу, групи ЗМН-19-1, спеціальності
073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інс-
титуту Університету «Україна»
**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОНЯТТЯ «ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТ-
НЄ СЕРЕДОВИЩЕ»**

Нагорна П. Е., старший викладач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін Інституту економіки і права Університету «Україна»

ДО ПИТАННЯ ПРО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЛЮДЕЙ ІЗ ОСОБЛИВОСТЯМИ РОЗВИТКУ

Оліфер Н. Р., студентка 4 курсу, групи ЗМН-17-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Пушишева В. Я., директор Кіровоградського інституту розвитку людини ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНІ ЦЕНТРИ І НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

Рустамова Е. Г., студентка 4 курсу, групи ПЗ 18.2-1мс, спеціальності «Право 081» Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Терещенко А. Л., к. ю. н., доцент, професор кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності
РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Середа Л. І., студентка 1 курсу, групи ФТ-20-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ОСНОВНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СУЧАСНОГО ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Сєдова Н. А., к. псих. н., старший викладач кафедри права та соціально-економічних дисциплін Кіровоградського інституту розвитку людини Університету «Україна»

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНСТРУЮВАННЯ ЦІЛЬОВОЇ МОДЕЛІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Сливинська І. М., практичний психолог
КОНСУЛЬТУВАННЯ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Цимбалюк А. Р., студентка 2 курсу, групи МК-1мс, спеціальності «Маркетинг» Коледжу «Освіта»

ДИТИНА З ІНВАЛІДНІСТЮ: СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО СІМ'Ї ТА ШКОЛИ

СЕКЦІЯ 4. МЕДИЧНА, ФІЗИЧНА ТА СПОРТИВНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ | *Medical, physical and sports rehabilitation for people with disabilities.*

19.11. 2020 р., 12:00

Керівник: *Адирхаєва Людмила Вікторівна, завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання, к.пед.н., доцент*

Секретар: *Колядич Оксана Іванівна, старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання*

Адирхаєв С. Г., д. пед. н., професор директор Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєва Л. В., к. пед. н., доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ В ІНКЛЮЗИВНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Барабан С. О., студент 2 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Шамич О. М., к. пед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПІСЛЯ УШКОДЖЕНЬ ЗВ'ЯЗОК КОЛІННОГО СУГЛОБА

Батюк О. М., студентка 2 курсу, групи ЗЕК-19-1м, спеціальності «Екологія» Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна»

Панченко Т. М., к. біол. н., викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ЗАСОБИ І МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ ОСТЕОХОНДРОЗУ

Бодак Ю. М., студентка 6 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія», Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Любенко В. О., к. мед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ

Бородіна О. С., к. п. н., доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Савенко О. В., асистент кафедри соціально-реабілітаційних технологій Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИК РАНЬОГО РОЗВИТКУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ НАВЧАННІ

Вишар Є. В., старший викладач кафедри соціальної роботи і спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права

Клеценко Л. В., к. пед. н., старший викладач кафедри фізичної терапії та ерготерапії Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕРГОТЕРАПІЇ В УКРАЇНІ

Віслоцька В. В., студентка 3 курсу, групи ФТ-18-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Гусаревич О. В., к. н. з фіз. вих. та спорту, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗАХВОРЮВАНOSTI

Гета А. В., к. фіз. вих., доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права

ВПЛИВ ЗАСОБІВ АДАПТИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА СОЦІАЛЬНУ ІНТЕГРАЦІЮ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Гончарук І. І., студент 4 курсу, групи ФТ-17-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Бардашевський Ю. В., к. н. з фіз. вих. та спорту, викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

РИТМІЧНА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ КОМПЕНСАЦІЇ ДЕФЦИТУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ

Демчик Р. В., студент 2 курсу, групи СПО-19-1м, спеціальності «Спеціальна освіта» Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

Кліш І. С., к. наук з фіз. вих. і спорту, доцент Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Дзюба І. О., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1, спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Бородіна О. С., к. пед.н., доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

ОСНОВИ МЕДИЧНОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА СПОРТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Житовоз М. П., аспірант кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєв С. Г., д.пед.н., професор, директор Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

СПОРТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Жураховський С. М., студент 2 курсу, групи ФТ-19-1 м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєв С. Г., д. пед. н., професор

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЛЮДИНИ ЗІ СПИННОМОЗКОВОЮ ТРАВМОЮ

Заїка В. М., к. псих. н., доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Старовойтова В. М., студентка 4 курсу напряму підготовки «Соціальна робота» Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ СОМАТИЧНОЇ ХВОРОБИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Засєць Ю. В., студентка 4 курсу, групи ФТ-17-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Блідун М. І., асистент кафедри

КЛАСИЧНИЙ МАСАЖ ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ХВОРИХ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Захарова О. А., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєва Л. В., к. пед. н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ ПІННИХ РОЛІВ ДЛЯ ЗБІЛЬШЕННЯ ДІАПАЗОНУ РУХУ В СУГЛОБАХ ТА ПОКРАЩЕННЯ ПРОПРІОРЕЦЕПЦІЇ

Кайдаш Є. О., студент 2 курсу, групи ФТ17-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Любенко В. О., к. мед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ПОСТ-ТРАВМАТИЧНІЙ НЕВРОПАТІЇ ВЕРХНІХ КІНЦІВОК

Капустюк В. В., студентка 4 курсу, групи ЗФТ-17-2, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Гусаревич О. В., к.н.з фіз. вих. та спорту, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

ВІДНОВЛЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ДИХАЛЬНОЮ ГІМНАСТИКОЮ ТА МАСАЖЕМ

Карчевська В. Є., студентка 3 курсу, групи ФТ-18-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Бардашевський Ю. В., к. н. з фіз. вих. та спорту, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПАЦІЄНТІВ З ПЛОСКОСТОПІСТЮ

Клименко Я. В., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєв С. Г., д.пед.н., професор, директор Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ПНЕВМОНІІ

Ковальчук А. В., студентка 3 курсу, групи ФТ-18-1, спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Гусаревич О. В., к. н. з фіз. вих. та спорту

АДАПТИВНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Ковзолівич-Березовська Л. С., студентка 2 курсу, групи ФТ-1-м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєв С. Г., д. пед. н., професор, директор Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ПЛОСКОСТОПІСТЬ В ПРАКТИЦІ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА

Колядич О. І., старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Університету «Україна»

МОРФО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРЕНУВАННЯ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ

Кондратюк Т. П., студентка 2 курсу, групи СПО-19-1м, спеціальності «Спеціальна освіта» Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

Кліш І. С., к. наук з фіз. вих. і спорту, доцент Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ВПЛИВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Косовець Л. С., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Любенко В.О., к.мед.н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПІДЛІТКІВ ЗІ СКОЛІОЗОМ

Кудряшова О. Г., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1, спеціальності «Фізична терапія ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Блідун М. І., асистент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

ОСНОВИ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ДЦП

Купріяненко А. В., студентка 1 курсу, групи ФТ-1-м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ У ВИВЧЕННІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ / РЕАБІЛІТАЦІЇ

Курінна К. Г., студентка 1 курсу, групи ФТ-20-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Бардашевський Ю. В., к. н. з фіз. вих. та спорту, викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Університету «Україна»

МЕТОДИ І ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ХВОРИХ НА РАК МОЛОЧНОЇ ЗАЛОЗИ В ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНИЙ ПЕРІОД

Левицька О. В., студентка 1 курсу, групи ФТ-20-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Бардашевський Ю. В., к. н. з фіз. вих. та спорту, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ПЛОСКОСТОПОСТІ

Лобуцька К. І., студентка 3 курсу, групи СО-3.1, спеціальності «Спеціальна освіта» Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

Кирилюк В. В., ст. викладач Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ЛІКУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ОСТЕОХОНДРОЗІ ПОПЕРЕКОВО-КРИЖОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Максимова К. М., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1 м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Любенко В. О., к. мед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

СИЛОВІ НАВАНТАЖЕННЯ ПРИ ДІАБЕТІ 1 ТИПУ

Мацегоріна Н. В., старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ІНСУЛЬТІ

Мовчан В. О., к. б. н., доцент, директор Інституту біомедичних технологій Університету «Україна»

Мележик О. В., к. б. н., доцент кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій та імунології

Ілюк Н. А., к. с.-г. н., доцент кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій та імунології

Сергійчук Н. М., старший викладач кафедри мікробіології, сучасних біотехнологій та імунології

ЧИНАМПА ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ «ЛІКУВАННЯ СЕРЕДОВИЩЕМ»

Мороз І. В., студент 3 курсу, групи МК-18-1, спеціальності «Маркетинг» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»

Кондукоцова Н. В., к.е.н., викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНОСТЮ

Морозюк О. В., студентка 3 курсу, групи ФТ-18-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Блідун М. І., асистент кафедри соціально-реабілітаційних технологій
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Моховікова М. А., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1 м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєва Л. В., к. пед. наук, доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ ВІКОМ 4–6 РОКІВ

Новікова І. І., студентка 3 курсу, групи ФТ-18-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Гусаревич О. В., к. н. з фіз. вих. та спорту, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННІ НА ПЛОСКОСТОПІСТЬ

Озерова О. А., к. н. з ФВіС, доцент, доцент кафедри фізичного виховання і спорту КНУБА

Киселевська С. М., старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту КНУБА

ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА СТАН ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ

Осадчий А., магістрант спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія», кафедра здоров'я людини і фізичного виховання Університету «Україна»

Адирхаєва Л. В., к. пед. наук, доцент кафедри здоров'я людини і фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ТА ФІЗІОТЕРАПЕВТИЧНІ МЕТОДИ ТЕРАПІЇ ПРИ БАРОТРАВМІ ГОЛОВНОГО МОЗКУ

Осадчий А. М., студент 2 курсу, групи ФТ-19-1 м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєв С. Г., д. пед. наук, професор, директор Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ІЗІОТЕРАПЕВТИЧНІ МЕТОДИ ТЕРАПІЇ ПРИ БАРОТРАВМІ ГОЛОВНОГО МОЗКУ

Половко В. В., студент 2 курсу, групи ФТ-19-1м., спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Шамич О. М., д. психол. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ЛФК ПРИ ІШЕМІЧНОМУ ІНСУЛЬТІ

Пузікова К. О., студентка 4 курсу, групи ЗФТ-17-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Блідун М. І., асистент кафедри соціально-реабілітаційних технологій
МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ З ДІАГНОЗОМ ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ

Резнік О. І., асистент кафедри фізичної реабілітації та соціального забезпечення Луцького інституту розвитку людини Університету Україна

ФІЗИЧНІ ВПРАВИ У ЛІКУВАННІ І РЕАБІЛІТАЦІЇ

Римарчук С. Є., студентка 2 курсу, групи ЗЕК-19-1м, спеціальності «Екологія» Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Університету «Україна»

Панченко Т. М., к. біол. н., викладач Університету «Україна»

СУЧАСНІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ ОСТЕОХОНДРОЗУ

Роговський В. В., студент 4 курсу, групи ЗФТ-17-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Савенко О. В., асистент кафедри соціально-реабілітаційних технологій
ВАЖЛИВІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Родюк О., студентка 2 курсу магістратури, спеціальності «Соціальна робота» Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»

Давиденко В. В., доктор політичних наук, професор кафедри
**ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРИЙ-
НЯТТЯ КЛІНІЧНИХ РІШЕНЬ У МЕДИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ
ЛЮДЕЙ З ІВАЛІДНІСТЮ**

Розум А. О., студентка 3 курсу, групи ФТ-18-1, спеціальності «Фі-
зична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітар-
ного інституту Університету «Україна»

Гусаревич О. В., к.н.з фіз. вих. та спорту, доцент кафедри соціально-
реабілітаційних технологій

**ТОЧКОВИЙ МАСАЖ ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ
ХВОРИХ НА ОСТЕОХОНДРОЗ**

Рудницька І. В., студентка 1 курсу, групи ЗСО-19-2, спеціальності
«Спеціальна освіта» Інституту соціальних технологій Університету
«Україна»

Кузьменко В. Й., к. пед. н., доцент кафедри соціально-реабілітацій-
них технологій

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ**

Саченко С. Л., 6М курс, група СПО-19-1м, спеціальність «Спеціаль-
на освіта» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Литовченко О. В., к. пед. н., доцент кафедри соціальної роботи та
педагогіки Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

**СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ РОЗВИТ-
КУ У ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРУ КОМПЛЕКСНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ
ДЛЯ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ (ОПИС ЦЕНТРУ)**

Семененко Ю. М., студент 2 курсу, групи ФТ-1 м, спеціальності «Фі-
зична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Уні-
верситету «Україна»

Адирхаєв С. Г., д. пед. н., професор, директор Інституту соціальних
технологій Університету «Україна»

**ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗДОРОВ'Я ДОРΟΣЛИХ
ЛЮДЕЙ**

Скачко А. В., студент 2 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєва Л. В., к. пед. наук, доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДІТЕЙ З ДЦП ГІПЕРКІНЕТИЧНОЇ ФОРМИ

Скачко А. В., студент 2 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

МАСАЖ ДІТЕЙ З ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ ГІПЕРКІНЕТИЧНОЇ ФОРМИ

Смолкін С. М., студент 1 курсу, групи СР-20-1м, спеціальності «Соціальна робота» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Савицька А. Ю., заступник директора Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

СОЦІАЛЬНА ТА ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДЕЙ ІЗ ВАДАМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Соколов І. М., студент 2 курсу, групи ФТ-19-2 м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Любенко В. О., к. мед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ГРИЖАХ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Ставська М. В., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєва Л. В., к. пед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ПОРУШЕННЯ ПОСТАВИ. ОСНОВНІ ТИПИ ТА ПРИЧИНИ

Торгонський К. В., студент 2 курсу, групи ФТ 19-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Гусаревич О. В., к.н.з фіз.вих. та спорту, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій.

СОЦІАЛЬНО-БІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АДАПТАЦІЇ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ ДО ФІЗИЧНОЇ І РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Туровець Г. М., старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Голівець Л. І., студентка 1 курсу, групи ФТ-20-1 м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ COVID-19

Туровець Г. М., старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Голівець Л. І., студентка 1 курсу, групи ФТ-20-1 м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЯК ПРОФІЛАКТИЧНИЙ ЗАСІБ ПРИ МІГРЕНІ

Урясьєв С. Л., 2 курс, група ФТ-19-1 м, спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєва Л. В., к. пед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ВІЗУАЛЬНА ДІАГНОСТИКА ЯК МЕТОД ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ОБСТЕЖЕННІ СПОРТСМЕНА

Усач Д. В., студент 3 курсу, групи ФТ 19-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Блідун М. І., асистент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРИЙОМІВ МАСАЖУ

Химченко Н. І., студентка 1 курсу, групи ЗСО-19-2, спеціальності «Спеціальна освіта» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Кузьменко В. Й., к. пед. н., доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Хмельовська Г. В., студентка 4 курсу, групи ЗФТ-17-2, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Бардашевський Ю. В., к. н. з фіз. вих. та спорту, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ

Холодова О. С., старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Куц Г. В., студент 2 курсу, групи ФТ-19-1 м Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ КОКСАРТРОЗІ

Хоменко Т. В., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєва Л. В., к.пед.н, доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ГІПЕРТОНІЇ У ЖІНОК МОЛОДОГО ВІКУ

Цирковняк О. О., студентка 2 курсу, групи ФТ-19-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєв С. Г., д. пед. н, професор, директор Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ЮВЕНІЛЬНИЙ РЕВМАТОЇДНИЙ АРТРИТ В ПРАКТИЦІ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА: РЕАБІЛІТАЦІЯ, СИСТЕМНІСТЬ, РЕЗУЛЬТАТ

Чаяловська М. В., студент 2 курсу, групи ФТ-19-1 м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Адирхаєва Л. В., к. пед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ВПЛИВ ОРГАНІВ ЗОРУ ТА КРАНІО-МАНДИБУЛЯРНИХ ДИСФУНКЦІЙ НА ПОСТУРАЛЬНИЙ БАЛАНС ЛЮДИНИ

Шафаренко-Линка Я. Д., студентка 1 курсу, групи ФТ-20-1м, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Блідун М. І., асистент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ОСІБ ПІСЛЯ ІНСУЛЬТУ

Юр В. В., студент 4 курсу, групи ЗФТ-17-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Бардашевський Ю. В., к. н. з фіз. вих. та спорту, викладач Університету «Україна»

РОЛЬ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ВІДНОВНОМУ ЛІКУВАННІ ГІПЕРТОНІЧНОЇ ХВОРОБИ

Юрков Р. С., студент 2 курсу, групи ФТ17-1М, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

Любенко В. О., к. мед. н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЛЮДИНИ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Яроцький Д. М., студент 2 курсу, групи ФТ-19-1, спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

Гусаревич О. В., к. н. з фіз. вих. та спорту, доцент кафедри соціально-реабілітаційних технологій

ОСТЕОПОРОЗ, КЛАСИФІКАЦІЯ, МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

СЕКЦІЯ 5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ | *Current problems of employment of people with disabilities.*

18.11. 2020 р., 15:30

Керівник: *Хорт Ігор Володимирович, завідувач кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності, кандидат юридичних наук;*
Бригінець Олександр Олексійович, професор кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності, доктор юридичних наук, доцент.

Секретар: *Середюк Ганна*

Shchekhovska L., Head of the Department for Verification and Recognition of Foreign Educational Documents of University ‘Ukraine’
INCLUSION OF PEOPLE WITH DISABILITIES IN NATIONAL EMPLOYMENT POLICIES

Акшенцева В. Д., студентка 4 курсу, групи ПЗ18.2-1мс, спеціальності «Право 081» Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Виноградова Н. М., студентка 2 курсу, групи СР-19-2М-pl-vs, магістр, спеціальності «Соціальна робота» Полтавського інституту економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Ємець М. О., студентка 4 курсу, групи ПЛ-17-1-nk, спеціальності «Психологія» Новокаховський гуманітарний інститут Університету «Україна»

АДАПТАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИКОРИСТАННЯ КОМПЕНСАТОРНИХ ФУНКЦІЙ ПСИХІКИ

Ємець С. А., магістр культурології, науковий співробітник Полтавського літературно-меморіального музею В.Г. Короленка
СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ

Жарков О. В., студент магістратури групи ЗПЛ-19-1м Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Зошенко А. О., студенту 5 курсу, групи ПЗ-20-1м, спеціальності «Право» Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРИ ПРИЙОМІ НА РОБОТУ ПРАЦІВНИКІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Калінін А. М., студент 2 курсу, групи ЗМН-19-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПОЛІТИКИ ЩОДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Калінін Р. М., студент 2 курсу, групи ЗМН-19-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Карнарук К. В., студент 5 курсу, групи ПЗ-20-1м спеціальності «правознавство»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Кожушко О. О., к. ю. н., доцент кафедри правових та інформаційних технологій Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Конончук А. Г., студентка 2 курсу, групи МН-19-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Копишкіна Е. О., студентка 4 курсу, групи ПЛ-17-1-nk, спеціальності «Психологія» Новокаховського гуманітарного інституту Університету «Україна»

УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ДО ПРАЦІ У ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Корякіна Т. В., студентка 5 курс, групи ПЗ-20-1м, спеціальності «Право» Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Кравченко О. В., начальник відділу наукової та наукової роботи Кіровоградського інституту розвитку людини Університету «Україна», кандидат філологічних наук
ВИБІР ПРОФЕСІЇ СУЧАСНОЮ МОЛОДДЮ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Маринич Д. Є., студент 4 курсу, групи МН-17-1, спеціальності «Менеджмент» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ЗАКОНОДАВЧИЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Мартиненко Д. В., студентки 4 курс, групи ПЛ-17-1-nk, спеціальності «Психологія» Новокаховського гуманітарного інституту Університету «Україна»
ДОСЛІДЖЕННЯ КОМПЕНСАЦІЇ І КОМПЕНСАТОРНОЇ ФУНКЦІЇ ПСИХІКИ ПРИ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Мозолюк-Боднар Л. М., к. ю. н., доцент кафедри правових та інформаційних технологій Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Мудрак А. О., студентки 3 курсу, групи ЖР-18-1мс, спеціальності «Журналістика» Інституту філології та масових комунікацій Університету «Україна»
ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Орловська І. Г., к. ю. н., доцент, доцент кафедри теорії права, міжнародних та політичних відносин Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»
УТОС ЯК ЗРАЗОК СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Письмак О. С., викладач кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій

Дубенської філії ВНЗ Університет «Україна»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ТРУДОВОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Піддяча В. О., студентка 4 курсу, групи ФН-17-1, спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Підлісний В. В., студент 2 курсу, групи ЗПЗ-19-1м-Ік, спеціальності «Право» Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ ІНВАЛІДАМИ, ЗАСУДЖЕНИМИ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Рудюк Л. В., доцент кафедри фінансів та обліку Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Слісаренко О. С., студент 3 курсу, групи ФН-18-1, спеціальності «Фінанси» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»

Крикун А. В., студентка 3 курсу, групи ЗОО-18-1, спеціальності «Облік і оподаткування» Інститут економіки та менеджменту Університету «Україна»

ІНКЛЮЗИВНИЙ РИНОК ПРАЦІ — ПРІОРИТЕТИ ТА ПЕРЕШКОДИ

Смірнов О. А., студент 4 курсу, групи ПЗ-17-1, Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Хайдаров Н. І., студент 4 курсу, групи ФН-17-1, спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» Інституту економіки та менеджменту Університету «Україна»

СУЧАСНИЙ СТАН СФЕРИ ЗАЙНЯТОСТІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

СЕКЦІЯ 6. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА | *The legal and organizational basis of formation and development of an inclusive educational environment*

18.11. 2020 р., 15:30

Керівники: *Кіслов Денис Васильович*, завідувач кафедри теорії права та міжнародних і політичних відносин, доктор наук з державного управління, професор
Лісовський Петро Миколайович, професор кафедри теорії права та міжнародних і політичних відносин, доктор філософських наук, професор.

Секретар: *Середюк Ганна*

Бригінець О. О., д. ю. н., доцент, професор кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Грамм Д. С., студентка 2 курсу, спеціальності «Журналістика» Інституту філології та масових комунікацій Університету «Україна»
Тропіна А. О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна».

ЛЮДИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: ЇХ ІНДИВІДУАЛЬНІ ВИМОГИ ДЛЯ ЖИТТЯ У СОЦІУМІ

Гудим І. М., к. пед. наук, ст. наук. спів., старший науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти та виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Депутат Д. О., студент 4 курсу спеціальності «Видавнича справа» Інституту філології та масових комунікацій Університету «Україна»
Тропіна А. О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна».

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Доманська Т. В., студентка 2 курсу спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

Гордійчук В. І., к. н. з фіз. вих. і спорту Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Дубенко Г. В., студентка 4 курсу спеціальності «Право» Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Бригінець О. О., д. ю. н., доцент, професор кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Лідіч Б. В., студент 5 курсу спеціальності «Право» Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Орловська І. Г., к. ю. н., доцент Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Лісовський П. М., д. ф. н., професор кафедри теорії права та міжнародних і політичних відносин Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

ДИФЕРЕНЦІАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНИЙ ПРИНЦИП КВАНТОВОЇ РАДІОЧАСТОТНОЇ ДЕНЕРВАЦІЇ В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: КРИПТОГРАФІЧНИЙ ПРИЙОМ НЕЙРОІМУННОЇ МОДУЛЯЦІЇ

Макаров В. О., студент 5 курсу спеціальності «Право» Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Орловська І. Г., к. ю. н., доцент Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

САЛАМАНСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ ЯК ПАРАДИГМА ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Ожема С. В., к. е. н., доцент кафедри інформаційної діяльності та туризму Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Пасічник Я. С., к. ю. н., доцент кафедри правових та інформаційних технологій Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

ПИТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Пікалюк С. С., ст. викладач кафедри права та фінансів Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ФОРМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Попов А. А., к. ю. н., доцент, доцент кафедри права та фінансів Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ІНКЛЮЗИВНА ВИЩА ОСВІТА: ПИТАННЯ СУПРОВОДУ

Ромець І. В., студентка 2 курсу спеціальності «Спеціальна освіта» Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини Університету «Україна»

Старева А. М., к. пед. н., доцент Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини Університету «Україна»

НОРМАТИВНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

Рязанцев О., к. ю. н., доцент, доцент кафедри права та фінансів Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

Рязанцева Н., ст. викладач кафедри права та фінансів Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВІДПОВІДНОСТІ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ НОРМАМ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Семенюк Н. А., студентка 2 курсу спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

Гордійчук В. І., к. н. з фіз. вих. і спорту Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ ОСВІТНЬОЮ УСТАНОВОЮ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Журба І. О., к. е. н., доцент, завідувач кафедри соціального забезпечення Черкаського державного технологічного університету

Ядвіга О. В., викладач-стажист кафедри соціального забезпечення Черкаського державного технологічного університету

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В ЧЕРКАСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Аванесян Г. М., доцент кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»
ДОСВІД США У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Басенко Р. О., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

ПЕДАГОГІКА ЦІЛІСНОГО СВІТОРОЗУМІННЯ ТА РОЗВИТОК ЦІЛІСНОЇ ОСВІТИ: ІНКЛЮЗИВНІ АСПЕКТИ

Журавський Д. О., студент 5 курсу спеціальності «Право» Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Орловська І. Г., к. ю. н., доцент Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО НАДУРОЧНИХ РОБІТ ТА У НІЧНИЙ ЧАС

Коваленко В. Ф., ст. викладач кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки та права Університету «Україна»
ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ ІЗ ІНВАЛІДНІСТЮ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Лісовець М. А., студентка 3 курсу Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Лісний І. А., ст. викладач кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Стрілко Д. Л., викладач вищої категорії циклової комісії правознавства Полтавського коледжу Університету «Україна»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Кравченко А. П., к. ю. н., доцент кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

Тацинко Т. Р., студентка 2 курсу магістратури спеціальності «Право» Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ПРОЯВ ГУМАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Товста С. П., адвокат, ст. викладач кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФРАНЦУЗЬКОГО ДОСВІДУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Фесенко Н. В., к. е. н., доцент кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна»
ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Самойлік К. М., студент 4 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» Інституту економіки і права Університету «Україна»

Фисун І. В., к. е. н., доцент, завідувач кафедри правознавства та фінансів Інституту економіки і права Університету «Україна»
РОЛЬ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Черкас В. В., ст. викладач кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки та права Університету «Україна»
ІНКЛЮЗІЯ, ЯК ПРИСУТНІСТЬ, УЧАСТЬ ТА ДОСЯГНЕННЯ

Чорна О. В., студентка 2 курсу спеціальності «Спеціальна освіта» Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини Університету «Україна»

Старєва А. М., к. пед. н., доцент Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини Університету «Україна»
КОМПЕТЕНТІСНА ПАРАДИГМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Якименко А. А., голова циклової комісії Хмельницького коледжу Університету «Україна»
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ У СФЕРІ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Скрипнікова М. А., ст. викладач кафедри психології Новокаховського гуманітарного інституту Університету «Україна»
СТВОРЕННЯ ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

СЕКЦІЯ 7. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНЖЕНЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА | *Innovative technologies in dietary foods for special purposes.*

Керівник: *Малишев Віктор Володимирович, д.т.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, директор Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»*

Баранецький Д. В., студент 2 курсу спеціальності «Автомобільний транспорт» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Тропіна А. О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

АВТОМОБІЛІ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Верещака А. О., студент 4 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Габ А. І., к. х. н., доцент Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

МЕХАНІЗМ ДІЇ РАДІАЦІЇ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Дармоустук М.О., студент 4 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Шахнін Д. Б., к. х. н., доцент Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ЧУТЛИВІСТЬ РОСЛИН І ТВАРИН ДО РАДІАЦІЙНОГО ОПРОМІНЕННЯ

Демочко М. В., студент 1 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Шахнін Д. Б., к. х. н., доцент Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

БІОЛОГІЧНА ПОВЕДІНКА РАДІОНУКЛІДІВ ЕЛЕМЕНТІВ ІV–V ГРУП

Денисенко О. В., студент 1 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Лукашенко Т. Ф., к. пед. н., доцент Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Єроменко А. Р., студент 4 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Брускова Д.-М. Я., к. х. н., доцент Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ОКРЕМІ НАСЛІДКИ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Коваленко Д. Є., студент 3 курсу спеціальності «Автомобільний транспорт» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Тропіна А. О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Маслун О. М., студент 3 курсу спеціальності «Автомобільний транспорт» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Тропіна А. О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ДЕРЖАВНІ ТА ВІДОМЧІ КОМПЕТЕНЦІЇ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Приходько О. А., студент 1 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Шахнін Д. Б., к. х. н., доцент Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

БІОЛОГІЧНА ПОВЕДІНКА РАДІОНУКЛІДІВ ЕЛЕМЕНТІВ VI–VIII ГРУП

Рудік М. А., студент 3 курсу спеціальності «Автомобільний транспорт» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Тропіна А. О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС «ОХОРОНА ПРАЦІ» В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Старанов А. В., студент 4 курсу спеціальності «Хімічні технології та інженерія» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Габ А. І., к. х. н., доцент Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

РАДІОАКТИВНИЙ ВПЛИВ ІЗОТОПІВ ЕЛЕМЕНТІВ І-ІІІ ГРУП

Тропіна А. О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Малишев В. В., д. т. н., професор кафедри автомобільного транспорту Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ЗАКОРДОННИХ ПІДПРИЄМСТВАХ АВТОМОБІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Тропіна А. О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Малишев В. В., д. т. н., професор кафедри автомобільного транспорту Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АВТОМОБІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Ярема В. Ю., студент 2 курсу спеціальності «Автомобільний транспорт» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Тропіна А. О., старший викладач Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

ТЕХНІЧНЕ ОСНАЩЕННЯ АВТОМОБІЛЕЙ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

СЕКЦІЯ 8. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ | *ICT in inclusive education.*

18.11. 2020 р., 17:00

Керівник: *Самарай Валерій Петрович*, доцент кафедри інформаційних технологій та програмування, к.т.н., доцент

Секретар: *Катков Володимир Богданович*, студент IV курсу, групи ПІ-18.3-1, спеціальності «Програмна інженерія»

Войціх І. В., к. пед. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»

МОДУЛЬНЕ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗА ДИСТАНЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Колінько О. О., студентка 2 курсу спеціальності «Соціальна робота» Новокаховського гуманітарного інституту Університету «Україна»

Пшенична М. В., к. е. н. Новокаховського гуманітарного інституту Університету «Україна»

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДТРИМЦІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Матківська Ю. І., студентка 4 курсу, групи ЗМН-17-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО НАВЧАННЯ

Мар'янович Г.О., студент 2 курсу спеціальності «Соціальна робота» Новокаховського гуманітарного інституту Університету «Україна»

Пшенична М. В., к. е. н. Новокаховського гуманітарного інституту Університету «Україна»

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Собченко К. Б., студентка 4 курсу, групи ЗМН-17-1, спеціальності 073 «Менеджмент» Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна»

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Чорнобай В., студентка 2-го курсу магістратури спеціальності «Соціальна робота» Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»

Давиденко В. В., д. п. н., професор Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

**СЕКЦІЯ 9. НАУКОВІ НАПРЯМИ ДИЗАЙНУ БЕЗБАР'ЄРНОГО
АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА** | *Scientific directions in design archi-
tectural barrier-free environment.*

Керівники: *Гук Леонід Йосипович, Заслужений працівник культури
України, доцент*
Хавхун Галина Миколаївна, к.архіт., доцент

Кот А. А., студент 1 курсу, групи ДЗ-20-М, спеціальності «Дизайн»
Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»
ПЕРМАКУЛЬТУРНИЙ ДИЗАЙН

Литвинов Р. І., студент 1 курсу, групи ДЗ-20-М, спеціальності «Ди-
зайн» Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»
ПРИЙОМИ РОЗМІЩЕННЯ САДІВ В АРХІТЕКТУРІ ЛІКАРЕНЬ

Молчанова К. В., студентка 6 курсу, групи ДЗ-19-М, спеціальності
«Дизайн» Інженерно-технологічного інституту Університету
«Україна»
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН: ВЕБ-ДОСТУПНІСТЬ У МЕРЕЖІ

Петренко Т. В., старший викладач кафедри автомобільного транс-
порту та соціальної безпеки Інженерно-технологічного інституту Уні-
верситету «Україна»
БЕЗБАР'ЄРНЕ КОРИСТУВАННЯ МЕТРОПОЛІТЕНОМ В КИЄВІ

Сулак В. С., студент 1 курсу, групи ДЗ-20-М, спеціальності «Дизайн»
Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»
ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ДИЗАЙН

Тарадай О. О., студентка групи ДЗ-51, спеціальності «Дизайну»
Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»
**УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН В АРХІТЕКТУРНОМУ ПРОСТОРІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

Целовальнікова А. А., студентка 1 курсу, групи ДЗ-20-М, спеціаль-
ності «Дизайн» Інженерно-технологічного інституту Університету
«Україна»
**ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАКЛАДІВ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУ-
ВАННЯ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ**

Наукове видання

**ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ:
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА КРАЩІ ПРАКТИКИ**

**INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT:
PROBLEMS, PROSPECTS, BEST PRACTICES**

Тези доповідей
XX міжнародної науково-практичної конференції
м. Київ, 18-19 листопада 2020 р.
У двох частинах

Частина 1

Materials
of XX Annual International Conference
Kyiv, November 18–19, 2020

Part 1

Комп'ютерна верстка — С. С. Думанецька
Дизайн обкладинки — Н. А. Бабинець

Матеріали подані в авторській редакції.

Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 24,1.
Наклад 150 прим. Замовлення №

*Видавець і виготовлювач Університет «Україна»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23
тел. (044) 424-40-69, (044) 424-56-26, e-mail: ukraine.vdk@email.ua.
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК №405 від 06.04.01.*

